

LAIMINGIAUSI ŽEMĖJE ŽMONĖS

Mūsų tėvams

*Izaokui ir Zarouhi Šakarjanams,
Sirakanui ir Tiroon Gabrielianams,*

*Iš kurių gavome palikimą tarp...
laimingiausių žemėjų žmonių.*

**LAIMINGIAUSI
ŽEMĖJE
ŽMONĖS**

**Ilgai lauktas asmeninis
DEMOSO ŠAKARIJANO
Pasakojimas, kurį užrašė
DŽONAS IR ELIZABETA ŠERIL**

*Leidykla: Tarptautinė Pilnos Evangelijos Veiklių Žmonių Bendrija
- Europa: 30 Mechelse Steenweg, B-3000 Lueven, Belgium.*

Laimingiausi žemėj žmonės – Iš anglų kalbos vertė Arūnas Gvazdikas.

*©1975 Chosen Books Inc., 25 Turner Drive Chappaqua, New York
10514 USA. Originalas: “The Happiest People on Earth”.*

1996 – pirmas leidimas. Laimingiausi žemėj žmonės.

TURINYS

<i>IŽANGA</i>	5
1. ŽINIA IŠ UŽ KALNO	7
2. PASIFIKO UNIJOS AVENIU	25
3. LAIKO BOMBA	43
4. ŽMOGUS, PAKEITĘS SAVO NUOMONĘ	56
5. PAGALBOS RANKA DANGUJE	68
6. HOLIVUDO STADIONAS	83
7. IŠBANDYMO LAIKAS	95
8. “KLIFTONO” KAVINĖ	113
9. KOJA ANT STALO	135
10. PASAULIS PRADEDA SUKTIS	150
11. AUKSO GRANDINĖ	160

Pilką 1960-tųjų gruodžio dieną mes pastatėme savo didįjį automobilį į priešpaskutinę vietą stovėjimo aikštelėje priešais "Prezidento" viešbutį Atlantik Sityje.

Po kelių sekundžių kelionėse nudėvėtas kadilakas su Kalifornijos numeriais įsuko į vietą šalia mūsų, ir iš jo išlipo didelis vyras, užsidėjęs plačiabrylę "Stetson" skrybėlę. Jis ištiesė milžinišką nuvargintą darbo ranką.

- Aš Demosas Šakarijanas, - prisistatė jis.

Apėjęs mašiną, iš kitos pusės jis atidarė dureles nuostabiai tamsiaplaukei moteriai.

- O čia mano žmona Roza.

Mes paaiškinome jiems, kad esame "Guide - posts" žurnalo reporteriai, paskirti kalbėjimo kitomis kalbomis tyrinėjimui, greitai pridurdami, kad atvažiuovome čionai "tiesiog apsižvalgyti".

Mums teko daug pamatyti. Tą savaitę "Prezidento" viešbutyje vyko organizacijos, kuri vadinosi Tarptautine Pilnos Evangelijos Veiklių Žmonių Bendrija, regioninė konferencija. Jos įkūrėjas ir prezidentas buvo Demosas. Į Atlantik Sity atvyko tūkstančiai iš visos rytinės pakrantės. Vieni norėjo susitikti su tuo saulėje įdegusiu fermeriu "Stetson" skrybėle, kiti - pasidailinti pasakojimais apie tai, ką jų gyvenimuose nuveikė Šventoji Dvasia, o tretį panašūs į mus - tiesiog apsižvalgyti šiek tiek su baime ir labiau nei šiek tiek skeptiškai.

Vieni kitus išpėjome laukti didžiulio emocionalumo - šaukimo, rankų mosikavimo, isteriškų liudijimų - seniai žinomų priemonių didelės minios įtraukimui į susijaudinimo būseną.

Mes laukėme... ir nieko panašaus neįvyko. Būdamas viešbučio pokylių salės priekyje, Demosas vedė susirinkimus su tyliu jautrumu žmogaus, kuris klausė mums negirdimo balso. Vietoje mūsų laukto chaoso konferencijai vadovavo santūrus ir tvarkingas džiaugsmas. Apsišarvavę gintis nuo neįvykusių užpuolimų, mes negalėjome atsispirti meilei, su kuria netikėtai

susidūrėme, ir tą savaitę kartu su šimtais kitų pradėjome savo ėjimą Dvasioje.

15 metų nuo to gruodžio mes sekėme sekmininkų judėjimą daugelyje pasaulio šalių, nes čia atradome puikias istorijas, susijaudinimą, pakeistus gyvenimus, bažnyčios tikrovę šiandien. Užsiėmę šia veikla, pradėjome pastebėti įdomų dalyką. Kur tik bešnekėdavome su gyvą tikėjimą turinčiais žmonėmis - vyrais ir moterimis, vaikais ir senoliais, Romos katalikais ir menonitais - kartas nuo karto pasakojimas prasidėdavo nuo šios nepaprastos veiklių žmonių grupės ir fermerio - pienininko iš Dounei, Kalifornijos, vardu Demosas Šakarijanas.

Pastoviai savęs klausdavome: kaip tai įmanoma, kad šis kuklus, neraiškiai kalbantis vyras su lėta švelnia šypsena, kuris niekada, atrodo, neskuba, lyg ir nežino šiandien, kur jis bus rytoj, gali turėti tokią įtaką milijonams žmonių? Norėdami tai sužinoti, nusprendėme pasikalbėti su juo.

Tačiau nuspręsti buvo lengviau negu padaryti. Demosas galėjo būti Bostone arba Bankoke, arba Berlyne. Demosas neatsakinėjo į laiškus. Vis dėlto, per paskutinius ketverius metus mums pavyko nemažai susitikimų. Demosas ir Roza atvyko mūsų aplankyti į Rytus; vėliau susitikome draugo vasarnamyje Šveicarijoje. Kartu dirbome Monake ir Palm Springse. Kalbėjomės automobiliuose, aerouostuose ir Armėnų restoranuose. Geriausiai laiką praleidome kartu su Demosu ir Roza jų namuose, Dounei, - tame pačiame mažame namuke, kurį jie pastatė 1934-taisiais, gimus pirmam vaikui. Demoso tėvo namas yra kaimynystėje, likęs tuščias po jo mirties. Tai žymiai didesnis, daug erdvesnis pastatas, tačiau Demosas ir Roza... ką gi, su šiuo mažu namuku yra susiję tam tikri jų prisiminimai.

Ir galiausiai mes pradėjome užčiuopti Demoso paslaptį.

Jos dalį jo šeima atsivežė su savimi iš Armėnijos. Ši seniausia Krikščioniška tauta labiausiai ir kentėjo dėl savo tikėjimo. O iš kentėjimų gimė išvalgumas.

Ir šis išvalgumas yra didesnis už bet kurią rasę ar tautą. Šią paslaptį reikia žinoti kiekvienam iš mūsų, nes tuomet, kaip sako Demosas, "nesvarbu, kas beatsitiktų mus supančiam pasauliui, mes būsime laimingiausiais žemėje žmonėmis".

1975, lapkritis

Džonas ir Elizabeta Šeril

ŽINIA IŠ UŽ KALNO

Tą naktį Roza ir aš važiuojame per Los Andželą namo, kai staiga pajutau didžiulį troškimą išsukti iš kelio ir pravažiuoti pro namą, kuriame apsigyveno mano Senelis Demosas, atvykęs į Ameriką pirmą kartą.

Per keturiasdešimt dvejus vedybinio gyvenimo metus Roza priprato prie tokių staigių impulsų, taigi, nors buvo pirma valanda nakties, ji neištarė nė žodžio, kai aš pasukau nuokalne žemyn į rajoną, kurį paprastai vadindavo Los Andželo "butais": Bostono gatvėje jau nebebuvo tinkuoto kvadratinio namo, pažymėto 919-tuoju numeriu. Truputį pasėdėjome mašinoje, žvalgydamiesi aplink į naujas federalines statybas, pakeitusias kaimyninius senus, sunykusius namukus. Po to apsisukome ir grįžome atgal į automagistrą.

Šiltoje Kalifornijos naktyje kartu su manimi keliavo prisiminimai apie Senelį. Supratau, kodėl man tąnakt reikėjo apsukti lanką: tai įvyko dėl pranašystės, kurią Roza ir aš buvome girdėję iš vakaro. Dalyvavome Pilnos Evangelijos Veiklių Žmonių Bendrijos susirinkime Beverly Hills, kur kažkas išpranašavo, tvirtindamas kalbą paties Dievo žodžius, jog greitai daugelyje pasaulio šalių, įskaitant ir Jungtines Amerikos Valstijas, prasidės didžiulis Krikščionių persekiojimas.

Kokias išvadas mums reikėjo padaryti iš tokio pareiškimo? Kokią išvadą padarė mano šeima, išgirdusi panašią žinią prieš šimtmetį? Tuomet buvo paskelbta panaši pranašystė, ir visa, kas nuo to laiko įvyko mano senelio gyvenime, mano tėvo gyvenime ir mano paties, buvo rimto požiūrio į ją rezultatas.

Į mūsų kiemą Dounei įsukau antrą valandą nakties, spindint mėnuliui - perdaug nuostabų metų, kad būtų galima miegoti. Dideliam Rozos nusivylimui, esu naktinis žmogus - ji nuėjo miegoti, o aš, prisitraukęs arčiau lango seną svetainės krėslą, atsisėdau tamsoje, leisdamas savo mintims nuklysti atgal į praeitį.

Niekada nepažinojau Senelio Demoso - jis mirė prieš mano gimimą - tačiau tūkstantį kartų girdėjau pasakojimus apie jį. Taip gerai prisiminiau kiekvieną smulkmeną, jog dabar, sėdėdamas ir žvelgdamas į mėnesienos pasidabruotus apelsinmedžius, tarsi mačiau kitą peizažą, esanti toli praeityje. Tai nesunku armėnui. Mes esame Senojo Testamento tauta, praeitis ir dabartis yra taip tampa susipynusios mūsų sąmonėje, jog tai, kas vyko prieš šimtą, tūkstantį ar du tūkstančius metų, mums yra realu kaip dabartinė kalendorinė data.

Girdėjau pasakojimus taip dažnai, jog tiesiog galėjau matyti mažą Kara Kalos kaimą, tvirtai prigludusį Ararato kalno uolėtose papėdės kalvose - to paties kalno, kaip mums sako Biblija, ant kurio nusėdo Nojaus arka. Užmerkęs akis, mačiau akmeninius statinius, pašiūres ir daržines bei vieno kambario ūkinį namą, kuriame gyveno mano Senelis Demosas. Tame name gimė penkios Senelio dukros - bet nė vieno sūnaus - ir tai buvo negarbė armėnui, lygiai kaip tai buvo negarbė senoviniams izraelitams.

Galėjau įsivaizduoti Senelį, kiekvieną sekmadienio rytą einanti į naminę bažnyčią su savo penkiomis mažomis mergaitėmis. Nors dauguma armėnų buvo ortodoksai, Senelis ir daugelis kitų Kara Kaloje buvo katalikai. Mačiau jį, žingsniuojanti per kaimą į namą, kuriame tą sekmadienį rinkosi bažnyčia, aukštai pakelta galva ir su nebyliu priekaištu veide.

Man visada atrodydavo keista, kodėl Senelis tokio didžiulio poreikio akivaizdoje nedelsiant nepriėmė nepaprastos žinios, kuri sruveno per kalnus beveik penkiasdešimt metų. Žinią skelbė rusai. Seneliui rusai patiko, čia viskas buvo gerai, jis tik pernelyg šaltakraujiškai žiūrėjo į jų pasakas apie stebuklus. Rusai atvažiuodavo ilgais dengtų vežimų karavanais. Jie rengdavosi kaip ir mūsų žmonės ilgomis tunikomis su aukštom

apykablēm, per juosmenį persirišdavo kutuotomis virvėmis. Vedę vyrai nešiojo ilgas barzdas. Armėnai be sunkumų suprasdavo juos, nes daugelis mūsų žmonių kalbėjo rusiškai taip pat. Jie klausydavosi pasakojimų apie tai, ką rusai vadino “Šventosios Dvasios išliejimu” ant šimtų tūkstančių rusų Krikščionių ortodoksų. Rusai atvykdavo kaip žmonės nešini dovanomis - Dvasios dovanomis, kuriomis jie norėjo pasidalinti. Tiesiog girdėjau Senelį ir Močiutę kalbančius vėlyvą naktį po vieno iš tokių apsilankymų.

- Kiekvienas turi sutikti, - tikriausiai sakė Senelis, - kad visa, apie ką kalbėjo rusai, yra pagal Raštą.

- Aš turiu galvoje, kad išgydymas yra Biblijoje. Taip pat kalbėjimas kalbomis. Taip pat pranašavimas. Tik visas šis reikalas neskamba... armėniškai. -Tai reiškė būti vertu pasitikėjimo. Būti žemišku. Praktišku.

Ir Močiutė, amžinai apsunkusia širdimi, galėjo atsakyti:

- Žinai, kai tu kalbi apie pranašavimą ir išgydymą, tu kalbi apie stebuklus.

- Taip.

- Jei mes kada nors “priimtume Šventąją Dvasią” tokiu būdu, ar tu manai, kad mes galėtume prašyti stebuklo?

- Tu nori pasakyti, kad turėtume sūnų?

Ir tada Močiutė, tikriausiai, pravirko. Aš tikrai žinau, kad tą saulėtą 1891-mųjų gegužės rytą Močiutė raudėjo.

Per keletą metų kai kurios šeimos, gyvenančios Kara Kaloje, pradėjo priimti rusų sekmininkų žinią. Vienas iš jų buvo Senelio svainis Magardišas Musheganas. Jis gavo Šventosios Dvasios Krikštą ir dažnų savo apsilankymų Šakarijanų fermoje metu kalbėdavo apie naujai surastą džiaugsmą jo gyvenime.

Tą ypatingą dieną, 1891-mųjų gegužės 25-tąją, Močiutė ir kelios kitos moterys siuvo ūkinio namo kambario kampe. Tiksliau, Močiutė tik bandė siūti, nes ašaros pastoviai tekėjo ant medžiagos, gulėjusios ant jos kelių.

Kitoje kambario pusėje, šalia lango, kur buvo geras apšvietimas, sėdėjo Magardišas Musheganas, skaitydamas atverstą ant kelių Bibliją.

Staiga Magardišas pliaukštelėdamas užvertė Bibliją, pakilo, skersai perėjo kambarį ir sustojo prieš Močiutę. Jo sunki juoda barzda iš susijaudinimo šokinėjo aukštyn - žemyn.

- Gulisar, - tarė Magardišas, - ... Viešpats ką tik kalbėjo man! Močiutės nugara atsitiesė. -Taip, Magardišai?

- Jis perdavė žinią tau, - pasakė Magardišas. - Gulisar, lygiai po metų nuo šiandien tu pagimdysi sūnų. Kai Senelis, sugrižęs iš laukų, įėjo vidun, Močiutė sutiko jį tarpduryje su stebuklingos pranašystės naujienomis. Patenkintas, norintis tikėti, bet vis dar skeptiškai nusiteikęs Senelis nieko nepasakė. Jis tik nusišypsojo ir, gūžtelėjęs pečiais, pažymėjo datą kalendoriuje.

Ėjo mėnesiai, ir Močiutė vėl tapo nėščia. Tuo metu kiekvienas Kara Kaloje žinojo apie pranašystę, ir visas kaimas laukė nežinomybės. Ir štai, 1892-trijų gegužės 25-tąją, tiksliai pralinkus metams po pranašystės paskelbimo, Močiutė pagimdė kūdikį berniuką.

Tai buvo pirmasis kartas, kai mūsų šeima susidūrė su Šventąja Dvasia tokiu asmenišku būdu. Kiekvienas Kara Kaloje sutiko, jog mažajam berniukui parinktas idealus vardas - jis buvo pavadintas Izaoku, nes tapo kaip ir paties Abraomo ilgai lauktas sūnus pažado vaiku.

Esu tikras, kad atsirado išdidus ir laimingas vyras, kuris, gimus Izaokui, iškilmingai žingsniuodavo į bažnyčią kiekvieną sekmadienį. Bet Senelis turėjo savyje užsispyrimo - tai būdinga visiems armėnams. Jis laikė save pernelyg atkakliu, kad galėtų be išlygų priimti tai, jog jis tapo antgamtinės pranašystės liudininku ir kad panašios pranašystės yra minimos Biblijoje. Gal Magardišo išpranašavimas buvo tik laimingas atsitiktinumas. O vėliau - tik per vieną dieną - Senelio abejonės dingo kartą ir visam laikui.

1900 - taisiais, kai Izaokui suėjo aštuoneri ir jo jaunesnei seseriai Harnai ketveri, atėjo žinios, kad iš už kalnų savo dengtuose vežimuose atvažiuoja šimtas rusų Krikščionių. Visi labai apsidžiaugė. Kara Kaloje buvo įsitvirtinęs paprotys iškelti puotą besilankantiems Krikščionims, kada jie beatvyktų. Senelis jų vizitus laikė kaip Dievui skirtą metą, nepaisant fakto, kad jis nesutiko su rusų pamokslaujama "pilna Evangelija," ir primygtinai reikalavo, kad pasveikinimo puota būtų iškelta ant didelio lygaus žemės sklypo prieš jo namus.

Senelis didžiavosi savo puikiais galvijais. Išgirdęs, kad rusai jau pakeliui, jis išėjo apžiūrėti bandos. Jis norėjo parinkti patį puikiausią, riebiausią jautuką šiai ypatingai progai.

Nelaimėi, išaiškėjo, jog riebiausias bandos jautukas turėjo kliaudą. Gyvulys buvo aklas viena akimi.

Ką daryti? Senelis savo Bibliją žinojo gerai: negalima aukoti Viešpačiui netobulo gyvulio, nes argi neparašyta Levitų knygos dvidešimt antrame skyriuje, dvidešimtoje eilutėje: "Bet kas tik turės ydą, šito tu neaukosi, nes tai bus nepriimtina...?"

Kokia dilema! Bandoje neatsirado kito gyvulio, kurio mėsos pakaktų šimto svečių pamaitinimui. Senelis apsižvalgė aplinkui. Niekas nežiūrėjo. Sakykime, jeigu, papjovus didįjį jautuką, galvą su defektu paprasčiausiai paslėpti? Taip, kaip tik tai ir reikia padaryti! Senelis nusivedė pusiau aklą jautuką daržinėn, pats jį paskerdė ir greitai įkišo galvą į maišą, kurį paslėpė po iškultų kviečių krūva tamsiame kampe.

Senelis kaip tik spėjo laiku, nes, jam pabaigus lupti kailį, pasigirdo į Kara Kalą įvažiuojančių vežimų dardėsis. Koks mielas vaizdas! Dulkėtu keliu artėjo pažįstamas karavanas vežimų, kurių kiekvieną traukė ketvertas prakaituotų arklių. Pirmajame kinkinyje, šalia vežiko, kaip visada tiesus ir įtaigus, sėdėjo baltabarzdis patriarchas, kuris buvo grupės vadovas ir pranašas. Senelis ir mažasis Izaokas išbėgo į kelią pasveikinti svečius.

Visame kaime vyko pasiruošimai pokyliui. Netrukus didysis jautukas jau kepė ant iešmo virš didžiulės akmens anglies krūvos. Išalkę ir nekantraudami vakare visi susirinko aplink

ilgus storų lentų stalus. Prieš pradėdant valgyti, visgi, reikia palaiminti maistą.

Šie seni rusai Krikščionys niekada nesimelsdavo jokia malda - netgi maisto laiminimo - kol negaudavo to, ką vadino patepimu. Jie laukdavo Viešpaties, kol, tariant jų žodžiais, ant jų nužengs Dvasia. Rusai tvirtino (šiek tiek juokindami Senelį), kad galėjo tiesiog jausti nusileidusį Viešpaties Buvimą. Kada tai įvykdavo, jie iškeldavo rankas ir džiaugsmingai šokdavo.

Tą kartą, kaip ir visuomet, rusai laukė Dvasios patepimo. Pakankamai įsitikinęs, visiems stebint, vietoje pradėjo šokti vienas, po to - kitas. Viskas klostėsi įprastai. Greitai turėjo ateiti maisto laiminimo eilė, ir puota galėtų prasidėti.

Tačiau Senelio išgąščiu, patriarchas staiga pakėlė savo ranką - ne laiminimo ženklui - bet kaip įsakymą viską sustabdyti. Pažvelgęs į Senelį keistu, skvarbiu žvilgsniu, aukštas žilaplaukis vyras nuėjo nuo stalo, netardamas nė žodžio.

Senelio akys sekė kiekvieną senojo pranašo judesį, kai jis dideliais žingsniais perėjo kiemą ir dingo daržinėje. Netrukus jis vėl pasirodė, laikydamas rankoje maišą, kuri Senelis buvo paslėpęs kviečių krūvoje.

Senelis pradėjo drebėti. Kaip pranašas tai sužinojo?! Niekas jo nematė. Rusai dar net nebuvo pasiekę kaimo, kai jis paslėpė galvą. Dabar patriarchas numetė prieš Senelį demaskuojantį maišą, leisdamas jam atsiskleisti, ir visų akivaizdoje pasirodė galva su pieno baltumo akimi.

- Broli Demosai, ar turi ką pasakyti?- paklausė rusas.

- Taip, turiu,- atsakė Senelis vis drebėdamas.

- Bet kaip tu sužinojai?

- Dievas man pasakė, - paprastai atsakė senasis vyras. - Tu vis dar netiki, kad Jis kalba savo žmonėms šiandien lygiai taip kaip kalbėjo praeityje. Dvasia man suteikė šį pažinimo žodį dėl ypatingos priežasties - kad tu ir tavo šeima galėtumėte tikėti. Tu priešinai Dvasios galiai. Šiandien atėjo diena, kai tu daugiau nebesipriešinsi

Tą vakarą Senelis prieš savo kaimynus ir svečius prisipažino bandęs įvykdyti apgavystę. Riedant ašaroms veidu į šiurkščią barzdą, jis paprašė atleidimo.

- Parodyk man, - tarė jis pranašui, - kaip ir aš galėčiau priimti Dievo Dvasią.

Senelis atsiklaupė, ir senasis rusas ant jo galvos uždėjo savo nuo darbo gruoblėtas rankas. Senelis tuoj pat prapliupo džiaugsmingai melstis kalba, kurios nei jis, nei kas nors iš esančiųjų negalėjo suprasti. Rusai šį ekstazišką kalbėjimą vadino „kalbomis“, laikydami tai Šventosios Dvasios buvimo su kalbančiuoju ženklų. Tą vakarą Močiutė taip pat priėmė „Dvasios Krikštą“.

Tai buvo didžiųjų permainų mūsų šeimos gyvenime pradžia, ir viena iš pirmųjų tapo požiūrio į garsiausią Kara Kalos gyventoją pasikeitimas. Šis žmogus visoje srityje buvo žinomas kaip „Pranašas Berniukas“ nepaisant to, kad atsitikimo su jautuko galva metu jis turėjo penkiasdešimt aštuonerius metus.

Tikrasis vyro vardas - Jefimas Gerasemovičius Klubnikenas, o jo istorija nuostabi. Jis buvo rusų kilmės. Jefimo šeima, su pirmisiais sekmininkais perėjusi sieną, visam laikui apsistojo Kara Kaloje. Ankstyvoje vaikystėje jame išryškėjo maldos dovana. Jefimas dažnai ilgai pasninkaudavo, meldavosi ištisomis paromis.

Kara Kaloje kiekvienas žinojo, kad Jefimas, sulaukęs vos vienuolikos metų, išgirdo Viešpaties kvietimą į budėjimą maldoje. Šį kartą jis išsilaukė septynerias dienas ir septynerias naktis ir per tą laiką gavo regėjimą.

Savaime tame nebuvo nieko ypatingo. Ir tikrai, kaip Senelis pastoviai bambėdavo, kiekvienas, tiek ilgai nevalgęs ar nemiegojęs, greičiausiai, pradėtų regėti dalykus. Bet tai, ką Jefimas sugebėjo daryti per tas septynerias dienas, nebuvo taip lengvai paaiškinama.

Jefimas nemokėjo nei skaityti, nei rašyti. Tačiau, sėdėdamas mažoje akmeninėje trobelėje Kara Kaloje, prieš save regėjime jis išvydo žemėlapius, schemas ir nuostabiai ranka užrašytą žinią. Jefimas paprašė pieštuko ir popieriaus. Septynerias

dienas, sėdėdamas prie nelygaus stambių lentų stalo, už kurio valgydavo šeima, jis triūsė, kopijuodamas laiškų ir diagramų, kurios slinko prieš jo akis, kontūrus ir išvaizdą.

Kai jis baigė, rankraštis buvo perduotas galintiems skaityti kaimo žmonėms. Pasirodė, kad šis neraštingas vaikas rusiškomis raidėmis užrašė eilę instrukcijų ir įspėjimų. Tam tikrą, tiksliai nenustatytą laiką ateityje, rašė berniukas, kiekvienas Krikščionis Kara Kaloje atsidurs baisiame pavojuje. Jis išpranašavo neapsakomos tragedijos metą ištisam regionui, kai šimtai tūkstančių vyrų, moterų ir vaikų bus žiauriai išžudyta. Ateis laikas, perspėjo jis, kada kiekvienas turės bėgti iš šio regiono. Reikės pasitraukti į žemę kitoje jūros pusėje. Nors niekada nematęs geografijos knygos, Pranašas Berniukas nupiešė žemėlapi, tiksliai nurodydamas, kur turi vykti bėgantys Krikščionys. Suaugusiųjų nustebimui, vandens telkinys, taip kruopščiai atvaizduotas piešinyje, nebuvo kaimyninė Juodoji jūra, ir ne Kaspijos jūra, ir net ne tolimoji Viduržemio, bet neįsivaizduojamai toli esantis Atlanto vandenynas! Dėl to nekilo jokių abejonių, taip pat nė dėl žemės tapatingumo kitoje pusėje: žemėlapyje tiesiogiai buvo nurodytas rytinis Jungtinių Amerikos Valstijų krantas.

Tačiau bėgliai neturi ten apsisototi, tęsė pranašystė. Jiems reikia keliauti toliau, kol bus pasiektas vakarinis naujosios žemės krantas. Ten, parašė berniukas, Dievas laimins juos ir padės klestėti, o jų sėkla taps palaiminimu tautoms.

Truputį vėliau Jefimas užrašė antrą pranašystę, tačiau visa, ką kas nors žinojo apie ją, buvo tik tai, kad ji kalbėjo apie dar tolimesnę ateitį - kai žmonėms ir vėl teks bėgti. Jefimas paprašė savo tėvų užantspauduoti šią pranašystę voke ir pakartoto gautas dėl jos instrukcijas. Regėjime jam buvo pasakyta, kad tik būsimasis pranašas - Viešpaties išrinktas šiai užduočiai - galės atplėšti voką ir perskaityti pranašystę bažnyčiai. Kiekvienas, atplėšęs voką iki to meto, mirs.

Ką gi, daug žmonių Kara Kaloje šypsojosi dėl šių mažojo berniuko išsigalvojimų. Žinoma, turi būti kažkoks "stebuklingo" rašymo paaiškinimas. Gal būt, jis paslapčia išmoko skaityti ir rašyti, norėdamas iškrėsti kaimui pokštą

Kiti, visgi, ėmė vadinti Jefimą Pranašu Berniuku ir visiškai nemanė, kad žinia nenuoširdi. Kiekvieną kartą, kai naujienos apie šviežius politinius neramumus pasiekdavo tyliąsias kalvas aplink Araratą, jie pasiimdavo jau pageltusius lapus ir skaitydavo juos vėl. Nesutarimai tarp musulmonų turkų ir Krikščionių armėnų akivaizdžiai intensyviai augo. 1896 - tųjų rugpjūtyje, kada iki atsitikimo su aklojo jautuko galva buvo likę dar ketveri metai, argi turkų gauja Konstantinopolio gatvėse nenužudė virš šešių tūkstančių armėnų?

Tačiau Konstantinopolis buvo toli. Po pranašystės paskelbimo slinko metai. Tiesa, įvykių pranašystės Biblijoje dažnai būdavo skelbiamos dešimtmečiais ar net šimtmečiais anksčiau iki jų išsipildymo. Bet dauguma žmonių Kara Kaloje, tarp jų ir Senelis, manė, kad tikros pranašavimo dovanos liovėsi su Biblijos užrašymu.

Ir štai, prasidėjus kitam šimtmečiui, Jefimas paskelbė, jog priartėjo beveik prieš penkiasdešimt metų jo užrašytų žodžių išsipildymo metas:

- Mes turime bėgti į Ameriką. Visi, kas čia pasiliks, žus.

Kur ne kur Kara Kaloje sekmininkų šeimos krovėsi turtą ir paliko savo nuosavybę, kuri priklausė jų protėviams nuo neatmenamų laikų. Jefimas ir jo šeima išvyko vieni pirmųjų. Kiekviena sekmininkų grupė, išvykstanti iš Armėnijos, būdavo išjuokiama pasiliekančiųjų. Skeptiški ir netikintys žmonės, įskaitant daug Krikščionių, spyriojosi patikėti, kad Dievas gali duoti tikslius nurodymus šiuolaikiniams žmonėms šiuolaikinėje epochoje.

Tačiau pranašystė pasitvirtino. 1914-taisiais Armėnijai atėjo neįsivaizduojamo siaubo laikotarpis. Su žiauriu produktyvumu turkai pradėjo kruviną susidorojimą, išstumdami du trečdalius gyventojų į Mesopotamijos dykumą. Virš milijono vyrų, moterų ir vaikų žuvo tų skerdynių metu, įskaitant kiekvieną Kara Kalos gyventoją. Dar pusė milijono armėnų buvo nužudyta kaimuose pogromo metu, kas vėliau leido Hitleriui planuoti žydų išnaikinimą.

Pasaulis nesikišo, kai Turkija iššlavė armėnus, - priminė Hitleris savo pasekėjams. -Nesikiš jis ir dabar.

Keletas armėnų, kuriems pavyko pabėgti iš apsuptų teritorijų, papasakojo apie nepaprasto didvyriškumo atvejus. Turakai kartais suteikdavo galimybę Krikščionims atsisakyti savo tikėjimo mainais į gyvybę. Mėgstamiausia procedūra tapo užrakinti grupę Krikščionių daržinėje ir ją padegti.

- Jeigu jūs norite priimti Mahometą vietoje Kristaus, mes atidarysime duris.

Vėl ir vėl Krikščionys pasirinkdavo mirtį, giedodami šloviniamo himnus, kai juos prarydavo liepsna.

Tie, kurie atkreipė dėmesį į Pranašo Berniuko išpėjimą ir ieškojo prieglobsčio Amerikoje, su liūdesiu priėmė naujienas.

Senelis Demosas buvo tarp tų, kurie pabėgo. Po įvykio su akluoju jautuku Senelis jau neabejojo pranašystės galiojimu. 1905-taisiais jis pardavė fermą, kuri priklausė šeimai kartu kartomis, sutikdamas gauti už ją bet kokią mažiausią pinigų sumą. Surinkęs turta, kurį jo šeima turėjo nešti ant savo nugarų, įskaitant jo paties nešulyje sunkų malkomis kūrenamą žalvarinį samovarą, kartu su žmona, šešeriomis dukterimis - Siuzana, Estera, Siroon, Maga, Jerčan ir Hama - bei savo gyvenimo pasididžiavimu trylikamečiu Izaoku Senelis iškeliavo į Ameriką.

Šeima saugiai pasiekė Niujorką, tačiau, prisimindama pranašystę, ten neapsistojo. Sutinkamai su parašytais nurodymais, jie toliau keliavo per didžiulę gluminančią naująją žemę, kol pasiekė Los Andželą. Čia, savo pasitenkinimui, jie rado nedidelį, bet augantį armėnų sektorių, kur jau gyveno keletas draugų iš Kara Kalos. Jiems padedant, Senelis ieškojo būsto. "Butai" buvo pati pigiausia Los Andželo dalis; tačiau net ir šiuo atveju, tik susijungdamas drauge su kitomis dvejomis naujai atvykusiomis šeimomis, jis galėjo apgyvendinti savo šeimą kvadratiname tinkuotame name, pažymėtame Bostono gatvės 919-tuoju numeriu.

Persikėlimas laivu, kelionė skersai Jungtinių Valstijų ir dalijimasis naujais namais atėmė visus pinigus, gautus pardavus

paveldėtąją ferma, ir Senelis iš karto išėjo ieškoti darbo. Nesėkmingai. Kalifornijoje vis dar jautėsi didžioji devynioliktojo amžiaus pabaigos depresija: nebuvo darbo, ypač naujam atvykėliui, nemokančiam nė žodžio kalbos. Kas rytą Senelis eidavo ieškoti samdomo darbo ir kas vakarą grįždavo truputi sunkesniu žingsniu nei dieną anksčiau.

Tačiau kiekvieną savaitę vieną kartą visi rūpesčiai būdavo atidedami į šalį - sekmadieninio garbinimo tarnavimo metu. Namas Bostono gatvėje turėjo didelį priekinį svečių kambarį, kuris greitai tapo bendruomenės susirinkimų vieta. Tarnavimai vykdavo Kara Kalos naminių bažnyčių papročiu. Pagrindinė vieta buvo didelis Stalas, ant kurio gulėjo atversta Biblija. Iš abiejų Stalo pusių, kaip visada, pagal amžių susėsdavo vyrai: senesnieji arčiausiai jo, toliau jaunesnieji ir gale berniukai. Kitoje kambario pusėje taipogi pagal amžių susėsdavo moterys. Vyresnieji ir toliau nešiojo ilgus juodas barzdas, nors reitsykiais jaunesnis vyras visus šokiruodavo, augindamas tik ūsus. Ir buvo laukiama, jog bažnyčios tarnavimų metu (o gal ir visą likusią savaitę) vyrai dėvėtų savo ryškiaspalves tunikas, o moterys - ilgus išsiuvinėtas suknius ir vašeliu nertas skaras, kurios ėjo iš kartų į kartas.

Kokį padaršinimą turėjo teikti Seneliui dvasinė šio Krikščionių surinkimo parama! Jau seniai jie žinojo, kad Dievas gali kalbėti jiems tiesiai iš Biblijos. Mintyse turėdamas poreikį dėl darbo, Senelis atsiklaupdavo ant nedidelio rytietiško kilimėlio, atvežto iš senosios šalies, ir prašydavo "duoti žodį". Tada visa kongregacija švelniai pradėdavo melstis - dažnai nežinoma, ekstaziška šneka, vadinama "kalbomis". Galiausiai vienas iš vyresniųjų žengdavo prie Biblijos ir iš akies nuleisdavo pirštą ant teksto. Visada atrodydavo, kad žodžiai atsako tiesiog į poreikį. Gal būt, jie kalbėdavo apie Viešpaties ištikimybę ar apie besiarťinančias pieno ir medaus dienas, kaip buvo išpranašavęs Pranašas Berniukas. Ką gi, mažoji armėnų bažnyčia laukė ateinant tų dienų ir ilgo laukimo metu bent jau turėjo šiuos nuostabius bendravimo momentus.

Vieną dieną buvo gautas dar vienas padaršinimas. Taip atsitiko, kad Senelis ir jo svainis Magardišas Musheganas (tas pats

vyras, išpranašavęs Izaoko gimimą) ėjo San Pedro gatve Los Andžele, ieškodami darbo arklidėse, kur nuomojami arkliai. Pereinant šalutini kelią, pavadintą Azusos gatve, jie trumpam stabtelėjo. Kartu su arklių ir odinių pakinktų kvapu sklido aiškūs žmonių balsai, šlovinantys Dievą kalbomis. Jie dar negirdėjo, kad kur nors Jungtinėse Valstijose būtų žmonių, garbinančių Viešpatį taip pat kaip armėnų bendruomenė. Nuskubėję prie pasikeitusių arklidžių, iš kur sklido garsai, jie pasibeldė į duris. Tuomet Senelis jau atrinko keletą anglišku žodžių.

- Ar galime mes... ? - paklausė Senelis.

- Žinoma!

Durys energingai atsivėrė. Viduje stovėjo apsikabinę žmonės, dėkodami iškėlę rankas į Dievą, plaukė giesmės, Viešpaties šlovinimas. Senelis su Magardišu grizo į Bostono gatvę ir pranešė, jog Sekminės yra atėjusios net į šią tolimą šalį kitoje vandenyno pusėje. Tada dar niekas nežinojo, jog Azusos gatvės vardas išgarsės. Senosiose arklidėse, kur buvo išnuomojami arkliai, vyko prabudimas, kuris vėliau uždegė charizmatinį atsinaujinimą daugybėje skirtingų vietų visame žemės rutulyje. Tuo momentu Senelis matė šį kitą tikinčiųjų surinkimą tiesiog kaip malonų Dievo pažado patvirtinimą padaryti kažką naujo ir puikaus Kalifornijoje.

Bet savo gyvenime Senelis nebepamatė, kas gi buvo tas naujas dalykas. Jis pagaliau gavo ilgai lauktą pastovų darbą, tačiau visa tai baigėsi tragedija.

Vieną 1906-tųjų dieną Senelis gyvai įžengė į namus.

- Tu suradai darbą, - pasakė Močiutė.

- Suradau.

Aplinkui susirinko visi namiškiai, kai Senelis pasakojo didžiausias naujienas. Nevadoje - tai kita valstija, besijungianti su Kalifornija, kaip jis paaiškino - buvo samdomi vyrai geležinkelį tiesimui.

Močiutės veide dingo šypsena. Jai teko girdėti apie Nevadą. Tai dykuma, kurioje temperatūra siekdavo 120 laipsnių ir kur vyrai, bandydami atlikti sunkų bėgių klojimo darbą tokiaame karštyje, krisdavo negyvi.

-Bet tu pamiršti, - prieštaravo Senelis, - aš esu ūkininkas. Aš įpratęs dirbti lauke, saulėje. Be to, Gulisar, mano sūnaus motina, ar mes turime pasirinkimą?

Tada Senelis sukviėtė kartu bažnyčios vyresniusius ir gavo iš jų prieš kelionę tradicinį palaiminimą. Po to, pasiėmęs paklodėje suvyniotą rūbų pamainą, jis iškeliavo dykumos kryptimi. Netrukus paštininkas kas savaitę pradėjo nešti pinigines pašto perlaidas į namus Bostono gatvėje.

Ir štai vieną vasaros vakarą atėjo telegrama, kurios Močiutė visada bijojo. Karštą kaip aukštakrosnėje dieną Senelis, dirbdamas linijoje, mirė. Jo kūnas atgal bus pristatytas traukiniu.

Po Senelio mirties mano tėvas Izaokas perėmė pareigas, kurioms jis nebuvo pasiruošęs - keturiolikmetis jis tapo šeimos galva.

Jau keletą mėnesių Tėtis pardavinėjo laikraščius gatvėje, komerciniame Los Andželo rajone. Jis uždirbdavo beveik dešimt dolerių per mėnesį, ir tai buvo vertingas įnašas prie Senelio atlyginimo, tačiau dabar šios sumos vargiai užteko šešerių seserų ir motinos išmaitinimui. Net tokios svarbios žurnalistikai akimirkos kaip 1906-tųjų žemės drebėjimas San Franciske, kada Tėtis pardavė šešis "extra" paketus per valandą, leido padėti ant stalo tik keletą papildomų pieno litrų.

Tėtis niekada neimdavo neuždirbtų pinigų. Pirmaisiais amžiaus metais vis dar cirkuliavo auksinės monetos - penkių dolerių auksinė moneta buvo panašaus dydžio kaip ir penkių centų. Vieną dieną pirkėjas skubiai įbruko monetą į Tėčio delną, paėmė tris centus gražos ir nulėkė gatve. Tėtis jau norėjo įmesti monetą į mėlyną laikraščių berniuko prijuostę su priekyje užrašytais žodžiais LOS ANGELES TIMES, kai žvilgtelėjęs pastebėjo, kad vietoje "penkių centų" jis laikė penkių dolerių pinigą.

- Pone! - sušuko Tėtis. Tačiau pirkėjas jau dingo kitame kvartale. Tada Tėtis užsikrovė laikraščius ir nudūmė paskui tą žmogų. Pro šalį, keldamas triukšmą, važiavo tramvajus. Daug nemąstęs Tėtis išsoko į jį, sumokėjo už važiavimą iš savo brangaus uždarbio ir sekė žmogų toliau. Pagaliau jį prisivijęs, Tėtis išsoko iš tramvajaus.

- Pone! - Galų gale vyriškis atsigrėžė. - Pone, tai ne penki centai? - pasakė Tėtis užsikirsdamas angliškai. Jis ištiesė delną, kuriame saulėje sužėrėjo auksinis pinigas.

Dažnai galvoju apie tą žmogų, paėmusį pinigus atgal su menkiausiu padėkos kriuktelėjimu. Manau, jeigu jis būtų galėjęs matyti alkanus veidus, kas vakarą laukiančius prie Bostono gatvės 919-tuoju numeriu pažymėto namo durų, jis būtų pasakęs laikraščių berniukui pasilikti juos sau.

Šeimai neužteko dešimties dolerių per mėnesį. Vakaraus, baigęs pardavinėti laikraščius, Tėtis pradėjo vaikščioti ratais aplinkui, ieškodamas kokio nors kito samdomo darbo, panašiai kaip anksčiau darydavo jo tėvas. Bet jeigu darbas vyrams tebuvo retas, tai berniukams jo visai nepasitaikydavo.

Galų gale jis sužinojo apie laisvą vietą pakinktų fabrike. Uždarbis žemas - penkiolika dolerių per mėnesį - bet net ir tai buvo daugiau, negu jis galėjo gauti pardavinėdamas laikraščius. Todėl Tėtis įsidarbino.

Vieną 1908 - tųjų dieną, kai Tėtis turėjo šešiolika metų, grįžęs iš fabriko namo, jis išgirdo iš Močiutės stulbinančius žodžius.

- Izaokai, tokios puikios naujienos! - sušuko Močiutė. - Gal bus naudingos, - atsakė Tėtis pro nosinę, kurią dažnai laikydavo prie burnos. Smulkios išdirbtos odos dulkės pakinktų fabrike smelkėsi į jo plaučius ir kėlė nuolatinį kosulį.

- Aš gavau darbą! - tarė Močiutė.

Tėtis negalėjo patikėti, kad teisingai išgirdo. Nė viena moteris armėnė nedirbo už atlyginimą.

- Senojoje šalyje vyrai išlaikydavo savo šeimas, - priminė jis Močiutei iš virtuvės, kur valė iš plaukų odos dulkes.

- Bet Izaokai, argi nematai, ką ši našta daro su tavimi, kai velki ją vienas? Tu sublogęs kaip iešmas. Net girdėjau, kaip tu aštriai vakar kalbėjai Hamai.

Tėtis paraudo, tačiau laikėsi savo.

- Tau nereikia įsidarbinti.

- Aš jau įsidarbinau. Gražioje šeimoje iš Holenbeko parko. Skalbti, lyginti, šiek tiek valyti.

- Tada aš einu pakuoti savo daiktų, - minkštai tarė Tėtis ir išėjo iš virtuvės.

Jis nuėjo į savo kambarį, o Močiutė nusekė paskui ir stabtelėjo tarpduryje, kol Tėtis vyniojo į ryšulį keletą savo rūbų.

- Jei tu dirbi pati, aš čia daugiau nereikalingas.

Kitą dieną Močiutė pranešė žmonėms iš Holenbeko parko, kad ji, vis dėlto, neateis tvarkyti jų skalbinių.

Tėčio kosulys dėl darbo pakinktų fabrike vis sunkėjo. Nepadėjo ir tai, kad jis tapo meistru ir galėjo retkarčiais išeiti iš cecho. Močiutė dažnai man pasakodavo, kaip ji gulėdavo neužmigdama ir klausydavo Tėčio kosėjimo ištisą naktį. Kai ji pagaliau privertė jį pasirodyti gydytojui, šis patvirtino tai, ką visi šeimoje jau žinojo: jei Tėtis nenustos dirbęs tame fabrike, jis neišgyvens net ir paauglystės metų.

Iškilo klausimas: kaip dar jis galėtų paremti savo motiną ir seseris? Ir čia, kaip šeima visuomet darydavo kebliais momentais, Tėtis kreipėsi į bažnyčią.

Armėnai sekmininkai jau neberengdavo garbinimo susirinkimų Bostono gatvėje, 919-tojo namo svečių kambaryje. Kai vyrai vienur kitur surado darbus, pirmoje eilėje jie surentė bažnyčios pastatą. Tai buvo nedidelis, maždaug 1800 kvadratinių pėdų pločio karkasinis statinys Gleso gatvėje. Kai Viešpaties džiaugsmas skatindavo kongregaciją šokti Dvasioje, atramų neturintys suoliai būdavo sustumiami į jo pasienius. Priekinėje patalpos dalyje stovėjo tradicinis Stalas.

Galiu įsivaizduoti Tėtį, prieinantį prie Stalo, kaip ir jo tėvas darydavo daugeliu atvejų. Jis atsiklaupė ant mažo tamsaus, kaštonų spalvos kilimėlio ir išsakė savo poreikį. Už jo susirinko vyresnieji, įskaitant Magardišą ir Magardišo sūnų Aramą Musheganą, apie kurį buvo kalbama, kad jis toks stiprus, jog gali laisvai kilstelėti nuo žemės vagoną, remontuojant ratus. Būtent Aramas dabar padėjo pirštą ant Biblijos ir garsiai perskaitė keistus ir nuostabius žodžius:

“Tu būsi palaimintas mieste ir tu būsi palaimintas lauke. Bus palaimintas tavo kūno vaisius, tavo žemės vaisius, tavo gyvulių vaisius ir tavo galvijų dauginimasis...”

Žemė? Tėtis stebėjosi. Galvijai? Tačiau nuostabieji žodžiai iš Pakartoto Įstatymo knygos 28-tojo skyriaus tęsė:

“Viešpats palaimins tave tavo klėtyse ir visame, ko besiimtum; ir Jis palaimins tave žemėje, kurią Viešpats, tavo Dievas, duoda tau.”

Ir klausydamas Tėtis suprato, kad pasaulyje buvo tik vienas darbas, kurio jis visuomet troško imtis - apie tai jis svajodavo ištisomis dienomis prie pjaustymo mašinų. Jis norėjo dirbti prie karvių ir su tuo, kas šviežia ir žalia auga laukuose.

Bet žemės pirkimui reikia daugybės pinigų, jis sau primindavo kiekvieną kartą, kai tik jo mintys krypdavo ta linkme. Dabar, ausyse skambant pažadui iš Rašto, jis pakeitė nuomonę. Tėtis padavė pareiškimą į pakinktų fabriką ir dvejų savaičių laikotarpyje liko be darbo.

Ir beveik iš karto jis pradėjo kažką pastebėti. Vaisiai ir daržovės, parduodami miesto krautuvėse, buvo ne tik per brangūs tokioms šeimoms kaip jo, bet dažnai maži ir blyškios spalvos, tarsi surinkti žali. Kas atsitiktų, jis mąstė, jeigu, surinkus tikrai šviežias daržoves kaime, pristatyti jas į miestą ir pardavinėti, važinėjant nuo vieno namo prie kito?

Taigi, taip Tėtis ėmėsi žemės ūkio produktų verslo. Los Anželo pietinėje ir rytinėje dalyse driekėsi smulkios fermos, kurių dauguma priklausė armėnams, ir jose derėjo rinktinės daržovės bei vieni iš geriausių vaisių pasaulyje. Tėtis paėmė pinigus, kuriuos atidėdavo kas mėnesį savo seserų kraičiui, ir nupirko du dalykus. Jis nupirko vežimą plokščiu dugnu bei dvimetį bėrą arklį, vardu Džekas.

Kitą dieną vežimu, traukiamu Džeko, Tėtis iškeliavo į nedidelį geležinkelio mazgą, vadinamą Dounei, kuris tuo metu buvo ne didmiesčio priemiestis, o tik nedidelė gyvenvietė už penkiolikos mylių kaimo vietovėje. Kelionė truko geras trejas valandas ir pirmyn, ir atgal, bet Tėtis tiesiog mylėjo kiekvieną jos minutę.

Švarus, šviežias oras užtvindė išgydymu ištroškusius jo plaučius. Tėčio galvoje gimė svajonė: vieną dieną jis taip pat taps

fermeriu. Netgi turės savo karvių. Jis taps pienininku - geriausiu pienininku šalyje.

Bet kol kas reikėjo atlikti daug darbų. Tą dieną Dounei Tėtis važiavo nuo ūkio prie ūkio, paimdamas salotų vienur, greipfrutų ir apelsinų kitur, morkų dar kitur - visų vaisių ir daržovių, kurie tuo laiku derėjo. Paskui, prisikrovęs vežimą pirmarūšio derliaus, jis grįžo į Los Andželą. Džekui risnojant miesto gatvėmis pirmyn ir atgal, Tėtis garsiai siūlė savo prekes:

-Išsirpusios braškės! Saldūs apelsinai! Šviežiai nupjauti špinatai!

Jo prekės buvo geros, kainos tinkamos, ir, atvažiuavęs kitą kartą, jis jau rado prie namų jo belaukiančias namų šeimininkes.

Praslinko dar vieneri metai. Tėčiui jau suėjo devyniolika, jis užsiaugino madingus ūsus. Kraičio pinigus pakeitė didesnė suma. Grįžus sveikatai ir klestint verslui, Tėtis nusprendė, kad atėjo metas pradėti galvoti apie savo paties šeimą.

Jis nusižiūrėjo mergaitę, kurią norėjo imti į žmonas – juodaakę tamsiaplaukę penkiolikametę Zarouhi Jesayan. Asmeniškai jis jos nepažinojo. Pagal armėnų paprotį vaikas ir mergina negalėjo kalbėtis vienas su kitu, kol jų šeimos nesusitardavo dėl vedybų. Tėtis tik jautė, jog jam, pravažiuojant Jesayanų namus, pažymėtus Gleso gatvės šeštuoju numeriu, krūtinėje suspurdėdavo širdis.

Kadangi Tėčio tėvas buvo miręs, bažnyčios vyresnysis atliko formalumus, prašydamas Zarouhi rankos. Jesayanams jis nupasakojo Tėčio planus: kai tik susitaupys pakankamai pinigų persikėlimui apmokėti, jis parduos savo vaisių ir daržovių verslą ir pirks tinkamą pienininkystei žemę. Po to, tvirtino jaunasis vyras, tik pats Kalifornijos dangus galės jį apriboti.

Taip Tėtis vedė. Netrukus jis ir mano Mama Dounei centre galėjo nusipirkti 10 akrų (apie 5 ha - vert. past.) žemės, kurią sudarė kukurūzų laukai, eukaliptų plotai ir ganyklos. O visų nuostabiausia - tris pienines karves. Savo rankomis Tėtis ir Mama iš neapdirbtų storų lentų surentė mažą namuką. Mama sakydavo, kad ši namuką ji lengvai išplaudavo - dvylikos colių

pločio grindinės lentos buvo taip laisvai sudėtos, jog plovimo vanduo pro grindų plyšius tiesiog subėgdavo į žemę.

Krūptelėjęs supratau, jog, man sėdint sename svetainės krėslė ir nugrimzdusį į prisiminimus, už apelsinmedžių pradėjo blykšti dangus. O mano mintys vis sukosi praeityje. 1913-tųjų liepos 21-mąją, Tėčiui ir Mamai dar nebaigus statyti mažojo medinio namuko Dounei, gimė jų pirmasis vaikas. Ne taip kaip Seneliui, tiek ilgai laukusiam sūnaus, pirmasis Mamai ir Tėčiui gimęs kūdikis buvo berniukas. Jie pavadino mane Demosu.

Ant stalo šalia manęs stovintis didžiulis žalvarinis samovaras, kurį Senelis ant nugaros atsinešė iš Kara Kalos, atspindėjo ankstyvą šviesą. Pasisukęs pažvelgiau į jį - kruopščiai nušlifuoti samovaro šonai auksu spindėjo aušroje. Ir aš svarsčiau, ar duodami Senelio vardą, mano tėvai nuspėjo, jog pranašystė mano gyvenime taip pat turės atlikti paslaptinę ir toli siekiantį vaidmenį.

* * *

PASIFIKO UNIJOS AVENIU

Nors mano tėvai persikėlė į Dounei, kai aš buvau tik aštuonerių mėnesių, jie ir toliau lankė mažąją bažnyčią Gleso gatvėje. Tėtis sakydavo, kad armėnai būtent iš savo bažnyčių sėmėsi stiprybės. Beveik vienu metu Tėtis siekė, kad aš įgusčiau dvejose dalykuose. Kai tik mano rankos tapo pakankamai didelės, jis išmokė mane melžti. O kai aš tiek paaugau, jog, stovėdamas ant apelsinų pakavimo dėžės, galėjau pasiekti Džeko galvą, jis išmokė mane kinkyti arklį. Mano ankstyviausieji prisiminimai yra susiję su Džeko įkinkymu į vežimą ir su šeimos išvykomis - tada jau turėjau seseris Rūtą ir Liusi - į bažnyčią.

Keliaudavome vis dar po trejas valandas į kiekvieną pusę. Tarnavimai tęsdavosi penketą valandų su vidurdienio pietų pertrauka, bet aš labai mėgau kiekvieną jų minutę. Man patiko stebėti tuos raumeningus fermerius ir darbininkus, staiga energingai metančius rankas į viršų, kai Dvasia užvaldydavo susirinkimą. Jie keldavo veidus link dangaus, kol jų ilgos juodos barzdos neišsitiesdavo lygiagrečiai Stalo paviršiui. Be galo mėgau klausytis jų gilių, sodrių balsų, giedančių senovines armėnų psalmes.

Žavėdavo ir pamokslai, nes jų metu mažajame karkasiniame statinyje Gleso gatvėje gyvai ištrykšdavo praeitis. Armėnija, primindavo pamokslininkas, yra seniausia Krikščioniška tauta pasaulyje. Ji ir labiausiai nukentėjo dėl savo tikėjimo. Pastarosios turkų įvykdytos žudynės kol kas buvo paskutinės armėnų

kaimynų žiaurių pastangų sąrašė sunaikinti mažą atkaklią šalį. Dėl nuolatinio perpasakojimo mūsų istorija tapo mūsų visų širdimi ir gyslomis.

- Eina 287-tieji metai, - pradėdavo pamokslininkas, - ir jaunasis Šv. Grigorijus svarsto, ar jam išdrįsti sugrįžti namo į savo mylimą Armėniją. - Grigorijus buvo praradęs malonę karaliaus akyse ir todėl ištremtas iš šalies, tačiau tremtyje jis išgirdo Krikščioniškąją žinią. Galiausiai, nepaisydamas rizikos, jis nusprendžia grįžti atgal ir pasidalinti evangelija su savo šalies žmonėmis.

Karalius netrukus sužino apie jo sugrįžimą ir suėmęs jį įmeta į pilies giliausią požeminį kalėjimą, pasmerkdamas bado mirčiai. Tačiau karaliaus sesuo buvo anksčiau išgirdusi Grigorijaus pamokslavimą ir tapusi tikinčiaja. Pamokslautojas nupiešdavo ryškų jaunos moters paveikslą, sėlinančios žemyn drėgnais laiptais į juodą, bjauriai dvokiantį požeminį kalėjimą ir slepiančios po savo banguojančiu apsiaustu kepalą duonos ar ožkos pieną iš moliūgo padarytame inde. Keturiolika metų ji sugeba išsaugoti šventojo gyvybę. Tuo metu siaubinga liga išstinka karalių - nesuprantamas pamišimas, sviedžiantis jį ant žemės ir verčiantis kriuksėti kaip gyvulį. Praskaidrėjimo momentais jis maldauja gydytojų padėti, tačiau nė vienas nesugeba.

- Žmogus, vardu Grigorijus, tau galėtų pagelbėti, - pasiūlo jam sesuo.

- Grigorijus mirė prieš daugelį metų, - atsako karalius. - Jo kaulai pūna po šia pilimi.

- Jis gyvas, - taria ji švelniai ir papasakoja apie savo į budėjimą, trukusį 14 metų.

Taigi, Grigorijus atvedamas iš požeminio kalėjimo, jo plaukai balti kaip sniegas ant Ararato kalno, tačiau aiškus protas ir tyra dvasia. Jėzaus Kristaus vardu jis sudraudžia demoną, kankinusį karalių, ir tuo akimirksniu karalius pasveiksta. 301-mais metais jis drauge su Šv. Grigorijumi išvyksta siekti visos Armėnijos atsivertimo.

Ilgai keliaujant namo, manyje ši istorija vėl atgydavo: kantrusis vyras tamsiame požeminiame kalėjime atskirtas nuo kitų

daugelį metų, bet niekada neprarandantis tikėjimo, niekuomet neprarandantis vilties, laukiantis tik tobulo Dievo meto...

Močiutė atėjo gyventi pas mus į mažąjį medinį namuką, kai ištekėjo paskutiniąją iš jos šešerių dukrų. Atsimenu ją gerai - smulki žilaplaukė moteris, kurios tamsios akys šviečia pasididžiavimu savo vieninteliu sūnumi. Jai skaudėjo širdį tik todėl, kaip ji sakydavo, kad Senelis Demosas nebepamatė Šakarijanų vėl grįžusių ant nuosavos žemės. Gulisar mirė toje mažoje trobelėje kaip laiminga, pasiekusi tikslą moteris.

Jau tuomet, kai man suėjo dešimt metų, pienininkystė klesėjo. Trys karvės tapo trisdešimčia, vėliau šimtu, dar vėliau penkiais šimtais. Pradinė akrų dešimtis išaugo iki dviejų šimtų. Dabar Tėtis svajavo apie didžiausią ir puikiausią pieno fermą Kalifornijoje. Jeigu šio tikslo įgyvendinimui reikia darbo - ką gi, tai įvyks netrukus, nes Tėtis žinojo kaip dirbti ir matė, kad mes, likusieji, stengiamės taip pat.

Be manęs klėtyse dar dirbo pilna meksikiečių - amerikiečių, todėl Tėtis ir aš išmokome kalbėti ispaniškai. Nežinau, kam kieno istorijos labiau patikdavo: ar jų pasakojimai apie Meksiką, ar Tėčio atsiminimai apie gyvenimą Armėnijoje. Jie vis norėdavo išgirsti apie Jefimą - Pranašą Berniuką, arba kaip Magardišas Musheganas išpranašavo Tėčio gimimą. Kas kartą, prisijungus naujoms darbo rankoms, Tėtis turėdavo vėl iš naujo pasakoti tas istorijas.

Po to jis visada turėdavo papasakoti apie Jefimo laidotuves 1915-tais metais, kurios buvo didžiausios iš visų matytų Los Andželo "butuose". Jefimas lankė bažnyčią ne Gleso gatvėje (joje tarnavimai vykdavo armėnų kalba), bet rusų bažnyčią už keleto kvartalų. Didžiųjų laidotuvių dieną kartu susijungė ne tik šios kongregacijos, bet netgi ortodoksai armėnai ir rusai atėjo į tarnavimą, sutramdę nepasitenkinimą "dėl laukinių sekmininkų išsišokimų", mat daugelis jų į Ameriką atvyko taip pat dėl Jefimo pranašystės.

- O kaip bus su antrąja pranašyste, - klausdavo meksikiečiai - amerikiečiai, - kuri dar turi išsipildyti?

- Ji vis dar gerai saugoma. Ją turi Jefimo sūnūs.

- Ir, ją atskleidęs, mirtum?

- Kol nebūtumei tas, kurį paskyrė Viešpats.

- O kas, tavo manymu, galėtų būti paskirtasis? Tačiau, žinoma, niekas negalėjo į tai atsakyti.

Maždaug tuo metu, kai mirė Pranašas Berniukas, aš susižeidžiau, ir vėliau dėl to man kilo daug problemų. Net ir nežinojau, kaip susižalojau nosį. Dešimtmetis berniukas, dirbęs prie fermos, gerokai gauna gumbų. Bet kuriuo atveju, kai pradėjau pastebėti, jog girdžiu ne taip gerai, kaip kiti vaikai penktojoje klasėje, Mama nuvedė mane pas gydytoją.

- Galiu tau paaiškinti, kame bėda, Zarouhi, - pasakė gydytojas, - bet negaliu patarti, ką daryti. Demosas susilaužė nosį, ir ji blogai sugijo. Tiek nosies, tiek ir ausies kanalai užblokuoti. Galime bandyti operuoti, bet tokios operacijos paprastai nebūna labai sėkmingos.

Ir mano atveju jos nepavyko. Atrodė kasmet vykdavau į ligoninę kitai operacijai, ir kasmet ausies kanalai vėl užsiverdavo. Mokykloje teko sėdėti pačioje pirmutinėje eilėje, norint nors kiek girdėti mokytoją.

Nors neatsiminčiau meto, kada Jėzus nebuvo man artimu draugu, tačiau per tuos mėnesius, progresuojant kurtumui, Jis tapo man artimesniu nei bet kada. Aš daugiau nebegalėjau po pamokų dalyvauti komandiniuose žaidimuose su kitais berniukais.

- Nerinkite Demoso. Jis negali gerai girdėti.

Taigi, dažnai buvau vienišas. Bet perdaug nesijaudinau. Mano mėgstamiausias padienis darbas fermoje būdavo ravėti kukurūzus, nes tada galėdavau išeiti toli į laukus ir garsiai kalbėti Viešpačiui. Vasaromis, kai buvau dvylikametis ir trylikametis, tarsi žalia bažnyčia man atrodydavo ilgi neaiškūs praėjimai tarp eilių, kuriuos virš galvos lanku gaubdavo dideli gysloti lapai. Ten aš išskeldavau rankas į viršų kaip ir vyrai bažnyčioje:

- Tegu aš vėl girdėsiu, Jėzau! Neklausyk, ką kalba gydytojas apie negerėjimą...

Kaip puikiai atsimenu kiekvieną to sekmadienio 1926-taisiais smulkmeną, kai turėjau trylika metų! Pamenu, kaip atsikėliau ir apsirengiau savo kambaryje, mūsų naujo namo antrajame aukšte. Tuomet mūsų bandą sudarė tūkstantis melžiamų karvių, ir Tėtis jau buvo pastatęs dviaukštį ispaniško stiliaus namą baltomis tinko sienomis bei raudoną čerpių stogu.

Rengdamasis į bažnyčią, jaučiausi keistai. Keistai gerąja prasme, lyg visas mano kūnas būtų kažkokiu ypatingame dvasiniame tonuse. Nuėjau pusryčiauti ir dainuodamas lipau žemyn ilgais suktais laiptais. Tėvai ir seserys jau sėdėjo už stalo: mūsų šeimą tada buvo papildžiusios dar trejos mažos mergaitės. Jauniausioji, viena iš dvejų kūdikių, buvo Florencija. O ketveri vyresnės mergaitės su jauduliu plepėjo apie mūsų kassavaitinę kelionę į miestą. Pabandžiau įsijungti, bet netrukus mečiau. Kaip gali bendrauti su žmonėmis, kurie neaiškiai šneka?

Mūsų senasis arklys Džekas jau nebetrakdavo šeimyninio vežimo penkiolika mylių į bažnyčią kiekvieną sekmadienį. Kai Džekui suėjo penkiolika metų, Tėtis išleido jį į ganyklas praleisti likusi gyvenimą gerai užtarnautame poilsyje. Vietoje jo dabar mes turėjome ilgą juodą Studebekerį - kelioninį automobilį brezentiniu stogu. Po jo galinėmis sėdynėmis vežiojome dėžę atsarginių ašių, skirtų duobėtiems laukų keliams.

Tą sekmadienį mažoji bažnyčia užė nuo susijaudinimo. Nebuvo žmogaus, kuris neprisimintų, kas atsitiko pereitą savaitę. Vienos moters iš bendruomenės mama prieš porą mėnesių išvyko iš Armėnijos, norėdama prisijungti prie savo dukters Amerikoje. Nuo to laiko iš jos neatėjo jokios žinutės, todėl dukra buvo tiesiog paklaikusi. Kai bažnyčia pradėjo melstis dėl tos situacijos, tetos Esteros vyras dėdė Georgijus Stepanianas staiga pakilo ir dideliais žingsniais nuėjo prie durų. Jis stovėjo ilgai, įdėmiai žvelgdamas į gatvę, tarsi matytų tolimus horizontus. Pagaliau jis prabilo:

- Su tavo mama viskas gerai. Ji atvyks į Los Andželą trejų dienų laikotarpyje.

Po trejų dienų senoji ponja atvažiavo.

Todėl ir dabar jautėsi stipri vilties nuotaika, kiekvienas su nuostaba laukė kito Viešpaties palaiminimo. Gal būt kas nors bus pagydytas. Gal būt kažkam bus duota kryptis...

Kuomet taip mažčiau, pradėjo darytis keistas dalykas - ne kažkam kitam, bet man. Sėdėdamas su kitais berniukais ant galinio suolo, pajutau ant pečių užmestą tarsi sunkią vilnonę antklodę. Apstulbęs apsižvalgiau, tačiau niekas manęs nelietė. Norėjau pajudinti rankas, bet patyriau pasipriešinimą, tarsi irčiausi jomis vandenyje.

Staiga mano žandikaulis pradėjo trūkčioti, lyg būčiau drebėjęs nuo šalčio, nors "antklodė" rodėsi šilta. Gerklės gale įsitempė raumenys. Staiga užplūdo didžiulis troškimas pasakyti Jėzui, jog aš Jį myliu, tačiau, kai pravėriau burną, norėdamas tai išsakyti, ištariau sau nesuprantamus žodžius. Žinojau, kad jie nėra armėniški ar ispaniški, ar angliški, bet jie liejosi iš manęs, lyg būčiau kalbėjęs jais visą savo gyvenimą. Pasisukau į šalimais sėdėjusį berniuką, o jis plačiai šypsojosi.

-Demosas gavo Dvasią! - sušuko jis, ir žmonės visoje bažnyčioje atsigrėžė. kažkas uždavė klausimą, ir nors aš kuo geriausiai jį supratau, tegalėjau atsakyti šiais kunkuliuojančiais, džiaugsmingais naujais garsais. Visa bažnyčia pilna susižavėjimo pradėjo giedoti ir šlovinti Dievą, o aš tuo tarpu garbinau Viešpatį savo naująja kalba.

Netgi po kelių valandų, važiuojant automobiliu namo, kiekvienam, kuris kreipėsi į mane, atsakiau kalbomis. Užlipau laiptais į savo kambarį ir uždariau duris, o ekstaziškai nesuprantami garsai vis dar liejosi iš manęs. Apsivilkęs pižamą, užgesinau šviesą. Ir tą akimirką Viešpaties buvimo jausmas apėmė mane stipriau nei bet kada. Ta neregima skraistė, kuri buvo pasilikusi ant mano pečių visą vakarą, tapo neatsispiriamai sunki - nors nebuvo nemaloni. Susmukau ant grindų ir gulėjau ant kilimėlio visiškai bejėgis, negalėdamas pasikelti ir pasiekti lovos. Šis pojūtis ne gąsdino, bet nešė sveikatą ir šviežumą - lyg tam tikra būseną, prieš pat pasineriant į gilų miegą.

Kai gulėjau ten, kambaryje, laikas perėjo į amžinybę. Ir šioje amžinybėje išgirdau balsą. Šį balsą tikrai labai gerai pažinau,

nes dažnai jį girdėdavau savo žaliojoje bažnyčioje kukurūzų laukuose.

- DEMOSAI, AR GALI ATISISĖSI?

Pamėginau. Tačiau veltui. Kažkokia nenusakomai stipri, bet ir begaliniai švelni jėga laikė mane ten, kur gulėjau. Žinojau, kad esu stiprus vaikinukas - aišku ne toks kaip Aramas Musheganas, tačiau iš tiesų tvirtas kaip trylikametis. Visgi, mano raumenys neturėjo didesnės jėgos nei naujagimio veršelio.

Balsas vėl prabilo:

- DEMOSAI, AR TU KADA NORS SUABEJOSI MANO GALIA?

- Ne, Viešpatie Jėzau.

Klausimas buvo pakartotas tris kartus. Tris syk atsakiau į jį. Tada visai netikėtai jėga, supusi mane, pasijuto ir viduje.

Mane užplūdo antgamtiškos energijos banga - tarsi būčiau galėjęs išplaukti tiesiog iš namo ir irtis danguose Dievo jėgoje. Jaučiausi kaip galintis pažvelgti žemyn į žemę iš Dievo perspektyvos, matydamas visus žmonijos poreikius iš Jo aprūpinimo pozicijos. Ir visą tą laiką Jis šnibždėjo į mano širdį:

- DEMOSAI, JĖGA - TAI PRIGIMTINĖ KIEKVIENO KRIKŠČIONIO TEISĖ. PRIIMK JĖGĄ, DEMOSAI.

Ir staiga atėjo aušra. Galėjau girdėti už lango čiulbančius paukščius.

Krūpteldamas atsisėdau. Galėjau girdėti ką? Prieš daugelį metų teko paskutinį kartą išgirsti giedantį paukštį.

Gyvai pašokau ant kojų su puikia savijauta visame kūne ir inėriau į drabužius. Jau buvo po penkių ryto, o aš su Tėčiu turėjau atsirasti melžimo fermose iki pusės šešių. Tą nepakartojamą rytą, atvėręs savo kambario duris, išgirdau apačioje, virtuvėje, čirskančią kiaušiniene.

Indų barškėjimas, paukščių čiulbėjimas, mano paties kojų bil-dėjimas, kai lėkiau žemyn raudono linoleumo laiptais... nebuvau supratęs, jog man trūko visų tų mažų garsų. Įsiveržiau į virtuvę:

-Tėti! Mama! Aš girdžiu!

Išgydymas niekada nebuvo pilnas. Kai mes su Mama apsilankėme pas gydytoją, jis aptiko 90 procentų normalios klausos. Kodėl likau su neatstatytais 10 - čia procentų - nežinau, bet ir nesirūpinu dėl to. Atsimenu, vėliau tą pirmadienio rytą, užbaigus melžimą, vienas nuėjau į savo žaliąją bažnyčią. Kukurūzai buvo aukšti, pribrendę derliaus nuėmimui. Atsisėdęs tarp dvejų eilių, nusilaužiau burbuolę, išlukštenau ją ir apgraužiau baltus grūdelius, sproginėjančius pienu.

-Viešpatie, - tariau, - aš žinau, jog kai Tu išgydai žmones, Tu turi jiems numatęs darbą. Ar parodysi, Viešpatie, darbą, kurį man skyrei?

Pirmiausia - kuomet kiti klasės berniukai svajojo tapti beisbolo žvaigždėmis - aš svajojau tapti pranašu. Po tų įvykių buvau tik vos vyresnis už Pranašą Berniuką, kada jis turėjo savąjį regėjimą.

Tačiau bėgo metai, ir aš negavau šios puikios dovanos. Viešpats tarsi kalbėjo:

- PRANAŠYSTĖ TURĖS DIDELĘ REIKŠMĘ TAVO GYVENIME, BET TU NETAPSI PRANAŠU.

Kartą, vieną dieną, patyriau tai, kas privertė mane manyti, ar tik aš netapsiu gydytoju. Mano jauniausioji sesuo Florencija, būdama šešerių metų, įkrito daržinėje į stulpo duobę ir susilaužė dešiniąją ranką. Chirurgas ir kaulų specialistas, atlikęs savo darbą, užtikrino, jog Florencijos ranka išliks paslanki. Tačiau alkūnė visam laikui liks nejudri ir kreiva.

- Kai nuimsime gipsą, galėsime pradėti terapiją. Būdama kantri, ji galės atgauti dešimt, netgi dvidešimt procentų alkūnės valdymo, tačiau tai yra geriausia, ko galime tikėtis.

Vieną sekmadienį bažnyčioje, netrukus po šių naujienų, vėl pajutau tą šiltą, sunkią antklodę, apgaubusią mano pečius. Nebereikėjo klausti, kas tai yra, taip pat nekilo klausimo, ką turėčiau daryti: privalėjau pereiti į kitą patalpos pusę ir melstis dėl Florencijos rankos išgydymo.

Taigi, visiems giedant himną, tyliai pakilau nuo suolo ir nuėjau į moterų pusę. Pasilenkiau prie Florencijos, sėdinčios ant

paskutinio suolo su didžiuliu gipsiniu tvarsčiu ant dešinės rankos. Antklodės šiluma išplito žemyn į mano rankas ir į plaštakas.

- Florencija, - sušnibždėjau, - aš pasimelsiu dėl tavo alkūnės. Jos didžiulės juodos akys įdėmiai ir baugiai pažvelgė į mane.

Uždėjau savo rankas ant tvarsčio. Faktiškai, vargu ar aš meldžiausi iš viso, tik stovėjau ten, jausdamas ugnį, plūstančią mano rankomis ir plaštakomis į gipsinį tvarstį aplink Florencijos alkūnę.

- Aš jaučiu! - tyliai tarė Florencija. - Jaučiu karšti.

Ir tai buvo viskas. Po akimirkos apsiausto pojūtis dingo, ir aš sugrižau į savo vietą. Kažin, ar pusė tuzino žmonių mus pastebėjo.

Po kelių savaičių tvarstis buvo nuimtas. Tą vakarą valgant, Mama papasakojo, kaip specialistas viena ranka per baltą sulenkimo odą suėmė Florencijos alkūnę, kita ranka paėmė už riešo ir atsargiai pabandė atlenkti pažeistąją ranką per vieną ar du colius. Kai ranka pilnai atsilenkė pirmyn, vėliau atgal ir galėjo suktils plačiais ratais per alkūnę, jo veide pasirodė nepatikli šypsena:

- Gerai! - jis kartojo. - Gerai! Geriau negu tikėjaisi. Žymiai geriau! Ką gi, toks išpūdis... toks išpūdis, lyg ranka niekuomet nebuvo lūžusi!

Tą vasarą kukurūzų lauke aš klausinėjau Viešpatį, ar gydymas yra man paskirtas Jo darbas. Ir vėl kaip atsakymas ateidavo:

- ŽINOMA. AŠ NORIU, KAD VISA MANO BAŽNYČIA TAI DARYTŲ. TU MATYSI DAUG NUOSTABIŲ IŠGYDYMŲ, KAI KURIE ĮVYKS PER TAVO PATIES RANKAS. TAČIAU, DEMOSAI, BET KURIUO ATVEJU TAI NĖRA MANO YPATINGAS DARBAS TAU.

Sulaukęs septyniolikos, vis dar mokiausi vidurinės mokyklos antrame skyriuje - turėjau jau mokytis paskutiniajame, tačiau dėl kurtumo buvau praleidęs dvejus metus. Tuomet Tėtis nupirko antrą fermą. Dabar jau turėjome pakankamai erdvės pastatyti nuosaviems siloso bokštams ir pakankamai kapitalo automatinių melžimo mašinų įsigijimui. Tėtis taip pat įsitraukė į kitą verslą. Didelį galvos skausmą mums, taipogi kaimynams fermeriams

- pienininkams visada kėlė mūsų pieno pristatymas iš fermų į išpilstimo fabriką. Taip Tėtis ėmėsi pieno pervežimo verslo. Vėliau, pastebėjęs aukštą kumpio kainą Los Andžele, Tėtis pradėjo auginti kiaules, paskui pakuoti mėsą. "Viešpats pasiųs tau palaiminimą visame, ko tik besiimtum...". Tikrai atrodė, jog viskam, ką paliesdavo Izaokas, pažado sūnus, buvo lemta klestėti.

Jo sėkmė kėlė dar didesnę nuostabą, nes tuo laiku, ketvirtojo dešimtmečio pradžioje, visur tvyrojo depresija. Tada Tėtis perdavė man valdyti nedidelę bandą. Pamenu mokytoją, padėjusį man tvarkyti buhalterinius įrašus, kuris stebėdamasis pranešdavo, jog aš su trisdešimčia karvių uždirbdavau daugiau nei dauguma Dounei vidurinės mokyklos mokytojų.

Mūsų namai dabar traukė politikus, verslininkus, bendruomenių vadovus - ir mano Mama, kukli maža mergina, imigrantė iš Armėnijos, ruošdavo kassavaitinius kviestinius pietus išzymiesiems ir galingiesiems. Ji iš tiesų puikiai gamindavo valgi, ir netrukus jos "dolmas", "kuftas" ir "katahas" tapo žinomais visoje Pietų Kalifornijoje.

Bet ypač iš Mamos valgio ruošimo įstrigo tai, kad ji visada vienodai stengėsi, neatsižvelgdama į svečių rangą. Tomis dienomis dažnai apsilankydavo valkatos, ir jie būdavo priimami taip pat kaip ir Dounei meras: geriausias porcelianas, sidabriniai peiliai bei šakutės, padengtas staltiese stalas. Jeigu ji neturėdavo paruošto karšto patiekalo, tai pasiūlydavo ką nors iš mėsos, daržovių, namų gamybos saldumynų - visą laiką primygtinai prašydama savo ribota anglų kalba:

-Sėdėkite! Sėdėkite! Neskubėkite valgyti!

Tuo laiku aš pastebėjau, kad mane vis dažniau ir dažniau traukė kitas adresas. Kai tik fermos reikalais atvykdavau į Rytų Los Andželą, rasdavau dingstį keliauti pro Sirakano Gabrielliano kreminės spalvos namą, pažymėtą Pasifiko Unijos Aveniu 4311-tuoju numeriu, vildamasis, kad jo duktė netikėtai pasirodys kieme. Ne todėl, kad užkalbinti, ją pamačius; vaikinų - merginų pokalbiai, jei pora dar nebūdavo susižiedavusi, armėnų bendruomenėje vis dar buvo negirdėtas dalykas. Bet tiesiog

žinojimas, jog ji yra netoliese, užpildydavo mane neapsakomu džiaugsmu.

Ir visada ateidavo lauktasis sekmadienis - sekmadienis, kai Roza Gabrielian su kitomis mergaitėmis sėdėdavo bažnyčioje, moterų pusėje - gražiausia mergaitė, kurią visi vaikinai slapta sekdamo akimis.

Jos tėčio vardas Sirakanas armėniškai reiškė Švelniaširdis; man tai patiko. Kaip ir mano tėvas, Sirakanas Gabrielianas pradėjo nuo nieko. Galiausiai, sukrapštęs šimtą dolerių, - irgi kaip Tėtis - jis nusipirko arklį ir vežimą. Sirakanas, visgi, vietoje vaisių ir daržovių savo kinkiniu ėmėsi išvežioti šiukšles. Tai buvo be galo reikalinga paslauga Los Andžele amžiaus pradžioje, tad netrukus jis galėjo įsigyti antrą arklį ir vežimą, vėliau trečią.

Sirakanas ir jo šeima anksčiau priklausė armėnų - ortodoksų bendruomenei. Tačiau jis gyveno netoliese bažnyčios Gleso gatvėje ir, kas savaitę girdėdamas džiaugsmingus garsus, besiveržiančius pro atvirus langus, jis nusprendė ištirti. Netrukus Sirakanas prisijungė prie mūsų kongregacijos. Ir vos neprarado gyvybės. Dauguma armėnų - ortodoksų sekmininkus laikė senovinio tikėjimo išdavikais. Ir matyti vieną saviškių prisijungusių prie šios nekenčiamos grupės buvo tas pats kaip matyti jį mirusį.

Taigi jie nusprendė jį palaidoti. Vieną dieną, kai Sirakanas su šiukšlių kroviniu patraukė į

miesto sąvartyną, jį pasitiko vaikinai iš tikinčiųjų ortodoksų. Stipriai surišę rankas ir kojas, jie nutempė Sirakaną prie smėlėtoje dirvoje iškastos duobės, į kurią jį ir įmetė. Jie jau buvo užpylę ant Sirakano keletą pėdų purvo, kai pasirodė sekmininkų vežimas. Netrukus išlaisvintas Sirakanas išrepečkojo laukan.

Labai mėgdavau klausytis šios istorijos. Taip pat man labai patikdavo jo pasakojimas apie savo vedybas. Kai Sirakanui suėjo dvidešimt vieneri, jo tėvas nusprendė grįžti į Armėniją ir susirasti žmoną, nes prieš keletą metų buvo mirusi Sirakano motina. Kadangi tuo metu Sirakano šiukšlių verslas klestėjo, jis paprašė tėvo ir jam atvežti nuotaką.

Sirakano tėvui pasisekė abiem atvejais. Sūnui jis išrinko nuostabią trylikametę, vardu Tiroon Marderosian. Norint palengvinti jos įvažiavimą į Jungtines Valstijas, ji pagal įgaliojimą ištekėjo Armėnijoje ir išvyko į ilgą kelionę pas vyrą, kurio niekada nebuvo mačiusi. Tik vėliau jie suprato, kaip laimingai suspėjo. Po kelių savaitių tą Armėnijos dalį užpuolė turkai; dvejose nuotakos tapo paskutinėmis, kurios gyvos paliko savo kaimą.

Tiroon sutikimas Los Andžele, ko gero, tapo vienu iš keisčiausių, kada nors patirtų jaunosios žmonos gyvenime. Sirakanas nesitikėjo tėvo atvykimo su dviem moterimis dar iki kitos dienos. Grįžęs iš miesto sąvartyno, jis rado svečių kambaryje stovintį persigandusį vaiką. Jis akimirksniu suprato, kad tai turėtų būti jo žmona ir kad jis pats yra padengtas purvu ir suodžiais nuo galvos iki kojų.

- Pasilik čia! - sušuko jai. - Pasilik tiesiog čia! - lyg vargšė mergaitė dar būtų turėjusi kur eiti. Jis nulėkė į galinę namo dalį ir po pusvalandžio nusišveitęs, susišukavęs Sirakanas "Švelniaširdis" Gabrielianas ištarė jaunajai ledi oficialius pasveikinimo žodžius.

Tokie tad buvo Rozos tėvai, ir greitai, kurią nors dieną, jiems teks ir jai išrinkti vyrą. Bet aš niekada nebūčiau galėjęs tiesiogiai kreiptis į juos, prašydamas jų dukters rankos. Ir mano, ir jos atžvilgiu pradėti veikti turėjo šeima.

Kaip aš drebėjau tą vakarą, kai prašnekau apie šį reikalą savo šeimoje. Tai įvyko 1932-trijų birželio vakarą, mums visiems sėdint aplink stalą valgomajame ir pro atviras verandos duris dvelkiant švelniam vėjeliui.

- Tėti, tu žinai, man jau devyniolika, - pradėjau.

Tėtis nusišluostė ūsus ir atsiplovė dar vieną jautienos gabalą.

- Ir, - ryžtingai tęsiau, - aš jau baigiu vidurinę mokyklą. Ir padedu išlaikyti fermą. Ir tau buvo devyniolika, kada apsivedei. Visos penkerios seserys nustojo valgyti. Mama nuleido šakutę.

- Ar jau yra ta mergaitė? - paklausė ji.

- Taip.

- Ar ji armėnė? - Taip.
- Tuomet, ar ji Krikščionė?
- O taip.
- Tai... - aš pradėjau. - Ji yra... tai Roza Gabrielian.
- Achch...- ištarė Mama.
- Taaip, - pasakė Tėtis.
- Ochch, - visos kartu atsiduso seserys.

Ir taip prasidėjo nuo amžių nuodugniai paruoštas piršlybų procesas. Pirmiausia, nors šeimos ir matydavosi kiekvieną savaitę bažnyčioje bei artimai draugavo, turėjo būti paruoštas oficialus "susitikimas".

Ši delikatai reikalą visada pavesdavo kruopščiai parinktam tarpininkui. Po ilgų tarpusavio aptarimų (su manimi, žinoma, niekas nesikonsultavo) Mama ir Tėtis nusprendė, jog tinkamas asmuo šio jautraus uždavinio įgyvendinimui yra Tėčio sesers Si-roon vyras Rafaelis Janoianas.

- Geras ženklas, - tariau sau, nes iš šešerių vyrų, vedusių šešerias Tėčio seseris, Dėdė Janoianas man labiausiai patiko. Jis turėjo didelį kiemą su metalo laužu, kuriame man, keturiolikmečiui, jis leido ieškotis senų mašinų dalių, iš kurių aš sudėjau savo pirmąjį automobilį. Ir dėl šio metalo laužo jis kasdien turėjo reikalą su Gabrieliano šiukšlių išvežimo kompanija.

Pamenu, kaip nubėgau pasitikti jo automobilio, įsukančio į mūsų kiemą, pasibaigus jo oficialiam pokalbiui su Sirakanu Gabrielianu. Tačiau Dėdė Janoianas neskubėjo pareikšti savo pasitikėjimo. Jis labai lėtai įžengė į svetainę, prisėdo prie puodelio stiprios, saldžios arbatos ir ilgai ją maišė.

- Taigi, Rafaeli, - prabilo Tėtis.

- Taigi, Izaokai, - atitarė Dėdė Janoianas, - sutarėme dėl datos. Gabrielianai turės garbės priimti Šakarijanus ateinančio mėnesio dvidešimtą dieną.

Sutarta dėl susitikimo! Bent jau jie automatiškai neatmetė mano piršimosi, o tai turi reikšti, kad Roza - kad kažkokia dalimi ji nori skaitytis su manimi. Mano galva svaigo nuo tos minties.

Pagaliau atėjo liepos dvidešimtoji. Užbaigiau kasdienį ruošos darbą klėtyje rekordiniu laiku ir pradėjau ruoštis. Išsimaudžiau ir palindau po dušu, vėl išsimaudžiau. Valiau dantis, kol pilnai nusišveitė emalis. Skalavau burną listerinu ir lavorisu. Grandžiau nuo darbo fermoje įjuodusius nagus, kol nuo šepetuko nenuėjo šeriai.

Išgirdau, kaip Tėtis iš garažo išvaro Packardą. Paskutinis užlėkimas laiptais aukštyn, norint nutrinti dėmelę nuo batų ir papildomai brūkštelti kraujavimą stabdančia priemone toje vietoje, kur įsipjoviau, skusdamasis trečią kartą.

- Demosai! - suriaumojo Tėtis nuo kelio. - Ko tu stengiesi pasiekti - būti gražesniu už Rozą?

Įsispraudęs galinėje sėdynėje tarp seserų, aš maščiau, jog septyniolika mylių tarp Dounei ir Rytų Los Andželo dar niekuomet neatrodė tokios ilgos. Galiausiai privažiavome prie Pasifiko Unijos aveniu 4311-tojo numerio. Perėjome žvyruotu takeliu pro Tiroon Gabrielian prižiūrimas tvarkingas bazilikų, petražolių ir kitų virtuvinių augalų eiles. Atsivėrė paradinės durys, ir jie visi ten stovėjo: Sirakanas ir Tiroon, Rozos vyresnysis brolis Edvardas, dėdės ir tetos, ir pusbroliai be skaičiaus. O už jų visų - Roza, vilkinti savo vardo spalvos vasarine suknete.

Neturėjau daug laiko spoksoti į ją, nes susirinkusieji armėnų papročiu tuoj pasidalino į abipusiai išskirtines grupes - vyrai vienoje didžiulės svetainės pusėje, o moterys kitoje. Retkarčiais aš žvilgtelėdavau ten, kur Roza sėdėjo su mano seserimis, ir galvojau, apie ką gi jos šnekasi. Roza buvo to paties amžiaus kaip ir mano sesuo Liusi, o aš svarsčiau, ar galėsiu kada nors kalbėtis su Roza taip natūraliai ir lengvai kaip Liusi.

Nedalyvavau ir rimtame pokalbyje tarp savo tėvo bei Sirakano Gabrieliano, sėdinčių greta arti sustumtuose krėsluose. Abu vyrai liko patenkinti tuo, kas buvo tarp jų pasakyta; tarpduryje ponas Gabrielianas pasakė Tėčiui:

- Aš perduosiu Rozai tavo žodžius.

Ir po dvejų savaitių Dédé Janoianas pateikė svarbųjį atsakymą: Roza tekės už manęs.

Dabar atėjo tradicinių penkerių vakarų šventimo metas nuotakos namuose, pažymint teigiamą atsakymą. Tai buvo džiugūs giedojimo, valgymo ir bendravimo vakarai su abipusiais sveikinimais, nes tarp armėnų apsiveda ne du asmenys, bet dvejų šeimos.

Vieną vakarą Roza mums koncertavo fortepijonu, ir mano širdis prisipildė pasididžiavimu, matant, kaip mikliai jos pirštai skraidė virš klavišų. Kartą ir aš mėginau mokytiis groti smuiku, tačiau mečiau po bendro mokytojo, savo paties ir kiekvieno manęs klausiusio nutarimo. O smuiką ir pamokas paveldėjo Florencija. Ji taip pat griežė susirinkusioms šeimoms - aštuonmetė mergaitė, meiliai sulenkusi vikrią dešinę ranką prie spindinčio medžio.

Kitą vakarą vyko "ženklų" įteikimas, tai - įprastinė vaikinų dovana merginai, simbolizuojanti naujus santykius. Mano atveju šia dovana buvo deimantais papuoštas rankinis laikrodis. Ir vėl dovana parinko mano tėvai, bet man teko užduotis pereiti kambarį link sėdinčių merginų ir užsegti laikrodį ant Rozos riešo. Staiga visiems nutilus, sekant mane kambaryje kiekvienai akiai, mano pirštai sumedėjo. Pirmiausia, negalėjau atsegti mažutės sagtelės, o vėliau užsegti. Ilgesingai galvojau apie traktoriaus garažą, kuriame, nė sekundei nesusimąstydamas, galėjau išardyti mašinos agregatą ir vėl jį surinkti. Pagaliau Roza ištiesė dešiniąją ranką ir įgudusiai užsegė sagtelę už mane.

Žinoma, mūsų vyresniesiems teko nuspręsti kai kuriuos dalykus, kaip, pavyzdžiui, parinkti vestuvių vietą ir datą. Bažnyčia Gleso gatvėje, visų bendra nuomone, toli gražu nepakankamo dydžio šimtams svečių - o be to, bičiuliai ortodoksai ir jų šeimų nariai greičiau mirtų nei žengtų žingsni čionai. Ne, vestuvės įvyks jaunikiu namuose senosios šalies papročiu, o vėlesnė puota (ji, be abejonės, yra centrinis įvykis kiekvienam armėnui) bus surengta dideliame dvigubame teniso korte, esančiame galiniame kieme.

O kas dėl datos - Gabrielianai tvirtai nusprendė palūkti dar mažiausiai metus. Laikai pasikeitė nuo tada, jie paaiškino, kai mano motina ištekėjo penkiolikos metų, o Rozos motina - trylikos. Moteriai reikalinga branda, kad ji galėtų ugdyti šeimą šiais laikais. Turime palaukti, kol Rozai sueis šešiolika metų.

Ir visą tą laiką, kai buvo aptarinėjami mūsų reikalai ir daromi sprendimai dėl mūsų ateities, Roza ir aš dar tik laukėme pirmųjų žodžių pasakymo vienas kitam. Pagal tradiciją šis momentas ateis tik po oficialaus sužieduotuvių pokylio, į kurį bus kviečiami tolimesni giminaičiai ir draugai, o pastarieji šeimų suėjimai tebuvo parengiamieji pasimatymai.

Tačiau ketvirtąjį švenčių vakarą nebeištvėriau. Leisdamas pavėjui tradicijas, pašokau ant kojų.

- Ponia Gabrielian, - pasakiau per galvas, - ar galėčiau pakalbėti su Roza?

Pritrenkta Tiroon Gabrielian tylėdama pažvelgė į mane. Po to palingavo galva, tartum sakydama: "kur gi eina ta jaunoji karta", ir nuvedė Rožą su manimi į kitą kambarį. Jo viduryje greta sustatė dvejus tiesiais atlošais kėdes ir išėjo, palikdama mus vienus.

Pirmą kartą mūsų gyvenime. Ir staiga visos puikios, surepeutotos kalbos apleido mane. Buvau suplanavęs jausmų išreiškimo šedevrus pačia tobuliausia armėnų kalba, nes Sirakanas Gabrielianas, sunerimęs dėl naujos miesto "holivudiškos beprotybės", neleido po savo stogu nė žodžio ištarti anglų kalba. Ketinau pasakyti jai, kad ji yra pati nuostabiausia mergaitė pasaulyje ir kad aš praleisiu savo gyvenimą, stengdamasis padaryti ją laiminga. Tačiau negalėjau prisiminti nė žodžio ir sėdėjau ten kvailai surištu liežuviu. Galiausiai, savo siaubui, išpyškinau žodžius:

- Roza, aš žinau, Dievas nori, kad mes būtume kartu.

Mano nuostabai, jos švytinčios rudos akys prisipildė ašarų.

- Demosai, - ji sušnibždėjo, - aš visą gyvenimą meldžiausi, jog vyras, už kurio ištekėsiu, pirmiausiai man pasakytų šiuos žodžius.

Po trejų savaitių įvyko oficialus sužieduotuvių pokylis, kuriame nuotakai buvo užmautas žiedas. Norėdami jį išrinkti, mes kartu nukeliavome į didmeninės deimantų prekybos namus, lydimi, be abejo, didelio šeimos kontingento. Pardavėjos vardas, ir dabar atsimenu, buvo ponia Earhart; mes kalbėjome apie jos dukterį Ameliją, kuri tik ką viena buvo pabėgusi per Atlanto vandenyną. Pastebėjau Rožą ilgesingai žvelgiant į dailų nediduką deimantą viename iš padėklų, bet mano mama išrinko kitą. Nė vienam iš mūsų niekada netoptelėjo mintis abejoti jos sprendimu.

Sužieduotuvių pokylis vyko kaip pietūs trejiems šimtams žmonių bakalėjos parduotuvėje, priklausiusioje Gabrielianams. Po to galėjau matytis su Roza tiek dažnai kiek man patiko. Mes susitikdavome kiekvieną vakarą, kada nedirbdavau, ir paprastai aš atsinešdavau Mamos saldinių, rombinių "paklavų" arba "šakar lokom".

Kai praslinko ilgi metai, Mama, Roza ir mano seserys vis dažniau pradėjo eiti apsipirkti. Pagal tradiciją jaunikio šeima perka rūbus nuotakai, ir rankinuko arba skrybėlaitės paieškos galėjo užimti pusę tuzino ekskursijų. Rozos mėgstamiausiu pirkiniu tapo tamsi, kaštonų spalvos suknelė ir prie jos priderinti bateliai. Armėnų bendruomenėje tik ištekėjusios moterys dėvi tamsių spalvų rūbus; Roza buvo įsitikinusi, kad ji pasirodys penkeriais metais vyresnė tą pačią minutę, kai tik ja apsilvilks.

Vestuvės įvyko 1933-čiųjų rugpjūčio šeštą dieną. Tą rytą ištisa Šakarijanų giminė išvažiavo į Rytų Los Andželą "parsivežti nuotakos į namus". Kadangi pagrindiniai dienos valgiai turėjo būti patiekti vakare, Gabrielianai pasiūlė pietus tik iš penkerių patiekalų - tikrai nediduką užkandį pagal armėnų standartus. Po to abejos šeimos išvyko į Dounei dvidešimt penkerių mašinų karavanu, papuoštu gėlėmis.

Namuose tvora apie teniso kortą pranyko po rožių kaskadomis. Iš likusios dienos pamenu tik atskirus momentus. Pastorius Perumeano ilgą šviesiai rudą barzdą, linguojančią aukštyrą - žemyn, kai jis laikė senovines armėnų pamaldas.

Elektros lempučių girliandas, apvyniotas aplink palmes, padavėjus baltais švarkais, sunkiai nešiojančius didžiules medines lėkštes su "šiškebabu" ir tradiciniu, tai dienai skirtu vestuviniu migdolų "pilafu", kurį Mama ruošė ketverias dienas.

Atsimenu, jog dalyvavo penki šimtai svečių, kurių kiekvienas, atrodė, parašė armėniškai eilėraštį, kurį išklaudyti ir palydėti aplodismentais turėjo visas susirinkimas. Vienuoliktą vakaro man svaigo galva iš nuovargio, o Rozos akyse matėsi ašaros, nes ji nuo ryto avėjo ankštais baltais bateliais.

Ir kai mes sakėme labanakt begalinei draugų ir šeimos narių miniai, buvome tikri dėl vieno dalyko. Roza ir aš, pagaliau, visiškai neatšaukiamai, nepakeičiamai susituokėme - stipriausia armėniška prasme.

LAIKO BOMBA

Pagal tradiciją - kurios, reikia pasakyti, mes prisilaikėme be klausimų - jaunoji ir jaunikis pirmuosius vienerius ar dvejus vedybinio gyvenimo metus praleisdavo kartu su jaunojo šeima. Bet tuo laiku virš didžiojo ispaniškojo namo tvyrojęs šešėlis buvo mano sesers Liusi sveikata. Būdamą vienuolikmetė, ji mokyklos autobuso avarijos metu susižeidė krūtine; dabar vis dažniau ji skundėsi sunkiu kvėpavimu. Niekas, ką galėjo padaryti chirurgija, niekas, ką galėjo padaryti malda, atrodė, neišstengė užtikrinti pastovaus išgydymo.

- Kodėl, Dieve? - vėl ir vėl klausiau. - Kodėl Tu išgydei Florencijos alkūnę, bet neišgydai Liusi krūtinės?

Roza ir aš dar gyvenome su mano šeima, kai 1934-tųjų spalį gimė mūsų sūnus Ričardas. Iš karto netoliese mes pradėjome statyti nuosavą namą. Kiti keleri metai tapo iššūkio metais pieno fermose. Netgi depresijos metu verslas augo labiau, negu Tėtis kada nors galėjo įsivaizduoti, dirbdamas pakinktų fabriko odos dulkėse ar Džeko tempiamu vežimu išvežiodamas daržoves. Mūsų pieno ferma tapo didžiausia Kalifornijoje, ir Tėtis brandino naują svajonę - turėti didžiausią pieno fermą pasaulyje. Sužinojome, kad dar niekur pasaulyje nėra pieno fermos, kurioje būtų trys tūkstančiai karvių. Tai ir tapo mūsų tikslu.

Su šia svajone atėjo ir kitos. Mes plėsimė pieno išvežimo transporto parką. Tada jau turėjome tris šimtus sunkvežimių. Su penkiais šimtais galėtume aptarnauti visą valstiją. Taip pat savo transportu galėtume pervežti silosą. Ir pristatyti savo kiaules bei galvijus į mėsos perdirbimo kombinatus. Veržlios ambicijos

lėkė aukščiau ir aukščiau. Kodėl ne, Amerikoje nebuvo ribų tam, ką galėjo pasiekti praktiškas, sunkiai dirbantis armėnas.

Ir tikriausiai pasiektų dar daugiau. Savo žinion perėmiau specialų projektą - pastatą "Ramstis Numeris Trys", trečiąją mūsų pieno fermą, kuri turėjo išplėsti galvijų skaičių iki trijų tūkstančių galvų. Nusipirkome keturiasdešimt akrų žemės, ir aš pradėjau konstruoti gyvulių aptvarus, siloso bokštą, modernias klėtis ir pieninę, kur pienas tekėdavo iš karvės į butelį be jokio rankų prisilietimo.

Kai kada trumpam susimąstydavau, ar Dievas vis dar tebeturi tą planą mano gyvenimui, kurią taip užtikrintai jaučiau, būdamas berniuku. Tačiau faktas - Dievas jau nebuvo pačiame mano gyvenimo centre. Žinoma, mes tebevažinėjome kiekvieną sekmadienį į Gleso gatvę, mažajam Ričardui pasišokinėjant ant galinės sėdynės. Tačiau, būdamas nuoširdus su savimi, žinojau, jog realiai mano mintys ir energija yra nukreiptos į verslą. Dažniausiai darbą pradėdavau septintą ryto ir baigdavau vienuoliką nakties.

1936-taisiais įkūriau naują įmonę - trašų gamyklą - ir nuo to laiko neretai prie darbo stalo praleisdavau visą naktį. Net kai aš meldavausi, maldos krypdavo į reikalus apie liucernos kainas ar kuro kelionpinigius, skirtus mūsų sunkvežimiams. Pavyzdžiui, reikėjo spręsti tą visada svarbų klausimą, su kuriuo susidurdavo kiekvienas fermeris - teisingos gyvulių veislės parinkimas. Kokybiškas jautis net ir ketvirtojo dešimtmečio viduryje galėjo kainuoti penkiolika tūkstančių dolerių. Tačiau, nepaisant tokios kainos, pagrįstos kilmę patvirtinančiu Keliaraiščio ordino kaspinu, jaučio pirkimas buvo rizikingas žygis. Neaiškumą kėlė tai, ar gyvulys galės perduoti pageidaujamas savybes palikuonims - tik vienas iš tūkstančio jaučių gali tai daryti nuosekliai.

Taigi, aš meldavausi aukciono aikštės triukšme ir dulkėse: - Viešpatie, Tu padarei šiuos gyvulius, Tu matai kiekvieną jų ląstelę ir gyslą. Parodyk man, kurią jautuką turėčiau pirkti. - Daugelį kartų aš paimdavau liesiausią ir mažiausią teliuką garde ir matydavau jį išsivystant į čempionų reproduktorių.

Pastoviai naudodavau savo sekmininkiškus įsitikinimus karvių garduose. Dažną vakarą dėdavau rankas ant karščiuojančio veršiuko arba ant sunkiai gimdančios karvės ir matydavau nustembantį veterinarą, kai malda padarydavo tai, ko jis nesugebėdavo.

Taip, aš vis dar tikėjau, čia buvo viskas tvarkoje. Žodis „ramstis“ mūsų bendrovės varde reiškė rėmimąsi Dievu, ir mes rėmėmės į Jį kiekvieną dieną. Tiesiog susidarė įspūdis, jog aš pastoviai tik imdavau, o duodavau labai mažai.

Štai kodėl mane taip suglumino pranašystė, pasakyta Rozai ir man.

Miltonas Hansenas dirbo namų dažytoju - bet tais laikais niekas net negalvojo apie savo namo dažymą. Aukštas, plonas šviesiaplaukis norvegas patirdavo daug vargo, ir visgi jis buvo pats džiaugsmingiausias žmogus iš visų, kuriuos aš kada nors pažinojau. Mes visada sužinodavome, jog jis ateina apsilankyti, nes jau toli gatvėje išgirsdavome jį visa plaučių jėga riaumojanti evangelinį himną.

Kartą vakare, kai Roza, Miltonas ir aš sėdėjome mūsų mažoje svetainėje, Miltonas staiga pakėlė savo ilgą ranką ir pradėjo drebėti. Jis priklausė ypatingos tradicijos sekmininkams: kai Dvasia nužengdavo ant jo, jis užsimerkdavo, iškeldavo rankas ir kalbėdavo garsiu oratorišku balsu. Dabar Miltonas sugriaudėjo, jog Roza ir aš esame „rinktiniai indai“. Mes esame „vedami žingsnis po žingsnio“.

- Pastoviai mąstykite apie Dievo dalykus, - kalbėjo Miltonas.
- Jūs įeisisite pro miesto vartus, kurių niekas prieš jus neuždarys. Jūs kalbėsitės apie šventus dalykus su valstybių galvomis visame pasaulyje.

Pažvelgęs į Rožą, supratau, jog ji nustebusi kaip ir aš. Svarbūs valstybių veikėjai?

Pasaulinės kelionės? Nei Roza, nei aš niekada nebuvome už Kalifornijos ribų. O be to, turėdami trejų metų vaiką ir jau laukdami kito mažylio, visas savo viltis bei svajones tvirtai siejome su mūsų nuosavu nedideliu namų ūkiu.

Miltonas, tikriausiai, pamatė mūsų veidus.

- Nekaltinkite manęs, žmonės, - jis tarė savo įprastiniu švelniu balsu. - Aš tik pakartuju Viešpaties žodžius. Bet nesuprantu jų taip pat.

Esu tikras, kad būčiau beveik iš karto pamiršęs Miltono pranašystę, jei ne kitas stulbinantis atsitikimas. Po keleto dienų, savaitės viduryje, aš impulsyviai pasukau į vienos bažnyčios tarnavimą; ji buvo toje miesto dalyje, kurioje niekada anksčiau nesilankiau. Pamokslu gale žmonės buvo kviečiami maldai. Tikriausiai todėl, jog žinojau savo dvasinį gyvenimą esant ne tokiu, koks jis turėtų būti, aš išėjau į priekį ir atsiklaupiau. Pastorius ėjo palei klūpančius žmones, paeiliui dėdamas ant jų rankas. Prisiartinęs prie manęs, jis tarė per visą bažnyčią nuaidėjusiu balsu:

- Mano sūnau, tu esi indas, parinktas ypatingam darbui. Aš vedu tave. Tu aplankysi Viešpaties vardu aukštus valdžios pareigūnus daugelyje pasaulio šalių. Tau atvykus į miestą, atsivers jo vartai, ir joks žmogus negalės jų uždaryti.

Aš susvyravau ant kojų. Koks neišsivaizduojamas sutapimas! Neįmanoma, kad šis pastorius pažintų mane ar Miltoną Hanseoną. Ar galėjo man Pats Dievas duoti žinią? Ir tokią nesuvokiama. "Pastoviai mąstykite apie Dievo dalykus" - sakė Miltonas. Žinojau, jog tai skamba teologiškai. Ir taipogi žinojau, kad mano protas, kiek besistengčiau, turėjo tendenciją krypti į Šakarijanų šeimos reikalus.

* * *

Kiti metai pasižymėjo dvejais įvykiais šioje šeimoje. Pirmasis jų - 1938-tųjų spalį gimė mūsų dukrelė Džeraldina. Ir antrasis - 1939-tųjų pavasarį mirė mano sesuo Liusi, sulaukusi tik dvidešimt dvejų metų. Ji buvo Rozos amžiaus, pati gražiausia iš visų mano seserų, jautri ir nuostabi mergina, turėjusi svajonę - nei-prastą tarp armėnių merginų tais laikais - tapti mokytoja mokykloje. Vaitjero koledžas, kurį ji lankė, parodė negirdėtą dėmesį - užsidarė jos laidotuvių diena. Ir pirmą kartą per keletą metų pagavau save vėl užduodantį didžiuosius klausimus. Dėl ko mes esame čia? Kokia mirties prasmė? Gyvenimo?

Žvalgiausi Gleso gatvės bažnyčioje į draugus bei šeimą, susirinkusius į tradicinius gedulingus pietus, ir mažčiau apie šiuos dalykus. Mirtis armėnų tarpe reiškė signalą susirinkti visiems giminaičiams - nuo artimiausios šeimos iki tolimiausio papusbrolio ar papusseserės. Po laidotuvių būtinai reikėjo susirinkti prie oficialių pietų stalo. Armėnijoje, kur giminėms tekdavo grįžti namo šimtą mylių gruoblėtais kalnų keliais, šie pietūs buvo būtinybė. Čia, Kalifornijoje, gedulingi pietūs tapo šeimos vienybės sakramentu.

Sėdėdamas bažnyčioje šalia Tėčio viename gale ilgo stalo, žiūrėjau į kitą galą, kur sėdėjo Mama. Greta jos sėdėjo Roza su mažyle Džere glėbyje, toliau - keturmetis Ričardas. Dėdė Magardišas Musheganas buvo miręs prieš keletą metų, tad prie Ričardo iš kitos pusės sėdėjo Magardišo sūnus Aramas, o toliau - Aramo sūnus Haris. Gedulinguose pietuose dalyvavo šešerios Tėčio seserys su savo vyrais ir likusios ketverios mano seserys: Rūta, Greisė ir Roksana su vyrais bei šeimomis, taip pat Florencija, kuri, kaip aš krūptelėjęs pamačiau, pagal armėnų standartus jau buvo suaugusi penkiolikametė moteris. O aplink, prie kitų stalų bažnyčioje, sėdėjo dukterėčios, pusbroliai ir kiti giminės be skaičiaus.

Ir kiekvienas iš mūsų klestėjo. Tai buvo stiprūs, išdidūs žmonės: vyrai tvirtais, gerai pamaitintais pilvais ir moterys juodais šlamančiais šilkais. Mažčiau apie pranašystę, atvedusią kiekvieną asmenį, dalyvavusį tame susirinkime, į šią pertekliaus šalį. „Aš palaiminsiu jus ir duosiu jums klestėti“ - tai Dievas pažadėjo Kara Kaloje, ir, dairydamasis aplinkui, galėjau matyti išpildytą Jo pažadą.

Tačiau pranašystė turėjo ir kitą dalį: „Aš padarysiu jūsų sėklą palaiminimu tautoms“. Kur mes išpildome šią dalį? Ar mes laiminame ką nors? Tam tikru būdu, be abejonės. Šie visi žmonės buvo geras kaimynais, geras darbininkais ir geras darbdaviais. Bet... ar tai viskas?

- Negali būti viskas, - kalbėjau Rozai, kai važiuome namo, į Dounei. -Aš žinau, Dievas kviečia mus padaryti kažką kitiems žmonėms. Tik dar nesuprantu, ką.

Taigi, per kelis kitus mėnesius rimtai pradėjau kreipti dėmesį į žmones, su kuriais dirbdavau kasdieną. O sutikdavau jų daugybę - ne tik betarpiškai dirbančius fermose, bet ir grūdų pirklius, sunkvežimių vairuotojus, butelių tiekėjus. Ir padariau nuostabų atradimą.

Šie vyrai niekada nekalbėjo apie Dievą. Praėjo kiek laiko, kol mano protas pajėgė tai perprasti. Dievas man buvo tiek realus, kiek... Roza ir vaikai. Jis dalyvavo kiekvienos dienos kiekvienoje akimirkoje. Be abejo, aš turėjau žinoti, kažkaip abstrakčiai, kad gyvena žmonės, nepažįstantys Jo. Juk kažkur ten, į Ramiojo vandenyno salas, keliaudavo rinkliavos misijoms.

Bet čia, tiesiog Los Andžele, kur pilna bažnyčių ant kiekvieno kampo, čia galėjo užaugti netikintys žmonės - šitai niekada man net nedingtelėjo į galvą. O dabar, kada tai įvyko, ką turėjau daryti?

Kartą vakare dėl to meldžiausi, ir staiga iš tiesų siaubingas vaizdas pasirodė mano galvoje. Supanti aplinka - Linkolno parkas, didžiulė atvira, pilna medžių ir žolės erdvė už dešimties mylių nuo Dounei, kur mes dažnai vykdavome į piknikus. Vasaros metu, sekmadienio popietę, ten susirinkdavo apie keturis tūkstančius žmonių, kurie sėdėdavo aplink ant patiestų vejoje antklodžių. Tačiau paveiksle, kuris staiga pasirodė mano vidinėse akyse, aš kažkaip užkopiau ant pakyls viduryje visų tų žmonių ir kalbėjau jiems apie Jėzų.

Kitą rytą vietoje to, kad dingtų kartu su geru nakties miegu, absurdiška idėja tebesisuko mano galvoje. Rišdamasis kaklaraištį, užsiminiau apie ją Rozai:

- Brangioji, aš pastoviai įsivaizduoju laukinę sceną, kur aš, stovėdamas ant pakyls, kalbu žmonių miniai...

- Linkolno parke! - ji užbaigė vietoje manęs.

Atsigrėžiau nuo veidrodžio, vis laikydamas nykštį ant kaklaraiščio.

- Aš mažčiau apie tą pati dalyką! - tarė ji. - Negalėjau jo išmesti iš savo galvos. Tai atrodė taip kvaila, jog nenorėjau tau pasakoti.

Mes stovėjome saulėtame miegamajame ir mirksėdami žiūrėjome vienas į kitą, mažai tenutuokdami, kad dažnai ateityje mums teks patirti šį fenomeną. Tada tai atrodė tik kaip keistas sutapimas - ir dar toks beprasmiškas.

- Tu pažįsti mane, Roza. Jeigu aš iš karto turiu kalbėti daugiau negu dvejiems žmonėms, man taip susipina liežuvis, jog aš nebeatsimenu savo vardo.

Buvau fermeris - pienininkas, lėtas galvoti, dar lėtesnis kalbėti. Žinojau, jog niekada negalėčiau išreikšti žodžiais to, ką man reiškė Jėzus.

Tačiau Roza įdėjai neleido dingti.

-Atsimeni, mes klausėme Dievo, ką turėtume daryti. O ką, jeigu tai jo atsakymas? Kitu atveju, kaip mums abiem vienu metu galėjo ateiti toks keistas sumanymas?

Ką gi, patikrinęs miesto įstatus, savo palengvėjimui sužinojau, kad Linkolno parkas yra skirtas visuomeniniam poilsiui: jame negalima jokia privati veikla.

Tačiau Roza, beklausinėdama pati, kitoje gatvės pusėje aptiko tuščią žemės sklypą, iš kurio matėsi visa parko panorama. Jis priklausė stručių fermos savininkui, kuris šios fermos pagalba vylėsi iš parko pritraukti klientų. Verslas nelabai sekėsi, ir jis sutiktų šalia fermos esanti tuščią sklypą išnuomoti sekmadienio popietėms.

Ir štai, netikėtai - vargu ar supratus, kaip tai įvyko - aš pradėjau įgyvendinti šį kvailą dalyką. Pradžioje reikėjo pasirūpinti daugeliu praktiškų smulkmenų, todėl man nebeliko laiko bijoti. Turėjau gauti policijos leidimus pastatyti pakylą, išnuomoti garso stiprinimo aparatūrą. Roza pasiūlė pakviesti keletą mergaičių iš bažnyčios - gal jos galėtų ateiti pagiedoti.

O kas dėl kalbėjimo - raminausi, jog esu girdėjęs savo gyvenime tiek daug pamokslų, jog, be abejojimo, turėju atsirasti šioks toks kalbos sklandumas, be to, didžiąją laiko dalį galėtu užpildyti muzika.

Tačiau, kai prisiartinio pirmasis sekmadienis, pradėjau atsi-
busti naktimis visas suprakaitavęs. Kartojosi tas pats sapnas: aš stoviu ant juokingai aukštos pakylos, šūkaudamas ir mosuoda

mas rankomis, o į mane su siaubu žiūri kažkoks vaikinys, su kuriuo tą dieną bendravau darbe.

O jeigu tai įvyktų iš tikrųjų? Sakykime, kuris nors pirkėjas ar pardavėjas tikrai būtų parke? Ką jis pagalvotų? Pamatytų ten stovintį mane - sėkmingą jauną verslininką, jau kviečiamą į miesto organizacijas, su kylančia protingai maštančio žmogaus reputacija. Jeigu pasklistų kalbos, jog aš esu kažkoks religinis fanatikas? Tai galėtų sugriauti ne tik mano vardą, bet viską, kas buvo Tėčio pastatyta per ilgą darbo laiką.

Ir štai atėjo pirmasis 1940-tųjų birželio sekmadienis, diena, kai mes nutarėme pradėti. Po rytinio tarnavimo bažnyčioje nuvažiavome į sklypą prie stručių fermos ir paruošėme įgarsinimo aparatūrą. Buvo šilta, giedra diena, ir žmonės užplūdo Linkolno parką, esanti kitoje gatvės pusėje. "Kodėl nepradėjo lyti?" - maščiau, o Roza tuo tarpu susižavėjusi kalbėjo apie puikų orą. Dabar ji vadovavo trims mergaitėms iš bažnyčios, giedančioms žinomą himną „Kokį Draugą mes turime Jėzuje“. Giesmė pasibaigė. Aš užkopiau namie padarytais laipteliais ant pakylos, suspaudžiau mikrofoną ir atsikosėjau. Mano siaubui, garsas nugriaudėjo per garsiakalbius. Aš žengtelėjau atgal.

- Bičiuliai, - ištariau. Ir vėl riaumojantis balsas sprogo aplink mane. Užsikirsdamas pasakiau porą sakinių, suvokdamas tik žvėrišką, mechaninį mano paties balso aidą, po to beviltiškai daviau ženklą mergaitėms pagiedoti vėl.

Ten ir šen žmonės pradėjo vynioti antklodes, ir aš buvau įsitikinęs, jog mes juos verčiame apleisti parką. Tačiau, mano nuostabai, daugelis jų persikėlė arčiau, įsitaisydami ten, kur galėtų mus geriau matyti. Regint konkrečius klausytojus, išaugo mano drąsa. Žengiau atgal prie mikrofono, pasirinkau vieną vargšą jaunuolį geltonais marškiniais, išmeigiau į jį akis ir tiesiog jam nukreipiau savo pamokslą.

Ir tada išgirdau tai. Moters balsą - aiškų ir ištęstą:

- Brangusis, ar tik čia ne Demosas Šakarijanas?

Akimis perbėgau minią. Ir pastebėjau ją, rodančią į mane skersai pikniko krepšio, o šalia jos, trumparegiškai šnairuodamas, sėdėjo vyriškis, iš kurio mes pirkome elektrinį kreiptuvą

- Tai negali būti Šakarijanas, - atsakė jis, visiems staiga nutilus. Jis pagrabinėjo marškinių kišenėje ir išsitraukė akinius.

- Dievaži, tikrai Šakarijanas!

Marškinių apykaklė plovė mano kaklą. Mikrofonas rankose pasidarė drėgnas ir slidus. Išgirdau kūkčiojimą ir pagalvojau, ar tik aš nepravirkau. Pažvelgiau žemyn. Tenai, šalia mažosios pakylės, stovėjo jaunuolis geltonais marškiniais, o ašaros upeliais sruvo jo skruostais.

- O, tu teisus broli, tu teisus! - jis raudėjo. - Dievas buvo man geras!

Priblokštas žiūrėjo į jį. Laimei, Roza turėjo proto pakviesti jaunuoli užlipti ant pakylės. Paėmęs iš mano rankų prakaituotą mikrofoną, jis išliejo ilgą istoriją apie materialinę sėkmę ir asmeninį žlugimą. Nedidelė žmonių srovėlė kirtė gatvę ir jungėsi prie susibūrimo aplink pakylą.

- Tai irgi mano istorija! - tarė kitas vyras ir taip pat užkopė laipteliais. Aš pamiršau garsiakalbius ir žmogų, pardavusį man kreiptuvą. Galvojau tik apie stebuklą, kurį Dievas darė Linkolno parke. Kai mes popietės pabaigoje išmontavome aparatūrą, šeši žmonės buvo atidavę savo gyvenimus Jam.

Kitus trejus mėnesius - visą birželį, liepą ir rugpjūtį 1940-taisiais - mes prisilaikėme tos pačios tvarkos kiekvieną sekmadienį, atvykdami į parką apie antrą valandą po pietų ir pasilikdami ten iki penktos ar šeštos. Netrukus susiklostė sistema. Paprastai būdavo keletas trukdančių kalbėti, keletas remiančių, kurie pastarusius nutildydavo, ir vienas senas žmogus, kuris pastoviai gaudavo išlaisvinimą nuo gėrimo. Žmonių skaičius, ateinančių prie pakylės, niekada nebuvo labai didelis. Keturi. Dešimt. Tuzinas. Ir, kadangi mes tik atsitiktinai bendraudavome su jais, dažniausiai likdavo neaišku, ar tikrai jų gyvenime vykdavo realūs pasikeitimai, ar ne.

Nors išorinį šių sekmadienio popiečių poveikį galėjau sunkiai vertinti, vis dėlto, vidinę jų įtaką sau jaučiau labai aiškiai. Į susirinkimus eidavau susirūpinęs nuosavu garbingumu; tačiau išeidavau žinodamas, jog to nebėra. Dievas į mano baimę, kad kažkas iš pažįstamų pamatys mane, atsakė tuo, jog turėjau

pakviesti į parką sekmadienis po sekmadienio vieną paskui kitą visus žmones, su kuriais kada nors teko bendrauti verslo reikais.

- TEN, - tarsi kalbėjo Viešpats, - TU PADAREI KVAILĮ IŠ SAVĖS JO AKYSE. TODĖL DAR VIENU SUMAŽĖJO ASMENŲ, KURIEMS STENGTUMEISI PADARYTI ĮSPŪDĮ.

Vėliau, sutikus žmogų "Liūtų" klubo susirinkime ar kitur, dažniausiai susilaukdavau nerangios tylos, retkarčiais - juoko protrūkio, tačiau nieko daugiau. Nei viena verslo nesėkmių, kurias aš miglotai įsivaizdavau, niekada neįvyko. Baigiantis vasarai, supratau pamoką, kurios niekada nepamiršiu: "ką pamanyš žmonės" - tai daugiausia mūsų pačių egocentriškumo sukurtas vaiduoklis.

Tą vasarą patyrėme dar kito pobūdžio pasipriešinimą, kuris, visgi, kilo iš ten, iš kur Roza ir aš mažiausiai tikėjomės - iš bažnyčios Gleso gatvėje. Pradžioje vyresnieji lyg ir palankiai žvelgė į tas sekmadienio popiečių "ekskursijas", laikydami jas jaunimo vasariniu pamišimu. Tačiau, kai susirinkimai tęsėsi savaitė iš savaitės, vyresni žmonės pradėjo protestuoti.

Rugpjūčio mėnesį, vieną sekmadienio rytą, jų bendrą nuomonę išsakė senyvo amžiaus vyras; pakilęs nuo priekinio suolo, jis įspėjo mus, jog reikia baigti su Linkolno parku.

- Tai neteisinga! - tvirtino jis, nuo susijaudinimo krūpčiojant jo ilgai pilkai barzdai. - Tai... tai ne armėniška!

Ir staiga aš supratau, jog jis teisus. Įsivaizdavau Armėniją praslinkusiuose amžiuose - maža, pasirengusią mūšiui šalį, tvirtai besilaikančią vienintelės tiesos kovą ir žudymų metu. Ap-supta didesnių, stipresnių netikinčių tautų, savo jėgą ji visada surasdavo atsigręždama į savo vidų.

Kadangi Rozai ir man buvo pasakyta išsukti iš mūsų kelio, visą atsakomybę turėjome prisiimti sau. Pirmą kartą savo gyvenime patekome į konfliktą su tėvų karta. Pasaulis, į kurį tą vasarą žiūrėjome pro Linkolno parko antklodes, pasirodė žymiai didesnis nei mes manėme. Ir žymiai žymiai vienišesnis.

Rugsėjo mėnesį dienos atvėso, parke minios sumažėjo, ir mes nutraukėme susirinkimus. Kadangi ruošiausi įdiegti naują pieno prekybos būdą, pieno ferma užimdavo vis daugiau ir daugiau laiko. Kodėl gi nepastačius, klausiau savęs, pieno produktų parduotuvės prie automagistralės, netoli ‘‘Ramsčio Numeris Trys’’? Tuomet kvortą pieno galėtume parduoti keletu centų pigiau, lyginant su pristatymu į namus ar perkant kitose parduotuvėse.

Norėdami viešai paskelbti mūsų idėją, Didįjį atidarymą surengėme skambant fanfaroms. Reklaminiai skelbimai laikraščiuose, radijo pranešimai, informacija paštu. Pačioje pieno fermoje - vėliavos, muzika, gerai žinomi linksmintojai. Verslas prasidėjo su trenksmu ir toks išliko toliau. Iš karto pradėjau svajoti apie panašių punktų grandinę per visą Kaliforniją. Tai mus padarytų turtingais.

Tačiau visų labiausiai svaiginanti Šakarijanų turtų perspektyva siejosi su mūsų naujuoju malūnu.

Tuomet aš mažai supratau, jog situacija buvo panaši į laiko bombą.

* * *

Įsitraukimas į grūdų malimo verslą atrodė kaip labai natūralus pienininkystės vystymosi rezultatas. Pieninė karvė per dieną suėda dvidešimt svarų grūdų (1 svaras maždaug lygus 0.5 kg- vert. past.) ir trisdešimt svarų šieno. Padauginus šiuos skaičius iš trijų tūkstančių - tiek karvių mes tikėjomės netrukus turėti - gaunasi didžiulė 150 000 svarų kasdieninė šieno ir grūdų porcija!

Metai iš metų mes pirkdavome pašarus iš vietinių malūninkų, po to sumaišydavome grūdus pagal mūsų pačių atrastą formulę, kuri leisdavo gauti nepaprastai kokybišką pieną.

Rezultatai tikrai buvo tokie puikūs, jog kaimyniniai fermeriai pradėjo klausinėti Tėčio:

- Izaokai, kaip manai, ar neparduotumei mums šiek tiek savo ypatingojo mišinio?

- Kodėl gi ne, - atsakydavo Tėtis.

Tai atrodė logišku kitu verslo žingsniu. Galėtume supirkti grūdus žymiai didesniais kiekiais, tuo sumažindami savo pienu išlaidas. Turėdami daugiau grūdų, galėtume patys juos malti, tuo dar labiau mažindami savo išlaidas. Be to, gautume nedidelį, bet pastovų pelną, parduodami grūdus kitoms pieninėms.

Taigi, naująjį vystymosi etapą pradėjome su didžiulėmis viltimis. Netoliese vienos savo fermos nupirkome malimo kompleksą, kurį sudarė trys šešiasdešimties pėdų grūdų elevatoriai, naudojami grūdų siloso gamybai. Juos ištuštinome, išvalėme, sustiprinome naujais skiedinio sluoksniais.

Naujajai įmonei numačiau nuostabią ateitį. Pietų Ramiojo vandenyno geležinkelio atšakos vedė kaip tik ties šiais elevatoriais. Praeityje grūdai iš prekinių vagonų į elevatorius visada būdavo perkraunami, naudojantis sudėtinga sunkvežimių ir rakinio sėmimo sistema. Per pirmuosius malūno eksploatavimo metus aš patobulinau šią sistemą, transportuojant grūdus tiesiogiai į elevatorius didžiulių siurblių pagalba. Naudojantis senaisiais metodais, keturiasdešimties tonų prekinį vagoną trys vyrai iškrovinėdavo visą dieną; naujuoju būdu vienas žmogus atlikdavo tą patį darbą per dvi su puse valandos. Savo eksploatacines išlaidas sumažinę 80-čia procentų, sukūrėme vos ne pramoninę sensaciją.

Nepaprastai mėgau nuvažiuoti į malūną. Mašinų gaudimas, siurblio švilpimas, pro šalį dardantys vagonai, netgi gražios dulкės, nusėdančios ant juodo blizgančio naujo Kadilako paviršiaus - visa tai svaigino mane.

Ir vis tik, kaip minėjau, visame šiame darbe slypėjo baisūs spąstai.

Tai buvo susiję su prekių prigimtimi. Prekių kainos svyruodavo beprotiškai. Žmonės, spekuliuojantys avižomis, kviečiais ir miežiais, kelių valandų laikotarpyje galėjo uždirbti arba prarasti didžiulius pinigus. Volstrite buvo įsikūrę ekspertai, specializavęsi tokiose spekuliacijose. Tačiau fermeris, turėdamas reikalų su fiziniiais grūdais, taip pat tampa spekuliantu nepriklausomai nuo to, ar tai jam patinka, ar ne.

Tai vyksta štai koku būdu. Sakykime, aš perku grūdus liepos pirmąją, apsirūpindamas artėjančiam rudenii. Moku tuometinę

liepos kainą, žinodamas, jog rudenį ji gali pasikeisti. Jeigu liepą perku grūdus, mokėdamas po 2 dolerius už šimtą svarų, o rudenį kaina nukrinta iki 1.5 dolerio, tada aš turiu nuostolius. O jeigu, visgi, kaina pakyla iki 2.5 dolerio, tada aš išlošiu. Gero malūnininko savybė - būtinai pirkti tada, kai tikimasi kainos kilimo, o susilaikyti, kada tikimasi jos kritimo.

Visa tai jau žinojau teoriškai 1940-tųjų - 4-mųjų žiemą. Tačiau dar turėjau patirti, ką tai reiškia praktiškai.

ŽMOGUS, PAKEITĘS SAVO NUOMONĘ

Kai tik kitą pavasarį šiltesnis oras atvedė žmones į parkus, mes su Roza vėl prisiminėme susirinkimus.

- Bet ne tik sekmadienio popietėmis, - sakė ji.
- Žmonės susidomi, o mes po to, išmontavę aparatūrą, einame namo, ir niekas nevyksta visą savaitę.

O ką, jeigu organizuoti susirinkimus vakarais? Kiekvieną vakarą. Jeigu pastatytume kur nors palapinę, susirinkimai galėtų vykti nepriklausomai nuo lietaus ar saulės.

- Ant bažnyčios nuosavybės! - pasakėme abu vienu kartu ir nusijuokėme, nes vėl įvyko sutapimas. Jau kurį laiką dabartinis pastatas Gleso gatvėje būdavo per mažas augančiais armėnų bendruomenei, todėl bažnyčia neseniai nusipirko tuščią žemės sklypą Godričo bulvaro ir Karolinos aikštės apribotame rajone, rytiniame Los Andžele, kur planavo pradėti statybas.

Ir taip mes kreipėmės į vyresnius, prašydami jų leidimo. Visas praėjusios vasaros įtarumas ir nepalankumas vėl pasirodė tuose raukšlėtuose ruduose veiduose. Kas tie nepažįstamieji, kuriais mes taip domėjomės? Kodėl čia turi įsipainioti armėnų sekmininkų bažnyčia?

Mes aiškinome, kad tuo užsiimtų ne tik mūsų bažnyčia. Mūsų idėja - įtraukti visas rajono sekmininkų bažnyčias į šiuos susirinkimus. Sakykime, mūsų bažnyčia galėtų parūpinti sklypą

palapinei, kita - muzikantų ar tvarkos prižiūrėtojų. Mes dirbtume drauge.

Tačiau su žodžiu "drauge" jų veiduose tik sustiprėjo įtarimas. Drauge? Ir su "Keturkampe" bažnyčia, ir su "Dievo Susirinkimu", ir su "Sekminių Šventumo" žmonėmis, su jų abejotomis doktrinomis? Ką gi, kai kurios iš šių taip vadinamų Krikščioniškų grupių leidžia vyrams ir moterims sėdėti tiesiog vieniems prie kitų! Vyresnieji nenorėjo prasidėti, kalbėdami apie mums atrodančius antraeiliais dalykus, o Roza ir aš sėdėjome nutilę, pamiršdami savo vasarini projektą.

Tai faktas, jog Sekminių vėjas, atpūtes iš Rusijos į Armėniją beveik prieš šimtmeti, dabartinėje denominacijoje sunyko, ir ji užsikietino kaip ir bet kuri kita. Per visą istoriją kiekvienas šviežias Dvasios prasiveržimas žmonių rankose greitai tapdavo nauja religija. Pavyzdžiui, didysis prabudimas čia, šiame mieste, Azusos gatvėje, prasidėjęs laisvėje, džiaugsme ir barjerų griovime, suskilo 1940 - taisiais į eilę užsidariusių bažnyčių, negalinčių bendrauti net tarpusavyje, suplakusių už jų likusį pasaulį į vieną visumą.

Tragedija, kaip mes su Roza matėme, buvo tame, kad jos tiek daug galėjo duoti. Kiekviena maža grupelė už savųjų sienų kas savaitę patirdavo aprūpinančią, gydančią, vedančią Dievo jėgą, kai tuo tarpu pasaulis, desperatiškai jos stokodamas - žmonės, su kuriais aš turėdavau reikalų šešeris dienas savaitėje - nežinojo apie jos egzistavimą.

- Tada jūs galite visiškai nedalyvauti, - maldavau vyresniųjų. - Aš pats paruošiu palapinę, pasirūpinsiu švara ir viskuo. Tik leiskite mums pasinaudoti žemės sklypu.

Galų gale juos pajudino ne tai, ką aš kalbėjau, bet faktas, jog Tėtis palaikė projektą. Izaoko Šakarijano vardas bažnyčioje turėjo svorį. Jei Izaokas pasisako už projektą - ką gi, kaip rizikingai tai beskampėtų, viskas turėtų būti gerai.

Taigi, gavome savo leidimą. Ir iš karto beveik gailėjomės dėl to. Palapinės pastatymas, kaip sužinojome, buvo visiškai kitas reikalas, lyginant su pakylos sukylimu. Pačios palapinės išnuomavimas - lengviausia dalis. Tačiau tai bus "patalpa, į kurią susirenka žmonės", todėl teks prisiderinti prie tokių pat reika-

lavimų, kurie keliami nuolatiniais pastatams. Turėjau apsilankyti Rajono valdyboje, Priešgaisriniame skyriuje, Policijos skyriuje, Sanitarinėje valdyboje, Apšvietimo ir Energetikos komisijoje - ir kas kartą viską aiškinau iš naujo, ką ir kodėl ketinu daryti.

Tik tuomet, kai turėjau visą saują leidimų, galėjo prasidėti faktiškas palapinės montavimas. Dabar reikėjo patikrinti visus elektros laidus, pagal specialius standartus padaryti praėjimus tarp eilių ir išėjimus, parūpinti šiukšlių konteinerius ir kilnojamus tualetus, išnuomoti vandens vežiojimo sunkvežimius žemės drėkinimui, kad nekiltų dulkės. Kitas darbas - paskelbti žmonėms. Radijo pranešimai, reklama laikraščiuose, plakatai ant parduotuvių langų - aš stengiausi prisiminti visa, ko pasimokiau iš pieno parduotuvės atidarymo.

Visa tai kainavo pinigus ir užėmė laiko. Galiausiai net Tėtis pradėjo nerimauti. Jis primindavo man, jog vargu ar aš lankiausi mūsų kontoroje per paskutines savaites. Jam nereikėjo sakyti to, kas buvo svarbiausia mūsų abiejų mintyse: trašų gamykla, pirmasis mano nepriklausomas projektas, dirbo nuostolingai. Aš kovojau penkerius metus, siekdamas jos projekcinio pelno; norint, kad gamykla išliktų, turėčiau mesti į ją visą savo laiką ir energiją tiesiog dabar. Vis dėlto jausmas, jog tie susirinkimai palapinėje yra taip pat svarbūs, manyje nesudrebėjo.

Vakariniai susirinkimai prasidėjo liepos mėnesį ir vyko kas vakarą šešerias savaites paeiliui. Jau praėjusią vasarą tikrai įsitikinau, kad nesu geras oratorius. Mano širdis buvo pilna Dievo nuostabos ir realumo, tačiau burna niekada negalėjo rasti žodžių. Haris Musheganas, mano jaunasis antros eilės pusbrolis, skyrėsi nuo manęs. Panašiai kaip jo tėvas Aramas ir senelis Kagardišas jis kalbėdavo įsakmia maniera, skambiais žodžiais, kas priversdavo žmones nusiraminti ir atkreipti dėmesį. Turėdamas tik dvidešimt metų, jis tai darydavo geriau negu aš iš viso kada nors sugebėčiau, todėl mes paprašėme jo pamokslauti.

Žmonės ateidavo, vėl sugrįždavo, ir, bėgant savaitėms, minios augo. Penkerios sekmininkų denominacijos, taip baikščiai susijungusios bendriems susirinkimams, palaipsniui pradėjo

užsidegti. Jų pastoriai sėdėjo pakyloje, jų chorai vedė šlovinimą, o Roza grojo fortepijonu.

Tais vakarais, kai nedalyvaudavo chorai, mums giedodavo Florencija savo aukštu, maloniu, profesionaliai išlavintu sopranu. Florencija birželį baigė vidurinę mokyklą ir rudenį ketino stoti į Vaitjero koledžą. O kas dėl manęs - stengiausi padėti kur galėdamas. Vedžiau susirinkimus, skambinėdavau telefonu, tvarkiau apskaitą.

Visiems šiek tiek nustebus, šioje apskaitoje buvo įrašai tiek grafoje "Pajamos", tiek grafoje "Išlaidos". Kiekvieną vėlų vakarą, pastorių komitetui suskaičiavus paaukotus pinigus, sudarydavo didesnė suma negu dieną anksčiau. Ir tai stebino, nes mes niekada per daug neakcentavome paaukojimų. Bet kartu buvo ironiška. Nes kas kartą, patikrinęs pas buhalterį trašų gamyklos sąskaitas, matydavau reikalų blogėjimą.

Iš paaukotų pinigų mokėjome už laikraščių ir radijo reklamą, palapinės nuomą, bet vis tiek likdavo pinigų perteklius. Daugeiui išlaidų aš nevedžiau apskaitos, nesitikėdamas jų padengimo. Bet dabar turėjau idėją. O ką, jeigu likusius pinigus padėti į specialią, bendrai penkerių bažnyčių valdomą banko sąskaitą?

Rugpjūčio viduryje išmontavome palapinę, savanoriai išvalė žemės sklypą. Šimtai žmonių pirmą kartą išgirdo žinią, jog Dievas yra realus. Kai kurie nusprendė tapti Krikščionimis. O trašų verslas Dounei paskutinį kartą uždarė duris.

Tačiau taip atsitiko, kad toliausiai siekiantis poveikis išaugo iš tos mažos banko sąskaitos. Norėdamas dėl jos apsispręsti, "Ketukampės" bažnyčios pastorius telefonu paskambino "Dievo Sekmininkų" bažnyčios pastoriumi. "Dievo Susirinkimo" vyresnysis, kaip išaiškėjo, pietavo su armėnų sekmininkų bažnyčios vyresniuoju. Ir jie abu, išėję pro duris, kartu su "Sekminių Šventumo" kongregacija gatvėje garbino Viešpatį...

* * *

Vieną antradienio rytą, besibaigiant rugsėjui, sėdėjau prie savo stalo ir mėginau įvesti kažkokią tvarką į verslo reikalus, likusius tarsi mūšio lauke. Iš pradžių vos išgirdau telefono

skambutį prie alkūnės; pakėlęs ragelį, tik po kelių sekundžių supratau, jog asmuo kitame laido gale verkė. Skambino Roza.

- ...Dounei ligoninė, - ji kartojo, - kiek gali greičiau.

- Ką? Kas? - kvailai pasakiau.

- Florencija! - atsakė ji. - Važiudama į Vaitjerą širyt. Atsimeni, koks buvo rūkas - ach, Demosai, ji, tikriausiai, visiškai nepamatė sunkvežimio.

Dar nepilnai susivokęs, nubėgau į mašiną ir apstulbintas prakėliau keletą kvartalų iki Dounei ligoninės. Didžioji šeimos dalis jau buvo atvykusi į mažą, vienaaukštį medinį pastatą. Tėtis man paaiškino, kad Florencija operacinėje, tačiau vargu ar gydytojai daug padės. Tėčiui sunkiai sekėsi kalbėti, todėl mano sesers Rūtos vyras papasakojo visas smulkmenas.

Autoavarija įvyko pusę aštuonių ryto tirštame pilkame rūke, kuris rudenį, rytais, atšliaužia iš Ramiojo vandenyno. Greičiausiai, Florencija nepastebėjo įspėjančiojo ženkle ir susidūrė su kelių remonto sunkvežimiu, liejusiu ant greitkelio tonas verdančio asfalto. Sunkvežimio vairuotojas nesusižeidė, bet Florencija buvo išsviesta iš automobilio tiesiog ant liepsningos dervos. Pravažiuojantis žmogus ją ištraukė ir suvyniojo į savo apsiaustą, tačiau jos visa nugara spėjo kritiškai apdegti.

Būtent dėl šių stiprių nudegimų chirurgas nesiryžo atlikti lūžusių kaulų atstatymo operacijos. Pagaliau ją perkėlė į intensyvios slaugos skyrių, ir mes po vieną, stovėdami tarpduryje, galėjome pažvelgti į ją. Gydytojas Heigudas, vesdamas mus koridoriumi, nesigėdindamas raudėjo kaip ir bet kuris mūsų. Būtent šis gabus vyras prieš septyniolika metų padėjo Florencijai ateiti į pasaulį ir gydė ją vaikystėje nuo tymų ir kokliušo. Dabar jis tegalėjo vėl ir vėl tapšnoti Mamai ranką:

- Ji stipri ir jauna, Zarouhi, - jis kartojo. - Ji turi didžiulį troškimą gyventi.

Kai atėjo mano eilė žengtelėti į tarpdurį, vos galėjau patikėti, jog aukštoje ligoninės lovoje matau Florenciją: tai ji, turinti angelo balsą ir fėjos veidą, jauniausia ir talentingiausia šeimoje, skriemulį ir svarsčių pagalba kabėjo raminančių tepalų lovoje.

Jos akys buvo užmerktos, o iš burnos sklido nepertraukiamos dejonės.

- Viešpatie Dieve! - meldžiausi. - Neleisk jai kentėti! Pašalink skausmą!

Ar aš tik įsivaizdavau, ar gal dejonė tikrai nutrūko akimircai?
- Pašalink skausmą, - vėl meldžiausi.

Parvažiavome su Roza namo pavalgydinti Ričardo ir Džerės.

O kai po pietų sugrižau ligoninėn, Florencija verkdamą šaukė iš skausmo, nors dar, matomai, daugiau nieko nesuvokė. Vėl, stovėdamas tarpduryje, meldžiausi, ir vėl šauksmai sumažėjo. Likusią dienos dalį ir vakarą, vos tik padidėjus skausmui, mano maldos lyg ir pagelbėdavo. Tai pastebėjo net gydytojai ir slaugės.

- Demosai, - pasakė gydytojas Heigudas, - tu gali įeiti į šią palatą kada tik panorėsi. Net vidinis veninis maitinimas vyksta geriau, kai tu esi čia.

Taigi, gavau baltą chalatą, veido kaukę ir chirurgo kepuraitę, o greta lovos man buvo pastatyta kėdė.

Per kitas penkerias dienas kiekvieną įmanomą akimirką praleidau palatoje. Grižus sūnėnei, skausmas dar labiau kankino. Atrodė, kad jokie vaistai, joks kiekis nedidelių narkotinių dozių nepadeda; kaip pasakėjo slaugės, Florencija miegojo tik mano lankymūsi metu.

Negalėjau suvokti, kodėl taip atsitiko. Sėdėdamas ten, mintimis dažnai nuklysdavau vienuolika metų atgalios, kada ji buvo susilaužiusi alkūnę ir kai aš vieną rytą bažnyčioje supratau, kad ji bus pagydyta. Lyg kažkoks keistas ryšys siejo Florenciją ir mane - bet, vis dėlto, ši kartą išgydymas po mano maldų nevyko. Laikinai atlėgdavo skausmas, tačiau nesibaigė pavojus, kuriame ji buvo.

Dabar iškilo labai rimta grėsmė. Rentgeno nuotrauka, padaryta iš karto po autoavarijos, rodė, kad jos kairioji šlaunis ir kairioji dubens pusė sutrupėjo nuo smūgio į grindinį. Vėlesnės rentgeno nuotraukos parodė, jog suskilusių kaulų dalelės juda link gyvybiškai svarbių organų pilvo ertmėje. Kiekvieną dieną buvo daromos naujos nuotraukos; ir kiekvieną dieną, su gydy-

tojais tyrinėdamas diapozityvus, mačiau adatos aštrumo skeveldras, slenkančias vis giliau į pilvo ertmę.

Praėjus šešeriams dienoms po autoavarijos, kai nudegimai vis dar neleido operuoti, mūsų bažnyčia paskelbė paros pasninką. Pradėjusi sekmadienio pusiaunaktį, visa kongregacija nepalietė nei maisto, nei vandens. Pirmadienį, septintą valandą vakare, vis pasninkaudama, ji susirinko į ką tik pastatytą bažnyčios pastatą Gudričo bulvare, rytiniame Los Andžele, norėdama užbaigti dvidešimt keturių valandų pasninką dėl Florencijos išgydymo ‘‘drauge vienoje vietoje’’, kaip parašyta Apaštalų darbų knygoje (2:1).

Tik aš nebuvo kartu su jais. Tą vakarą aš vykdžiau specialią misiją Meivudo mieste, esančiame už penkerių mylių nuo Dounei. Jau daug mėnesių mes girdėjome apie vyrą, vardu Čarlzas Praisas. Prieš keletą metų daktaras Praisas pastoriavo didelėje Kongregacinėje bažnyčioje Lodyje, Kalifornijoje - ultramodernus tarnautojas ultramoderniai įrengtoje bažnyčioje, besigiriančioje net kėglių žaidimo takais. Šiame rajone apsilankė evangelistė Aimi Sempl Makferson. Daktaras Praisas, apsiginklavęs bloknotu ir pieštuku, nuėjo į jos susirinkimą palapinėje, norėdamas pasižymėti visas kvailas sekmininkiškas iš ponios Makferson trykštančias pretenzijas, kad galėtų dėl jos įspėti savo kongregaciją. Tarnavimo viduryje bloknotas ir pieštukas grįžo į kišenę, o daktaras Praisas klūpėdamas, srūvant skruostais ašaroms, iškėlęs virš galvos rankas, šlovino Dievą nežinoma kalba.

Po to vakaro Čarlzo Praiso tarnavimas radikaliai pasikeitė.

Savo naująją žinią jis pavadino ‘‘pilnąja evangelija’’, tuo pažymėdamas, jog nuo dabar jokia Naujojo Testamento dalis nebus praleidžiama jo pamoksluose. Jis išgarsėjo ypač dėl savo primygtinio tvirtinimo, kad Biblijoje užrašyti išgydymai turi tapti normaliu bet kokio amžiaus bažnyčios patyrimu.

Ir dabar daktaras Praisas netoliese, Meivude, vedė palapinėje savo susirinkimą. Tačiau artėjant į vietą, mano drąsa mažėjo. Automobiliai stovėjo už pusmylės, ir kai galiausiai pasiekiau milžinišką palapinę, kiekviena vietelė buvo užimta daugybės žmonių, stovinčių lauke ant žolės.

Daktaras Praisas, pusamžis vyras smėlio spalvos plaukais, kalbėjo nuo raudonu ir baltu audeklu papuoštos pakylos, jo berėmiams akiniams žybčiojant virš galvos kabančių prožektorių šviesoje. Baigęs pamokslauti, jis pakvietė išeiti į priekį maldai visus, kuriems reikėjo išgydymo. Šimtai žmonių užplūdo praėjimus tarp eilių. Pažvelgiau į laikrodį. Buvo devynios valandos vakaro. Aišku, kad šiandien prie jo neprieisiu. Tačiau mintis apie mano bažnyčią, klūpančią prieš Dievą, privertė mane pasilikti. Ilgos eilės palengva judėjo pirmyn. Dešimt. Pusė. vienuoliktos. Vienuolika. Tvarkos prižiūrėtojai bandė užbaigti susirinkimą.

- Broli, daktaras Praisas bus laimingas, galėdamas su tavimi pasimelsti rytoj vakare.

Daktaras Praisas jau užvertė Bibliją ir pasiėmė buteliuką su aliejumi, kuriuo tepė sergančius.

- Pone! - sušukau.

Jis pasisuko ir pažvelgė, prisimerkdamas nuo ryškių šviesų. Staigiu judesiu prasiveržiau pro tvarkos prižiūrėtoją.

- Daktare Praisai, mano vardas Demosas Šakarijanas, ir mano sesuo pateko į autoavariją, ir gydytojai iš Dounei ligoninės sako, kad ji neišgyvens, ir mes pagalvojome, ar jūs negalėtumėte atvykti, - išpyškinau vienu atsikvėpimu.

Daktaras Praisas užsimerkė, ir aš pastebėjau nuovargį jo veide. Taip jis stovėjo keletą - akimirką. Po to staiga atsimerkė.

- Aš ateisiu, - tarė jis.

Nuskubėjau jo priešakyje per lėtai tirpstančią minią, nervindamasis kas kartą, kai jį kas nors sustabdydavo. Daktaras Praisas pastebėjo mano nekantrumą.

- Nebūk toks neramus, sūnau, - jis pasakė. - Tavo sesuo bus pagydyta šįvakar.

Nustebęs žiūrėjau į tą vyrą. Kaip jis galėjo padaryti tokį ramų, užtikrintą pareiškimą? Bet žinia, priminiau sau, jis nematė rentgeno nuotraukų; jis negalėjo įsivaizduoti padėties rimtumo.

Mano skeptiškumas, turbūt, matėsi mano veide, nes, kai užvedžiau motorą, jis tarė:

- Leisk man pasakyti, jaunas žmogau, kodėl aš esu toks tikras dėl tavo sesers išgydymo. -Jis papasakojo, jog prieš daugelį metų, 1924-taisiais, neilgai trukus po ponios Makferson susirinkimų, jis važiavo per Kanadą automobiliu ir pasiekė mažą Paryžiaus miestelį Ontario provincijoje. Važiuojant per miestelį, jis pajuto keistą raginimą sukti dešinën. Taip ir padaręs, po to pajuto stiprų impulsą sukti kairën. Tokiu būdu daktaras Praisas buvo vedamas per gyvenvietę, kol atsidūrë greta metodistų bažnyčios. Čia jis tartum gavo įsakymą: "sustok".

Nesuprasdamas kodėl taip daro, Čarlzas Praisas paskambino skambučiu prie gretimo namo, priklausiusio pastoriumi, durų ir prisistatë. Jis pasakë esąs evangelistas ir staiga išgirdo save klausianti, ar jis negalëtų šioje bažnyčioje pravesti eilës susirinkimų. Dideliam daktaro Praiso nustebimui, pastorius sutiko.

Tarp žmonių, lankusių susirinkimus, daktaro Praiso dėmesys ypač kryo į graudžiai suluošintą jauną moterį, kurios vyras kiekvieną vakarą ją atnešdavo ir paguldydavo ant pakloto, ant vieno iš priekinių suolų. Pasiteiravęs apie juos, jis sužinojo, kad tai - Luisas ir Eva Džonstonai, atvykę iš Ontario Laurelio miestelio, ir kad Eva Džonstonjau virš dešimties metų yra prirakinta prie lovos, pastoviai persekiojama skausmo ir reumatinio karščiavimo priepuolių. Daktaras Praisas vis žiūrëjo žemyn į tas sudžiuvusias, susuktas kojas: dešinioji buvo keistai užlenkta už kairiosios. Kaip jam paaiškino, pora lankësi pas dvidešimt skirtingų Toronto gydytojų; jie išbandë elektros procedūras, rentgeną, chirurginį gydymą, karščio masažą, tačiau kasmet deformacija didëjo. Ir visgi, pamokslaudamas vieną vakarą, daktaras Praisas suprato, kad Eva Džonston šįkart bus išgydyta. Jis tai žinojo, nes kas kartą, žvelgdamas į ją, juto supančią fizinę šilumą, kuri tarsi sunkus apklotas gaubë jo pečius.

Drebulys perbëgo mano nugarą, kai prisiminiau lygiai tokį jausmą ir Florencijos alkūnę. Sunkiai sekiau akimis kelią priešakyje.

Daktaras Praisas šilumos ir sunkumo jausmą palaikë Dievo Buvimu. Jis pasakë kongregacijai, kad jie netrukus taps labai ypatingo stebuklo liudininkais. Jis žengë žemyn nuo pakylos, uždëjo savo rankas ant moters galvos ir pradëjo melstis. Visos

kongregacijos akivaizdoje moters nugara išsilygino, susuktos kojos išsitiesino ir pastebimai išaugo, ir, nors daugiau nei dešimtį metų nežengusi nei žingsnelio, Eva Vilson Džonston pašoko ant savo kojų ir pradėjo vaikščioti - beveik šokti - visame praėjimo tarp eilių ilgyje.

Daktaras Praisas vis dar palaikė ryši su Džonstonais; išgydymas liko pastovus.

- Ir šįvakar, - tęsė Čarlzas Praisas, - mes pamatysime kitą stebuklą, nes tą akimirką, kai tu kreipeisi į mane, tas "apklotasis" vėl apgaubė mano pečius. Jis čia tebėra dabar. Dievas veikia šioje situacijoje.

Sunkiai tai supratau, akimirką nedrįsdamas kalbėti. Per vienuolika metų, prabėgusių po mano analogiško patyrimo, neteko girdėti panašaus dalyko.

Pusę dvyliktos pasiekėme Dounei. Mažos, trisdešimt trejų lovų ligoninės priekinės durys buvo užrakintos, ir mes turėjome paskambinti skambučiu. Pagaliau pasirodė seselė.

- Džiaugiuosi, kad jūs jau čia, - tarė ji man. - Florencijai šiandien blogai.

Paklausiau, ar daktaras Praisas negalėtų su manimi įeiti į palatą, ir jam taip pat buvo parūpintas sterilus chalatas bei kaukė. Po to mes dviese įėjome į Florencijos palatą.

Ji gulėjo tepalų lovoje, pusiau paslėpta vamzdelių ir skriemulių virvių tankumyne. Pristačiau jai Čarlzą, ir ji silpnai linktelėjo.

Daktaras Praisas iš kišenės išsiėmė buteliuką su aliejumi ir šiek tiek užpylė jo ant delno. Po to pasilenkė virš supančios lovą aparatūros ir pirštų galais pasiekė Florencijos kaktą.

-Viešpatie Jėzau,- tarė jis,- dėkojame, kad Tu esi čia. Dėkojame, kad Tu išgydai mūsų seserį.

Jo stiprus ir švelnus balsas tęsė maldą, bet žodžių aš daugiau negirdėjau. Nes palatos atmosferoje įvyko nepaprastas pasikeitimas. Ji rodėsi labiau...kažkaip labiau apgulta. Oras pasidarė toks tirštas, jog atrodė tartum stovėtume vandenyje.

Staiga Florencija pasisuko aukštojoje lovoje. Daktaras Praisas atšoko atgal, nes vienas metalinių traukos svarsčių praskriejo pro jo galvą. Florencija nuriedėdavo į vieną pusę tiek, kiek leisdavo virvės, o po to - į kitą. Dabar svarsčiai jau visoje palatoje svyravo, sukosi ratais, siūbuojant Florencijai pirmyn ir atgal. Žinojau, kad reikėtų bandyti ją sustabdyti - gydytojai pastoviai primindavo, jog negalima judinti sutrupintos šlaunies. Tačiau likau kur stovėjęs, suvyniotas ir panardintas tame pulsuojančiame ore.

Iš Florencijos gerklės gilumos pasigirdo dejonė, tačiau negalėčiau pasakyti, ar iš skausmo, ar tai buvo tam tikra bežodė ekstazė. Ištiesai dvidešimt nenusakomų minučių Florencija blaškėsi ir ridinėjosi savajame virviniame kalėjime, o daktaras Praisas ir aš tuo metu išsisukinėjome nuo beprotiškai besisupančių svarsčių. Kiekvieną sekundę aš laukiau pro duris beįsiveržiančios seselės, kuri pareikalautų paaiškinti, ką mes čia darome; aš žinojau, kad kambarys tikrinamas kas dešimt minučių. Tačiau niekas neįėjo; mes trise tarsi buvome visiškai perkelti iš įprastinės erdvės ir laiko į pasaulį, kuriame gyveno tik šis šiltas visaaipimantis Buvimas.

Ir tiesiog staiga vėl pasijutome įprastinėje ligoninės palatoje. Florencija ramiai gulėjo lovoje, svarsčiai pagaliau sustojo sukęsi. Valandėlę ji žiūrėjo į mane.

- Demosai, - ji sušnibždėjo, - Jėzus išgydė mane.

Aš palinkau virš jos.

- Žinau, - pasakiau.

Po kelių minučių į palatą įėjusi seselė nudžiugo, pamačiusi giliai miegančią Florenciją...

Kitą rytą, nuvežęs daktarą Praisą namo, į Pasadeną, aš dar miegojau, kai paskambino gydytojas Heigudas.

- Norėčiau, kad atvyktumei ir pažvelgtumei į šias rentgeno nuotraukas, - tai viskas, ką jis pasakė.

Rentgeno kabinete, kai aš atvykau, spietėsi gydytojai, seselės, laboratorijos technikai - visi sugužėjo pažiūrėti. Ant apšviesto ekrano kabėjo aštuonerios rentgeno nuotraukos. Pirmose septyneriose matėsi sulaužyti ir išnarinti kairysis šlaunikaulis

bei dubens kaulas. Vietomis kaulas buvo beveik pilnai sutriuškintas, kiekvienoje kitoje nuotraukoje matėsi vis didesnis kaulo atplaišų išplitimas. Aštuntajame diapozityve, padarytame šįryt, nufotografuotas dubens kaulas buvo normalus kiekvienu požiūriu. Abejos nuotraukos pusės atrodė vienodai: kairysis šlaunikaulis suformuotas lygiai kaip dešinysis. Tik kelios plauko plo- numo linijos rodė, jog kadaise - tikriausiai prieš daugelį metų - šis vientisas kaulas buvo pažeistas.

Florencija pasiliko ligoninėje dar mėnesį, kol baigė gyti nu- garos nudegimai. Paskutinę naktį, prieš išrašant iš ligoninės, ji susapnavo keistą sapną, kuriame matė stovinčias ant stalo dvide- šimt penkerias vandens stiklines, skirtas jai išgerti.

- Aš tikiu, jog tiek metų dar praleisiu čia, žemėje, - pasakė ji Rozai ir man, kai kitą dieną mes atvažiavome paimti jos į na- mus. - Aš tikiu, jog Dievas duoda man dar dvidešimt penkerius metus Jo tarnystei.

To aš nežinojau. Žinojau tik tai, kad savo nuosavomis akimis regėjau Dievo jėgą.

Ką aš dar turėjau patirti - tai savo paties silpnumą.

PAGALBOS RANKA DANGUJE

1941-mųjų gruodis. Jungtinės Valstijos įstoja į karą. Užpuolus Perlą uostą, Los Andželas greitai tapo ištisą parą veikiančiu gynybinio pasiruošimo centru. Dieną laisvus kelius užkišdavo gelsvai žali armijos sunkvežimiai; naktį miestas skubėdavo atlikti savo darbą klaikioje tamsoje bei visiškame slaptume, ir mes, užkalę fermų langus, priešaušryje melždavome karves. Maža Šiaurės Amerikos aviacijos gamykla netoli nuo mūsų, Dounei rajone, greitai išaugo į milžinišką gamyklą, apjuostą spygliuotos vielos tvora, pro kurios vartus dvidešimt keturias valandas per parą zujo lengvieji automobiliai ir sunkvežimiai. Rozos nusivylimui ir septynmečio Ričardo džiaugsmui, priešlėktuvinės gynybos įranga buvo montuojama vos ne mūsų priešakiniam kieme.

Kadangi pieninės priklausė svarbiausiai pramonei, pienininkai nebuvo šaukiami į armiją. Tačiau netrukus daugelis mūsų darbininkų ir tiekėjų perėjo dirbti į gynybines gamyklas. Aš paskirsčiau savo laiką veršelių gardams ir karvių fermoms, kur mums labiausiai trūko rankų, be to, reikėjo užtikrinti aprūpinimą įvairiais pašarais bei išsibarsčiusių įstaigų veiklą, tiekiančių kurą, grūdus, padangas, sunkvežimių detales.

Gyvulių sveikata tapo sunkiausia problema: tiek vaistų, tiek pačių veterinarų pradėjo sparčiai trūkti. Tėtis ir aš visada pirmiausia griebdavomės maldos, kai tik mūsų bandoms grėsdavo liga; dabar tai dažnai būdavo pirmoji ir kartu paskutinė apsauga.

Karo metais Roza ir aš toliau rengėme vasarinius susirinkimus palapinėje, sekdami atidirbtu Rytų Los Andžele pavyzdžiu. Surasdavome žmones, turinčius pamokslavimo dovaną, o patys dirbdavome ten, kur, atrodė, reikėsi mūsų pačių dovanos: suorganizuodavome tam tikro regiono bažnyčias bendram darbui, nuomodavome įrengimus ir aparatūrą, rūpindavomės kitomis detalėmis. Vėliau, apmokėjus svarbiausias išlaidas, likusios iš paaukojimų papildomos lėšos būdavo pervedamos į dalyvavusių bažnyčių bendrai valdomą banko sąskaitą, kad, pasibaigus susirinkimams, jų bendradarbiavimas tęstųsi.

Mūsų bažnyčioje kai kurie vyresnieji vis dar garsiai stebėjosi, nesuprasdami, ką gi mes norime pasiekti "tuo lakstymu aplink". Bet, kai Florencija be jokio šlubčiojimo 1942-trijų liepą išėjo į susirinkimo priekį ir pagiedojo šlovingą atidarymo himną, Roza ir aš supratome, jog viso mūsų gyvenimo visos pastangos negalėtų pakankamai išreikšti dėkingumo Dievui.

Gilėjanti draugystė su Čarlzu Praisu tais metais tapo dar vienu džiaugsmo šaltiniu. Nepaprastai mėgau jo klausytis, pamokslaujant išraiškingu stiliumi, kurį jis išstobulino, vadovaujamas Viljamo Dženingso Brajana. Dar puikesni būdavo tarpusavio apsilankymai. Nuo 1941-mųjų iki 1946-tųjų jis vos ne kiekvieną savaitę atvykdavo į Dounei, ir mes eidavome į jo mėgstamiausią itališką restoraną. Mes užimdavome galinį boksą restorane, ir aš praleisdavau popietę, klausydamasis išmintingiausio vyro, kokį tik kada nors pažinojau.

- Daktare Praisai, - kartą pasakiau, - daryti tai, ką darote jūs, turėtų būti pačiu nuostabiausiu dalyku pasaulyje! Matyti tūkstančius, paveiktų tavo žodžių, išgelbėtų ir išgydytų žmonių, jausti per tave veikiančią Dievo jėgą!

Daktaras Praisas nustojo sukęs aplink šakutę spageti ir pažvelgė į mane keistai suraukęs antakius.

- Tai nėra taip, - pagaliau ištarė. - Tai... panašu į šį karą. - Jis mostelėjo ranka į salę; mes buvome vos ne vieninteliai civiliai toje vietoje. - Kur yra užmušinėjami kariai? Fronto linijose, kur arčiausiai priešas.

- Demosai, tas pats yra su evangelizavimu. Tai toks pat mirtinis karas kaip ir vykstantis Gvadalo kanale. Pamokslininkas

atakuojantis priešo teritoriją, patenka į ugnį. Jį sužeidžia, Demosai. Kai kurie iš mūsų yra žuvę.

Jo veide pasirodė kukli jam būdinga šypsena.

- Kartais žmonės stengiasi pagirti mane, sakydami, jog aš itin sklandžiai pamokslauju. Tačiau man tai nėra svarbu. O vakar viena ponija pasakė man, kad jos šeima meldžiasi už mane kasdien. Demosai, tai pats nuostabiausias dalykas, kurį tik gali girdėti pastorius.

Nulenčiau galvą, paveiktas jo nuoširdumo. Tačiau pačioje penktojo dešimtmečio pradžioje dar visiškai nesuvokiau jo pasakytų žodžių realumo.

* * *

Tai atsitiko beveik nepastebimai, spaudžiant karo meto biurokratizmui ir nepritekliams. Pradinės trejos Tėčio karvės tapo trejų tūkstančių banda; mes tapome stambiausia privačia pieno ferma pasaulyje.

Ir turėjome didžiausią privatų galvos skausmą, mąstydavau aš, kai, nepaleisdamas iš rankų telefono valanda po valandos, tirdavau gandas, jog vienur galima gauti butelių pienui, kitur - cemento fermos grindiniui. Vien tik pakankamo maisto kiekio pristatymas tokiam galvijų skaičiui darėsi vis sunkesne problema. Turėdavau važiuoti ilgą kelią į Imperatoriškąjį slėnį, norėdamas nupirkti šieno.

Didžioji kelio dalis vedė per dykumą, ir, kai 1943-čiaisiais tvankiąją liepą pakeitė dar karštesnis rugpjūtis, kažkada vienišas kelias nepaprastai pasikeitė. Kur per mano paskutinę kelionę stovėjo pora saulės apdegintų lūšnelių, tenai kitos kelionės metu aptikau bruzdantį palapinių miestą, o transporto judėjimo greitis buvo sumažėjęs iki šliaužimo paskui armijos sunkvežimių konvojus. Palei visą kelią matėsi tie patys vaizdai - datulių ūkius ir dulkėtus kaimelius staiga išvagojančios kareivių gretos. Žinoma, niekas nieko nekalbėjo, niekas nieko nežinojo, bet buvo akivaizdu, jog kažkur, ant susirūpinusios žemės veido, vyko didžiulė karinė dykumos operacija.

Grįžęs namo, papasakojau apie tai Rozai.

- Tiek daug vaikinų, Roza, ir jie atrodo tokie sukaitę, nusi-vylę.

Ypač man nedavė ramybės mintys apie Indio miestą, esanti už dvidešimt penkerių mylių į rytus nuo Palm Springso. Gatves užplūdo nieko neveikiantys kareiviai, tad reikėjo visos valandos, norint pravažiuoti miestą. Patekęs į transporto kamščius, žiūrėdavau į juos, sustojusius į begalines eiles prie trejų ar ketverių mažų restoranų ir prie vienintelio teatro, ieškančius bent mažiausio šešėlio 120-ties laipsnių karštyje. Jie neturėjo kuo užsiimti, kur nueiti.

Ir aš mažčiau: o ką, jeigu surengus čia susirinkimą palapinė-je!

- Vėl susirinkimai, Demosai? - paklausė Tėtis. Roza ir aš ką tik buvome baigę rengti šešerias savaites trukusius prabudimo susirinkimus Orindžo apygardoje.

Roza taip pat abejojo:

- Demosai, tu dirbi pieninėje šešiolika valandų per parą. Pra-budimo susirinkimų metu vargu ar iš viso buvai lovoje. Ką tu įrodysi, užmušdamas save?

- Bet, Roza, jeigu tai Dievo, o ne mano idėja?

Ji pažvelgė, nustojusi lyginti kostiumėlį.

- Tada mes tai padarysime.

Aš pašokau nuo sofos.

- Tiesiog dabar skambinu Čarlzui Praisui, - pasakiau. - Jis jau suplanavęs renginius gerokai į priekį, tačiau gal turėtų vieną ar porą laisvų savaičių.

Roza iš rūbų krūvos pakėlė kitą Džerės žaidimų kostiumėlį. Ji niekada daug nekalbėjo, tačiau kada visiškai nieko neištardavo, aš žinodavau, kad ji turi daugiausia ką man pasakyti.

- Roza?

Tyla.

- kažkas ne taip?

- Demosai, nors aš labai myliu ir gerbiu daktarą Praisą, jis netinka kalbėti kareiviams. Reikia ko nors jaunesnio, ko nors... nežinau. Kas galėtų pagroti gitara.

Buvau tikras, jog Roza klysta.

- Pažvelk į minias, kurias sutraukia daktaras Praisas. Pažvelk į vykstančius išgydymus. Pažvelk į Florenciją.

Roza vėl tylėjo. Ir taip, paskambinau daktarui Praisui, pamiršdamas gautą pamoką, mums pradėjus rengti susirinkimus Linkolno parke: raktas į Dievo valios radimą buvo Rozos ir mano sutarime.

Daktaras Praisas palankiai žiūrėjo į kareivių situaciją dykumoje ir pasakė, jog bandys pertvarkyti savo išipareigojimus. Jis tai padarė, bet kaip tik tuo momentu dėl padidėjusios pieno gamybos kuri laiką aš buvau ypač užimtas. Tačiau vėliau daktaras Praisas susirgo gripu, o aš turėjau sunkumų, ieškodamas karinės valdžios, kuri galėtų duoti leidimą tokiems susirinkimams; pasikui daktaro Praisio gydytojas iš vis uždraudė jam vykti į tuos susirinkimus, ir mano noras skubiai išnaudoti susidariusią situaciją praėjo. Aš praleidau Dievo momentą arba Dievo žmogų, skirtą būtent šiam darbui. Dar bandžiau, per daug nesistengdamas, surasti ką nors kitą, galinti praveisti keletą susirinkimų, ir galiausiai nieko nebenuveikiau...

Tą rudenį laikraščiai mirgėte mirgėjo istorijomis karo tema. Žuvo daug amerikiečių. Kas kartą, paskelbus naujus skaičius, grįždavo kankinantys klausimai. Kiek tų jaunų vyrų, pro kuriuos aš važinėju Kalifornijos dykumoje, buvo žuvusiųjų tarpe? Kiek būtų galėję ateiti į susirinkimus Indio mieste? Kiek daug būtų galėję atrasti tiesą, kuri reikštų jiems viską?

* * *

Tuo tarpu iškilo kita sunki problema. Visos Pietų Kalifornijos pienininkai atsidūrė krizinėje situacijoje. Kadangi labai daug veterinarų išėjo į karinę tarnybą, tarp gyvulių sparčiai plito tuberkuliozė. Kas trisdešimt dienų valstybinio ir apygardos Sveikatos departamentų pareigūnai atvykdavo tikrinti mūsų bandų. Karvei į lygią beplaukę uodegos pašaknio odą būdavo daroma injekcija. Jei po trejų dienų oda išlikdavo lygi, tai reikšdavo, jog gyvulys nėra užsikrėtęs. Bet, jei iškildavo pieštuko trintuko dydžio gumbas, karvė būdavo priskiriama prie "sergančių"; mažesnis gumbas reikšdavo, jog ji "įtariama". Kai

sergančių ir įtariamų skaičius bet kurioje bandoje pasiekdavo tam tikrą ribą, įstatymas reikalavo sunaikinti visus gyvulius - tiek sveikus, tiek sergančius.

Kaimyninėse apygardose jau buvo išskerstos kelios bandos, kai pas mūsų pirmąją karvę pasirodė ligos požymiai. Žinoma, Tėtis ir aš meldėmės už jas. Devynmetis Ričardas taip pat už jas melddavosi, po mokyklos ateidavęs į fermas padėti. Problema iškilo mūsų pavyzdinėje pieninėje - "Ramstyje Numeris Trys". Beveik šimtas gyvulių po patikrinimo buvo priskirti prie sergančių, du šimtai liko įtariamais. Jei kito patikrinimo metu išaiškės nors koks šių skaičių padidėjimas - kas atrodė neišvengiama - visas tūkstantis karvių bus sunaikinta.

Tą dieną, kai sužinojome šias naujienas, Tėtis ir aš po vakarinio melžimo ilgam pasilikome "Ramstyje Numeris Trys", nusiminę sėdėdami prie atgręžtų vienas į kitą mūsų stalų. Mums neteko girdėti, jog kurioje nors pieno fermoje, pasiekus tokį susirgimų skaičių, jų bandos būtų išgelbėtos.

Norėdamas mus pralinksminti, Tėtis įjungė vakarinę radijo programą, transliuojamą iš "Angelų Šventovės". Į aptemusių kambarį įsiveržė šiltas daktaro Kelso Gloverio balsas. Tą vakarą daktaras Gloveris kalbėjo apie Dievo galią išgydyti bet kurią ir kiekvieną ligą. Tėčio ir mano akys susitiko skersai stalų.

Kitą rytą anksti paskambinau daktarui Gloveriui telefonu.

- Kai jūs pasakėte "bet kurią ligą", pone, ar tai apėmė ir karvių ligas taip pat?

Stojo ilga tyla, kol Berklyje išsilavinęs teologas mąstė.

- Bet kurią ligą, - pagaliau jis pakartojo. - Gyvulio ar žmogaus.

- Tada, pone, ar nesutiktumėte pasimelsti už tūkstanti Holšteino karvių? Šiandien? - Ir aš nupasakojau visą padėtį "Ramstyje Numeris Trys".

Jis atvyko į fermą pusę dvyliktos, ir mes dviese nuėjome į aptvarus. Kiekvienas aptvaras talpino šešiasdešimt gyvulių, dauguma jų buvo nuleidę galvas į kitame gale esančias ēdžias. Tačiau, kai daktaras Gloveris ir aš įėjome pro pirmuosius vartus, karvės nustojo ēdusios ir pačios apstojo mus švelniai besistumdantiū ratu.

Nors saulė spigino tiesiai virš galvos, daktaras Gloveris nusi-
ėmė kepurę; aš savąją nutraukiau taip pat.

- Viešpatie Jėzau! - sušuko jis. - Galvijai ant tūkstančio kalvų
yra Tavo! Tavo Vardu, Viešpatie, mes paimeime valdžią kiekvie-
nam tuberkuliozės mikrobui, atakuojančiam Tavo kūrinį.

Karvės pastatė ausis; jų drėgnos juodos akys žvelgė į jį įdė-
miai ir rimtai.

Užtrukome trejas valandas, kol aplankėme visus aptvarus. Aš
rūpinausi dėl saulės, nes daktaras Gloveris buvo nejaunas vyras,
tačiau jis nesidėjo kepurės kol meldėsi- ir iš tiesų atmosfera prie
siloso ir vandens tekėjimo lovių keistai prisipildė ramybės.

Darbininkai tai pajuto taip pat. Daugelis jų - mūsų senbuvių
- netikusių nei į karinę tarnybą, nei į gamyklas dėl senyvo am-
žiaus, dirbusių su Tėčiu ir manimi daug metų, jau buvo pripratę
prie sekmininkiškos elgsenos. Tačiau pastebėjau, jog daktaro
Gloverio metodai jiems paliko įspūdį. Kai jis sudraudavo ligą,
galėjai beveik matyti apsisukančius ir sprunkančius tolyn mi-
krobus.

Dabar vos begalėjau išlaukti kito patikrinimo.. Tačiau viskas
vyko įprastu būdu: Sveikatos departamento pareigūnai negai-
lestingais, susirūpinusiais veidais ėjo palei karvių eiles - testas
buvo atliekamas melžimo fermoje, gyvuliams esant ant pastovų.
Sustoję po kiekvienos injekcijos, jie nuvalydavo švirkštus spi-
ritu. Šie vyrai geriau nei kas kitas žinojo, kokia niokojanti yra
dabartinė epidemija.

Po trejų dienų jie - du valstybinio Sveikatos departamento
gydytojai ir apygardos pirmininkas - sugrįžo, norėdami sužinoti
itin svarbius reakcijos rezultatus. Daug nekalbėdami, jie apsiavė
guminius botais. Tai buvo sunkiausia jų darbo dalis - pasakyti
fermeriui, kad jo banda pasmerkta.

‘‘Ramstyje Numeris Trys’’ mes melždavome iš karto 120 kar-
vių, stovinčių eilėmis po 30 ant pastovų. Du Sveikatos departa-
mento atstovai susitiko pirmųjų dvejų eilių galuose. Aš ženg-
telėjau arčiau, norėdamas girdėti per melžimo mašinų keliamą
džeržgesį.

- Keistas dalykas, - tarė vienas iš jų. - Šioje visoje eilėje neaptikau nė vienos sergančios. Ir nė vienos įtariamos.

Antrasis pareigūnas sumirksėjo keletą kartų.

- Nė aš savo patikrintoje eilėje!

Iš visų 120-ties šios fermos karvių nė pas vieną nepasirodė ligos požymių. Tuo metu buvo pamelžta kita pamaina, ir kitų 120-ties karvių tuberkulino testas rodė neigiamą rezultatą; į fermą taip pat pradėjo rinktis darbininkai. Trečioji karvių pamaina - toks pat rezultatas.

Įdieniojus buvo pamelžta virš tūkstančio karvių, ir neatsirado nė vieno susirgimo tuberkulioze atvejo. Ligos požymiai dingo net tarp tų gyvulių, kurių testas anksčiau rodė teigiamą rezultatą. Valdžios atstovai mums pasakė, jog tokiam neprecedentiniam įvykiui nėra medicininio paaiškinimo. Vieninteliu galimu atsakymu aš pasidalinau su žmonėmis, dabar susirinkusiais į fermą: daktaras Gloveris meldėsi ir Dievas atsakė.

Dievas atsakė ne tik į karo metais grėsusį epidemijos pavojų. Per visą likusį laiką, virš dvidešimt metų, kol mes turėjome toje vietoje pieno fermą ir kol Dounei taip išsiplėtė, jog reikėjo perkelti visas pienines šiaurės kryptimi nuo Los Andželo, "Rams-tyje Numeris Trys" niekada nebeprisikartojė nė vienas susirgimo tuberkulioze ar įtarimo ja susirgus atvejis.

* * *

Manau, kad mano motina susijaudino visų labiausiai, kai Roza ir aš aptikome, jog 1944-tųjų lapkritį turėsime dar vieną kūdikį. Džerė pradėjo lankyti darželį, ir mūsų dveji namai ant besiribojančių žemės sklypų, tapę pernelyg tyliais, nebeįtikio Mamai. Žinoma, ji turėjo kitų anūkų, tačiau mano seserys su šeimomis gyveno už mylios ar toliau nuo mūsų - pagal armėniškus standartus praktiškai nepasiekiamos.

Ji džiaugsmingai priėmė mūsų naujienas ir dėl vienos ypatingos priežasties. Mama, turėdama keturiasdešimt septynerius metus, sirgo neišoperuojamu vėžiu. Malda, taip efektyviai veikusi fermoje, namie atrodė bejėgė.

- Tačiau aš pamatysiu tavo antrąją dukrečią, Demosai! - kalbėdavo ji džiugiai. Šeimoje visi paprasčiausiai manė, jog kitas vaikas bus mergaitė; kiek galėjome spręsti iš seniausių šeimos užrašų, kiekviena Šakarijanų karta turėjo ne daugiau kaip vieną sūnų. Mama iš karto pradėjo siūti mažas raudonas suknytes ir ruktas kepuraites.

1944-tųjų vasarą, susirinkimų metu, aš pirmą kartą užčiuopiau tai, kas iki šiol tik neaiškiai kirbėjo mano sąmonėje. Kalbant evangelistui, aš sėdėjau ant pakylos, žvelgdamas į žmonių prisigrūdusią palapinę. Pastelinių spalvų rūbai, gėlėti rūbai; vyrai dažniausiai dėvėjo uniformas, kai kurios moterys taip pat. Moterys...

Supratau, jog mano mintys nutolo nuo pamokslo, ir pasistenčiau gražinti jas atgal. Tačiau, giedant kitą himną, vėl akimis permečiau žmones. Ar man tik rodėsi, ar iš tiesų kiekvienam vyrui teko po dešimt moterų? Kitą vakarą Roza skaičiavo su manimi. Kėdės buvo sustatytos eilėmis po keturiolika, tarp kurių buvo praėjimas sutinkamai su Los Andželo apygardos priešgaisrinės apsaugos taisyklėmis. Aš ėmiausi tolimiausios sekcijos dešinėje pusėje. Pirmoje eilėje: aštuonerios moterys, dveji vyrai. Trečioje eilėje: keturiolika moterų.

Paskesniais vakarais Roza ir aš pasidalijome palapinę ir skaičiavome žmones. Nekilo abejonių: moterų skaičius viršijo vyrų skaičių daugiau nei dešimt kartų.

Mane lyg perkūnas trenkė. Armėnų sekmininkų bažnyčioje, kadangi joje lankydavosi visi šeimų nariai, vyrų ir moterų skaičius buvo daugmaž vienodas. Čia, palapinėje, visi sėdėjo labai susimaišę, be jokio pasiskirstymo pagal lytį ar amžių, todėl aš ligi šiolei nebuvo atkreipęs dėmesio į šį fenomeną. Bet tuomet - kur yra šie vyrai ir broliai, ir tėvai?

-Niekaip negaliu suprasti, - kalbėjau su Čarlzu Praisu tą savaitę, - kodėl šiame regione liko tiek mažai vyrų. Ko gero, visi užjūriuose.

Daktaras Praisas išsižiūrėjo į mane per savo berėmius apvalius akinius.

- Demosai, Los Andžele dar niekada nebuvo tiek daug vyrų! Kareiviai iš kiekvienos valstijos. Dešimtys tūkstančių vyrų, dirbančių gynybos srityje.

- Tada - tada kodėl mūsų palapinės susirinkimuose dalyvauja taip žymiai daugiau moterų?

Daktaras Praisas atsilošęs pratrūko kvatoti, kol grupė jūrų pėstininkų, esančių būdelėje kitoje gatvės pusėje, neatsigręžė pasižiūrėti.

- Palaiminta tavo nekalta armėniška širdis! - pasakė jis. - Į tokio pobūdžio renginius visada ateina daugiau moterų! Daugelis amerikiečių vyrų liko religiją... aš nežinau... skirta lūnėliams. Tai kažkas moterims ir vaikams. Ar tau teko kada nors girdėti apie vyrų misionierišką organizaciją? Apie vyrų Biblijos grupę? Moterys yra Amerikos bažnyčia, Demosai. Aišku, išskyrus profesionalius dvasininkus kaip aš. Tačiau visa savanoriška veikla, visas entuziazmas, visas gyvenimas - tai moterys.

Naktimis Čarlzo žodžiai neleisdavo man miegoti, aš varčiau si lovoje tol, kol Roza, kuriai kaip tik dabar reikėjo papildomo poilsio, nepaprašė manęs pereiti miegoti ant svetainės sofas. Man atrodė labai natūralu tai, jog moterys turėtų mylėti Dievą ir tarnauti Jam. Armėnų bažnyčioje visuomet būdavo pranašių. Tačiau svarbiausia varomąja jėga būdavo vyrai - vyresnieji, Biblijos tyrinėtojai, mokytojai, už vaikų religinį lavinimą atsakingi asmenys. Kaip gi Amerikos vyrai, tokie energingi ir sėkmingi kitose srityse, galėjo apleisti šį visų aukščiausių pasaulimų? Nors ir kaip besistengdamas, negalėjau to suprasti.

1944-tųjų lapkričio pirmąją gimė mūsų antroji mergaitė - tamsiaplaukis mažytis angelas, kurio juodos riestos blakstienos buvo tokios ilgos, kad net lietsi prie skruostų. Žinoma, kiekvienas kūdikis yra ypatingas, tačiau šioje mergaitėje buvo kažkas tokio, kas neleido atsitraukti nuo jos net sunkiai benustebinamoms Dounei ligininės seselėms.

Ją pavadinome Karolina. Kai Roza ir aš su Ričardu bei Džere kartu nešėme ją į Godričo bulvaro bažnyčios priekį ir priklausėme ant nedidelio kilimėlio tradiciniam kūdikių palaiminimui,

aš maniau, jog tiesiog prantrykšiu pasididžiavimu savo šeima.

Be abejonės, nuo pat pradžių Karolina tapo ypatingu Mamos kūdikiu. Mama vis sunkiau bepaeidavo, net ir tuos kelis žingsnius tarp jos ir mūsų namų. Todėl Roza nunešdavo Karoliną pas ją keletą kartų dienoje, ir būtent Mama vieną po kito atrado jos nuostabius sugebėjimus: kaip anksti ji nusišypsojo, kaip anksti pradėjo apsisiversti, kaip anksti atsisėdo. Mama netgi tvirtino, jog ketverių mėnesių mergaitė aiškiai ištarė "Zarouhi", tačiau niekas daugiau negirdėjo šio stebuklo.

Tą žiemą mūsų kassavaitinių susitikimų metu Čarlzas Praisas ir aš dažnai kalbėdavomės apie fenomeną, kurį jis man atvėrė - apie amerikiečių vyrų priešinimąsi religijai. Papasakojau jam dar ir tai, ką pastebėjau savo bažnyčioje.

- Kai vyrui pradeda sektis verslas, daktare Praisai, jis nustoja lankęs bažnyčią. Aš matau tai vėl ir vėl.

Pasakiau jam, jog daugelį kartų matydavau atsiklaupusią visą kongregaciją, kada žmogui reikėdavo užstato arba banko paskolos. Tačiau, kai tik to paties žmogaus verslas suklestėdavo, bažnyčia, sunkiu metu kovojusi kartu, staiga daugiau jo nebeišvyzdavo.

- Kodėl taip atsitinka?

Daktaras Praisas atsirėmė į medinę pertvarą.

- Aš žinau atsakymą, kurį pateikia bažnyčios. Sėkmė pasaulyje priešpastatoma Dvasios gyvenimui. Dievas ir mamona - štai ir viskas. Tačiau toks atsakymas manęs nepatenkina. - Jis perbraukė ranka per retėjančius smėlio spalvos plaukus. - Kokius atsakymus bažnyčia turi vyrams - taip pat ir moterims - susiduriantiems su tikrai sudėtingomis šiuolaikinio verslo problemomis? Tai žmonės, nešantys milžinišką atsakomybę, nes nuo jų sprendimų priklauso šimtai darbo vietų. Pas mane buvo atėję tokie žmonės, tačiau, tiesą sakant, net negalėjau suprasti jų klausimų. Ką aš žinau apie darbinius kontraktus ar kainų užšaldymą? Versle aš neturiu jokios patirties.

- Be abejonės, mes, dvasininkai, galime paguosti ir patarti sužlugusiam ar puolusiam žmogui, tačiau kaip padėti tam, kuris

aktyviai verslauja? Jam lygiai taip pat labai reikalingas Dievas, o tarnautojai kaip aš net nesupranta jų kalbos.

Kitais kartais mes linksmiau pasikalbėdavome.

- Demosai, - tarė daktaras Praisas vieną dieną, - tu tapsi vieno iš pagrindinių Biblijoje išpranašautų įvykių liudininku. "Ir vėliau atsitiks taip, kad aš išliesiu savo dvasios ant kiekvieno kūno...". Tai įvyks tavo gyvenimo metu, Demosai, ir tu tame dalyvausi.

Mane visada stulbindavo daktaro Praiso pranašavimo būdas. Pagal mano bažnyčios tradiciją pranašiškas žodis buvo laikomas labai ypatingu Dievo judėjimu, išsitiesiant žmogaus pečiams, pakylant jo balsui, visiems klausantis didingoje tyloje. Tačiau daktaras Praisas išsakydavo labiausiai stulbinančius pareiškimus tuo pačiu balsu, kuriuo jis paprašytų druskos.

- Vienintelis dalykas, kaip aš galėčiau tame dalyvauti, daktare Praisai, būtų remti į jus panašų evangelistą.

Jis papurtė savo galvą.

- Tai vyks kitu būdu. Ne per profesionalius pamokslininkus. "Ant kiekvieno kūno" - taip mums sako Izaijas. Tai atsitiks savaime visame pasaulyje. Paprastiems vyrams ir moterims - žmonėms parduotuvėse, įstaigose ir gamyklose. Aš negyvensiu tiek ilgai, kad galėčiau tai pamatyti, bet tu matysi. Ir, Demosai, šitai matydamas tu žinosi, kad Jėzaus Atėjimo laikas yra čia pat.

Daktaras Praisas dažnai kalbėdavo apie Jėzaus sugrįžimą į žemę tomis dienomis. Jis kalbėdavo ir apie jo paties besiantinančią mirtį, nors turėjo tik šešiasdešimt dvejus metus. Aš pradėdavau protestuoti, bet jis nuramindavo mane rankos mostu.

- Nebūkime sentimentalūs, gerasis drauge. Tai paprasti dalykai, kuriuos aš žinau. Dar turiu daugiau - mažiau vienerius metus. O vėliau, Demosai, kokia privilegija Krikščioniui eiti pas savo Viešpatį!

* * *

Mes niekada nesužinojome, kaip Karolina susirgo gripu. Paaiškėjo tik tai, kad tą 1945-tųjų kovą jis buvo labai paplitęs.

Daktaras Heigudas jau buvo miręs. Daktaras Steras, perėmęs jo praktiką, mus patikino, jog slaugyti ją geriau mums namie negu jam ligoninėje, kuri karo metu pergyveno personalo bei įrangos stoką.

Tačiau ir slaugymas kiaurą parą negelbėjo. Infekcija tarsi apsigyveno jos krūtinėje; kvėpuodama ji pradėjo dusti. Kai kovo dvidešimt pirmosios vakarą ją atvežėme į ligoninę, nu- statyta diagnozė buvo paprasta ir siaubinga: abiejų plaučių uždegimas.

Kitas dvylika valandų Roza nepaliko ligoninės palatos; aš tik išėjau paskambinti žmonėms, nes mums reikėjo jų maldų. Meldėsi šeima. Meldėsi bažnyčia. Į ligoninę atvyko Čarlzas Praisas, ir mes bandėme sustiprinti savo tikėjimą, prisimindami, ką Dievas padarė Florencijai palatoje, esančioje greta, tame pačiame koridoriuje. Tačiau šįkart daktaras Praisas nekalbėjo apie šilumos pojūtį ant savo pečių, ir iš palatos išėjo papilkėjusiu veidu.

Visa tai atsitiko gluminančiai ūmiai. Kovo dvidešimt antrosios rytą, septintą valandą, aš maudžiausi namuose po dušu, kai suskambo telefonas. Skambino seselė. Ar negalėčiau sugrįžti į ligoninę? Bet dar ten nenuvažiavęs, aš jau žinojau, kad mūsų kūdikėlio nebėra.

O iš kitos pusės - ėjo savaitės, mėnesiai, kol aš tai įsisąmoniau. Beveik penkerių mėnesių Karolina buvo tokia kunkuliuojančiai gyva; kaip galėjo tiek daug ryškumo ir žerėjimo tiesiog užgesti? Paskutinį kartą ją matėme gedulo namuose, gulinčią neįsivaizduojamai ramiai mažame baltame karstelyje, jos ilgos blakstienos buvo prigludusios prie mažų apvalių skruostukų.

Pas mus, žinoma, jau atvažinėjo šeima, užtvindydama mūsų ir didįjį kaimyninį namą, leisdama kartu ilgus vakarus ir vykdama amžių senumo šeimos vienybės ir nepertraukiamumo sakramentą. Po kelionės į kapines bažnyčioje susirinkome gedulingiems pietums, klausėme užuojautos kalbų, kurias širdis talpina tol, kol protas pajėgia išleisti.

Nors ir gana keista, bet pačios didžiausios pagalbos tą pirmą savaitę susilaukėme iš dvejų nepažįstamųjų. Tai buvo dvi įpu

sėjusios ketvirtą dešimtį moterys, gyvenančios Pasadenoje, ir vieną popietę kartu su Čarlzu Praisu jos atvažiavo į mūsų namus. Jos norėjo luktelti automobilyje, tačiau Roza įprašė jas užteiti vidun. Po kiek laiko daktaras Praisas nusivedė mane į prieškambarį.

- Aš labai gerai pažįstu tas moteris, - tarė jis. - Jos turi retą ir nuostabų sugebėjimą jausti nematomus angelus, kurie, kaip sako Biblija, kartais aplanko žemę. - Daktaras Praisas pasakė, kad, vos tik įžengusios į mūsų namą, šios moterys - Doroti Douein bei Alen Brumbach - pajuto milžinišką angelų būrį - jų buvo daugiau nei kada nors anksčiau joms teko aptikti vienoje vietoje. - Jos sako, kad jie tiesiog užplūdę orą.

Ši dovana padėjo mums daugelio sunkių akimirkų metu. Tačiau sunkiosios akimirkos ateina taip netikėtai! Vieną sekmadienį bažnyčioje Roza pašoko nuo suolo moterų pusėje ir išskubėjo pro galines duris. Kai pavijau ją gatvėje, ji raudėjo.

- Tas mažas kūdikis! - viskas, ką ji tegalėjo pasakyti.

Tada aš supratau, jog šalia jos sėdėjusi mergina ant rankų laikė maždaug Karolinos amžiaus kūdikį. Ketverios moterys bažnyčioje taip pat turėjo beveik to paties amžiaus kūdikius kaip ir Karolina, ir daugelį mėnesių šių vaikų matymas mus vėl ir vėl užtvindydavo tuštuma.

Ir be to... bėgant laikui, mes savyje pradėjome pastebėti pasikeitimą. Tarsi tas matomas, mus supantis materialus pasaulis tapo kažkaip mažiau... mažiau įtikinantis negu anksčiau. Baigėsi karas, lyg ir būtų laikas statyti mūsų naująjį namą. Jau keletą metų planavome didesnio namo statybą, kai tik vėl bus galima įsigyti statybinių medžiagų. Aš norėjau darbo kambario, Rozai reikėjo didesnės virtuvės, ir, žinoma, mums buvo reikalingas svečių kambarys evangelistams, kurie dažnai kartu su mumis praleisdavo savaitgalius. Iki šiol, kada turėdavome svečių, arba Ričardas, arba Džerė eidavo miegoti ant sofos.

Bet kažkaip, nepratariant nei žodžio, mes abu su Roza žinojome, kad niekadoms nestatysime to namo. Iš dalies todėl, kad šis mažas namukas buvo pripildytas Karolinos: kampas, kuriame stovėjo jos lovelė, vieta prieškambaryje, prie vonios kambario, kur stovėjo jos vonelė. Tačiau atsitiko ir tai, kad... darbo

kambarys, gražus švarus svečių kambarys bei nauji virtuviniai prietaisai jau nebeatrodė vienaip ar kitaip reikšmingais. Mūsų dalis buvo danguje, ir nuo to laiko į žemiškus dalykus žiūrėjome kitaip, teikdami jiems mažiau reikšmės.

Pastebėjome dar kažką. Ryte, kai Ričardas su Džere išeidavo į mokyklą, Roza ir aš visada pasilikdavome prie mažo staliuko nišoje rytinei maldai ir, nulenkdami galvas, kalbėdavome Dievui apie dienos rūpesčius.

Bet dabar staiga staliukas nebetiko. Ir vėl, netardami nei žodžio, abu supratome, kad, kalbėdami Dievui, norime atsiklaupiti. Vieną rytą kartu įėjome į svetainės kambarį ir atsiklaupėme ant rytietiško kilimėlio, kurį mums dovanojo Rozos šeima dešimtujų vedybų metinių proga. Nuo tada šis tamsiai raudonas su žydromis gėlėmis kilimas tapo mūsų susitikimų vieta su Dievu. Ir ne todėl, kad po Karolinos mirties mes būtume Jo išsigandę. Jis pasidarė kažkaip didesnis, artimesnis, realesnis; Jo gyvas Būvimas parklupdė mus ant kelių su pagarbia baime.

Ir vieną rytą tame svetainės kambaryje aš žengiau žingsnį, kuriam taip ilgai priešinausi.

- Viešpatie, - pasakiau, - nežinau kaip yra su Roza, tačiau savo gyvenime, aš žinau, niekada iš tikrųjų nelaikiau Tavęs pirmuoju. Ach, keletas susirinkimų palapinėse. Truputis mano laiko. Truputis mano pinigų. Bet Tu žinai, ir aš žinau, kad mano šeima užėmė pirmą vietą mano širdyje. Viešpatie, aš noriu, kad Tu būtum pirmas.

Pajutau Rozos delną savajame. Tai buvo visas patvirtinimas, kurio man reikėjo. Roza niekada daug nekalbėdavo.

HOLIVUDO STADIONAS

Iš išorės ši idėja niekuo ypatingu neišsiskyrė iš kitų. Tai buvo tas pats, ką mes jau darėme anksčiau, tik didesniu mastu. Įvairios sekmininkų bažnyčios iš vienos srities, susirinkdamos drauge, padarė labai gerą poveikį. O ką, jeigu visi ištiso Los Andželo regiono sekmininkai - maždaug trys šimtai bažnyčių - išnuomotų Holivudo stadioną vienam tikrai milžiniškam susirinkimui? Kadangi stadionas buvo taip gerai žinomas, į renginį jame galėtų ateiti žmonės, kurie šiaip net neprisiartintų prie susirinkimų palapinėje.

Pastoriams ir man pradėjus tai aptarinėti, kaip ir įprastai, iškilo pinigų klausimas. Vien tik stadiono užsakymas pirmadienio vakarui kainavo 2500 dolerių. Išankstiniams apmokėjimams už radijo reklamą, pakvietimus ir plakatus, kaip aš apskaičiavau, tektų išleisti dar 3000 dolerių - tad vien pradžiai reikėjo 5500 dolerių, o kur dar apšvietimas, aptarnaujantys asmenys automobilių stovėjimo aikštelėse ir visa kita? Iš kur gauti tokią sumą? Žinoma, ne iš pastorių, kurių dauguma visiškai negalėtų išsimokėti.

Tačiau- kaip su jų kongregacijų verslininkais? Ir tada man top-
telėjo grynai armėniška mintis.

- Jeigu aš suorganizuočiau viščiukų kepsnių pietus, - paklausiau pastorių, - ar negalėtumėte į juos pakviesti šimto verslininkų? - Ir be to, kiekvienas armėnas žino, jog svarbiausi reikalai gyvenime aptariami už pietų stalo.

Daugelis jų abejojo.

- Mūsų tarnavimuose lankosi ne labai daug vyrų, Demosai, - girdėjau man taip gerai žinomą dalyką. - O ir ateinantys nėra sėkmingai besiverčiantys.

Bet galiausiai mes išrinkome šimto vyrų vardus ir pakvietėme juos kartu su žmonomis į viščiukų kepsnių pietus Notsberio ūkyje.

Atėjus vakarui, pagrindinis ūkio valgomasis prisipildė žmonių. Roza ir aš atsisėdome už priekinio stalo, iš kur galėjome apžvelgti kitus. Kai tik atsisėdome, man į galvą šovė nepaprasta idėja. O jeigu keletas šių vyrų, sakykime, pusė tuzino, išeitų į priekį ir papasakotų mums visiems, kodėl jie lanko bažnyčią, kai tuo tarpu dauguma vyrų, ypač sėkmingų verslininkų, nelanko. Kas gi juos Jėzuje taip sujaudino, kad paskatino tam paskirti vieną iš poilsio dienų? Ką jų gyvenimuose asmeniškai jiems reiškė Šventojo Dvasia? Tai būtų didžiulis padaršinimas mums visiems.

Kitą akimirką aš prisimerkiau. Toliau; už trečiojo stalo, aukšto vidutinio amžiaus vyriškio dryžuota eilute veidas staiga sušvito, tarsi į jį būtų nukreiptas prožektorius. Pažvelgiau į Rozą, tačiau ji, turbūt, šito nematė. Kaip gi ji nepastebėjo! Keistas švytėjimas šoko ir žerėjo aplink jį žmonių prisirinkusiam kambaryje, ir aš supratau, jog šį žmogų turiu pakviesti pirmiausia.

Dabar nebegalėjau sulaukti valgymo pabaigos. Kava ir uogų pyragas tiesiog vertė niekais mano planą, nes taip troškau išgirsti, ką gi šis vyras žino.

Pagaliau kavos puodeliai nustojo judėti. Padavėjos nurinko lėkštes, kėdės buvo atitrauktos, ir kiekvienas pasiruošė iš manęs išgirsti pinigų prašymą. Vietoje to aš kreipiausi į vyriškį dryžuota eilute.

- Sere... taip, teisingai... jūs mėlynu kaklaraiščiu ir Dievo siųsta šypsena. Ar negalėtumėte ateiti čionai? - Vyras atrodė apstulbinatas, tačiau jis lėtai praėjo tarp stalų ir atsistojo šalia manęs.

- Ar nepasidalintumėte su mumis tuo, ką nuostabaus yra padaręs jums Viešpats? - paklausiau.

Sumišęs vyras palingavo savo galva.

- Nežinau, kas jums pasakė, - tarė jis, - bet taip... mano žmona ir aš už tiek daug esame dėkingi! - Ir jis papasakojo, kaip nesenai jo žmonos tėvas per maldą išgijo nuo to, ką gydytojai vadino paskutine vėžio stadija. Po to stojusioje įelektrintoje tyloje vėl apsižvalgiau kambaryje. Prie lango švytėjo kitas veidas.

- Sere, ar neateitumėte čia, kur visi jus galėtų matyti...?

Taip tęsėsi pusantrų valandos, dideliame kambaryje vienas po kito vyrai pasirodydavo man užlietais kažkokia matoma jėga. Išgirdome istorijų apie atstatytas šeimas, įveiktą alkoholizmą, verslo partnerių susitaikymą. Aš mažčiau apie Čarlzo Praisio frazę "pilna evangelija" - šis vakaras praktine patirtimi atspindėjo kiekvieną gerųjų naujienų aspektą. Trumpi, esminiai, faktiniai - tokie buvo praktiškų vyrų pasisakymai. Nė vienas nepamokslavo, nė vienas nekalbėjo įmantriai, tačiau susidarė stipresnis bendras poveikis nei bet kuriame mano girdėtame pamoksle.

Kai pasisakė dešimt ar vienuolika vyrų, vėl paėmiau mikrofoną.

- Bičiuliai, mes ką tik girdėjome pilną evangeliją, - pasakiau, - kurią išdėstė grupė veiklių vyrų. - Pilna evangelija... veiklūs žmonės. kažkas frazėje įstrigo į mano protą.

- Ar nenorėtumėte, - tęsiau, - kad daugiau vyrų iš Los Andželo regiono galėtų papasakoti panašių istorijų? Ar nenorėtumėte, kad kiekvienas vyras, kiekviena moteris ir kiekvienas vaikas Kalifornijoje pažintų Dievo galią taip, kaip šie vyrai? Kur geriau jiems papasakoti apie Jį jei ne Holivudo stadione?

Tiksliai tiek tęsėjau pasakyti. Visur kambaryje vyrai kilo ant kojų, kišo į kišenes rankas, ėjo į priekį ir dėjo pinigus ant stalo. Jie nešė banknotus - dešimties dolerių, dvidešimties dolerių banknotus - bei čekius, kuriuos skubiai išrašinėjo ant stalų ar stovėdami ilgėjančioje eilėje į kambario priekį. Kai vakaro pabaigoje sudėjome visus pinigus, gavosi svaiginanti 6200 dolerių suma.

Nors mane ir labai pritrenkė šis skaičius, supratau, jog tą vakarą įvyko dar kažkas svarbesnio. Gimė mintis, pamačiau pavyzdį, nors dar ir nesuvokiau visos reikšmės.

- Tik pagalvok, - kalbėjau Rozai, kai važiuojame namo į Dounei, - kaip žymiai pasaulyje yra daugiau verslininkų, veiklių žmonių negu pamokslininkų. Jei tie veiklūs vyrai kada nors pradėtų skleisti evangeliją...

* * *

Vėliau pareigūnai mums pasakė, jog niekada anksčiau HoIivudo stadionas pirmadienio vakarą nebuvo užpildytas. Mūsų Pilnos Evangelijos masiniame renginyje visos 20000 vietų buvo užimtos, ir dar 2500 žmonių žiedu stovėjo aplinkui. Tą vakarą mes pirmą kartą atlikome žvakučių uždegimo ceremoniją. Šito dalyko idėja - vieniša žvakutė yra sunkiai matoma tamsoje. Tačiau, kada kiekvienas uždega savo žvakutę - kai kiekvienas mūsų panaudoja tai, ką suteikė Dievas - ryškus spindesys naktį paverčia diena.

Man tai tapo tikro nušvitimo momentu - pagaliau aš gavau atsakymą į klausimą, kurį kėliau, būdamas trylikamečiu berniuku: "Viešpatie, koki ypatingą darbą Tu esi man numatęs?" Man mąstant apie tai, išsijungė prožektoriai, ir didžiulė lauko arena paskendo tamsoje. Aš netapau pamokslininku - kaip ir visada anksčiau prieš auditoriją likdavau lėtas ir susikaustęs. Nebuvau pranašu kaip Čarlzas Praisas. Nebuvau nė mokytojas ar evangelistas, ar gydytojas...

Kažkur virš mūsų sutrimitavo trimitas, o spengiantis galvoje jo garsas vėl ir vėl ataidėjo nuo tamsių kalvų. Pasirodė adatos smulkumo švieselės, užsidegus pirmoms žvakutėms. Švytėjimas vis didėjo, sklindant liepsnai iš kaimyno pas kaimyną. Ir staiga stadioną užliejo šviesa, kai kartu užsidegė tūkstančiai mažų liepsnelių.

Padėjėjas. Atrodė lyg šis žodis būtų užrašytas pačiose mirksinčiose ugnelėse. Perdavėjas to, ką vienas žmogus turi kitam. Tas, kuris pasirūpina laiku ar vieta, ar galimybe žvakutėms sueiti kartu. Kibirkštėlės, galinčios uždegti pasaulį, padrašintojas.

Iš susijaudinimo mano akys pritvinko ašarų. Vėliau tą vakarą namie nekantriai savo Biblijoje atsiverčiau Pirmo laiško kornintiečiams 12:28. Kaip dažnai aš svarstydavau ir meldavausi,

žvelgdamas į šį dieviškų paskyrimų sąrašą: “...pirmiausia - apaštalais, antra - pranašais, trečia - mokytojais; paskui eina stebuklų darymas, po to gydymo dovanos...” Taip! Kaip tik čia: “...pagalbos teikimas...” Kaip galėjau praleisti šiuos žodžius, čia garbingai stovinčius tarp likusių? “...Gydymo dovanos, pagalbos teikimas, vadovavimas, įvairių kalbų dovanos...”

Tai mano tarnavimas - Paties Dievo man paskirtas darbas - pareikštas šviesos blykstelėjime tarp Holivudo kalvų. Dievas pašaukė mane - mane! - būti padėjėju, ir nuo tos akimirkos mano paskyrimo stebuklas niekada manęs nepaliks.

* * *

Gera, kad aš turėjau šį padrąšinimą, nes netrukus po to atėjo išbandymas, kuris kitu atveju būtų visam laikui surauginęs pagalbos teikimo džiaugsmą. Viename iš mūsų daugelio susirinkimų kalbėjo evangelistas iš Rytų. Jis atvyko su aukščiausiomis rekomendacijomis. Tačiau kaip evangelistas jis atrodė keistai - žilais iki pečių plaukais ir su dirbtine koja! Iš pat pradžių pastebėjau jo neįprastą susidomėjimą paaukotais pinigais, jis dažnai primindavo, jog kitose vietose surinkti pinigai būtų atiduoti tiesiogiai jam.

- Ir čia būtų taip, - pasakiau, - jeigu jūs organizuotumėte savo susirinkimus. - Kai evangelistas pats rūpinasi susirinkimų organizavimu, priminiau jam, mokėdamas atlyginimą aptarnaujančiam personalui, mokėdamas už reklamą, kelionę, nakvynę - be abejonės, jis gali tikėtis paaukotų pinigų, kad visa tai įvyktų. Tuo atveju pats evangelistas nuomoja žemės sklypą, samdo surinkimo darbų brigadą.

Iš kitos pusės, kai mes rengdavome susirinkimus, evangelistai neturėdavo šių rūpesčių, net ir savo pragyvenimo išlaidų, nes jie apsistodavo mūsų namuose ir valgydavo gerus, namuose paruoštus Rozos patiekalus. Roza ir aš, kaip jam paaiškinau, kiekvienam renginiui išleisdavome šimtus dolerių, kurių niekada nenorėdavome ir nesitikėdavome atgauti. Padengus pagrindines išlaidas, likę paaukoti pinigai būdavo perduodami bažnyčioms.

Su viena išimtimi. Kartą per savaitę mes rinkdavome tai, ką vadinome "meilės paaukojimais", kuriuos skirdavome evangelisto asmeniniams poreikiams. Taip darydavome todėl, kad šešerių savaitių trukmės evangelizacinių žygių pabaigoje jis turėtų pakankamai lėšų asmeniškai finansuoti kitą susirinkimų seriją.

Kalbėdamas su juo apie tai, labai smulkiai viską paaiškinau, nes mačiau, jog šis dalykas jam labai rūpi. Bet netgi po tokio paaiškinimo, pasibaigus kiekvienam tarnavimui, jis vis klausinėjo, kiek surinkta pinigų.

- Galėjote surinkti žymiai daugiau, - sakė jis. - Jūs neteisinau kalbate. Reikia kliudyti širdies stygas, jei norite, kad žmonės duotų.

- Mes nenorime, kad jie duotų, - tarė Roza prie vakarienės stalo, trečiąjį kartą įdėdama jam mėsos kukulį. - Todėl, kad būtent MES to prašytume. O jeigu Šventoji Dvasia pasako jiems duoti, tai kitas reikalas. Ir tada Ji nustatys kiek.

Tačiau, kas keisčiausia, nepaisant šio žmogaus perdėto susidomėjimo pinigais, jis buvo pateptas, įkvėptas Dievo pamoklininkas. Niekada nesulaukėme didesnių žmonių minių kaip tą vasarą, niekada tiek daug žmonių neatsiliepė į kvietimą atgimti, niekada nevyko tiek daug nuostabių išgydymų. Vieną vakarą kurčias vaikas išgirdo pirmą kartą savo gyvenime. Baigiantis savaitei, jo gydytojas nuo scenos patvirtino vaiko išgijimą. Kitą vakarą moteris buvo išlaisvinta nuo siaubingai iškraipinės kūną ligos.

Galiausiai atėjo paskutinė sekmadienio popietė. Daugiau nei dešimt tūkstančių žmonių susigrūdo į didžiulę palapinę, kai Bobas Smitas (pakeistas vardas) sakė audringą uždarymo pamokslą. Aš jį laikiau tikrai talentingu oratoriumi ir džiaugiausi jo labai, nes susirinkimai buvo sėkmingi taipogi finansiniu atžvilgiu. Vargšas žmogus atrodė toks susijaudinęs dėl šio dalyko. Per "meilės paaukojimus" jis gavo pakankamai lėšų finansuoti keletą žygių Rytuose ar kitur, kur tik pasirinktų.

Mano akys slinko žiūrovų eilėmis. Mačiau vis dar daugiausia moteris. Kas gi šiandien vyrams Dievą galėtų padaryti gyvu ir realiu?

- ...Dievo gausiausi palaiminimai, - kalbėjo Smitas. Krūptelėjęs mintimis grįžau prie pamokslo.

- Jis negali jums duoti tol, kol jūs pirma neduodate Jam. Ištuštinkite pinigines, bičiuliai, kad Jis galėtų pripildyti jus visais dangaus turtais!

Kodėl šis žmogus kalba apie pinigus? Šį paskutinį tarnavimą iš viso neturėjo būti renkami paaukojimai.

- Kas gi duos? - jis atkakliai klausinėjo. - Duokite kaip auką, duokite, kol Dievo rankos yra atrištos duoti jums!

Moteris raudona suknele ėjo praėjimu link pakylos. Smitas išėjo iš už sakyklos ir, pasilenkęs žemyn per pasodintas gėles, paėmė tai, ką ji jam atnešė.

- Būk palaiminta, sese! - sušuko jis. - Dievas galingai tave palaimins dėl šio meilės poelgio! - Šen ir ten po didžiuliu brezento stogu į praėjimus pradėjo išeiti kiti. Aš pakilau nuo kėdės galinėje platformos dalyje ir užėjau į kitą jos pusę. Čia, už scenos, rinkosi nedidelė tvarkos prižiūrėtojų ir vietinių pastorių grupelė.

- Ką jis mano sau darąs? - paklausė Rozos brolis Edvardas Gabrielis. (Neseniai Rozos šeima sutrumpino savo pavardę iš Gabrielianų į Gabrielius). - Jis neturi teisės taip daryti!

- Mes turime jį sustabdyti! - sutikau.

Tačiau kaip? Atsiliepiančių žmonių jausmai buvo tikri, net jeigu ir to negalėtum pasakyti apie pamokslininką. Jis dabar verkė, rinkdamas paaukojimus:

- Ačiū, broli! Dievas tau atlygins, sese! Dievas telaimina tave... ir tave... ir tave...

Ką mes galėjome padaryti? Tie žmonės savaitėmis girdėjo šį vyrą pamokslaujant Dievo žodį, matė čia įvykusius išgydymus. Daugelis dėl to atidavė savo gyvenimus Kristui, Demaskuodami jį, ar nesunaikinsime jų tikėjimo?

- Tačiau mes, žinoma, pasistengsime, kad jis neišeitų iš čia su šių žmonių pinigais, - kalbėjo Edvardas. Edvardas šiuose susirinkimuose vadovavo tvarkos prižiūrėtojams.

Begėdiškas prašinėjimas tęsėsi. Džerė, tiek ilgai užsisėdėjus, pradėjo nerimauti, ir Roza, paėmusi automobilio raktelius, nuvežė ją namo. Kai Roza sugrįžo atgal, suvažinėjusi trisdešimt dvejas mylias, tas žmogus - neįtikėtina! - vis darė savo. Išėjimą priekin "visų akivaizdoje" jis traktavo kaip viešą paliudijimą, po kurio "būsi laikomas" mylinčiu Dievą. Atėjimas antrąjį ar trečiąjį kartą rodė net dar stipresnį pasišventimą.

Neįtikimas dvejas su puse valandos, dar ilgai po tvarkaraštyje numatytos susirinkimo pabaigos, pinigų rinkimas tęsėsi. Tarp žmonių šen bei ten mačiau sumišusius veidus, kurie jautėsi panašiai kaip aš. Išėjo, galbūt, keturi šimtai žmonių. Tačiau didžioji kongregacijos dalis atrodė absoliučiai sužavėta jo vaidinimo. Kartais galėjai pagalvoti, jog vienu metu visi žmonės palapinėje buvo ant kojų, plūsdami į priekį padėti savo pinigus į paaukojimų krepšelius prie evangelisto kojų.

Pagaliau, kai kišenėse ir piniginėse vargu ar buvo belikę dolerių, jis nulenkė galvą paskutiniajai maldai. Greitai kaip kariuose manevruose Edvardas ir jo tvarkos prižiūrėtojų komanda apsupo pakylą. Nespėjus Smitui užprotestuoti, jie susėmė krepšelius ir nusinešė juos link užpakalinės pakylės pusės.

- Jūs, žmonės - ach, broliai! - sumikčiojo Smitas. - Aš - aš ruošiausi laiminti šias dovanas!

- Amen! - šūktelėjo jie, dingdami atitvertoje patalpoje, kurią mes naudojome kaip užkulisinę raštinę.

Po kelių minučių mes buvome šios raštinės nišoje ir pradėjome skaičiuoti pinigus, kai pro užtvaras įsiveržė Smitas, ant jo smilkinių iš įniršio pulsavo gyslos.

- Tai mano! - jis pasakė. - Visa tai mano! Su savimi jis turėjo seną minkštais šonais odinį lagaminėlį, kurį nutrenkė ant stalo. Niekada anksčiau jo nemačiau; be abejonės, Smitas neturėjo jo automobilyje, kai šią popietę jis, Roza ir aš atvykome iš Dounei. Staigiai pravėręs lagaminėlį, jis puolė grūsti vidun ant stalo gulėjusius banknotus.

Edvardas sugriebė lagaminėlio rankeną, o kitas vyras sučiupo Smito ranką.

- Nelieskite jo!

Tai pasakė mano balsas.

- Net pirštu nelieskite šio žmogaus!

Tvarkos prižiūrėtojai nesuprasdami spoksojo į mane. Aš buvau priblokštas lygiai kaip ir jie. Kadangi staiga man pasirodė, jog matau ne labai išraudusi, labai pikta pamokslininką, bet Saulių, Izraelio karalių, ir girdžiu žodžius iš Biblijos:

“...kas gali pakelti savo ranką prieš Viešpaties pateptąjį...?”
(1 Samuelio 26:9).

Tai Dovydo žodžiai, aš prisiminiau, ir jis kalbėjo taip apie Saulių tada, kai Saulius nusigrėžė nuo Dievo, nepakluso Jam, energingai kovojo prieš Jį. Vis tik, Dovydo akyse Saulius išliko žmogumi, per kurį liejosi Dievo jėga bei palaiminimas - tą patį aš mačiau ir Bobo Smito atveju.

Smitas grūdo banknotus į lagaminėlį taip greitai, kaip galėjo judėti jo rankos.

- Demosai! - tarė Edvardas, - ar tu matai, ką jis išdarinėja!

- Matau.

- Ir galvoji leisti jam išeiti su šiais pinigais?

- O kodėl gi man neišėjus su jais? - atsakė Smitas. - Juk jie mano, ar ne tiesa? - Dabar jis laikė lagaminėlį žemiau stalo ir visa ranka į jį šlavė pinigus.

- Taip, Bobai, tai tavo, - sutikau, vis dar sunkiai tikėdamas savo paties balsu. - Dievas neaprūpina pinigais, naudojantis tokiomis metodais.

- Metodai! - paniekinamai atšovė Smitas. - Tu nieko neišmanai apie metodus. Tu esi kvailas, Šakarijanai. Jūs visi kvailiai! - Jis užtrenkė lagaminėlį ir atsistojo, žvelgdamas į nedidelį pasauliečių ir pastorių ratelį. - Čia, pas jus, vyksta fantastiškas dalykas, o jūs apie tai net nenutuokiate!

Jis atbulas traukėsi link išėjimo, kol pajuto už savęs plyšį pertvoroje. Kitą akimirką jis dingo.

Turėjau abiem rankomis laikyti Edvardą už pečių, kad jis nesivytų iš paskos.

- Palikime jį ramybėje! - pakartojau. - Ką mes būtume veike su tais pinigais? Tai ne iš Dievo, ir aš netikiu, kad Dievas tai palaimins.

Dar kartą pasijutau tariąs žodžius, kurie atėjo ne iš manęs. Praslinkus tam momentui, pajutau didžiulį nuovargį - nuovargį dėl žmonių, dėl susirinkimų, dėl palapinių, dėl pakylų ir garsiaikalbių. Mes įžengėme į didžiulę areną po brezentu. Minia vis dar slinko praėjimais tarp eilių link išėjimų; savanorių grupelės iš bažnyčių eilėmis, vieną ant kitos krovė sudedamas kėdes. Bobo Smito neliko nė ženklų.

Suradau Rožą ir pasakiau jai važiuoti namo. Aš dar turėjau pasilikti čia keletą valandų. Reikėjo organizuoti valymo darbus, demontuoti palapinę. Rytoj turėsiu sugrįžti tvarkyti žemės sklypą. Ir aš buvau taip pervargęs nuo to, taip siaubingai pervargęs...

Namuose, Ričardo kambaryje, neliko nė pėdsako žmogaus, gyvenusio čia šešetą savaitių. Dingo jo rūbai iš sieninės spintos, pranyko du mėlynai jo lagaminai, net ir dantų šepetukas dingo nuo lentynėlės vonios kambaryje. Niekas iš mūsų nežinojo, kada jis susidėjo daiktus. Žinoma, neatsisveikinta nė su vienu šeimos nariu, nepadėkota Rozai už savaitėmis rodytą svetingumą.

Tik po šešerių metų išgirdau dar vieną žinią apie Bobą Smitą. O vėliau, vieną rytą, jis pats įžengė į pagrindinę mūsų kontorą "Ramstyje Numeris Trys" - sulysęs, nesiskutęs, apsirengęs skarmalais, sprendžiant pagal išvaizdą - žmogus be cento kišenėje. Jis man papasakojo ilgą sunkios dalios istoriją ir paprašė pinigų nuvažiuoti į Detroitą, kuriuos aš jam ir daviau. Dar po trejų metų sužinojome apie jo mirtį.

Tai buvo pirmasis, bet jokių būdu ne paskutinis kartas, kai Roza ir aš susidūrėme su fenomenu žmogaus, kuris turėjo didžiulį Dievo tarnavimą kitiems, bet jo asmeninis gyvenimas priminė mūsų lauką. Kartais, kaip Smito atveju, problema slypėjo piniguose. Kartais alkoholyje. Kartais moteryse, narkotikuose ar seksualiniuose iškrypimuose.

Kodėl Dievas gerbė tokių žmonių tarnavimą? Ar čia reiškęsi Rašto jėga, veikianti nepriklausomai nuo to, koks žmogus jį citavo? O gal tai vyko dėl klausytojų tikėjimo? Aš nesupratau.

Buvau tikras tik dėl dviejų dalykų. Tie žmonės, kurie tokių susirinkimų metu atiduodavo Dievui savo širdis ar pinigus, neprarasdavo atlygio dėl netobulo pamokslautojo. Ir kad žodžiai, kuriuos pasakiau nesuprasdamas, liko teisingi:

- Nelieskite jo. Tie žmonės buvo Dievo rankose - supratau, kad negalima dėl

to per daug spėlioti. Tik dažnai prisimindavau Čarlzo Praisio žodžius, pasakytus su tokia skausmo išraiška:

- Vyrai yra sužeidžiami fronto linijose.

Ir mąstydavau apie šiuos žmones laukiančią riziką bei gundymus, klausdamas savęs, ar pakankamai meldžiausi už Bobą Smitą...

* * *

Čarlzas Praisas jau buvo miręs. Jis mirė, kaip ir pats žinojo, 1946 - taisiais. Tačiau mano motina, nors beveik pastoviai jusdama skausmą, vis dar gyveno. Šeima manė, jog po Karolinos mirties ji užges labai greitai. Mažos putnios Karolinos rankutės, griebiančios jos plonas, nuvargintas rankas, atrodė kaip Mama palaikanti jėga.

Tačiau buvo likęs dar vienas neatliktas darbas. Florencija, sulaukusi dvidešimt vienerių metų, vis dar netekėjo - armėnei motinai tai netoleruotinas dalykas nesutvarkyti šio savo žemiškojo reikalo. Ir todėl, kai Florencija susižiedavo su jaunu gražiu armėnu, kurio motina buvo mirusi prieš keletą metų, Mama ėmėsi vestuvių organizavimo.

Jos jėgos per tuos mėnesius kėlė nuostabą jos gydytojams, kurie net negalėjo suprasti, kaip ji paeina. Ji bėgo į parduotuves, siuvo, net paruošė didžiąją valgių dalį prašmatniame pokylyje, kuris įvyko po vestuvių ceremonijos.

O po to, kada švytinti jaunoji pora išvažiavo praleisti meaus mėnesį, ji vėl atgulė į lovą. Vėžys perėjo į tokią stadiją, kai

vaistai nebegalėjo nuraminti skausmo, tačiau niekada neišgirdau iš Mamos nusiskundimo žodžių - tik dėkojimą, kad ji galėjo sutvarkyti šeimos reikalus.

Daktaras Džonas Learis, prižiūrėjęs ją tais paskutiniais mėnesiais, įprato lankytis didžiajame ispaniškame name kiekvieną rytą.

- Noriu teisingai pradėti savo dieną, - sakydavo jis man.

Jis paaiškino, kad turi dar eilę pacientų, kurie neserga kaip Mama, tačiau jų bėdos pilnai jį išsekindavo.

- Tačiau, Demosai, jeigu dienos pradžioje galiu praleisti su tavo motina penkiolika minučių, vėliau galiu išlaikyti bet ką.

Kai ji mirė 1947 - tų spalį, turėdama penkiasdešimt metų, aš supratau, kiek daug žmonių iš jos sėmėsi stiprybės. Tai buvo didžiausios laidotuvės, kurias kada teko matyti Dounei. Jose dalyvavo visi - nuo bendruomenės vadovų iki benamių valkatų; būtent tuomet pamačiau Mamos svetingumo mastą.

Bet daugeliu atžvilgių svarbiausias ir kartu jauniausias asmuo tuo metu buvo nerūpestingai Rozos glėbyje miegantis ketverių mėnesių Stivenas.

Kada sužinojome, jog laukiame kito kūdikio, kažkaip suprato, jog ateina Mamos metas, jog ji laikys šį kūdikį rankose prieš mirdama. Taip ir įvyko. Dar dažnai po to, kai daktaras Learis uždraudė ateiti kitiems lankytojams, mes nunešdavome Stivą į Mamos miegamąjį. Mama liedsdavo jo minkštus juodus garbanotus plaukus ir sakydavo - kartais tekdavo pasilenkti prie jos labai arti:

- Antrasis sūnus... to niekada, niekada nėra atsitikę, kad Dievas pasiųstų antrąjį sūnų...

IŠBANDYMO LAIKAS

Tėtis sugrįžo į darbą. Paskutinėmis Mamos gyvenimo savaitėmis didžiąją kiekvienos dienos dalį jis praleisdavo jos kambaryje. Dabar jis vėl sėdėjo už savo stalo, kuris stovėjo priešais manąjį "Ramstyje Numeris Trys", ir skaitė ketvirčio suvestines, iš nepasitenkinimo suraukdamas kaktą.

- Sūnau, tu labai daug prikaupėi atsargų, - tarė jis, rodydamas į skaičius, sakančius, jog turimos javų atsargos viršija mūsų dabartinius poreikius. Malūno reikalai visuomet kėlė Tėčio nepasitenkinimą dėl šokinėjančių kainų.

Tačiau šis paprieštaravimas atrodė vargiai tinkąs beprasiveržiančiame pokariniame prekybos pagyvėjimo bume. Tą 1947 - 48-tųjų žiemą kiekvienas, turėjęs reikalų su plataus vartojimo prekėmis, sutiko dėl vieno dalyko. Būtent, kad tik vyriausybės "lubos" palaiko žemas grūdų kainas. Avižų, miežių, kviečių, mėsos, pupelių, sojos pupelių kainos mėnesiais laikėsi tame pačiame savavališkai nustatyto lygyje, tarsi bandydamos prasiveržti jėga. Tą pačią minutę, kai tik "lubos" pakils, kainos šaus aukštyn. Man atrodė labai pelninga gausiai prikaupyti atsargų, kol dar uždėtos "lubos".

Būtent tai pastebėjo aštri armėniška Tėčio akis, kada jis peržiūrinėjo skaičius. Jo nepasitenkinimas pagilėjo, kai jis pamatė, kad aš sukaupiau grūdų, dabartiniu momentu kainuojančių šimtus tūkstančių dolerių, ketindamas parduoti juos artėjantį rudenį.

Tuo būdu aš uždegiau bombos sprogdiklį.

Keisčiausiais momentais į mano galvą ateidavo vienas vardas.

FRESNO.

Kodėl gi aš nesiliauju mąstęs apie Fresno? Tai buvo miestelis, esantis maždaug už dvidešimt mylių šiauriau Los Andželo, per kurį teko važiuoti daugelį kartų. Tačiau nieko jame nepažinojau ir neturėjau jokių ypatingų ryšių. Kodėl gi Fresno staiga iškilo mano galvoje?

Vis dar skaudžiai geliant įvykiams su Bobu Smitu, Roza ir aš daug nekalbėjome apie mūsų planus ateinančią vasarą. Kažkas pasiūlė vėl rengti susirinkimus Rytų Los Andžele, ir tai rodėsi nebloga mintimi.

Kartą vakare sugrįžęs namo, radau Rožą mūsų miegamajame beguldančią mažąjį Stivą į jo lovytę.

- Brangioji, - tariau, - šįvakar, važiuojant namo, visą kelią į mano galvą kalė vieno miesto pavadinimas. Negaliu liautis galvojęs apie jį.

Roza atsitiesė ir pažvelgė į mane.

- Nesakyk vardo! Tas pats darosi ir man! - Ji išjungė šviesą, ir mes kartu pirštų galais išėjome iš kambario. Koridoriuje ji pasisuko į mane.

- Tai Fresno, ar ne?

Nustebęs linktelėjau galva.

- Tai Fresno.

Tačiau, jei mes žinojome, KUR Dievas veda mus dirbti, kitas klausimas buvo KAIP. Neturėjome ten ryšių, nežinojome vietovės.

Galiausiai iš vieno tarnautojo Los Andžele pavyko gauti Fresno bažnyčios "Dievo Surinkimai" pastoriaus vardą. Paskambinau jam ir pasistengiau išaiškinti apie galimybę ateinančią vasarą rengti susirinkimus jo mieste. Kitame laido gale stoji labai ilga tyła. Pagaliau jis pasakė, kad dar paskambins, ir po keleto savaičių aš jau priiminėjau jį ir kitus trisdešimt trejus pastorius Fresno "Kalifornijos" viešbutyje, pakvietęs visus į bifšteksų pietus. Laiko išmėgintas armėniškas būdas maitinti

kūną kartu su dvasia, ko gero, užtikrindavo gerą panašių renginių dalyvių skaičių; žinoma, jie atvykdavo ne dėl entuziastingo susidomėjimo aptariamu projektu. Dar niekada neteko matyti tokių pilnų įtarimo veidų kaip tąkart, kurie pasisuko į mane, kuomet atsistojau kalbėti.

Papasakojau apie Los Andžele septynerias vasaras mūsų rengtus susirinkimus palapinėse, laikydamas, jog tūkstančiai žmonių jų dėka šiandien pažįsta Dievą. Tyla. Priešiški žvilgsniai. Pagaliau vienas iš vyrų atsistojo, pasitaisė kelnes ir ištarė tai, ką kiekvienas turėjo galvoje:

-Kokia JUMS iš to nauda, ponas Šakarijanai? Ką jūs slepiate savo rankovėje?

Pajutau, kaip karštas raudonis sukilo mano skruostuose, po to susivaldžiau. Kodėl šie vyrai iš karto TURETŲ PASITIKĖTI visiškai nepažįstamu žmogumi? Prisiminiau Bobą Smitą ir pirmą kartą pajutau dėkingumą už šią pamoką. Dievas žinojo, kad esu lėtai mąstantis. Galimas dalykas, kad Jam vienintelis, būdas kažką man parodyti - tiesiog veidu mane įtrinti į tai. Pastorius PRIVALO būti įtarus, TURI kelti klausimus, susijusius su jo žmonių gerove.

Taigi, trisdešimt ketveriems vyrams nupasakojau visą eigą: man nereikalingas atlyginimas, pats apmoku visas savo išlaidas. Čia, Fresno, jos bus didesnės nei įprastai, kadangi, atvykę čionai su Roza, mes turėsime pasilikti vietoje visą susirinkimų laiką. Padengus pagrindines reklamos, palapinės statymo bei panašių dalykų išlaidas, visi pinigai, paaukoti susirinkimų metu, bendrai priklausys renginyje dalyvaujančioms bažnyčioms. Iš kitos pusės, jei pinigų pritrūktų, aš sumokėčiau juos iš savo kišenės.

- Kokia man iš to nauda? - atkartojau. Išsiėmiau iš kišenės Naujajį Testamentą ir garsiai perskaičiau tas eilutes Pirmame laiške korintiečiams, dvyliktame skyriuje, kurios man tiek daug reikė.

- Bičiuliai, - pasakiau, - aš tikiu, jog Dievas turi ypatingą dovaną kiekvienam savo tarnui, kažkokį ypatingą sugebėjimą, kuri turime panaudoti Jo Karalystės statymui. Esu tikras, jeigu atrandame tą dovaną ir naudojame, tada tampame LAIMINGIAUSIAIS ŽEMĖJE ŽMONĖMIS. O jeigu jos nežinome,

nesvarbu, kiek nuostabių dalykų bepadarytume, liekame visiškai vargšais.

- Aš laimingas, - pasakiau, - nes suradau savo darbą. Esu padėjėjas, kaip čia ir sakoma. Mano dovana - padėti kitiems žmonėms daryti tai, ką JIE geriausiai sugeba. Aš padėsiu jums susirinkti, padėsiu paruošti susirinkimo vietą, padėsiu rasti pamokslininkus. O kas man iš to - džiaugsmas panaudoti Dievo suteiktą talentą.

Sulenkiau savo kairiąją ranką ir įdėmiai išžiūrėjau į švarko rankovę.

- Ne, - pasakiau, - nieko ten nėra...

Prapliupus natūraliam juokui, įtampa dingo. Iš viso kambario pasipylė pasiūlymai Fresno susirinkimams. Vienas pastorius turėjo ryšį su vietine radijo stotimi, kitas pažinojo spaustuvės menedžerį. Ruduo, kaip jie visi sutiko, tinkamesnis laikas negu vasara - būtent spalio, kai bus surinktas vynuogių derlius. Miesto centre yra didžiulė salė - Memorialinė auditorija, kuri būtų patogesnė už palapinę.

- Bus užimti keli mėnesiai, Demosai, - tarė vienas iš pastorių, Floidas Houkinsas, kai pamatė mane išvažiuojantį automobiliu. - Tu ilgai nesilankysi savo kontoroje. Aš, žinoma, viliuosi, kad verslas puikiai sekasi.

Atsakiau jam užtikrinančia šypsena:

- Negalėtų ir būti geriau, Floidai. Negalėtų būti geriau.

Tik už penkių kvartalų nuo Fresno Memorialinės auditorijos, G gatvėje, radau išnuomojamą medinį be baldų namą. Baldai nesudarė problemos. Kai ateis laikas, visus mums reikalingus daiktus - kėdes, stalus, lovas - sukrausime į vieną didelį dyzelinį šieno pervežimo sunkvežimį ir atsivešime.

- Ir skalbimo mašiną, - priminė man Roza, - aš negalėsiu skalbti palučių be savo mašinos.

Namas buvo pakankamai erdvus, tad pas mus galės apsistoti įvairūs evangelistai, kaip jie visada darydavo Dounei. Šį kartą kas savaitę turėjo pamokslauti vis kitas žmogus.

Planavome rengti susirinkimus iš viso penkerias savaites, todėl norėjome su Roza atvykti viena savaitė anksčiau; pasibaigus susirinkimams, visada prirėkdavo mažiausiai dešimtys dienų darbo, norint sutvarkyti likusias skylės. Nutarėme, kad devynmetė Džerė šias savaites be jokių traumų galės lankyti mokyklą Fresno, tačiau Ričardui, kuris mokėsi aštuntoje klasėje, geriau nepraleisti jo reguliarių užsiėmimų. Tuo būdu patenkinamai galėjome sutvarkyti tai, ką visi žinojome, bet nesakėme: negalėjome visi išvykti, palikę Tėtį vieną. Po Mamos mirties Tėčio vienišumas tapo netgi kažkoks apčiuopiamas. Taigi nusprendėme, kad Ričardas lieka su seneliu, o savaitgaliais jie abu prisijungs prie mūsų.

Atrodė, kad galutinai projektą palaimino žinia, jog pas mus pagyvėns ponija Njuman, praktikuojanti auklė, kuri būdavo su mumis, kai į namus iš ligoninės grįždavo kiekvienas naujagimis; tad Roza susirinkimų metu galės groti fortepijonu.

Jausdamas, kad Dievas tikrai dalyvauja tame plane, vieną spalio pirmadienio rytą atvažiavau į malūną, norėdamas sutvarkyti keletą paskutinių reikalų, prieš išvykstant kitą dieną į Fresno. Mano nustebimui, prie durų stoviniavo mūsų buhalteris Morisas Brunekas. Jo veido spalva tiksliai sutapo su smulkių miltų dulkių spalva, kurios visur nusėda malūne.

- Tai atsitiko, Demosai. - Rankoje jis laikė keletą popierių.

- Kas atsitiko?

- Kainų "lubos". Šį rytą Čikagos plataus vartojimo prekių birža atsidarė be jų.

- Tai puiku, Morisai! Mes kaip tik to... - kažkas Bruneko veide sustabdė mane. Tylėdamas nusekiau jį į kontorą ir prisėdau ant kėdės – ir kaip tik gerai padariau.

- Bijau, kad ne puiku, Demosai.

- Tu turi galvoje -nepasikeitė kainos?

- Jos pasikeitė, tiesa. Jos NUKRITO. - Jis žvilgtelėjo į rankoje laikomą popierių.

- Dėl šiuo metu mūsų turimo grūdų kiekio mes praradome 10500 dolerių. Tačiau grūdai mums tiekiami kiekvieną dieną. Jau trūksta vietos laikyti tiek daug grūdų. Mes būsime priversti

juos pardavinėti, o nuo dabar kiekvienas pardavimas neša mums nuostolius.

Paėmiau popierius iš Moriso rankų. Prekių biržos taisyklės bet kurios vienos sesijos metu numato maksimalų leidžiamą kainos kritimą. Pamačiau, kad šiandien, atsidarius biržai, grūdų kaina maksimaliai nukrito per keletą minučių. O mes, be abejo, ir toliau privalėjome mokėti tą aukštą "lubinę" kainą, numatytą kontrakte prieš kelis mėnesius.

- Šis kainų kritimas dar nesibaigė, Demosai. Jei kainos biržoje ir toliau kris, mes galime būti... nušluoti nuo žemės paviršiaus.

Apstulbęs išėjau iš malūno. Tai buvo kvaila. Beprasmiška. Ir vis dėlto, tai įvyko. Net man įsėdant į automobilį, kitas furgonas su pašarais artėjo prie pastato. Niūriai apskaičiavau, kiek man kaštavo šios vienos mašinos kroviny.

Kitą rytą, antradienį, pakroviau Rozos skalbimo mašiną bei keletą baldų į šieno sunkvežimį ir išsiunčiau jį į kelionę. Grįžęs namo, išgirdau telefono skambutį.

Morisas Brunekas.

- Kartojasi tas pats, Demosai, - jis pasakė. Kai tik atsidarė Čikagos prekių birža, grūdų kaina, nepaisant visų prognozių, dar kartą nukrito tiesiog iki maksimalios leidžiamos žemiausios biržoje ribos. Mažiau kaip per valandą mes vėl praradome daugiau nei dešimt tūkstančių dolerių.

- Iš tiesų, blogi reikalai su kelione į Fresno, - tęsė Morisas. - Žinau, kiek tau būtų reiškęs šis renginys.

- BŪTŲ reiškęs?

- Taip, tu negali dabar išvažiuoti! Demosai... ar tu čia?

Aš buvau ten, tačiau mano mintys nuklydo į praeitį, į prieš trejus su puse metų duotą pažadą. Dievo darbas eina visų pirmiausia. Pirmą šeimos. Pirmą bet ko kito pasaulyje.

- Aš privalau išvykti, Morisai, - tariau. - Tik pažvelk, šis kainos kritimas yra lyg kokia išdaiga. Ji turi atsistatyti. Mes palauksime ryšį telefonu.

Tačiau visą kelią iki Fresno nežymus balsas vis sukosi ir sukosi kartu su ratų dūzginu:

- Tu būsi nušluotas nuo žemės paviršiaus. Tu sužlugsi. Tu prarasi malūną. Tu sužlugsi...

Vėliau tą popietę, kai name G gatvėje aš surinkinėjau Stivo lovytę, iš virtuvės, kur Roza ir ponias Njuman dėliojo indus, pasigirdo nestiprus šūktelėjimas.

- Mano laikrodžiai! - dejavo Roza laiptų viršuje. - Jo nėra ant mano riešo!

Nuskubėjau į kambarį ir pažvelgiau į ją, prisimindamas tą vakarą, kai, perėjęs Gabrielio svetainę, stengiausi užsegti jį ant jos riešo.

- Ar tu tikrai jį nešiojai?

- Žinoma tikrai! Atsimenu, jog pažvelgiau į jį, kada išlipome iš mašinos.

Ką gi, apvertėme visą virtuvę aukštyn kojom. Nuėjęs prie mašinos, aš apieškojau visą kelią nuo jos iki namo. Roza prisiminė, jog ir Džerės kambaryje ji išpakavo keletą daiktų, tačiau, prieš einant ten ieškoti, ponias Njuman mus abu pasikvietė į mūsų kambarį, kur ji vilko Stivui pižamą.

- Palieskite jo kaktą, - pasakė ji. - Manau, kad šiandien jis kažkoks nesavas, visą kelią nerimavo mašinoje, kol atvažiavome. Pamatuosiu jo temperatūrą.

Mes trise ramiai stovėjome nepažįstamame mažame kambaryje, kai ji pakėlė termometrą link melsvo šviestuvo. Jos akys išsiplėtė.

- Šimtas keturi su puse...

Iš vieno Fresno pastoriaus sužinojome gydytojo vardą, tačiau atvykęs jis tegalėjo patvirtinti ponios Njuman nustatytą temperatūrą ir patarė mums toliau tęsti ištrynimą alkoholiu, kurią ponias Njumanjau buvo pradėjusi.

Kompresai, ledo maišeliai, aspirinas - niekas nesumažino karščiavimo. Ryte Stivo akys įgavo stiklinį blizgesį, liečiant odą, ji atrodė sausa. Vėl atėjęs gydytojas išrašė eilę receptų. Meldžiau Rozos prigulti, tačiau ji vargiai girdėjo mane. Kai Stivui vis negerėjo, artėjant vakarui paskambinau namo, prašydamas Tėčio ir visos bažnyčios melstis. Sužinojau, kad biržoje

praėjo dar viena pražūtinga grūdams diena. Išsekusi Roza pagaliau užmigo, o ponias Njuman ir aš paeiliui budėjome prie lovytės.

Ketvirtadienio rytą prasidėjo paruošiamasis pasitarimas su tvarkos prižiūrėtojų bei konsultantais, tačiau aš sunkiai galėjau susikoncentruoti į tai, ką mes kalbėjome. Pastoviai laksčiau paskambinti į namą G gatvėje vien tam, kad išgirsčiau:

- Jokių pasikeitimų. Jis labai išraudęs. Jis negali ryti.

Taip tęsėsi dar trejas dienas. Buvo baisu matyti taip ramiai gulintį tą mažą gyvybingą berniuką, tik jo krūtinėlė krūpčiojo nuo pastangų kvėpuoti. Valanda po valandos Roza arba ponias Njuman šaukšteliu įpildavo vandens tarp mažų išdžiuvusių lūpyčių.

Beveik buvau užmiršęs malūną, kai penktadienio popietę paskambino Morisas Brunekas ir pranešė, kad per savaitę mes praradome 50000 dolerių. Atėjo šeštadienis. Susirinkimai turėjo prasidėti kitą dieną, tačiau Stivui vis negerėjo. Vietinis sandėlis padovanojo šviesiai mėlynos spalvos kilimą, suvyniotą į milžinišką šešiolikos pėdų pločio ir šimto pėdų ilgio ruloną, kurį ištiesėme auditorijos priekyje, žemiau scenos. Šeštadienio popietę stebėjau paruošiamuosius darbus, kai staiga supratau, jog pradėsiu raudoti, jeigu neišeisiu laukan.

- Čia aš jums nereikalingas, - sumurmėjau vaikinui iš "Žozefinos" baldų parduotuvės. Greitai nuėjau iki automobilio ir tiesiog pradėjau važiuoti. Pervaziavęs miestą, atsidūriau San Džoaquino slėnyje. Vynuogynuose gelsvai rudi vynuogių lapai liūdnamai plakėsi į stiebus spalio vėjyje.

- Viešpatie Jėzau, Tu esi Vynmedis. O mes tik šakelės. Be Tavęs mes nieko negalime. Žinoma, aš tegalėjau padaryti mažiau negu nieko šią savaitę. Ar tai todėl, kad Tu nedalyvauji tame renginyje? Ar aš viską čionai pradėjau be Tavęs?

Dar man nebaigus kalbėti, atsakė balsas. Vidinis balsas, bet toks tikras, lyg būčiau girdėjęs jį savo ausimis.

DEMOSAI, TU TURI ATSIŠAKYTI ŠIO RENGINIO FRESNO. TAU REIKIA GRĮŽTI Į LOS ANDŽELĄ, KUR BUS TINKAMAI PASIRŪPINTA TAVO VAIKU, KUR GALĖSI

PRIŽIŪRĖTI SAVO VERSLĄ. ŠIA LIGA IR ŠIAIS NUOSTOLIAIS TU ATNEŠI NEGARBĘ MANO VARDUI.

Pavažiavau su mašina į šalikelę ir drebančiomis rankomis išjungiau variklį. Kažkaip net ir baimės bei susirūpinimo sukuryje nesitikėjau tokio atsakymo. Tada visi šie tariami padaršiniai, atsakytos maldos - tai tik mano įsivaizdavimai.

Tačiau... ką aš galėčiau padaryti? Be abejonės, jau vėlu stabdyti taip toli nuėjusius planus?

TAI TAVO IŠDIDUMAS, DEMOSAI. TU TIK BIJAI. ATRODYTI KVAILU.

Galiausiai vėl užvedžiau variklį ir grįžau į namą G gatvėje. Stivo karštis vis dar laikėsi tame pačiame šimto keturių laipsnių lygyje. Ponia Njuman pranešė, kad atvyko Bilis Adamsas, šlovintimo vadovas iš Los Andželo, ir dabar jis nuėjęs apžiūrėti auditorijos. Roza miegojo Džerės kambaryje. Pirmą kartą supratau, koks išsekęs ir pats esu. Priguliau, tačiau negalėjau miegoti.

TU TURI ATSISAKYTI ŠIO RENGINIO. TAU REIKIA GRĮŽTI Į LOS ANDŽELĄ.

Visą naktį be poilsio varčiausi lovoje, klausydamas sunkaus, sauso, tylaus Stivo kosčiojimo. Girdėjau, kaip sugrįžo Bilis Adamsas. Girdėjau, kaip Roza virtuvėje gamino ledo maišelius.

TAVO IŠDIDUMAS... TAVO IŠDIDUMAS... Lauke jau švito. Stivas pradėjo silpnai, tyliai verkšlenti. Žinoma, Dievas nepultų mažyčio vaiko vien tam, kad pamokytų mane paklusnumo? Tačiau smerkiantis balsas tęsė.

ATSIKAKYK RENGINIO. GRĮŽK Į LOS ANDŽIALĄ. TU SUŽLUGSI...

Tiesiai kaip strėlė atsisėdau lovoje. Aš pažinau šį balsą! Tai jis šnibždėjo man antradienį, kada važiavau automobiliu. Ir vėl vakar vynuogių laukuose. Baimė. Abejonės. Pasimetimas. Savęs nekeitimas. Tai ne Dievo buvimo ženklai. Tai didžiojo melagio įrankiai.

Ir jeigu jis taip nusistatęs prieš šiuos susirinkimus, tai reiškia, kad Dievas yra už juos!

-Roza! Bili!

Nulėkiau į svetainę, kur Roza vedžiojo Stivą. Iš virtuvės pasirodė Bilis Adamsas, nešdamasis šviežiai padarytos kavos puodelį.

- Tai buvo šėtonas! - pasakiau jiems. - Tai šėtonas bandė priversti mus atšaukti visą renginį! Dievas nori, kad mes surengtume šiuos susirinkimus!

Bilis padėjo kavos puodelį ant stiklinio stalo paviršiaus.

- Ar tu kada nors abejojai, Demosai?

Puolimas buvo toks klastingas, niokojantis, jog turėjau prisipažinti abejojęs.

- Bet daugiau to nebus, - tariau. - Mes eisime ten šią popietę ir šlovinsime Dievą, ir juoksimės šėtonui į veidą.

Taip ir padarėme, užtvirtindami Dievo pergalę, nors išoriškai visiškai nieko nepasikeitė. Važiuojant į auditoriją, Roza, palikusi Stivą, verkė visą penkių kvartalų kelią, nors mes vėl ir vėl primindavome vienas kitam, jog jis su ponia Njuman pasiliko įmanomose geriausiose rankose.

Tačiau, kai persiskyrė ilgos užuolaidos ir Roza prie fortepijono suskambino pirmuosius džiaugsmingo atidarymo himno akordus, nė vienas žmogus iš minios, kuri beveik užpildė didžiąją municipalinę salę, nebūtų išpėjęs ją turint pasaulietišku rūpesčių. Vėliau Bilis atėjo prie mikrofono ir paprašė visos kongregacijos atsistoti ir pasimelsti dėl Stivo išgydymo. Mes meldėmės, giedojome, šlovinome Dievą. Susirinkime laikėsi tokia stipri Dvasia, jog, grįždami namo pavalgyti pertraukos metu tarp popietės bei vakarinio susirinkimų, manau, visi laukėme paties Stivo netvirtai žengiančio prie durų mūsų sutikimui.

Tačiau jokių pasikeitimų. Ponia Njuman keitė jo prakaitu permirkusias pizamas, o Džerė tiesė į lovytę naujas paklodes.

Tas pats buvo ir vidurnakti, kai grįžome po vakarinio tarnavimo. Kaip ir anksčiau aukšta temperatūra, negyvos, nesusikauptiančios akys.

Ir vis dėlto - vis dėlto kažkas pasikeitė mažajame mediniame name. Pirmą kartą po atvykimo čionai užmigau, vos palietęs pagalvę.

Ryte mane pažadino ponios Njuman beldimas į duris:

- Karštis dingo! Jo temperatūra normali! Ach, ateikite pažiūrėti!

Kartu ponია Njuman, Roza, Džerė bei aš apsupome lovytę. Stivas vis dar atrodė pavargęs, išbalęs, gulėjo ant nugaros, tačiau jo didelėse rudose akyse matėsi senųjų kibirkštėlių užuominos.

- Noriu sausainio, - ištarė jis.

Kai išvykome į popietinį susirinkimą, jis jau sėdėjo, baigdamas naikinti visą sausainių dėžutę. Kitą rytą neliko nė ženklo, kad jis kada nors būtų sirgęs.

Ligos metu vargu ar buvome prisiminę verslo krizę, kažkokiu mažmožiu laikėme dingusį laikrodį.

- Bet dabar, - pasakė Roza trečiadienio ryte, - aš ir vėl ieškosiu to laikrodžio! Mes turėjome suprasti iš pat pradžių, kas stovi už visų šių nelaimių, Demosai: Tai kažkoks niekšiškas, nereikšmingas triukas, kurį šėtonas BANDĖ atlikti.

Visi įsijungėme į paieškas, krėsdami kiekvieną stalčių, kiekvieną kampa, visų rūbų kiekvieną kišenę bei rankogalį.

Nėra laikrodžio.

Ir iš malūno neatėjo bent kiek paguodžiančių naujienų. Grūdų kainų kritimas biržoje nebuvo tik atsitiktinumas. Jis atspindėjo bendrą šalyje tendenciją kristi plataus vartojimo prekių paklausai. Kasdieną malūnas prarasdavo tūkstančius dolerių.

Tėtis aiškiai panikavo, savaitgalį atvežęs Ričardą.

- Mes negalime to pakelti, Demosai. Jei sulauksime daugiau savaičių panašių į pastarąją, greitai neteksime verslo.

Šeštadienio rytą aš nuvežiau Tėti ir Ričardą į Fresno apygardos mugę. Fermeris pienininkas niekuomet nesijaučia laimingas kaip tomis akimirkomis, kai žvelgia į puikias karves, ir aš vyčiau, jog tai padės Tėčiui ir man porai valandų pamiršti mūsų finansines bėdas.

Per greitai atėjo laikas grįžti namo pasiruošti popietiniam susirinkimui. Prie išėjimo iš mugės zonos Ričardas stabtelėjo, užkerėtas žmogaus, pardavinėjančio po dolerį mažyčius žalius bei rudus driežiukus.

- Tėti! Ar negalėčiau...

- Nekvailiok, sūnau! Ar nori sukelti savo motinai priepuolį, parnešdamas į namus tokius padarėlius?

- Prašau, Tėti! Prašau! Jie nėra baisūs. - Jis pakėlė vieną gyvūnėlį ir švelniai pakuteno jį smiliumi. - Prašau, Tėti!

Žiūrėjau nustebęs į Ričardą. Jam buvo visiškai nebūdinga dėl kažko spyriotis. Dar labiau nustečiau, kai Tėtis iš kišenės paėmė ir įteikė jam vieną dolerį.

- Tegul berniukas turi driežiuką, - jis pabarė mane.

Atsidusęs įsėdau į mašiną. Mano vaikystėje Tėtis niekuomet nebūdavo man toks švelnus. G gatvėje pasisukau į Ričardą.

- Dabar, Ričardai, turėsi paleisti ši daikčiuką į žolę. Aš nenoriu girdėti visame name klykiančias moteris.

- Gerai, Tėti, bet ar negalėčiau tik parodyti Džerei? Ar nepakviestumei jos į lauką?

Tačiau, mano išgąsčiui, laukan išėjo ponias Njuman. Ji greitai žvilgtelėjo į Ričardo rankas, po to patenkinta nusišypsojo.

- Chameleonas! - sušuko ji. - Ach, koks puikus gražutis dalykėlis! Suraskime jo laikymui dėžutę! - Ji nuskubėjo į kiemą prie šiukšlių ryšulių, paruoštų išvežti šeštadienio pavakaryje.

Chameleonas. Būtent jis. Ponia Njuman vartė išmestas kartonines dėžutes.

- Šita per didelė. Ne, šitai reikėtų aukštesnių kraštų. Štai! Kaip tik tinkama.

Ji pakėlė batų dėžutės dangtį. Tos dėžutės, kuri po valandos kitos būtų besimėčiusi šiukšlių išvežimo sunkvežimio konteineryje.

Joje gulėjo deimantinis rankinis laikrodis.

Ir taip tą dieną be vieno itin populiaraus driežiuko šeima dar įgijo supratimą apie Dievo rūpinimąsi kiekviena mūsų gyvenimo smulkmena.

Ir, kai susirinkimai įžengė į trečią nuostabią savaitę, kas vakarą augant minioms ir vykstant stebuklams ant mėlynųjų kilimo, aš pradėjau mąstyti, ar Jis taipogi neišgelbėtų mūsų

malūno. Be abejonės, besikepurnėjantis malūnas Jam nebuvo didesnė problema už pamestą laikrodį. Be Jo pagalbos, žinoma, malūnas žlugs. Už grūdus mes vis dar mokėjome aukštą paskutinės žiemos kainą, tuo tarpu kasdien pardavinėjome juos už žemesnę.

Bet dienos bėgo, ir niekas nepakito - nebent padėtis blogėjo. Tai buvo ypatingas laikas. Kiekvieną popietę mūsų mokymo užsiėmimuose šimtai naujų Krikščionių stiprėjo savo naujame tikėjime. Kiekvieną vakarą šimtai naujų žmonių išeidavo į prieki atiduoti savų gyvenimų Kristui, priimti išgydymą ar Šventosios Dvasios Krikštą. Ir kas rytą aš kalbėdavau telefonu su grūdų pardavėjais bei pirkėjais, netekdamas tūkstančių dolerių.

Tai priminė man pati pirmąjį mūsų susirinkimą palapinėje, Gudričo bulvare, kai evangelizacija pavyko, tačiau mano trąšų biznis žlugo.

- Viešpatie, jeigu Tu pasakysi, kad šie žmonės Fresno mieste yra svarbesni už malūną, Tu žinai, aš nesiginčysiu. Tik - labai norėčiau, kad Tu būtum pasakęs anksčiau, prieš man užsakant visus tuos grūdus.

Sėdėjau virtuvėje. Atėjo nuostabus vėlus spalio rytas, visi kiti žmonės buvo išėję atlikti savo darbų. Ir štai namo tyloje, kai mano draugiją sudarė tik šaldytuvo užsesys, tarsi išgirdau švelnų balsą:

AŠ PERSPĖJAU TAVE, DEMOSAI.

Nepatogiai atsisėdau ant kietos medinės taburetės. Ar tai tiesa? Nejaugi Dievas pačioje pradžioje per tėvą išpėjo mane dėl šios situacijos?

Vadinasi, pats malūnas... ar esu kada aiškiai girdėjęs iš Dievo, kad tai būtų Jo plano dalimi Šakarijanų šeimai? Ar čia tik mano šviesi idėja? Jau gausiai Dievo aprūpinto žmogaus dalinai logika, dalinai godumu paremtas noras sukurti mažytę imperiją? Dabar, kada pirmą kartą sąmoningai, specialiai paklausiau Jo dėl malūno, atėjo garsus ir aiškus atsakymas:

TAI NE TAU, DEMOSAI. SPEKULIACINIS VERSLAS - TAI PILNO LAIKO UŽSIĖMIMAS, O AŠ NIEKADA JOKIAM VERSLUI NESUTEIKSIU TAU PILNO LAIKO.

Ten pat vietoje parpuoliau ant kelių, sudėjęs rankas ant medinės kėdutės.

- Viešpatie Jėzau, atleisk man, kad užbėgau priekyje Tavęs į verslą, į kurį Tu niekada manęs nešaukei. Kažkur, Viešpatie, yra žmogus, kurį Tu esi paskyres šiam darbui. Žmogus, kuris galėtų perimti šį verslą ir klestėti. Pasiųsk jį mums dabar, Viešpatie, ir, Viešpatie šiek tiek kaltai apsidairiau, tačiau buvau visiškai vienas, o ir beprasmiška slėpti nuo Dievo tai, kas širdyje - kadangi Jis mato kiekvieną nešvarų jos kampelį.

- Viešpatie, tegu jis pasiūlo gerą kainą! Tikėjausi, kad Tėtis bus patenkintas sprendimu parduoti malūną. Tačiau, kai užsiminiau jam apie tai kitą savaitgalį, jis tik papurtė galvą:

- Kaip tokiu laiku kaip dabar tu tikiesi surasti pirkėją? Niekas šiandien nenori investuoti į grūdų verslą. Su kiekviena praeinančia diena malūnai netenka savo vertės. Belineka laukti bankroto ir tuo pakelti mokesčių lygį.

- Mes jį parduosime, Tėti, - pasakiau, dėl jo stengdamasis būti patikinčiu savimi. - Ir už gerą kainą.

Trečioji Fresno susirinkimų savaitė pasibaigė sekmadieniniu tarnavimu perpildytoje salėje. Tą savaitę tarnavo evangelistas Viljamas Branhamas, ir kada du kurčėnyliai dvyniai - maži, maždaug penkerių metų berniukai - staiga pradėjo girdėti ir neaiškiai tarti bereikšmius garsus (niekada negirdėję tikros kalbos), ši vieta taip pratrūko džiaugsmu, kaip niekada anksčiau neregėjome.

Ketvirtosios savaitės trečiadienį iš Los Andželo paskambino Tėtis.

- Demosai, - pasakė jis, - tu nepatikėsi, tačiau ką tik man paskambino Adolfas Veinbergas. Jis ketina pirkti mūsų malūną.

Veinbergas kaip ir mes buvo Pietų Kalifornijos fermeris. Jis buvo žydas, pamaldus vyras, ir per daug neišsigando, kada trečią

valandą nakties jį pažadino balsas, kurį jis pažino kaip Dievo balsą.

ADOLFAI - papasakojo ponas Veinbergas, ką girdėjęs - NORIU, KAD TU PASKAMBINTUM IZAOKUI IR PASISIŪLYTUM PIRKTI JŲ MALŪNĄ.

Paklusdamas jis ir paskambino Tėčiui. Jis labai norėjo susitikti ir aptarti terminus.

- Niekaip negaliu suprasti, - kartojo Tėtis, - dabar - tokiais laikais! Kaip jis ir sužinojo, kad mes parduodame? Ar tu dar kam nors sakei be manęs?

- Ne, Tėti.

- Kaip ten bebūtų, - tęsė Tėtis, - jis pasiruošęs atvykti. Kaip greitai tu gali sugrįžti?

- Tėti, tu žinai, aš dabar čia negaliu visko mesti.

- Dieve mano, kodėl gi?

- Todėl, kad susirinkimai turi vykti dar beveik dvejais savaites. Plius baigtuvių darbai po to.

- Bet, be abejoj, porą dienų susirinkimai praeitų ir be tavęs! Tau nėra taip svarbu ten dalyvauti!

- Ne susirinkimams. Man svarbu. Kažkam, ką Dievas man rodo. Tėti, kai tik prasidėjo šie susirinkimai, įvyko keistų dalykų. Dėl kažkokios priežasties jie man tapo tokiu išbandymu laiku, kokio anksčiau niekuomet nepatyrčiau. KAS EINA PIRMIAUSIA? Klausia manęs Dievas. Tėti, aš noriu Jam atsakyti teisingai.

- O jeigu, sakykime, Veinbergas pakeistų savo ketinimus?

- Jei jis Dievo pasiūstas pirkėjas, tai savo nuomonės nekeis. Beveik kasdien per kitas dešimt dienų Adolfas Veinbergas skambindavo Tėčiui. Jam atrodė visiškai nesuprantama tai, kad mes verčiame laukti pirkėją, pasiruošusi mokėti grynais pinigais, kai tuo tarpu kiekvieną dieną smuko mūsų siloso bokštų prekynei vertė. Ir aš pats to nesupratau. Tik žinojau, kad šiuo, momentu Fresno yra ta vieta, kurioje turiu pasilikti.

Atėjo paskutinė penkerių savaitių renginio diena. Popietinio sekmadienio susirinkimo pradžią planavome 14.30. Tačiau jau 12.30 kiekviena iš 3500 vietų buvo užimta, todėl mes pradėjome. 14-tą valandą apie 1500 žmonių stovėjo pasieniais, ir dar šimtai būriavosi lauke. Atėjo penkta valanda - popietinio susirinkimo pabaigos metas. Tačiau šioje milžiniškoje patalpoje tvyrojo tokia galinga šlovinimo dvasia, jog ir norėdamas nebūčiau galėjęs nutraukti tarnavimo.

Šešta valanda. Septinta. Vargu ar bent vienas žmogus išėjo iš pastato. Daugelis žmonių atėjo čia jau prieš vidudienį, bet nė vienas nenorėjo eiti papietauti, bijodami negalėsia vėl patekti vidun.

Mes atsisakėme užplanuotos vakaro programos, kai tarnavimo vedimą perėmė Dvasia. Kelsas Gloveris, pamokslavęs paskutiniąją savaitę, pasakė, jog tą vakarą vadovavo nebe jis.

- Tai tarsi vanduo, - jis pasakojo man. - Jėga plaukė virš to kilimo kaip vanduo. Nužengęs ten, pasijutau lyg brisčiau iki kelių.

Beeinantys į priekį žmonės gaudavo išgydymus tiesiog praėjimuose. Vienas jaunas žmogus atvyko į susirinkimą, kęsdamas aštrų sužeistos akies skausmą. Dieną anksčiau jis kultivavo žemę po persikų medžiais, ir traktoriaus išmetimo vamzdis įsipainiojo į skalbinių virvę. Nepastebėdamas kas įvyko, jis važiavo toliau, vis stipriau įtempdamas virvę, kol ji trūko, kirsdama į jo kairiąją akį. Gydytojas uždėjo ant žaizdos didžiulį standų tvarstį, tačiau nepažadėjo, kad vaikas vėl kada nors matys ta akimi.

Kaip mums vėliau papasakojo Oka Tatamas, jis ėjo į priekį iš skausmo beveik netekdamas sąmonės. Vos palietus Kelsui Gloveriui jo kaktą, dingo bet kokie skausmo pėdsakai, ir nepaprastas išgijimo jausmas plūstelėjo į sužeistąją akį.

Šių 5000 žmonių akivaizdoje Tatamas pradėjo nuvynioti tvarstį. Aplink jo galvą vis mažėjo tvarsčio sluoksnių, kol priekojų liko gulėti nedidelė baltos marlės krūvelė. Vidinis, giliausias tvarstis buvo pritvirtintas lipniu bintu. Jis nutraukė ir šį bintą.

Dvi tobulai sveikos mėlynos akys su nuostaba pažvelgė į Kel-są Gloverį, į mane. Jokio rando, jokios mėlynės; Tatamo kairio-joje akyje nesimatė net kraujo dėmelės.

Atėjo vidurnaktis, kai baigėsi nepaprastasis susirinkimas. Jis tęsėsi vienuolika su puse valandos, vis tik, sugrįžus į namus G gatvėje, jaučiausi šviežesnis nei ryte, tą patį patvirtino Roza bei daktaras Gloveris. Aš svaigau, džiūgavau kaip žmogus, kuris durtuvų mūšyje staiga pamato sprunkantį savo priešą. Dar kartą prisiminiau Carlzo Praisio žodžius:

- Mes kovojame mūšyje, Demosai.

Galbūt, pergales mastas bei kovos kartėlis turėjo ryšį. Galbūt, priešas aršiausiai kovoja tada, kada labiausiai bijo...

* * *

Dabar beliko sutvarkyti kai kuriuos finansinius reikalus, vykdyti aiškinamąją programą, uždaryti rūmus. Vėl skambino Vein-bergas.

- Sugrįšiu namo kitą pirmadienį, pone Veinbergai, - pažadė-
jau. - Jūs turėtumėte džiaugtis, kad ne anksčiau. Su kiekviena
praleista diena krenta ir kaina.

- Aš jums siūlau pusę milijono dolerių grynais už nepelningą
bendrovę, o jūs vis delsiate. Nesuprantu jūsų mąstymo stiliaus,
Šakarijanai.

- Pirmadienį po pietų, - pažadėjau. Taigi, pirmadienį, 14
valandą, Tėtis, Adolfas Veinbergas ir aš susėdome, pradėdami
sudėtingą sąrašuose registruotų malūnų, elevatorių bei kito tur-
to perdavimą. Pirmo etapo pabaigoje nesuderėjome dėl 25000
dolerių.

- Tai mano galutinis pasiūlymas, - pasakė Adolfas Veinber-
gas. - Negaliu eiti aukščiau.

Pažvelgiau per stalą į Tėtį. Jis nesutikdamas palingavo
galvą - NE.

- Ir mūsų taip pat, pone Veinbergai.

Taigi derybos žlugo. O gal tik taip manėme. Tačiau kitą rytą
šeštą valandą pasigirdo telefono skambutis.

- Šakarijanas? Veinbergas. Ar neatvyktumėte papusryčiauti?

Tėtis ir aš nuvažiuojame į pono Veinbergo namus. Prie plaktos kiaušininės jis papasakojo mums, kaip Dievas vėl jį pažadino viduryje nakties, šį kartą duodamas tokius nurodymus: PASKAMBINK RYTOJ ANKSTI IŠ RYTO ŠAKARIJANAMS IR PRIIMK JŲ KAINĄ.

- Taigi aš čia, - tarė Adolfas Veinbergas. - Jūsų pirkėjas. Priimu jūsų kainą. Sukirskime delnais, Izaokai ir Demosai. Aš ir vėl norėčiau ramiai miegoti naktimis.

* * *

Taigi taip atsitiko, kad Viešpats vedė mus per vieną sunkiausių mūsų gyvenimo laikotarpių. Nors šėtonas ir atakavo, Dievas pasirūpino, kad nebūtų jokios rimtos žalos. Stivas nenukentėjęs persirgo. Išėjome iš verslo, kuriam niekada ir nebuvo skirti. Vadovaujant Veinbergui, malūnas suklestėjo.

Stipriai jatau, jog Dievas leido tam įvykti kaip pasiruošimui kažkokiam naujam darbui, kurį Jis man skyrė. Koks tai darbas - neturėjau supratimo. Tačiau neabejotina, jis bus gana sunkus, nes iš tiesų teko pereiti labai kietą pasiruošimą.

“KLIFTONO” KAVINĖ

Paprasti vyrai bei moterys. Žmonės parduotuvėse, įstaigose ir gamyklose...

Galėjau girdėti Čarlzo Praisio žodžius taip aiškiai, lyg jis vėl sėdėtų greta už pietų stalo:

-Tu tapsi vieno iš svarbiausių Biblijos išpranašautų įvykių liudininku. Prieš Jėzui sugrįžtant į žemę, Dievo Dvasia išsilies ant kiekvieno kūno.

Ir žmonės, dirbantys pasaulietinį darbą, kaip tvirtino daktaras Praisas, taps Jo svarbiausiuoju kanalu - ne dvasininkai ar teologai, ar didžiai apdovanoti pamokslininkai, tačiau vyrai bei moterys, turintys eilinius darbus įprastiniame pasaulyje.

Kada daktaras Praisas pradėjo kalbėti tuos dalykus prieš penkerius, šešerius, septynerius metus, vykstant karui, vargu ar aš klausiau. Atrodė neįmanoma, jog neapmokyti žmonės galėtų turėti tokią pačią įtaką kaip ir žymus evangelistas Čarlzas Praisas.

Tačiau, baigiantis penktajam dešimtmečiui, aš vis dažniau ir dažniau mąstydavau apie jo žodžius. Prisiminiau ir kitą įvykį: kai Notsberio ūkio valgomajame vyrų veidai vienas po kito tarsi nušvisdavo Dievo šlove ir įtaką, kurią turėjo šių vyrų pergyvenimų atpasakojimas. Kokia tai būtų nenugalima jėga, jeigu šimtai – tūkstančiai - tokių vyrų drauge susiburtų skleisti Gerąsias Naujienas tokiu būdu visame pasaulyje...!

O po to vėl nukreipdavau mintis atgal į prieš mane gulinius pieno gamybos skaičius.

Tačiau ši mintis neatstojo nuo manęs. Ji pabudindavo mane naktimis. Eidavo kartu į darbą. Ji degė manyje, kai giedojau senovines armėnų melodijas Gudričo bulvare.

Visą tą laiką, be abejonės, Roza bei aš ir toliau kiekvieną vasarą padėdavome evangelistams. Ir kiekvieną vasarą įvykę susirinkimai atrodydavo sėkmingesniais už ankstesnius. Kodėl mane ėmė keistas neramumas dėl jų - jausmas, kad tai jau nebėra Dievo darbas man? 195-mųjų rudenį mes padėjome surengti Oralui Robertsui Los Andželo žygį, stambiausią iš kada nors vykusių šiame mieste, kai per šešiolika dienų susirinkimuose apsilankė virš 200 tūkstančių žmonių. Ir visgi...

- Ir visgi, - pasakiau Oralui vieną vakarą, kai po tarnavimo sėdėjome prie pyragaičio ir kavos puodelio visą naktį veikiančiame restorane, - turiu tokią jausmą, kad Viešpats man rodo kažką kitą.

- Kas gi tai, Demosai?

- Tai grupė - grupė vyrų. Ne išskirtinių vyrų. Tiesiog paprastų verslo žmonių, pažįstamųjų Viešpatį ir Jį mylinčių, bet nežinančių, kaip tai išreikšti.

- Ir ką veikia ši grupė?

- Jie pasakoja kitiems žmonėms, Oralai. Jokių teorijų. Jie pasakoja tai, ką patys faktiškai yra patyrę iš Dievo, kitiems panašiams į save žmonėms - gal būt, netikintiems tuo, ką kalba pamokslininkas, net ir toks kaip jūs, tačiau klausantiems lituotojo ar stomatologo, ar pardavėjo todėl, kad jie patys yra lituotojai, stomatologai ir pardavėjai.

Oralas taip staigiai padėjo kavos puodelį, kad net dalis jos išsilaistė į lėkštutę.

- Demosai, aš girdžiu tai. Girdžiu tai, brole! Kaip jūs vadinsitės?

Aš net ir tai jau žinojau.

- Tarptautinė Pilnos Evangelijos Veiklių Žmonių Bendrija. Oralas išsižiūrėjo į mane, sėdėdamas kitoje stalo, padengto plastikine staltiese, pusėje.

- Gana sunkiai ištariami žodžiai.

- Taip, bet ar nepastebite, kad kiekvienas žodis yra reikalingas.

PILNA EVANGELIJA. Tai reiškia, kad mūsų susirinkimuose nebus vengiama nė vieno dalyko iš evangelijos. Išgydymai. Kitos kalbos. Išlaisvinimai. Ką bebūtų žmogus patyręs, jis galėtų tiesiog papasakoti, kaip viskas įvyko.

VEIKLŪS ŽMONĖS. Žmonės, dirbantys pasaulietinį darbą. Paprasti žmonės.

BENDRIJA. Taip mes turėtume jaustis. Būrys žmonių, mėgstančių susirinkti drauge, nevaldomų taisyklių bei komitetų, nesistengiančių vesti susirinkimų pagal kažkokią tvarką.

TARPTAUTINĖ... - Žinau, ši dalis skamba juokingai, - pridūriau. - Tačiau, Oralai, būtent tai man Dievas pastoviai kartoja. TARPTAUTINĖ. Visas pasaulis. Kiekvienas kūnas. -

Nusijuokiau, girdėdamas savo žodžius skambant kaip Čarlzo Praisio.

Tačiau Oralas nesijuokė.

- Demosai, - tarė jis, - tai realu. Čia dalyvauja Dievas. Ar galėčiau pradžioje kaip nors pagelbėti?

Kaip tik! Išgirdę, kad kalbės Oralas Robertsas, šimtai dirbančių, veiklių Krikščionių atvyks į pirmąjį susirinkimą.

- Oralai, jei pakviesčiau verslininkų iš viso Los Andželo į rytinį šeštadienio susirinkimą, ar jūs neateitumėte padėti padaryti pradžios?

Taip ir nutarėme. Susirinkimo vieta mes pasirinkome "Kliftono" kavinės, esančios Brodvėjaus ir Septintosios gatvės sankirtoje, antrąjį aukštą; ši didžiulė patalpa būdavo naudojama eilinėmis savaitės dienomis per piko valandas, tačiau šeštadienio rytais ji paprastai likdavo tuščia. Po to telefonu paskambinau kiekvienam pažįstamam, pripildytam Dvasios verslininkui, paskelbdamas apie pirmąjį naujos bendrijos susirinkimą, kuriame kalbės žymusis Oralas Robertsas, paprašiau jų perduoti tai kitiems, atsivesti draugus, padėti mums žengti į įkvepiančią pradžią. Viename "aukštutinio kambario" kampe stovėjo fortepijonas, tad Roza sutiko ateitį ir pagroti keletą himnų.

Ir štai išaušo didžioji diena. Tą spalio šeštadienio rytą Los Andželo centre knibždėte knibždėjo automobilių, todėl mes

Oralas, Roza ir aš - ilgai ieškojome laisvos vietos pastatyti mašinos. Šiek tiek vėlavome, tačiau labiau nei šiek tiek jaudinomės, galiausiai pasiekę "Kliftono" kavinę ir kopdami plačiais centriniais laiptais. Kiek žmonių mūsų laukia antrajame aukšte? Trys šimtai? Keturi šimtai?

Ir štai užkopėme. Greitai suskaičiavau. Devyniolika, dvidešimt... dvidešimt vienas žmogus. Įskaitant ir trejetą mūsų. Aštuoniolika kitų vyrų pakankamai susidomėjo naująja organizacija, be to, juos traukė ir žinomas visame pasaulyje evangelistas.

Roza pagrojo keletą himnų nedideliu išsiderinusiu fortepijonu, tačiau giedojimas atspindėjo entuziazmo trūkumą kambaryje. Pažvelgiau aplink į susirinkusius vyrus, kurių daugelis buvo senais draugais. Atsidavę žmonės, pasišventę Krikščionys - ir jų dauguma jau iki akių vyzdžių pasinėrę į komitetus, klubus bei visuomenines organizacijas. Tai žmonės, kurie savanoriškai atlieka reikalingą darbą, tačiau nė minutės nešvaisto niekur nedančiuose susibūrimuose.

Kai Roza baigė groti, aš atsistojau. Papasakojau, kaip manyje augo įsitikinimas, jog kitame dešimtmetyje Dievo Dvasia ieškos naujų judėjimo kanalų. Šen bei ten pastebėjau į laikrodžius bežvilgčiojančius vyrus.

- Jokių vargonų. Jokių vitražų. Nieko tokio, ką žmonės galėtų apibūdinti kaip "religingu" dalyku. Tiesiog vienas žmogus pasakoja kitam apie Jėzų.

Niekada nesugebėdavau išreikšti minčių žodžiais, tad atsėdau suprasdamas, jog auditorijos neįtikinau.

Pakilo Oralas Robertsas. Jis pradėjo dėkojimu Dievui už šį nedidelį dalyvaujančiųjų skaičių:

- Tebūna tai nuo pradžios Tavo organizacija, išaugianti labai skaitlingai be jokios žmogiškų pastangų pagalbos. - Jis kalbėjo, galbūt apie dvidešimt minučių ir užbaigė malda. - Gal atsistosime? - tarė jis.

Grupelė vyrų pakilo ant kojų.

- Viešpatie Jėzau, - meldėsi Oralas, - teauga ši Bendrija tik Tavo galios dėka. Pasiųsk ją žygiuoti Savo jėgoje per šią šalį.

Per pasaulį. Dėkojame Tau tiesiog dabar, Viešpatie Jėzau, kad, mums matant mažą žmonių grupelę kavinėje, Tu matai tūkstantį skyrių.

Ir štai įvyko stebinantis dalykas. Ši maža grupelė vyrų, kurie prieš minutę sėdėjo kaip žemės ūkio darbininkai ant tvoros, staiga atgijo. Tai Oralo Svajonė apie tūkstantį skyrių pakeitė nuotaiką. Staiga mes supratome, koks puikus mūsų laukia nuotykis, kada matysime, kaip Dvasia šią grupelę kambaryje išaugina į pasaulinę tūkstančio skirtingų grupių armiją. Kažkas pradėjo dainuoti:

- Pirmyn, kariai Krikščionys, žygiuojantys į kovą...

Mes visi prisijungėme:

- ...mus veda Jėzaus kryžius, todėl mes nedvejojame...
- Aš paėmiau šalia manęs stovėjusio vyro ranką, ir netrukus mes visi ratu susikibome rankomis ir dainuodami žygiavome vietoje. Tai buvo taip paprasta kaip sekmadieninėje mokykloje, tačiau turėjo ypatingą jėgą. Mes dainuodami vis žygiavome ir žygiavome. Įstatymiškai Tarptautinę Pilnos Evangelijos Veiklių Žmonių Bendriją užregistravome po kelių savaitių, pasirašydami po susivienijimo straipsniais bei paskelbdami penkerių vyrų vardus, kurie sudarė direktorių valdybą. Tačiau dvasioje Bendrija gimė tuomet, kai Oralas Robertsas pasidalino Svajone apie tūkstantį skyrių, ir mes lyg vaikai, laikydamiesi už rankų, žygiavome vietoje ir dainavome kovos dainą.

- Roza, - kalbėjau vidurdienį važiuojant namo, - per metus mes pamatysime nuostabių dalykų.

* * *

O po to sekė labiausiai neįtikimas dvylikos mėnesių vilčių žlugdymo laikotarpis, kokio dar neteko patirti. Varomoji jėga, kurią jautėme išvykdami iš "Kliftono" kavinės, iš karto susidūrė su inertiškumu bei pasipriešinimu.

Pradėjome organizuoti pusryčių susirinkimus "Kliftono" kavinėje kiekvieną šeštadienio rytą. Sudėję maistą ant padėklų pirmajame kavinės aukšte, nešdavomės juos į antrąjį, kur praleisdavome dvejus valandas meldamiesi ir bendraudami.

Kartais tarp mūsų būdavo garsūs oratoriai, bet dažniausiai visa priklausydavo nuo pačių vyrų. Mano džiaugsmui, kartodavosi Notsberio ūkyje patirtas fenomenas: kartas nuo karto, apsižvalgydamas kambaryje, „sužinodavau“, kas turi kuo pasidalinti.

Susirinkimai vyko taip, kaip aš ir tikėjausi. Tačiau jie kažkaip nesiplėtė, neaugo. Trisdešimt ar net keturiasdešimt žmonių galėjo ateiti vieną savaitę, tačiau kitą - tik penkiolika.

Ir tada prasidėjo puolimas.

- Ką gi čia Šakarijanas stengiasi įkurti? - klausinėdavo pastoriai iš sakyklų, - gal naują denominaciją? Laikykitės toliau nuo Bendrijos; jie iš bažnyčių traukia vyrus bei pinigus!

Žeidė tokių užsipuolimų neteisingumas. Nuo pat pradžių kiekviename surengtame susirinkime Roza ir aš pabrėždavome du dalykus.

- Pirmą, pasilikite savo bažnyčiose. Jeigu jūsų bažnyčia pažįsta Dvasios jėgą, grįžkite, nusiteikę tarnauti Dievui labiau nei bet kada. Jei nepažįsta, grįžkite kaip misionieriai.

- Ir antra, į paaukojimų krepšelį nemeskite nė vieno cento, kuriam priklauso likti kitur. Neneškite čia savo dešimtinių; jos priklauso jūsų bažnyčioms. Ką jūs bepaaukotumėte šiuose susirinkimuose, visa turi būti virš ir šalia minėtų dalykų.

Remdamiesi daugiamete patirtimi, žinojome, kad žmonės ima tai giliai į širdį. Tie, kurie lankėsi mūsų susirinkimuose, be išimties tapo aktyviausiais darbininkais ir didžiausiais davėjais savosiose kongregacijose. Tačiau, vis dėlto, bažnyčios žiūrėjo į Bendriją su įtarimu.

Kaltinimas dėl pinigų atrodė ypač ironiškai; visus tuos metus mes negavome jokios piniginės dovanos. Tuo tarpu kiekvieną savaitę siuntinėdavau paštu pakvietimus, skambindavau į visą šalį, kviesdavau žmones prisijungti prie mūsų, kai jie lankysis Los Andžele verslo reikalais. Faktiškai, dažniausiai pats apmokėdavau ir pusryčius.

Tačiau pusryčiai už dyką aiškiai buvo nepakankamas akstinas ateiti žmogui. Nepakako visko, ką dariau. Todėl pasi-stengiau dar daugiau. Kiekvieną šeštadienio rytą, nupirkęs trisdešimt radijo laiko minučių, organizuodavau susirinkimų

transliacijos, norėdama atkreipti platesnį visuomenės dėmesį. Keliavau po visą mūsų valstiją, vėliau po kitas vakarines valstijas, galiausiai nuvykau ir prie rytinio kranto. Jei žmonės neateidavo pas mus, tai aš pats vykdavau pas juos, pasakodamas apie mūsų siekius, ragindavau juos pradėti Pilnos Evangelijos Veiklių Žmonių grupę jų miestuose.

Birželio mėnesį pasijutau visiškai išsekęs. Pradirbęs visą dieną pieninėje, kiekvieną vakarą praleisdavau Bendrijos labui ir krisdavau į lovą trečią ar ketvirtą ryto, nuvargęs kaip žmogus, plaukiantis prieš srovę.

* * *

Ir pagaliau pasirodė, kad mes sugriebėme gelbėjimosi virvę. Vienas iš pakviestųjų į "Kliftono" kavinę oratorių buvo Deividas du Plesis, Pasaulinės sekmininkų konferencijos atstovas. Po susirinkimo, kai drauge važiovome į Dounei, Deividas vos galėjo sulaukyti savo susijaudinimą.

- Demosai, - kalbėjo Deividas, - jūs tikrai kažką pasieksite. Kokia svajonė! Pasaulinė paprastų dirbančių žmonių, pripildytų Šventosios Dvasios, bendrija! Kiekvienas žmogus tampa misionieriumi tiems, su kuriais dirba kasdieną!

- Ačiū, Deividai, - niūriai atsakiau, - tačiau bijau, kad daugelis žmonių nepritaria tau...

- Manau, - toliau tęsė Deividas, nekreipdamas dėmesio į mano nusiteikimą, - kitą mėnesį tau reikėtų atvykti į Londoną ir viską papasakoti mūsų žmonėms. Esu tikras, Konferencija sutiks įtraukti tai į savo programą.

Staiga suklausau. Štai čia iš tikro nusviesta gelbėjimosi virvė skęstančiai organizacijai. Sekmininkų konferencija atstovavo maždaug dešimčiai tūkstančių bažnyčių visame pasaulyje; turėdami su jomis ryšį, nebebūsime tik savo jėgomis kovojančia maža grupelė. Mes turėtume rėmėjų. Mes būtume oficialūs. Deividas pakartojo savo pasiūlymą Rozai, ir mes entuziastingai sutikome atvykti.

Ir tuojau susidūrėme su pasipriešinimu iš šeimos pusės. Ne dėl apsilankymo pačioje konferencijoje, bet dėl kelionės lėktuvu.

- Kaip tu ruošiesi PASIEKTI Londoną? - paklausė mano tėvas, kada pradėjome svarstyti šį reikalą. Vieną sekmadienio vakarą, pasibaigus tarnavimui bažnyčioje, mes visi buvome susirinkę Gabrielių svetainėje. Pažvelgiau į susirūpinusių armėniškų veidų ratą. Nors jau ėjo 1952-rieji, bet iš kambarių sėdinčių žmonių tik man vienam teko skristi - ir tai tik mažais lėktuvais nedidelius atstumus.

- Bet paklausk, Tėti. Traukiniu per visą šalį, po to laivu - tokia kelionė tęstųsi amžinybę. O Roza dabar labai nenori per ilgai išsiskirti su vaikais.

Ričardui buvo septyniolika, Džerei - trylika, mažajam Stivui beveik penkeri metai, ir Roza pirmąjį kartą ruošėsi išsiskirti su jais tik dėka to, kad su vaikais ketino pasilikti ponias Njuman.

- Tai tu manai skristi lėktuvu, - tokią išvadą, kiek pagalvojęs, padarė Tėtis.

Susirūpinimas kambarių dar pagilėjo.

- Niekaip negaliu suprasti, - tarė Teta Siroon, - kas laiko tuos dalykus ore.

- Jie skrenda siaubingai greitai, - nerimavo Sirakanas Gabrielis.

- Ir virš vandens, - pridūrė Tiroon.

Galiausiai nenoromis mūsų kelionei buvo suteiktas palaiminimas, bet tik tada, kai mes sutikome skristi skirtingais lėktuvais ir sėdėti galinėse vietose. Aš skridau pirmas, ir atrodė, kad visa Gudričo bulvarų kongregacija atėjo išlydėti manęs Tarptautiniame Los Andželo aerouoste. Su manimi atsiveikino ir glėbesčiausi lyg su žmogumi, kopiančiu į kartuves. Girdėjosi pažadai melstis bei paskutiniai patarimai:

- Nieko nevalgyk!

- Užsisek saugos diržą!

- Kiek galima labiau atlošk sėdynę!

Pradėjus suktis ir užti propeleriams, mačiau Dėdę Janoianą, sudėjusį prie burnos rankas ir vis dar šaukiantį perspėjimo žodžius.

Kitą dieną atvykau į Niujorko La Gardijos aerouostą pasitikti Rozos. Ji visa švytėdama lipo žemyn trapo laipteliais. Jai taip patiko pirmasis gyvenime skrydis, jog dabar ji norėjo pasivažinėti dar ir metro. Netoliese mūsų viešbučio suradome įėjimą į metro stotį ir tol važinėjome pirmyn - atgal po miestu, kol išlipo visi žmonės, išskyrus seną vyriškį su vyno buteliu popieriniame maišelyje.

Kitą dieną toliau keliavome į Angliją skirtingais reisais, tėsėdami šeimai duotą pažadą. Tačiau mūsų susitikimo Londone malonumas šiek tiek nuslopo, kai pakalbėjome su Deividu du Plesiu.

- Man labai gaila, - tarė jis aiškiai sumišęs, - tačiau man labai sekėsi įtikinti žmones. Atrodo, juos trikdė tas faktas, kad tu esi fermeris - pienininkas, o ne dvasininkas.

- Tu nori pasakyti, jie mūsų neparems?

- Aš vis dar bandysiu, - tiek tegalėjo pasakyti Deividas.

Roza ir aš lankėmės viešuose Konferencijos susirinkimuose, girdėjome išjudinančių pamokslų, įsijungėme į gyvą giedojimą. Ir savaitės pabaigoje Deividas prisipažino pralaimėjęs. Jam nepavyko įtikinti nė vieno sekmininkų vadovo išklausti mano idėjos.

Roza ir aš apsunkusiomis širdimis skirtingais reisais nuskriodome į Hamburgą.

- Nesuprantu, Viešpatie, - meldžiausi lėktuve. - Nejaugi veltui ši ilga kelionė, sugaištas laikas bei išlaidos? O gal Tu nori man kažką parodyti Vokietijoje?

Į Hamburgą atvykome primygtinai kviečiami mūsų draugo Halo Hermano. Halas tapo pirmuoju fotografu, pateikusių Jungtinių Amerikos Valstijų vyriausybei oficialias subombarduotos Hirosimos nuotraukas. Japonijoje pamatyti vaizdai priverė jį apsispręsti tolesniame gyvenime ieškoti Dievo atsakymų šiandienos pasauliui. Mes jam padėjome į Hamburgą pervežti

didžiulę palapinę, ir dabar jis norėjo, kad mes dalyvautume jo susirinkimuose.

Hamburgo aerouoste mus pasitiko vokiečių pamokslininkas pastorius Robi, pas kurį mes turėjome apstototi.

- Sveiki atvykę į mūsų miestą! - pasisveikino pastorius Robi puikia anglų kalba. - Aš noriu jums parodyti, kad mūsų Viešpats yra stebuklų Dievas.

Mano širdis suplakė stipriau: ar būtent tai pamatyti tiek toli mane siuntė Dievas?

Stebėjaisi matydamas, kad 1952-ųjų liepą Hainburgas vis dar buvo taip nuniokotas. Važiuodami iš aerouosto, ištisuose kvartaluose matėme betono nuolaužas, sudaužytas plytas bei susuktus tramvajų bėgius. Atrodė neįmanoma, kad bent viena siela būtų galėjusi išlikti po tokių sugriovimų. Pagaliau pastorius Robi sustabdė mašiną prie neišsiskiriančios iš kitų nuolaužų krūvos.

- Čia stovėjo mūsų bažnyčia, - pasakė jis.

Kai mes po truputį bridome per plytų bei stiklo duženas, jis pridūrė:

- Štai čia įvyko stebuklas.

Jis stabtelėjo ties ugninio karščio iškraipytomis metalo liekanomis, kurios kažkada anksčiau buvo plieninėmis durimis, vedusiomis į požemį. Pastorius Robi paaiškino, jog tai - slėptuvė nuo bombų.

- Vieną sekmadienį vyko tarnavimas, - jis mostelėjo ranka ten, kur anksčiau stovėjo jo bažnyčios pastatas, - kai sukaukė sirenos...

Pripratęs prie oro antskrydžių pavojaus signalų, pastorius Robi per kiemą eilėmis vedė žmones iš bažnyčios į slėptuvę. Maždaug trys šimtai žmonių pro atviras plieno duris nusileido į patalpą apačioje.

Po to durys buvo užtrenktos.

Netrukus prasidėjo aplinkui sproginėjančių bombų pragaras. Vėl ir vėl kartojosi antskrydžiai, naikinantys ištisuose aplinkinių pastatų kvartalus - tarp jų ir bažnyčią - o padegamųjų bombų

liepsna degino jų liekanas. Žemai, slėptuvėje, kongregacija gir-dėjo siaučiančios liepsnos spragsėjimą.

Atrodė, jog tvankiame požemio ore prabėgo valandos, pasa-kojo pastorius Robi, kol baigėsi pavojus. Jis energingai užlipo laiptais, norėdamas atverti duris. Tačiau kitą akimirksnį atšoko. Plieninės durys taip įkaito, kad buvo neįmanoma prie jų pris-liesti. Suradęs medžio gabalą, jis vėl pabandė atstumti duris. Tačiau jos net nekrustelėjo. Dabar ir kiti vyrai, pagriebę kas pa-puolė po ranka, daužė ir kalė į kietą plieno masę.

Tačiau veltui. Ugninės audros kaitra sulydė sunkias metalines konstrukcijas. Durų daužymas tik naikino brangųjį deguonį.

Norėdamas išsaugoti orą kiek galima ilgiau, pastorius Robi paragino žmones verčiau atsiklaupiti ir melstis.

- Viešpatie, - tarė jis balsu, - mes žinome, kad Tu esi stipresnis už mirties jėgą. Tėve, mes prašome, kad Tu padarytum stebuklą. Meldžiame, atverk šias duris ir mus išlaisvink.

Klūpėdami vyrai, moterys ir vaikai laukė.

Po kiek laiko aukštai viršuje pasigirdo bausis dar vieno lėktu-vo ūžesys. Jis vis suko ratus virš sugriauto miesto. Ir vėl - bombos spieigimas. Visi instinktyviai pritūpė, kaip visada. Bomba sprogo labai labai arti - ne taip, kad sužeistų požeminiuose spąstuose esančius žmones, tačiau to užteko, kad sulydytos plieno durys šoktelėdamos atsidarytų. Nusėdus dulkėms, pastorius Robi ir jo kongregacija paeiliui išėjo iš slėptuvės į viršuje rūkstančius griuvėsius. Trys šimtai žmonių atsistojo ir degančio miesto paš-vaistėje garsiai dėkojo Dievui už išgelbėjimą.

Vakare pastoriaus Robi svetainėje atkartojau šią nuostabią istoriją Rozai. Aš tikrai pajutau, kad joje yra atsakymas į proble-mas, su kuriomis mes susidūrėme Bendrijoje. Tik nežinojau, koks.

Nemačiau ryšio tarp mūsų padėties bei Halo organizuotų susirinkimų palapinėje. Atrodė žavu dalyvauti susirinkime, ku-riame mes, nesuprasdami nei vieno pasakyto žodžio, galėjome studijuoti supančius veidus. Mandagūs ir oficialūs žmonės - be abejonės, Rozai ir man dar neteko matyti sunkesnės auditorijos

kaip ši. Jau buvau benutariaus, kad niekas nepalauš vokiečių santūrumo, bet - kaip ir paprastai - įvyko išgydymas, kuris viską pakeitė. Visam miestui gerai žinomas visiškai kurčias žmogus pradėjo girdėti, ir tas susirinkimas įsiaudrino. Žmonės verkė, glėbesčiavosi, kėlė rankas į dangų - panašiai kaip armėnų sekmininkų susibūrimuose.

O aš vis mažčiau: "Viešpatie, kodėl Tu mane čia atvedei?" Niekur nieko neveikiau ir nebuvau tikras, ar iš vis ko nors mokausi. Dabar Roza jau nekantravo grįžti pas vaikus. Bet pirmiau ji norėjo įgyvendinti savo gyvenimo svajonę: Roza visada troško pamatyti Veneciją.

- Ir, ko gero, - priminėme vienas kitam, - jau niekada nebeatvyksime į Europą.

Taigi toliau iškeliavome į Italiją, tik šįkart traukiniu. Kaip smarkiai skyrėsi nuo didžiulių Kalifornijos rančų pro traukinio langus slenkantis pasaulis! Nedidelį žemės sklypeliai supo senovinius akmeninius ūkinius namukus, o po kiemus vaikštinėjo kiaulės, žąsys ir vištos.

- Kaip Kara Kaloje! - pasakiau Rozai. - Kaip ūkiuose, apie kuriuos pasakoja Tėtis!

Vokietijoje buvau nusipirkęs fotoaparata. Ir dabar, nepaisydamas keturiomis kalbomis užrašytų draudimų neišlįsti keleiviams pro langus, aš būtent taip ir padariau. Nuleidęs mūsų kupė langą, išlindau iki pečių laukan, stengdamasis geriau nufotografuoti.

Deginantis skausmas pervėrė mano dešiniąją akį.

Staigiai įgriuvau atgal, beveik išmesdamas fotoaparata.

- Roza!

Roza padėjo man atsistėti, po to nuo veido atitraukė mano ranką. Akis taip drebėjo, kad negalėjau jos atmerkti. Roza atsargiai pakėlė voka.

- Aš ją matau! Tai lyg anglies dalelė. Visai prie lėliukės. Roza, paėmusi nosinaite, pabandė ją ištraukti, tačiau ji buvo per giliai įsmigusi. Be galo skaudėjo. Prispaudęs nosinaite prie veido, valiau ašarų sroves. Iki Venecijos dar reikėjo važiuoti apie valandą - baisiausią valandą mano gyvenime.

Iš stoties, vietoje suplanuotos romantiškos iškylos gondola, greitai valtimi nusigavome į savo viešbutį. Žmogus prie administratoriaus stalelio akimirksniu įvertino situaciją. Po kelių minučių aš jau gulėjau išsitiesęs ant lovos mūsų kambaryje, ir viešbučio gydytojas palinko virš manęs. Jis pakėlė voka, su lempute apšvietė akį ir apžiūrėjęs atsitiesė.

- Labai apgailestauju, senjore, tačiau padėtis ypač rimta. Šis anglies gabaliukas yra nemažas ir šiurkštus.

- Ar negalite jo išimti?

- Čia? Ne, senjore. Reikia vykti į ligoninę. Tuoju skambinu. Kol jis rinko numerį ir greitai itališkai kalbėjo, Roza atsisėdo šalia ir paėmė mano ranką.

- Demosai, - tarė ji, - pasimelskime dėl to.

Neįtikėtina, tačiau, esant tokiam skausmui, savo gėdai, šio vienintelio dalyko dar nebuvo padaręs.

Roza pradėjo dėkoti Dievui už išgydymo stebuklus, kuriuos matėme Hamburge.

- Viešpatie, dėkojame Tau, kad Tu esi čia, šiame kambaryje, Italijoje, lygiai kaip Tu buvai palapinėje, Vokietijoje. Jėzaus vardu mes prašome Tavęs pašalinti iš akies tą anglies gabaliuką.

Dar nebaigus jai kalbėti, tarsi šilumos banga perėjo per mano akį.

- Roza, aš kažką jaučiu! kažkas vyksta!

Sumirksėjau akimis. Nieko nebejaučiau. Jokio skausmo. Jokių kliūčių.

- Roza, pažiūrėk į mano aki!

Roza palinko virš manęs.

- Demosai, jo jau nebėra! Anglies gabaliuko jau nėra! - Ji pravrko.

Gydytojas padėjo telefono ragelį.

- Ligoninė pasiruošusi jus priimti. Vykstame į ypatingų atvejų palatą.

Iš lagaminėlio jis išėmė lempuotę ir dar kartą pašvietė į akį. Po to paleido voka ir apžiūrėjo kitą akį. Vėl sugrižo prie dešinišiosios.

- Tai neįmanoma, - tarė jis.

- Mano žmona paprašė Dievo pašalinti anglies gabaliuką, - paaiškinau jam.

- Tai neįmanoma, - pakartojo jis. - Toks anglies gabaliukas pats negalėjo iškristi.

- Ne pats, gydytojas. Dievas jį išėmė.

- Jūs nesuprantate. Turėjo likti žaizda. Įpjova audinyje, kur jis buvo įsmigęs. Bet čia nieko nėra. Jokio sužeidimo. Jokio sužalojimo. - Jis artinosi link durų. - Sąskaitos apmokėti nereikia, senjore. Neįmanoma, kad taip galėjo atsitikti...

Džiaugdamiesi praleidome laiką Italijoje.

Tačiau visgi, kaip visa tai susiję su Bendrija? Kada liepos gale sugrižome į Los Andželą, ateitis netapo aiškesne nei anksčiau.

* * *

Atėjo rugpjūtis. Rugsėjis. Mes ir toliau kiekvieną šeštadienio rytą susitikinėjome "Kliftono" kavinėje - ta pati nedidelė vyrų grupelė, kuri, mano manymu, rinkdavosi daugiau dėl ištikimybės man negu dėl kurios kitos priežasties. Ir štai atėjo spalio - pirmosios Tarptautinės Pilnos Evangelijos Veiklių Žmonių Bendrijos metinės. Per pastaruosius dvylika mėnesių aš kalbėjau apie Bendriją daugelyje šalies dalių. Mūsų pusryčiuose lankėsi vyrai iš eilės kitų miestų. Tačiau per visus tuos metus vyko "nuostabus dalykas" - nė vienam vyrui neliko pakankamai stipraus išpūdzio, kuris skatintų jį įkurti antrąjį skyrių kitame mieste.

Roza labai taktiškai neprimindavo man praeitą rudeni mano paties išsakytų pilnų įsitikinimo prognozių, tačiau galėjau pastebėti joje stiprėjančias abejones dėl kiekvieną šeštadienį vykstančių susirinkimų prasmingumo.

- Mes tiesiog pamaitiname žmones pusryčiais, Demosai, - kalbėjo ji. - Mums žymiai geriau sekėsi palapinių

susirinkimuose. Kiekvieną vasarą laimėdavome tūkstančius žmonių vietoje, geriausiu atveju, keleto tuzinų šiuo būdu.

Žinojau, kad ji teisi, tačiau...

- Palauksime, kas įvyks kitą mėnesį, - atsakydavau.

Atėjo ir praėjo lapkritis, tačiau susirinkimai vos judėjo; jų lankomumas faktiškai mažėjo.

- Gruodis bus kitoks, - tvirtinau jai. - Kalėdų laikotarpiu žmonės yra atviresni.

Tačiau, jei Kalėdų metas ir turėjo kokią įtaką, tai tik tokia, kad žmonės tapo labai užsiėmę ir nebeturėjo laiko ateiti.

- Demosai, kitą šeštadienį turiu vežti žmoną apsipirkti.

- Mūsų bažnyčioje mugė.

- Vežu vaikus pamatyti Santa Klausio.

Gruodžio dvidešimtosios rytą, šeštadienį, penkiolika žmonių susirinko "Kliftono" kavinės antrajame aukšte - šešeriais mažiau nei pačioje pradžioje, prieš keturiolika mėnesių. Pasibaigus melancholiškam susirinkimui, mano bičiulis Maineris Arganbraitas atvirai prisipažino. Jis dirbo didelių komercinių bei pramoninių projektų statybos rangovu ir buvo vienu iš penkerių Bendrijos direktorių.

- Demosai, man labai nepatinka būti negatyviu, artėjant Kalėdoms ir panašiai, - pasakė Maineris, - tačiau aš manau, kad visa Bendrijos idėja yra niekam tikusi. Atvirai tariant, neduočiau tau už ją ir penkių centų.

Pažvelgiau į jį taip sugniuždytas, jog negalėjau atsakyti. Maineris ištiesė ranką.

- Tu dažnai sakydavai, kad tai yra eksperimentas, ar ne tiesa?

- Taip.

- Ką gi, eksperimentai labai dažnai nepavyksta. Tame nėra nieko gėdingo.

Vis dar negalėjau nieko ištarti.

- Demosai, štai ką aš noriu pasakyti - jei tarp šiandienos ir ateinančio šeštadienio neįvyks stebuklas, tai į mane geriau vilčių nebedėk.

- Gerai. Teisybė, Maineri. Aš suprantu. Roza ir aš tylėdami nulipome laiptais. Didelėje pagrindinėje salėje lemputėmis mirksėjo Kalėdų eglutė.

- Maineris teisus, - švelniai pasakė Roza. - Jei Dievas kažkaime yra, Jis tai ir laimina, ar ne? O tu negalėtum pasakyti, kad Bendrija yra palaiminta.

Tarsi sustingęs nusekiau paskui ją laukan. Visos pastangos, telefoniniai skambučiai bei kelionės, faktiškas vyrų papirkinėjimas tam, kad jie ateitų - viskas veltui. Jeigu ko nors ir išmokau nuo 1940 - tujų, tai tik tai, kad, išsiskyrus Rozos ir mano nuomonėms apie kurią nors dalyką, Viešpats per mus nebeveikdavo. Jeigu dabar ji yra tikra dėl Bendrijos klaidingumo, vadinasi, su Bendrija reikia baigti. Kuo greičiau ją pamiršiu, tuo geriau.

Tik... aš NEGALĖJAU jos pamiršti. Per visą savaitę vis pajusdavau akyse besitvenkiančias ašaras. Važiuodamas automobiliu į darbą, staiga pratrūkdavau verkti. Maniau, kad mano nervai visai pakriko.

Stengdamasis dėl vaikų, per Kalėdas bandžiau nutaisyti šviesų veidą. Džiaugiausi, jog rytojaus dieną, penktadienį, gruodžio 26-tąją, į mūsų namus atvyks svečias. Laukėme mūsų bičiulio Tomio Hikso, talentingo evangelisto, kuris labai tiko būti drauge, kai aplink bloga nuotaika.

- Ar tu supranti, Tomi, - pasakiau jam vakarieniaujant penktadienį, - rytoj ryte įvyks paskutinis... Tarptautinės? - padariau nedidelę grimasą, - Pilnos Evangelijos Veiklių Žmonių Bendrijos susirinkimas. Visiškai aišku, jog visi apie ją galvoja tą patį tik tiek, kad Maineris atvirai tai pasakė. Taigi, beliko atlikti vienintelį dalyką oficialiai paskelbti apie jos likvidavimą. Galbūt, apmąstysime, kaip kitą vasarą galėtume bendradarbiauti, remdami susirinkimus palapinėje.

Stengiausi kalbėti nerūpestingai, tačiau Tomis, tikriausiai, pajuto sumaištį mano širdyje, nes pasakė:

- Demosai, manau, mums reikia dar apie tai pakalbėti. Taip mes ir padarėme, ilgai užsilaikydami prie stalo ir atsiminčdami mūsų viltis bei nusivylimus: Po kiek laiko Džerė nuėjo

miegoti, Stivas miegojo jau seniai, o Ričardas tą savaitgalį vedė jaunimo susirinkimus. Tačiau Tomis, Roza bei aš toliau kalbėjome apie įvairius Žmones, kurie buvo atėję į "Kliftono" kavinę, atsimindami, kuo jie dalijosi su kitais.

- Kiekvieną šeštadienį kažko pasimokydavau, - pasakojau Tomiui. - Kažko, kas padėjo man labiau mylėti Dievą ir žmones.

Jau beveik vidunaktį Roza pažvelgė į savo laikrodį.

- Pažiūrėk, kiek valandų, Demosai! O aš dar nesutvarkiau stalo! Reikia eiti miegoti, nes kitaip ryte nenueisime į "Kliftono" kavinę.

- Tu eik į lovą, brangioji, - pasakiau. - Aš pernelyg prislėgtas, kad galėčiau miegoti. Prieš metus buvau toks užtikrintas! Eisiu į svetainę ir klūpėsiu tol, kol išgirsiu, ką apie tai kalba Viešpats.

- Geras vyras, - tarė Tomis. - Aš padėsiu Rozai susitvarkyti su indais, po to eisiu į savo kambarį palaikyti tavęs maldoje. Tačiau iš esmės, Demosai, tai tarp tavęs ir Dievo.

Tomis ir Roza į virtuvę išnešė indų rietuvę. Aš perėjau mažąjį vestibulį ir žengiau į svetainę - kai tai įvyko...

Lygiai taip pat, kada man buvo trylika metų, mane supantis oras pasidarė sunkus, neišveikiamas, lenkiantis prie žemės. Par-kritau ant kelių, vėliau veidu į žemę, visu ūgiu išsitiesdamas ant raštuoto raudono kilimėlio.

Negalėjau išstovėti taip pat kaip ir kaimyninio didžiojo ispaniškojo namo miegamajame prieš dvidešimt septynerius metus. Net ir nemėginau. Tiesiog atsipalaidavau Jo nugalimoje meilėje, jausdamas Jo Dvasią pulsuojančią kambaryje nesibaigiančiais jėgos srautais. Laikas dingo. Erdvė išnyko. Ir štai, gulėdamas ir šlovindamas Jį tai angliškai, tai kalbomis, išgirdau Jo balsą, tariantį tuos pačius taip seniai pasakytus žodžius:

- DEMOSAI, AR TU ABEJOSI MANO JĖGA? Ir staiga pa-
mačiau pati save, koku turėjau atrodyti Jam šiuos paskutinius mėnesius: kovojantis ir vargstantis, labai užsiėmęs bėgiojimu šen ir ten, lekiantis į Europą gauti "oficialios" grupės pripažinimo, visur priklausantis nuo savo energijos vietoje Jo energijos.

Su širdgėla prisiminiau Oralo Robertso malda pačiame pirmajame Bendrijos susirinkime, tą malda, kuri pakėlė dvidešimt vieną žmogų ant kojų, ir mes žygiavome su pergalės himnu. "Teauga ši Bendrija tik Tavo galia..."

Bet aš elgiausi taip, lyg viskas priklausytų nuo MANO jėgų - lyg aš pats turėčiau įkurti Oralo matytą tūkstantį skyrių. Ir, žinoma, nesugebėjau įkurti nė vieno.

- Viešpatie Jėzau, atleisk man!

Po to Jis priminė man tai, ką mačiau Europoje - mačiau, bet nesupratau: plienines slėptuvės duris Hamburge; į mano akį įsmigusį anglies gabaliuką Venecijos "Grand" viešbutyje.

- AŠ ESU TAS, DEMOSAI, KURIS GALIATVERTI DURIS. AŠ ESU TAS, KURIS PAŠALINA RAŠTĄ IŠ NEREGINČIŲ AKIŲ.

- Aš suprantu, Viešpatie Jėzau. Ir dėkoju Tau.

- O DABAR TU IŠ TIESŲ PRAREGĖSI.

Viešpats leido pakilti man ant kelių. Ta jėga, kuri spaudė prie žemės, dabar tarsi pakėlė ir laikė mane. Tuo momentu į svetainę įėjo Roza. Ji apėjo mane ir atsisėdo prie kampe stovėjusių Hamondo vargonų. Netarusi nė žodžio, ji pradėjo groti.

Kai tik per mažąjį kambarį nubangavo muzika, jo atmosfera tarsi pragiedrėjo. Mano nuostabai, kambario lubos lyg pranyko. Kreminės spalvos tinkas, lempa palubėje tiesiog dingo, ir vietoje to aš žvelgiau į dienos meto dangų, nors lauke turėjo būti juodžiausia naktis. Nežinau, kiek laiko ji grojo, kol aš žiūrėjau į tą neaprėpiamą tolį. Tačiau staiga ji sustojo, pirštais vis dar liudama klavišus, ir pradėjo balsu melstis kalbomis, perduodama nuostabią, padrašinančią, plaukiančią žinią.

Ji stabtelėjo akimirksniui, po to tuo pačiu lyrišku ritmu prabilo anglų kalba:

- MANO SŪNAU, AŠ PAŽINAU TAVE DAR NEGIMUSĮ. AŠ VEDŽIAU TAVE KIEKVIENAME KELIO ŽINGSNYJE. DABAR AŠ PARODYSIU TAU TAVO GYVENIMO TIKSLĄ. Čia kartu veikė Šventosios Dvasios duotos kalbų bei jų išaiškinimo dovanos. Ir kai ji kalbėjo, pradėjo vykti nepaprasti

dalykai. Nors likau klūpėti, pasijutau tarsi bekylaš. Palikau savo kūną. Kildamas išėjau iš svetainės. Žemai po savimi mačiau Dounei namų stogus. Toliau pasirodė San Bernardino kalnai, o už jų - Ramiojo vandenyno krantas. Dabar aš buvau aukštai virš žemės, galėdamas apžvelgti visą šalį nuo vakarų iki rytų.

Nors ir žiūrėjau iš taip toli, kartu galėjau matyti ir žemėje esančius žmones - milijonus ir milijonus vyrų, stovinčių petys į petį. Vėliau - panašiai kaip reguliuojant filmavimo kameros objektyvą, futbolo rungtynių pradžioje galima parodyti stadioną, po to žaidėjus, galiausiai futbolo kamuolio siūles - mano žvilgsnis perbėgo per milijonus priartėjusių Veidų. Galėjau pastebėti visas tūkstančių ir tūkstančių veidų smulkmenas.

Tai, ką pamačiau, mane išgąsdino. Veidai buvo sustingę, be gyvybės, nelaimingi. Nors vyrai ir stovėjo taip arti vieni kitų, liesdamiesi pečiais, iš tikrųjų jų niekas nejungė. Jie žiūrėjo tiesiai prieš save nemirkčiodami, nieko nematydami. Su siaubo šiurpuliu supratau, kad jie mirę...

Po to regėjimas pasikeitė. Nežinau, ar sukosi žemė, ar pats keliavau aplink ją. Dabar po manimi matėsi Pietų Amerikos žemynas. Po to Afrika. Europa. Azija. Vėl ir vėl priartėdavo krūptelėti verčiantys veidai. Visur tas pats. Rudi veidai, juodi, balti - visi atšiaurūs, nelaimingi, kiekvienas iš jų užsisklendęs savo asmeninėje mirtyje.

- Viešpatie! - surikau. - Kas jiems yra! Viešpatie, padėk jiems!

Vėliau Roza pasakojo, kad aš nieko nekalbėjau. Tačiau man regėjime atrodė, jog aš garsiai raudojau ir maldavau.

Staiga Roza prabilo. Iš žmogiškos pusės, žinoma, ji nežinojo, kad aš ką nors matau. Tačiau štai ką ji pasakė:

- MANO SŪNAU, DABAR PAMATYSI TAI, KAS ĮVYKS LABAI GREITAI.

Žemė sukosi - ar aš judėjau aplink ją - antrąjį kartą. Po savimi vėl mačiau milijonus ir milijonus žmonių. Tačiau koks skirtumas! Šį kartą galvos buvo pakeltos. Akys švietė džiaugsmu. Rankos iškeltos į dangų. Tie vyrai, kuriuos taip skyrė kiekvieno asmeninė nelaisvė, dabar buvo susijungę meilės ir garbinimo

bendruomenėje. Azijoje, Afrikoje, Amerikoje - visur mirtis pavirto gyvenimu.

Ir tada regėjimas baigėsi. Pasijutau besugrįžtantis į žemę. Po manimi atsirado Kalifornija, Dounei. Štai ir mūsų namas. Mačiau klūpančią patį save bei prie vargonų sėdinčią Rozą. Ir tada mane vėl apsupo pažįstami kambario daiktai, pajutau skausmą keliuose, kaklo sustingimą. Lėtai atsistojau ir žvilgtelėjau į laikrodį. Trečia valanda ryto.

- Kas atsitiko, Demosai? - paklausė Roza. - Ar girdėjai ką nors iš Viešpaties?

- Brangioji, ne tik GIRDĖJAU, bet ir MAČIAU. - Tada papasakojau regėjimą. Roza klausėsi su akyse blizgančiomis ašaromis:

- Ach, Demosai, tik pagalvok, Jis rodo mums, kad Bendrija eis toliau!

Ji pakilo nuo vargonų ir paėmė mano ranką.

- Ar pameni, Demosai? Šiame kambaryje beveik prieš aštuonerius metus mes atsiklaupėme ir pastatėme Jį į pirmąją vietą...

Eidami į miegamąjį, pro Ričardo kambario durų apačią, kur buvo apsistojęs Tomis, pastebėjome besiskverbiančią šviesą. Aš pabeldžiau į duris, ir Tomis sušuko:

- Įeikite!

Jis gulėjo ant grindų, vis dar nenusivilkęs savo pilkojo kostiumo. Tomis žadėjo paramą maldoje ir tęsėjo pažadą.

- Demosai, - tarė jis, - papasakok, ką tu išgirdai! Dar niekada savo gyvenime nejaučiau tokios jėgos kaip šią naktį - banga po bangos tiesiog liejosi per šį namą.

Tą naktį visai nėjome miegoti. Kai baigiau atpasakoti regėjimą Tomiui, atėjo metas važiuoti į "Kliftono" kavinę.

Kai užlipome laiptais į antrąjį aukštą, mūsų ten jau laukė du vyrai. Vienas iš jų buvo Maineris Arganbraitas - stebėjaisi ji malydamas! O kito vaikinio veidą tik miglotai prisiminiau.

- Aš kai ką tau turiu, Demosai, - pasakė Maineris. Jis įkišo į kišenę ranką ir išėmė voka. Jo atsistatydinimo laiškas, be abejo. Kaip gaila, kai aš jaučiausi taip...

Tačiau tai buvo ne laiškas. Čekis. Akimis permečiau žodžius: "apmokėti Tarptautinei Pilnos Evangelijos Veiklių Žmonių Bendrijai..."

- Tūkstantį dolerių! - sušukau. - Bet, Maineri, praeitą savaitę tu manei, kad organizacija neverta ir penkių centų.

- Praeita savaitė tai praeita, - atsakė Maineris. - Demosai, aš pabudau anksti ryte ir išgirdau balsą. Tai Dievas - žinau, tai kalbėjo Dievas. Jis pasakė:

- Šis darbas išplis po visą pasaulį, ir tu tam paskirsi pirmuosius pinigus.

Aš dar žiūrėjau jį, kai priėjo kitas vaikinai.

- Pone Šakarijanai, - tarė jis, - mano vardas Tomas Nikelis. Praeitą naktį man atsitiko tai, kas jus turėtų sudominti.

Padėjau savo padėklą prie jo ir pabarsčiau druska kiaušinius, o tuo metu ponas Nikelis papasakojo, kad viduryje nakties jis taip pat gavo nurodymą iš Viešpaties. Jis iki vėlumos dirbo savo spaustuvėje Vatsonvilyje, Kalifornijoje, netoli San Francisko; kadangi Kalėdos išpuolė viduryje savaitės, jis nespėjo įvykdyti užsakymų. Staiga jis išgirdo, kaip Šventoji Dvasia aiškiai pasakė:

- Sėsk į automobilį ir važiuok į Los Andželą, į rytinį šeštadienio susirinkimą, kuriame esi kartą dalyvavęs.

Jis pažvelgė į laikrodį. Buvo dvylikta valanda - prisiminiau, kad kaip tik tuo metu aš nuėjau melstis į svetainę.

Nikelis ginčijosi su atkakliuoju vidiniu balsu. Vatsonvilis nutolęs per keturis šimtus mylių į šiaurę nuo Los Andželo: tektų važiuoti visą naktį, norint įveikti tokį atstumą. Tačiau žodžiai kartojo: "važiuok į susirinkimą".

Palikęs žinutę Monte Vistos Krikščioniškoje mokykloje, kur dirbo instruktoriumi, jis išvyko pietų kryptimi.

- Ir štai aš čia, - baigė Nikelis, - pasiūlyti jums savo spaustuve ir paslaugas

Roza, Maineris ir Tomis taip pat atidžiai klausėsi.

- Jūsų spaustuve? - paklausė Tomis.

- Leisti žurnalui, - atsakė Nikelis. - Matote, štai ką man kartoją Dvasia: "ši Bendrija turi išplisti visame pasaulyje; tačiau ji negali pradėti veikti be balso..."

- Balsas... - atkartoją Roza. - Veiklių žmonių balsas... Susirinkimas tą rytą nebuvo labai gausus, tačiau jis praėjo džiaugsmingiausiai, lyginant su visais kitais. Jo metu paskyrėme Tomą R.Nikeli naujojo žurnalo, kuris vadinsis "Pilnos Evangelijos Veiklių Žmonių Balsas", redaktoriumi ir leidėju.

- Tik pamanyk, - pasakiau Rozai, kai vakare kritome į lovą miegoti, - vakar tuo pačiu metu Bendrija nebeegzistavo. O šiandien mes turime tūkstantį dolerių bei žurnalą. Nekantrauju išvysti, ką gi toliau darys Viešpats!

KOJA ANT STALO

Atsakymas atėjo netrukus. Tuojuo po Naujųjų Metų mes sulaukėme telefono skambučio iš Siouks Falso, Pietų Dakotos valstijos. Skambino Tomis Hiksas, jis ką tik buvo pamokslavęs susirinkime.

- Demosai, - tarė jis, - manau, tu jau turi skyrių numeris du.

Tą vakarą jis papasakojo Bendrijos istoriją bei regėjimą. Pabaigus jam kalbėti, iš auditorijos pakilo žmogus ir paklausė, ar nevertėtų ir jiems čia, Siouks False, įkurti panašią grupę.

- Aš atsakiau: "vertėtų, žinoma". Paprašiau visus susidomėjusius išeiti į priekį, ir žinai, Demosai, atrodė, kad išėjo visa salė. Jūs jau turite grupę numeris du čia, Pietų Dakotoje.

Tai buvo tik pradžia. Kur tik tais metais bekeliaavo Tomis, visur jis kalbėjo apie Bendriją. Po savęs jis palikdavo entuziastingų vyrų pėdsaką, ir 1953-čiųjų vasarą mes jau turėjome devynetą skyrių ir spalio mėnesį planavome Nacionalinę konferenciją - praėjus lygiai dvejiems metams po pirmojo susirinkimo "Kliftono" kavinėje.

Tą rudens savaitgalį į "Klarko" viešbutį Los Andžele atvyko šeši šimtai žmonių. Šiandien, kada konferencija gali pritraukti dvidešimt tūkstančių žmonių, šis pirmas nacionalinis susitikimas iš tiesų atrodo mažas. Tačiau mums jis atrodė milžiniškas - jį lydėjo toks įkarštis!

Pavyzdžiui, iškilo biudžeto klausimas. Mes jau turėjome pilno laiko darbuotoją Floidą Haifildą, kuris atsakinėdavo į žmonių pasiteiravimus iš visos šalies, juos suvedavo ir padėdavo

suorganizuoti skyrių. Ateityje Floidui prireiks sekretoriaus. Toliau žurnalo klausimas: Tomas Nikelis aukėjo savo laiką bei įrengimus, tačiau per mėnesį kažkaip teks atspausdinti daugiau negu penkis tūkstančius egzempliorių, nuo kurių mes pradėjome. Apskaičiavome, kad 1954-taisiais mums reikėtų apie dešimt tūkstančių dolerių.

Taigi paskutinįjį konferencijos vakarą vienas iš kalbėjusiųjų, Džekas Kou, atsistojo ir taip paprastai paprašė paaukoti pinigų, kaip man anksčiau dar niekada neteko girdėti. Džekas buvo didžiulis vyras ir mokėjo kalbėti iš esmės.

- Mums reikalingi dešimt tūkstančių dolerių, - tarė jis. - Prašyčiau išėiti į priekį šimtą vyrų, ir tegul kiekvienas jų įsipareigoja sumokėti šimtą dolerių. - Po to jis atsėdė.

Iš karto prie oratorių staliuko pradėjo rinktis vyrai. Džekas kiekvieno paprašė ant popieriaus lapo užrašyti savo vardą bei adresą. Baigiantis susirinkimui, paskaičiavome vardus. Įsipareigojo lygiai šimtas vyrų. Taip biudžetas buvo įvykdytas iki paskutinio cento.

* * *

Tuo tarpu šeštadieniniuose susirinkimuose "Kliftono" kavinėje iškilo kitokio pobūdžio problemų. Pirmais metais vyrų neprisiprašydavome atvykti; dabar gi nebeužteko vietos.

Antrojo aukšto patalpoje galėjo susėsti keturi šimtai žmonių; tačiau kas savaitę ten susispausdavo penki ar šeši šimtai. Kartais susirinkdavo iki septynių šimtų žmonių - tada jie sustodavo pasieniais, būriuodavosi ant laiptų. Šešerias savaites paeiliui Priešgaisrinės apsaugos departamentas siuntė pareigūnus, kurie grasino uždarysį visą restoraną.

Todėl surengėme Direktorių valdybos susirinkimą aptarti susiklosčiusiai padėčiai - šiek tiek įbauginti to, kad atėjo metas vadovauti. Bendrijos susitikimams galėjome parinkti didesnę patalpą, pavyzdžiui, "Klarko" banketų salę. Arba galėjome pasiūlyti į "Kliftoną" ateinantiems vyrams pradėti naujus skyrius arčiau savo namų. Long Bičas, Glendeilas, Pasadena - kodėl

gi kiekvienam iš šių rajonų neturėjus savų "Kliftonų", jėgos centrų, iš kurių Dvasios gyvybė galėtų pasiekti bendruomenes?

AŠ NENORIU DIDELĖS CENTRALIZUOTOS ORGANIZACIJOS. Mes jautėme, taip kalbėjo Dvasia.

ŽINOMA, KARTAIS SUSIRINKITE VISI KARTU PARDRAŠINTI IR ĮKVĖPTI VIENI KITUS, KAD UŽDEGTOS UGNIES ŠVIESĄ GALĖTŲ MATYTI DAUGELIS ŽMONIŲ.

TAČIAU KASDIENINIAME, KASMETINIAME DARBE NORIU JUS MATYTI MAŽOSE GRUPĖSE, KURIOS BŪTŲ JAUTRIOS MANO VEDIMUI. AŠ NENORIU VIENODUMO. AŠ NIEKUOMET NEATEISIU PAS DVEJUS ŽMONES AR Į DVEJAS VIETAS VISIŠKAI VIENODAI. LEISKITE VEIKTI MANO NERIBOTAM ĮVAĮRIAPUSIŠKUMUI.

Ir taip šeštadieniniai ryto susirinkimai "Kliftone" pasidalino į ketverias, vėliau į penkerias, dar vėliau į dešimtį grupių. Kai kurios rinkdavosi kas savaitę, kai kurios kas antrą, dar kitos kartą per mėnesį. Vienos ir toliau susitikdavo šeštadienių rytais, o kitos - šiokiadienių vakarais. Kai ir šios grupės tapdavo per stambios - susirinkimuose dalyvaudavo trys ar keturi šimtai žmonių - tai jos, savo ruožtu, taip pat formuodavo atžalines grupeles, ir dabar Los Andželo regione yra keturiasdešimt dveji skyriai, ir kiekvienas jų įgijęs savo atspalvį.

Vieni labai išsiskiriančiai aktyvūs, kiti - santūrūs; vieni pabrėžia mokymą, kiti - išgydymą, evangelizaciją, darbą jaunimo tarpe.

Bet nė vienas jų nebūtų atsiradęs be pirmaisiais metais atrodžiusios beviltiškos kovos. Ir kur tik išplito ši Bendrija - visur tose vietose pirmaisiais metais susidurdavome su didžiausiu užsikietinimu.

Pavyzdžiui, Mineapolis... 1955-taisiais restorano savininkas pakvietė trylika Bendrijos narių atvykti į pirmojo Minesotos skyriaus atidarymo banketą. Mes keliavome per sniego pūgą iš visos šalies. Aš atskridau su Si Si Fordu, statybininku iš Denverio, jo keturvietėje "Cesnoje": džiaugiausi, kad niekas iš mūsų bažnyčios nematė, kaip mažas vieno variklio lėktuvėlis lyg pakvaišęs vartėsi danguje.

Mineapolio aerouoste mus pasitiko Kleitonas Sonmoras. Jis nerimtai žiūrėjo į pūgą.

- Čia, Mineapolyje, mes esame pripratę prie sniego. Ši vakarą pas mus atvyks du šimtai penkiasdešimt pagrindinių veiklių verslo žmonių.

Restorane supratome, kodėl jis taip užtikrintai kalbėjo apie didelį ateisiančių žmonių skaičių. Kepti viščiukai, naminė duona, šviežias obuolių pyragas - padavėjai jau nešė šiuos gardumynus ant ilgo stalo. Su palengvėjimu pamačiau, jog, nepaisant blogo oro, visi trylika mūsų Bendrijos narių sėkmingai atvyko, ir dabar mes stovėdami dalijomės išpūdžiais iš kelionių, o tuo tarpu Sonmoras sveikino vietinius vyrus, kurie jau pradėjo rinktis.

Ir štai devyniolikta valanda, laikas pradėti banketą. Valgomajame susirinko dvidešimt aštuoneri žmonės: trylika mūsų iš Bendrijos ir penkiolika, įskaitant Kleitoną Sonmorą, iš Mineapolio.

Devyniolika trisdešimt. Dvidešimt aštuoneri alkani žmonės žvilgčiojo į nukrautą gėrybėmis stalą.

- Žmonės sulaukė blogas oras, - kažkas pasakė. Tačiau pro langus sklido pastoviai nuvalytomis gatvėmis važiuojančio transporto triukšmas.

Dvidešimtą valandą mes visi susėdome valgyti, žmonių valgomajame buvo mažiau negu stalų. Sonmoras sėdėjo susimąstęs. Tiksliai žinojau, kaip jis jautėsi. Bet taip pat žinojau ir kitką. Tai pavyzdys. Dievo pavyzdys. Šiam nusiminusiam vyrui aš papasakojau Los Andželo patirtį - kaip mūsų pusryčiai neturėdavo didesnio pasisekimo negu jo vakariėnė.

- Tačiau Dievui nereikalingi milžiniški skaičiai Jo darbo pradžiai. Jam reikalingi keli žmonės kiekvienoje vietoje. Nežiūrėk į du šimtus trisdešimt šešeris tuščias vietas, - kalbėjau jam. - Žiūrėk į tuos keturiolika atėjusių vyrų. Su šiais žmonėmis Dievas gali apversti miestą aukštyn kojomis.

Ir įvyko nuostabus susirinkimas. Pagrindiniu oratoriumi buvo Henris Krausas, fabrikantas iš Hutčinsono, Kanzaso valstijos, tuo metu ėjęs ir Bendrijos Direktorių valdybos pirmininko

pareigas. Henris atsistojo ir taip energingai pradėjo kalbėti vos ne tuščiam valgomajame, lyg jame būtų pilna žmonių. Jis nepamokslavo. Kaip ir visi mūsų vyrai, jis paprastai papasakojo savo paties istoriją: kartą, jam ariant kviečių lauką ir meldžiantis, kaip jis dažniausiai ir darydavo, dirbdamas traktoriumi, Dievas parodė jam naujos rūšies plūgą.

Henris Krausas neturėjo ypatingų sugebėjimų mechanikoje, bet štai prieš savo akis jis pamatė iki smulkiausių detalių išbaigtą mechanizmą. Grįžęs namo, visa tai jis perkėlė į brėžinį. Ir kuomet ilgiau jis žvelgė į brėžinį, tuo aiškiau pradėjo suprasti, kad su tokiu plūgu - jeigu jis normaliai dirbtų - per tą patį laiką ir tuo pačiu traktoriumi būtų galima aparti tris kartus daugiau žemės.

Henris, nubraižęs tikslesnius brėžinius, parodė juos gamintojams. Ir visur sulaukė vienodos technikos ekspertų reakcijos: įrengimas neveiks.

Henris nebuvo nei ekspertas, nei technikas. Tačiau jis tikėjo, jog ši konstrukcija atėjo iš Dievo, ir žinojo, kad Dievas yra kartu ir ekspertas, ir įgudęs meistras.

Ir taip savo daržinėje Henris pats pradėjo konstruoti plūgą, kaldamas į jį peilį po peilio, naudodamas metalo laužą bei senas dalis. Jis užtruko daugelį mėnesių, dirbdamas naminėje kalvėje tol, kol plūgas tapo tokiu, kokį jis ir matė. Prikabinęs jį prie traktoriaus, Henris išvažiavo į laukus.

Plūgas arė. Krauso plūgas dabar naudojamas visame pasaulyje, Henris Krausas tapo vienu stambiausių žemės ūkio įrengimų gamintojų šalyje - verslininkas, atidavęs pusę savo laiko ir visą savo širdį tarnauti Dievui.

Kambarys prisipildė lyg elektros energijos. Kalbant Henriui, galėjai tiesiog JAUSTI Dvasios išsiliejimą susirinkime. Trejetas vyrų iš Mineapolio, sėdėdami prie stalo, gavo Šventosios Dvasios krikštą - niekas ant jų nedėjo rankų ir už juos nesimeldė. Mes visi, apsupę juos, kartu džiaugėmės, kai iš virtuvės pro duris įpuolė padavėjas.

-Pone Sonmorai! Ar negalėtumėte ateiti tiesiog dabar?

Pasirodė, kad žemai rūsijoje vienam darbininkui prasidėjo lyg kokie traukuliai. Padavėjas nesuprato, ar tai širdies smūgis, ar epilepsijos priepuolis.

Keletas iš mūsų nuskubėjome laiptais žemyn. Prie katilinės grupelė žmonių prilaikė ant kėdės pasodintą vaikina.

Ir staiga aš pratrūkau juoktis. Šis vaikinys nesirgo. Jis pergyveno tai, ką senais laikais armėnų bažnyčia vadino ‘‘įsitikinimu dėl kaltumo’’.

- Brolau, - pasakiau, - šlovė Dievui! Dėkok Jam, kad Jis tavęs ieškojo ir surado šį vakarą!

Vaikinys atsimerkė. Jis atrodė mirtinai persigandęs - ir nieko nuostabaus. Turėjo kažkas įvykti, kai Dievo jėga be perspėjimo praūžė cementiniu koridoriumi. Šis žmogus net nežinojo, kad Testorane vyksta maldos susirinkimas.

Ką gi, jis užlipo laiptais kartu su mumis, ir jūs niekada nebūtumėte matę pilniau atsivertusio žmogaus. Pirmiausia, jis norėjo išpažinti daug dalykų savo gyvenime, o po to jis negalėjo apsakyti Dievui, kaip stipriai Jį mylėjo.

Šis epizodas tarsi parodė Dievo nuosprendį susirinkimui, kuris Žmogaus akyse žlugo. Jis lyg kalbėjo mums. NESIRŪPINKITE DĖL SKAIČIAUS. AŠ RASIU TUOS ŽMONES, KURIUOS NORĖSIU. KUR JIE BEBŪTŲ, ATVESIU JUOS PAS JUS. ATLIKITE SAVO DALĮ IŠTIKIMAI, O KITA PALIKITE MAN.

Jie Mineapolyje taip ir elgėsi. Ši nedidelė pradinė vyrų grupelė - įskaitant ir katilinės mechaniką - pastoviai ir reguliariai rinkosi, tačiau šešerius mėnesius jų nedaugėjo, nesimatė jokios matomos jų veiklos įtakos. Ir staiga žmonės pradėjo ateiti. Du šimtai. Penki šimtai. Tūkstantis - įvykiai klostėsi beveik kaip Los Andžele.

Iš tikrųjų Mineapolio regionas tapo toks gyvas, kad, praėjus metams su puse po tos sniego nakties, jame surengėme kasmetinę Nacionalinę konferenciją. Būtent šioje konferencijoje, 1956-tųjų rudenį, mes pamatėme pirmą realų barjerų griuvimą tarp sekmininkų ir kitų pagrindinių denominacinių bažnyčių.

Be abejonės, bėgant metams, atskiri įvairių denominacijų nariai įeidavo į Dvasios pilnatvę. Ir paprastai jie turėdavo pasirinkti vieną iš dvejų kelių: pasilikti savo bažnyčioje, nutylint apie šį naują pergyvenimą, arba išeiti ir prisijungti prie kurios nors sekmininkų grupės. Tačiau Sekminės juk atsirado ir suklestėjo tose pačiose istorinėse bažnyčiose?

Pastebėjome juos - penkis liuteronų kunigus - pirmąją konferencijos dieną, sėdinčius paskutinėje "Lemingtono" viešbučio banketų salės eilėje, tarsi pasirengusius pabėgti kiekvienu momentu. Akivaizdu, kad tai, ką jie išgirdo, per daug jų neišgąsdino, nes kitą vakarą jie atėjo vėl, atsisėsdami šiek tiek arčiau. Trečiąją dieną rytiniame pusryčių susirinkime jie ir vėl dalyvavo, trokšdami priimti tai, kaip patys sakė, "ką mums skyrė Kristus".

Keletas mūsų iš Bendrijos nuėjo prie jų stalo ir meldėsi, kad Jėzus pripildytų juos Savo Dvasia. Po to jie mandagiai padėkojo ir išėjo. Liuteronai elgėsi labai ramiai bei solidžiai, ir kuri laiką mes nežinojome, ar atėjo atsakymas į mūsų malda.

O jis atėjo. Vienas kunigas priėmė Šventosios Dvasios krikštą, kada automobiliu grįžo namo. Antrasis - besiskusdamas kitą rytą. Trečiasis prisiminė, kaip vienas oratorius konferencijoje kalbėjo apie tai, jog Dievo dovanas mes priimame ne tada, kai įsitempiame ir labai stengiamės, bet kuomet pilnai atsipalaiduojame.

- Kur gi aš geriausiai atsipalaiduoju? - paklausė savęs kunigas. Kitą akimirką jis jau stovėjo po šiltu dušu, šlovindamas Dievą dangiška kalba.

Taip prasidėjo pasikeitimas, apėmęs liuteronų bendruomenes nuo vieno iki kito kranto. Ne jų tradicinio tvirtumo atmetimas, bet visai priešingas dalykas: liuteronai - tiek dvasininkai, tiek ir pasauliečiai - ėgavo stiprybės savo tikėjimo pareiškimus paversti kasdiene realybe.

Nuo tada mes matėme, kaip ta pati jėga apimdavo daugelį denominacijų - presbiterionus, baptistus, metodistus, Romos katalikus, episkopalus. Visada iš pradžių susirinkimuose pasirodydavo saujelė šiek tiek priešiška nusiteikusių žmonių, kurie

ateidavo iš smalsumo. O vėliau Dvasios vėjas apimdavo ištisas bažnyčias, ištisas bendruomenes.

Vieną pirmadienio vakarą, 1967-tųjų kovo mėnesį, Rėjaus Bulardo, Pietinio Lanko Bendrijos skyriaus prezidento, namuose buvo tik septyneri studentai iš Notr Damo, kalbėję kitomis kalbomis. Tačiau šiuose namuose jie surado tokį džiaugsmą ir jėgą, jog šiandien daugelis žmonių laiko Rėjų pasaulinio sekmininkiško katalikų judėjimo, prasidėjusio Notr Dame, dvasiniu tėvu.

Raktu į tai vėl tapo nedidelis, pastoviai susirenkantis vietinis skyrius, kartais be nuotaikos, tačiau vis meldžis už Pietinį Lanką ir laukęs, kaip darė ir Šv. Grigorijus, tobulo Dievo meto.

Žinoma, nė vienas žmogus negali aprėpti viso tvarkaraščio - tik jo dalis šen bei ten. 1974-taisiais, spalio mėnesį, aš buvau pakviestas į Vatikaną priimti oficialų įvertinimą ir padėką už Bendrijos darbą, pasiekiant „milijonus“ Romos katalikų vyrų, dirbančių pasaulietinį darbą.

Milijonus? Nustebęs mažčiau, žingsniuodamas pro išsipuošusias šveicariškų gvardiečių eiles. MILIJONUS...? NESIRŪPINKITE DĖL SKAIČIAUS. Taip kalbėjo Dievas nuo pat pradžių. KADA VISKĄ KONTROLIUOJA ŠVENTOJI DVASIA, SKAIČIAI BUS DIDESNI NEGU ŽMOGUS GALĖTŲ ĮSIVAIZDUOTI.

Bet, kai Dvasia nekontroliuoja...

1957-taisiais Si Si Fordas savo lėktuvu skraidino mane dvejas savaites, aplankant tuziną skyrių Pietuose. Ypač stiprų įspūdi mums paliko grupė Hiustone, Teksase; į šeštadieninį pusryčių susirinkimą atėjo virš šešių šimtų žmonių.

- Nesuprantu, - liūdnai kalbėjo vienas vyras, kai po susirinkimo keliese susėdę šnekučiavomės. - Mes turėtume pasiekti tūkstančius žmonių, o ne tik šimtus.

- Tačiau jūs veikiate tik keli mėnesiai, - pasakiau. - Juk reikia laiko, kad...

- Ne Teksase! Čia, Teksase, mes darome didelius dalykus ir darome juos greitai. - Jis pašoko ant kojų. Tai buvo liesas,

raumeningas nekilnojamojo turto agentas, kurio asmeninė karjera tobulai patvirtino jo žodžius:

- Išsinuomokime salę! Pasisamdykime sunkvežimį su įgarsinimo aparatūra. Skelbkime per visas radijo stotis. Pakelkime šį miestą ant kojų!

Endis Sorelas, skyriaus prezidentas, abejodamas papurtė galvą, tačiau kiti nekreipė dėmesio.

- Išsinuomosime Miesto Auditoriją! Ten šeši tūkstančiai šeši šimtai vietų. Kada žmonės išgirs, jog atvyko Demosas Šakarijanas, jie užpildys ją!

Aš pažvelgiau į jį su siaubu.

- Dėl manęs? Kas norėtų klausytis manęs? Aš neesu oratorius. Be to, turiu grįžti namo, nes reikia pirkti šieną ir...

Tačiau vaikinai nenorėjo girdėti jokių argumentų. Mes su Si Si kitą savaitę planavome keliauti, aplankydami Luizianos bei Misisipės skyrius.

- Grįžkite per Hiustoną. Savaitė - tai pakankamas laiko tarpas, kad Teksasas sužinotų.

Ir, kadangi žmogaus meilė Dievui prilygo Teksaso dydžiui, leidau save įtikinti. Arba beveik. Visas kitas dešimt dienų slopinau nuojautą, kad didžiulis Hiustono renginys yra klaida. Per šešerius Bendrijos gyvavimo metus supratau tai, kad šioje paslaptingoje realybėje, vadinamoje Kristaus kūnu, kiekvienas individualus asmuo turi savo funkciją. Kai kurie žmonės - gimę organizatoriai. Kiti - patepti oratoriai. Dar kiti gali patarti. Ir kada kas nors imasi vykdyti ne savo funkcijas, tada tas asmuo ne tik vidutiniškai atlieka darbą, bet ir kartu neleidžia tekėti jėgai per asmenį, kuriam šios funkcijos priklauso.

O mano tarnavimas - nebeabejojau dėl jo nuo tada, kai Holivudo kalvose nuaidėjo trimitai. Aš buvau PADĖJĖJAS. Mano dovana - surasti vietą ir laiką, ir būdą, kad galėtų šviesti kiti. Ji nėra mažesnė arba didesnė už kitas dovanas. Ji tiesiog mano.

Bet mano vardas, apšviestas virš auditorijos? Susirinkimas, nukreiptas į mane? Tai klaida, ir kuo labiau stengiausi paruošti savo kalbą, tuo aiškiau supratau jos nereikalingumą.

- Kame problema? - klausė Si Si, kai suglamžyti prirašyti lapai vienas po kito krito į šiukšlių dėžę. - Tu esi sakęs šimtus kalbų.

Bet tai buvo neteisinga. Aš niekada nesakydavau kalbų. Tiesiog atsistodavau ir - nežinau - KALBĖDAVAU. Kol darydavau tai, kam ir esu pašauktas - pristatinėdavau kitus žmones, atskleisdavau jų pačių galimybes - tol žodžiai ateidavo. Bet tik pagalvojus apie tūkstančius veidų, nukreiptų į mane ir laukiančių mano pamokslavimo, pasidarydavo negera.

O kai grįžome į Hiustoną, jau buvau ant panikos ribos. Endis ir Maksin Sorelai prieš tai pasikvietė mus į namus papietauti, tačiau iš susijaudinimo negalėjau valgyti. Net ir rizikuodamas ižeisti jų virėją Loti Džeferson, aš tik prisiliečiau prie maisto.

Likus maždaug penkiolikai minučių iki devynioliktos valandos, dviem automobiliais išvykome į Miesto Auditoriją: Loti Džeferson, Endis - Maksin negalėjo dalyvauti - Si Si, aš bei dar treji pietų svečiai. Už mylios galėjome matyti Auditorijos prožektorius, šviečiančius lyg teismo ugnį. Uniformuoti stovėjimo aikštelės budintieji prišoko atidaryti mūsų automobilio durų.

Didžiuliame mašinoms skirtame plote stovėjo penki kiti automobiliai.

Pažvelgėme į savo laikrodžius: 19.15. Tvarkaraštyje numatyta renginio pradžia 19.30. Pro šonines duris įėjome į klaikiai šviesią ir tylią Auditoriją - viduje nieko nebuvo, išskyrus budintįjį prie galinio išėjimo. Pastebėjęs nekilnojamojo turto agento žvilgsnį, jis sušuko:

- Išdėsčiau gėlių vazonėlius taip, kaip jūs norėjote! Lėtai ėjome centriniu praėjimu, o mūsų žingsniai aidėjo panašioje į olą salėje. Tos penkerios mašinos, aišku, priklausė daugybei aptarnaujančių asmenų bei budinčiajam.

Apšviestoje scenoje stovėjo eilė kėdžių, tačiau niekas nepanoro ten lipti. Užėmėme septynetą vietų pirmoje eilėje - didesnė jos pusė dar liko laisva - ir aš vėl žvilgtelėjau į laikrodį: 19:25.

Ir tada audringa ekstaziška viltis pradėjo kilti manyje. Galbūt, niekas neateis! Visiškai niekas! Ko gero, Dievas tiesiog saugojo mane nuo mano paties nepaklusnumo.

- Esu tikras, laikraščiuose paskelbiau teisingą datą, - vis kar-tojo nekilnojamojo turto agentas.

Pusę aštuonių jis taip pat pradėjo melsti, kad niekas nepasiro-dytų. Ką mes pasakytume žmonėms, kaip paaiškintume "milži-nišką renginį", į kurį niekas neatėjo?

Aštuntą valandą tapo aišku, kad Dievas padarė neįmanomą dalyką. Tame mieste, kur į šeštadienio susirinkimą anksti ryte galėjo ateiti šeši šimtai žmonių, Jis tiesiog nuleido nematomu-mo šydą ant susirinkimo, neturėjusio Jo palaiminimo. Nekilno-jamojo turto agentas, turintis didelę kaip Teksasas širdį, pirmasis garsiai tai pasakė ir šlovino Dievą.

- Bet ką gi dabar veiksime? - paklausė Endis. - Išsinuomavo-me vakarui šią didžiulę salę. Gal padarykime susirinkimą sep-tyniese?

- Demosai, tu esi kažką užsirašęs, - pasakė Si Si. Tačiau nie-kas nebūtų manęs privertęs ištraukti iš kišenės tų prikeverzotų lapų.

- Ką gi, tada kalbėsiu aš! - Tai buvo Loti Džeferson. - Visada norėjau kalbėti tokioje gražioje vietoje kaip ši!

Ji pakilo iš savo vietos, žengtelėjo prieš auditoriją ir prabilo. Loti buvo nedidelė smulki moteris, nesvėrusi daugiau penkias-dešimties kilogramų, tačiau, prakalbus apie Jėzų, jos balsas už-pildė tą šešių tūkstančių šešių šimtų vietų areną. Ji pamokslavo trisdešimt penkerias minutes taip, lyg visos vietos salėje būtų užimtos. Kiekvieną žodį lydėjo tokia Dievo meilė ir tiesa, jog pajutau, kaip mane paliko visi praeitos savaitės įsitempimai.

Nesupratau tik, kodėl ji pabaigoje pakvietė žmones priimti Jėzų. Nes šešetas mūsų, sudariusių visą publiką, jau seniai "bu-vome atidavę savo širdis Jėzui", kaip ji ragino padaryti.

Vis dėlto, išėjo puiki kalba, kurios niekada nepamiršiu. Pasigirdo žingsniai. Ilgu tuščiu praėjimu ėjo budintysis, jo veidu sruvo ašaros, ir jis priklausė prie pakylos atiduoti savo širdies Jėzui. Ir Loti Džeferson lyg evangelistė, kuriai kiekvieną dieną tenka susitikti su šimtais žmonių, įeinančių į Dievo Karalystę, uždėjo savo rankas ant jo galvos ir kartu su juo meldėsi.

Kas žino? Gal čia ir neįvyko jokios klaidos. Galbūt, Miesto Auditorija tą vakarą buvo Dievo mums skirta vieta, o šis vyras

Jo ieškoma žmogumi. Tik supratau, kad man buvo priminta dar kartą - neaišku, ar kitiems žmonėms reikėdavo priminti dalykus taip pat dažnai kaip man - jog tik Dvasia gali patraukti žmones pas Jėzų.

Ir būtent Dvasios dovanas Jis naudos šio tikslo įgyvendinimui. Jis nesuteikė man evangelisto dovanos. Žinoma, aš turėjau būti liudytoju. Kiekvienas Krikščionis yra liudytojas. Tik vieta, kur aš galėčiau kalbėti apie Jėzų, greičiausiai, bus ne pakyla, bet karvių ferma. Štai kokią svajonę po viso to man davė Dievas: automobilių pardavėjas kaip Linvudas Safordas iš Vašingtono kalba apie Jėzų kitiems autodileriams; advokatas kaip Kermitas Bradfordas iš Atlantos, Džordžijos valstijos, liudija apie Jėzų kitiems teisininkams; fermeris - pienininkas pasakoja apie Jėzų kitiems fermeriams.

Tuo būdu visa įvyksta labai natūraliai, pradėdant nuo bendros kalbos, bendrų interesų...

* * *

Kiekvienas pieno fermos savininkas rūpinasi gyvulių veisimu. Tai labiausiai mus traukiantis dalykas pasaulyje: rasti tą retą gyvulį, kuris nekintamai perduotų savo gerąsias savybes kitai kartai. Kas mėnesį skaitydavau Holšteino - Friziano Asociacijos žurnalą, studijuodamas genealogines lenteles. Kiekvieną kartą man vėl ir vėl palikdavo išpūdį Burko veislė, išvesta Pabsto fermoje, Viskonsine.

Pamenu, kada pirmą kartąėjome per švarius veršelių gardus, ieškodami mažo jautuko, kuris įvestų šią veislę į mūsų bandas. Pirmasis gyvulys, prie kurio stabtelėjau pasigėrėti, kainavo 25000 dolerių - daug kartų daugiau nei aš galėjau užmokėti. Tarp šių dvejų ir trejų mėnesių amžiaus jautukų buvo kainuojančių ir 50000 dolerių, ir tik 1000 dolerių.

Ir staiga pastebėjau jį. Garde palei pietinę sieną stovėjo nedidukas tvirtas jautukas, kurį iš kitų tarpo išskyrė lyg koks švytėjimas. Tai buvo tas pats fenomenalus reiškinys, kuris pastoviai stebindavo mane Bendrijos susirinkimuose, kai tarp atėjusių keturių šimtų žmonių staiga "pamatydavau" vyrą, kuris

savo liudijimu toliau turėtų tęsti susirinkimą. Dabar šis dvejų šimtų svarų jautukas išsiskyrė lygiai taip pat.

Prisiartinau prie jo aptvaro. Jautuko vardas - PABSTO LYDERIS, kaina - 5000 dolerių. Patiko tai, ką apie jį perskaičiau: jo motina priklausė E kategorijai (puikūs pieno primilžiai), o tėvas jau turėjo virš penkiasdešimties E kategorijos dukterų. Tačiau šie dalykai tik patvirtino tai, ką supratau, jį pamatęs.

- Imu Pabsto Lyderį, - pasakiau priėjusiam fermos menedžeriui.

Ponas Silvesteris nustebeęs pažiūrėjo į mane. Gyvulių augintojai niekada taip greitai neapsisprendžia - pirmiausia viską aptaria nuodugniose konsultacijose su savo patarėjais.

- Ar jūs esate tikras? Norėjau parodyti jums keletą gyvulių kitame garde, ir ponas Pabstas manė, kad jus sudomins...

- Visiškai tikras, pone Silvesteri.

Taigi jis įvedė gyvulį į transportavimo narvą ir nugabeno pas mus už papildomus 350 dolerių. Iš viso Lyderis man kainavo 5350 dolerių. Dažniausiai pirma dešimtis buliaus dukterų tiksliai atspindėjo sugebėjimus. Ir kiekviena iš pirmos dešimties Lyderio dukterų paveldėjo pranašiasias tėvo ypatybes: išvaizdą, atsparumą ligoms, jo veislei būdingą aukštą pieno produkcijos kokybę. Net ir keletas mūsų mažų laibakojų karvių atsivedė veršelius, kurie paveldėjo ne jų trūkumus, bet tėvo privalumus. Per daugiau nei penkiolika metų, kol laikėme jį veislei, kiekviena iš penkių tūkstančių Lyderio dukterų liko paženklintos tikra savo tėvo kokybe. Pabsto Lyderis buvo vienas iš milijono gyvulių, galintis perduoti savo panašumą kiekvienią kartą.

Tuo tarpu ponas Silvesteris su liūdesiu pranešė, jog tą patį sezoną už 50000 dolerių parduotas gyvulys nepasiteisino kaip patikimas reproduktorius.

- Jis nebuvo vertas ir 5000 dolerių. O mažasis jautukas, kuri paėmėte jį, kainavo du kartus po 50000 dolerių.

Ir taip įvyko ne kartą. Kiekvienas jautukas, pirktas Pabsto fermoje, su kaupu išpildydavo lūkesčius. Liudijimas? Yra kaip yra.

Atsimenu tą dieną, kai ponas Silvesteris palinko virš stalo fermos valgomajame, labai rimtas ir susimąstęs.

- Sakykite, Šakarijanai. Jūs nedarote pasirinkimo tiesiog vietoje kaip vaizduojate. Jūs turite patarėją, ar ne tiesa? kažkas ateina prieš jus ir suteikia rekomendacijas?

- Ką gi, pone Silvesteri, tiesą sakant, turiu. Jis triumfuojančiai apsižvalgė.

- Aš tai žinojau! Kas jis? Sakykite! Mes nepakelsime jums kainų dėl to, jei žinosime, į ką jis nurodė.

- Jūs norite pasakyti, kad tikrai nežinote, kas yra mano Patarėjas?

- Ne. Tikrai! Čia, pas mus, pastoviai sukasi tuzinas pirkėjų ir tarpininkų. Akivaizdu - jūsų vyras yra profesionalas.

- Apie gyvulius išmano daugiau nei mes visi kartu šioje fermoje.

- Jau labai patyręs, ech?

- Jis dirba versle ilgiau nei kas nors kitas.

- Specializuojasi "Holšteinuose", ar ne?

- O taip, absoliučiai.

Žinoma, aš tęsiau kiek galėjau. Tuomet, kai visiems sakiau savo Patarėjo vardą, negalėjau išsivaizduoti stipriau kvapą užgniauzusios publikos.

- Viešpats Jėzus SUKŪRĖ šiuos gyvulius, - pasakiau jiems.

- Jūs ir aš galime atsižvelgti tik į genealogiją. O Jis mato tai, kas yra gyvulio viduje - taip pat ir žmogaus.

Tuo būdu šių vyrų širdys ir protai tobulai atsivėrė. Galimybė parodyti gyvąjį Dievą žmogui pažįstamoje aplinkoje - kaip tik tam ir įkurta Bendrija.

Pažįstama aplinka - prisiminiau sunkų laikotarpį mūsų skyriui Lankasteryje, Pensilvanijoje, kada taip sunkiai atsirado konservatyvios fermerių bendruomenės pripažinimas. Pagrindinis kontrargumentas buvo toks - Bendrija atėjo "iš kažkur", todėl mūsų poreikiai bei problemos skiriasi nuo jų.

Taigi kartą, kai Roza ir aš lankėmės Lankasteryje, skyrius pakvietė kelis tuzinus vietinių fermerių į pietus. Aš, kaip fermeris, atsistojau ir pabandžiau įtraukti juos į diskusiją.

Akmeninė tyla. Žinote, kaip tai atsitinka: kuo blogiau darai, tuo blogiau ir gaunasi. Mažėjant mano pasitikėjimui, mano gestai sustiprėjo. Išskėčiau abejas rankas, po to sulenkiau link savęs:

- Bendrijos sėkmė priklauso nuo visų mūsų dalyvavimo! Tačiau mano rankos užkliudė stalo viduryje stovėjusį pieno ąsotį. Jis apvirto, o pieno čiurkšlės nubėgo per mano geriausią kostiumą tiesiai į batus. Iš nusivylimo nesuprasdamas ką darau, padėjau koją ant stalo ir balta staltiese pradėjau šluostyti batą.

Roza aiktelėjo:

- Demosai! Ką tu darai! Pažvelgęs į stalą, supratau.

Paskubomis nukėliau koją. Pajutau, kaip išraudo mano veidas, tad norėjau tiesiog visas pasislėpti po stalą.

- Žmonės, aš tik pamaniau, kad esu fermoje, - atsiprašiau.
- Jums teko melžti karvę, kai ji staiga paspyrusi visą kibirą išverčia ant jūsų?

Kažkas kambario gale tyliai sukikeno, ir staiga visi pratrūko kvatoti. Kambarys keletą minučių drebėjo nuo juoko, kuris pakeitė susirinkimą. Pražilę seni fermeriai kėlėsi ir pasakojo, kaip Dievas padėdavo jiems per žiemos pūgas bei vasaros sausras, o vakaro pabaigoje Lankasterio skyrius turėjo daugybę naujų narių.

- Ar žinai, kas pakeitė mūsų nuomonę? - vėliau sakė man vyrai. - Tai, kad tu užkėlei koją ant stalo. Tada mes supratome, kad tu tikrai esi fermeris kaip ir mes.

PASAULIS PRADEDA SUKTIS

1956-taisiais mes įteisinome pirmąjį skyrių Kanadoje, Toronte, ir nuo tada žodis TARPTAUTINĖ mūsų pavadinime įgavo daugiau prasmės. Vis dėlto, Kanada bei JAV užima gana nedidelę pasaulio dalį. Aš vis mažiau apie žemės rutulį, kurį mačiau besisukantį prieš save tą 1952-ųjų naktį. Milijonai gyvų ir mylinčių žmonių kiekviename žemyne žvelgė aukštyn, laukdami savo Viešpaties Atėjimo.

Šeštasis dešimtmetis artėjo prie pabaigos, bet nieko panašaus dar nesimatė. O kai atsirado galimybė - aš vos jos nepraleidau.

1959-tųjų gruodį gavome pakvietimą. Per organizaciją CARE Bendrija buvo išsiuntusi labdarą bado aukoms Haičio Respublikoje. O dabar prezidentas Fransua Duvaljeras pakvietė mus į šią šalį trejas savaites vesti susirinkimus.

- Apie Duvaljerą žinau tik tai, - pasakiau kitą šeštadienį mūsų grupei "Kliftono" kavinėje, - kad jis vienas didžiausių diktatorių pasaulyje.

Kankinimai, slaptoji policija - kiekvienas ten yra girdėjęs įvairių istorijų apie "Papa Dok".

- Nuvykti į šią šalį jo vyriausybės kvietimu reikštų lyg ir mūsų pritarimą šiems dalykams.

Tačiau Roza priėmė šį iššūkį:

- Demosai, argi tavo regėjime kurios nors pasaulio dalys buvo atskirtos dėl ten valdančių vyriausybių?

Pamėginau prisiminti. Ne - kiekvieną kontinentą, kiekvieną salą buvo pripildę žmonės, stovintys petys į petį, bet mirę ir be vilties pirmąjį kartą, o džiaugsmingai gyvi antrąjį.

- Ten neegzistavo politinių susiskaidymų.

- Taigi manau, kad jų neturėtų atsirasti ir dabar. Kuo prasčiau politinė padėtis, tuo labiau žmonėms reikalinga Dvasios parama.

Žinoma, Roza buvo teisi. 1960-tųjų vasarį dvidešimt penkeri žmonės iš Bendrijos sėdo į lėktuvą, skrendantį į Haitį. Mes nežinojome, kad šis pirmasis skrydis - tai kelionių, vykstančių kitus penkiolika metų, pradžia. Žinojome tik tai, kad kiekvienas iš mūsų kažkokiu būdu gavome pinigų lėktuvo bilietui, išėjome atostogauti žiemą - "o mano žmona vylėsi pakeliauti vasarą!" - ir vykome remiami savo skyrių maldų.

Vos tik lėktuvas sustojo Porto Princo aerouoste, atsidarė priekinės durys ir į vidų įžengė armijos karininkai, pasipuošę medaliais ir juostelėmis.

- Ar čia yra daktaras Šakarijanas? - paklausė vienas iš jų, tikriausiai vertėjas.

- Aš Demosas Šakarijanas, - atsakiau. - Bet aš esu tiesiog fermeris, o ne...

- Sveiki atvykę į Haitį, daktare Šakarijanai. Jūsų bagažas bus pristatytas į viešbutį. Prašau, eikite su mumis.

Žiūrint nustebusiems kitiems keleiviams, mes išlipome iš lėktuvo ir praėjome akylai stebimi pro dvigubą kareivių koloną. Mūsų laukė ilgų juodų limuzinų eilė. Net neprisiartinome prie muitinės salės, kuriai lėktuve buvome užpildę tiek daug paraiškų. Lydimi motociklininkų eskorto, su sirenomis pasileidome per miestą į "Rivieros" viešbutį. Čia mūsų laukė senatorius Arturas Bonhomas, senato daugumos lyderis.

- Viskas paruošta jūsų susirinkimui šįvakar, - tarė jis puikia anglų kalba.

Sužinojęs, jog esu fermeris - pienininkas, jis pasiūlė aprodyti man vietinį gyvulių turgų. Mane sužavėjo žmonės, kuriuos mes lenkėme pakeliui: vieni vedė karves, kiti - ožkas; moterys, be didesnių pastangų balansuodamos, ant galvų nešė aukštus krepšius su ananasais, melionais ar net viščiukais. Tačiau, mano nuostabai, kai pasiekėme turgų, pamačiau, jog gyvuliai skerdziami ir pardavinėjami tiesiogusių knibždančioje aikštėje.

- Tai dėl sausros, - paaiškino senatorius Bonhomas. - Kiek pamenu, tai didžiausia sausra. Reikia skersti gyvulius, nes jiems nebėra žolės.

Silvijo Kato stadionas Porto Prince talpina 23000 žmonių ir, kai pusę aštuonių vakaro mūsų dvidešimt penkerių žmonių grupė atvyko į vietą, stadionas buvo beveik pilnutėlis. Žaidimų aikštės centre stovėjo didžiulė 20 pėdų pločio ir 60 pėdų ilgio medinė pakyla, paruošta mūsų tarnavimams. Man būtų labiau patikę, jei kartu su mumis ant pakyls nebūtų matęsi tiek daug karinių uniformų, tačiau senatorius Bonhomas užtikrino, jog generolų bei oficialių vyriausybės narių dalyvavimas suteikia susirinkimams tam tikrą statusą žmonių akyse.

Pabandėme pradėti nuo keleto himnų, tačiau greitai suprato, jog niekas prie mūsų neprisijungia. Tada nusprendėme grįžti prie visų Bendrijos susirinkimų esmės - asmeninių liudijimų. Ir vėl pasitvirtino mūsų vyrų paprastas priėjimo būdas prie reikalo esmės. Neiškilo jokios teologinės, politinės ar rasinės konfrontacijos, kada jie, padedant vertėjams, kalbėjo apie visiems žmonėms bendras problemas - nesutarimą tarp draugų, ligas šeimoje, kovą už savo būvį.

Kitą vakarą kiekviena vietelė stadione buvo užimta, ir dar tūkstančiai sėdėjo žaidimų aikštėje ant žolės. Trečiąją vakarą senatorius Bonhomas pasakė, jog susirinkime dalyvauja apie trisdešimt penkis tūkstančius žmonių.

Vis tik, ne visi iš jų išėjo malda.

Bėdos prasidėjo tada, kai kalbėjo Erlas Priketas. Jo verslas apėmė eksploatuojamų industrinių vandens telkinių užterštumo kontrolę Niu Džersio valstijoje, bet tą vakarą jis kalbėjo apie savo asmeninę kovą su alkoholizmu. Tai labai tiko publikai;

senatorius Bonhomas sakė, jog alkoholizmas yra rimčiausia problema saloje.

Erlas pasakojo, kaip jis pradėjo išgėrinėti su savo klientais, nes kitu atveju "būtų praradęs savo verslą". Erlas buvo iš tų žmonių, kurie nebesugeba sustoti. Jį paliko žmona, gydytojas pasakė, kad jis stato į pavojų savo gyvenimą, tačiau jis neturėjo jėgų įveikti šio įpročio.

Stadione stiprėjo triukšmas, ir jau beveik nebesigirdėjo Erlo žodžių.

- Pagaliau tiek mano kepenys, tiek inkstai taip nukentėjo, - jis kalbėjo, - jog gydytojas pasakė, kad aš begyvensiu tik šešetą mėnesių. - Ir tuo momentu, kaip jis prisiminė, vienas draugas pakvietė jį į Bendrijos pusryčių susirinkimą "Brodvudo" viešbutyje, Filadelfijoje. - Tai buvo tas pats viešbutis, kurio šeimininkas praėjusio trečiadienio vakarą išmetė mane lauk ir liepė niekada ten nebepasirodyti.

Linktelėjau priekin, stengdamasis išgirsti jo žodžius per vis didėjanti staugimą. Man teko dalyvauti tame pusryčių susirinkime, ir aš niekada nepamiršiu Erlo, vilkinčio švairiu baltu kostiumu, išsitiesusio ant grindų ir maldaujančio Dievo pasigailėjimo.

Vienas vertėjas pasilenkė prie manęs:

- Ar matote tuos vyrus, daktare Šakarijanai?

Pažvelgiau jo nurodyta kryptimi ir pirmą kartą pastebėjau koloną vyrų, vilkinčių raudonais chalatais ir apsigaubusių galvas raudonais kapišonais. Maždaug treji jų šimtai lėtai žygiavo taku, supančiu žaidimų aikštę, ir juos sekė dar keletas paprastai apsi- rengusių žmonių.

- Tai vudu kunigai, - paaiškino vertėjas. - Jie bando sužlugdyti susirinkimą.

Dabar jau galėjau iš minios staugimo išskirti keistai ritmišką jų dainavimą. Šimtai žmonių iš tribūnų plūdo žemyn, prisijungdami prie jų procesijos.

Man iš dešinės esantis generolas riktelėjo įsakymą, ir už jo stovėjęs kareivis dingo nuo pakyls.

- Ką jis pasakė? - paklausiau vertėjo.

- Jis įsakė kareiviams pasiruošti. Jie žino, ką reikia daryti tokiomis atvejais.

- Ne! Nedarykite to! - aš pasisukau į generolą. - Nekvieskite kareivių! Prašau!

Generolas per vertėją pasakė:

- Jeigu mes jų nesustabdysime, štai kas atsitiks. Jie eis ratais tol, kol prie jų prisijungs pakankamai didelė minia. Tuomet jie pradės rėkti. Ir jūsų šiandieninis susirinkimas pasibaigs.

Pažvelgiau į senatorių Bonhomą, vildamasis paramos, tačiau jis gūžtelėjo pečiais:

- Nežinau, ką dar galėtume padaryti. - Supratau, kad senatorius galvojo ne tik apie žmones, esančius stadione, bet ir apie dešimtis - gal ir šimtus - tūkstančių žmonių, besiklausančių radijo transliacijos kaimeliuose bei kalnų perėjose visoje saloje. Mes matėme keletą šių kaimelių popietinėje išskyloje į kalnus; juose radijo garsiakalbiai kabėjo ant medžių ar namų, būdami vienintele žmonių pramoga ilgomis tamsiomis naktimis.

Erlas bandė pasakoti apie stebuklingą pasikeitimą, prasidėjusi jo gyvenime tą šeštadienio rytą - susitaikymas su žmona, mediciniškai "neįmanomas" kūno išgijimas - bet viskas veltui. Jis nustojo kalbėti ir pasisuko į mane pasitarti. Gyvatės pavidalo linija, nutįsusią paskui raudonai apsirengusius kunigus, dabar jau sudarė maždaug tūkstantis žmonių, ir ji ilgėjo kiekvieną minutę. Ir vis tik... jei panaudosime Haityje įprastus stiprios armijos metodus susirinkimo apsaugojimui, ar nesužlugdysime to, dėl ko čia atvykome? Mes esame čia tam, kad parodytume Viešpaties, o ne ginklo jėgą.

- Prašau, generole, - maldavau. - Palaukite. Yra geresnis būdas.

Tačiau kai mes, dvidešimt penkeri Bendrijos nariai, skubiai susirinkome pakylės galinėje dalyje, aš labai norėjau sužinoti tą būdą. Tūkstančių žmonių akivaizdoje, laukusių, ką gi mes darysime, sustojome ratu, apsikabinome rankomis per pečius ir pradėjome melstis.

Po kiek laiko atsimerkiau ir vogčiomis žvilgtelėjau į stadioną. Padėtis blogėjo. Ko gero, marširuojančiųjų skaičius išaugo iki dvejų tūkstančių, ir dar jie pradėjo ploti rankomis. Tribūnose praretėjusi publika pradėjo ploti taip pat, šlykščiai pulsuojančiai linguodama pirmyn ir atgal. Jau pasigirdo rėkimas.

- Privalau juos sustabdyti, - tarė generolas. - Ne, - atsakiau. - Dar ne.

Vėl palenkiau galvą:

- Viešpatie, tai Tavo valanda! Viešpatie, išgelbėk savo susirinkimą!

Iš kažkurių už mūsų esančių vietų išgirdau šauksmą. Pasisukau į ten manydamas, jog kažką nudūrė peiliu. Į tą pusę skersai aikštės nubėgo kareiviai. Tada visi pamatėme vyrą ir moterį, skubančius veja link pakylos. Vyras savo glėbyje nešėsi vaiką.

Tuo metu kitoje aikštės pusėje marširavimas virto į ritmingą šokį. O pora jau pasiekė pakylą. Ir staiga senatorius Bonhomas didžiuliais žingsniais nuskubėjo prie pakylos krašto ir pasilenkė ties jais.

Kitą akimirką jis sugrižo atgal, nešdamas ant rankų liesą aštuonerių ar devynerių metų berniuką, kuris apstulbęs žvilgčiojo savo giliai įdubusiomis rudomis akimis.

- Šis berniukas! - jis ištarė. - Aš jį pažįstu! Jis iš mano rajono - pažįstu jo šeimą visą savo gyvenimą!

Jis žiūrėjo tai į vieną iš mūsų, tai į kitą, tiesiog drebėdamas iš susijaudinimo.

- Jis gali matyti! Tai įvyko, kai jūs kalbėjote, - pasakė jis Er-lui. - Jo akys atsivėrė! Jis gali matyti!

Aš vis dar nesusigaudžiau.

- Jūs turite galvoje... jis buvo aklas? - paklausiau.

Senatorius pyktelėjęs pasisuko į mane.

- GIMĖ aklas! - tarė jis. - Buvo aklas visą gyvenimą iki šios akimirkos!

Vis laikydamas berniuką glėbyje, jis beveik nubėgo prie mikrofono. Pradžioje jo balsas neprasiveržė pro dainavimo bei

plojimo gausmą. Bet pagaliau, matydami prie mikrofono aukštą pažįstamą senatoriaus su vaiku glėbyje figūrą, kai kurie žmonės nurimo. Vertėjas buvo akivaizdžiai sukrėstas šio įvykio, nes negalėjo išversti nė vieno žodžio iš to, ką senatorius kalbėjo miniai. Tačiau netrukus visi pajutome nuotaikos pasikeitimą stadione. Nors marširavimas tęsėsi, triukšmas aiškiai slopo. Plojimas pakriko. Dabar visos akys buvo nukreiptos į senatorių.

Visus persmelkė lyg elektros srovė. Žmonės pradėjo verkti; šen bei ten pamačiau į dangų iškeltas rankas. Galiausiai net raudonieji kunigai nutraukė savo dainavimą ir sumišę stovėjo.

Mažasis berniukas, tapęs viso dėkojimo centru, įtemptai ir iškilmingai žvalgėsi aplink save, šiek tiek muistydamasis senatoriaus rankose. Negalėčiau pasakyti, kokį įspūdį jam padarė pirmasis žvilgsnis į pasaulį, tačiau buvo akivaizdu, kad jis matė, nes jo akys sustodavo tai prie vieno objekto, tai prie kito, bet ypač vis nukrypdomos į ryškias juosteles ant generolų uniformų. Taip pat dažnai jis žvelgė tiesiog į aukštai virš mūsų kabančius stadiono prožektorius, kol jų šviesa priversdavo jį krūpčioti ir verkšlenti.

Jo tėvai užlipo ant pakylos šoniniais laiptais ir dabar stovėjo šalia senatoriaus. Jis pastatė berniuką ant žemės greta jų.

O aš vis žiūrėjau į šį didžiulį garbinančių žmonių susibūrimą. Petys prie peties, šlovinimui pakeltos galvos - kur man matytas šis vaizdas? Ir tuomet, be abejo, prisiminiau...

Kai senatorius atsitraukė nuo mikrofono, mes paprašėme vertėjo užimti jo vietą ir paprastai pakviesti: ar visi, norintys pažinti šį mylintį Jėzų, neateitų čia, į aikštę.

Pakilę iš savo vietų, į aikštę pradėjo plūsti šimtai ir šimtai žmonių. Daugelis jų, kurie buvo prisijungę prie vudiečių maršo, taip pat atskubėjo į aikštės vidurį. Netrukus prie pakylos sustojusi minia išaugo į visas puses. Per dvidešimt minučių čia susirinko penki tūkstančiai žmonių.

Kitą dieną žmonės pripildė stadioną dar prieš pusiaudienį; ir vėl aikštėje susitelkė tūkstančiai, pakvietus atgimimo maldai. Įvyko dar daugiau išgydymų, vieni - tiesiog mūsų akivaizdoje, ant pakylos, kiti - kažkur kitur didžiulėje arenoje. Trečiąjį

vakarą po aklojo berniuko išgydymo, mūsų nuomone, apie dešimt tūkstančių žmonių atsiliepė į pakvietimą priimti Jėzų.

Daugelis patekusių arti prie pakylos tiesiog išraudojo nuodėmių išpažinimą, ypač dėl burtininkavimo bei demonų garbinimo. Prie pakylos buvo atnešta ir palikta įvairiausių daiktų. Plaukų kamuoliukai, raižyto medžio gabalai, nedideli maišai su kaulais bei plunksnomis. O labiausiai šioje šlykščioje krūvoje mane džiugino šimtai raudonųjų apsiaustų.

* * *

Baigėsi priešpaskutinis susirinkimas. Stovėjau prie lango viešbučio kambaryje, žiūrėdamas į mėnulio šviesos nutviekstą įlanką, pernelyg išsekęs ir pernelyg linksmas, kad galėčiau eiti miegoti. Linksmas... ir susirūpinęs. Kas gi iš tiesų atsitiko susirinkimuose? Kažkokia masinė isterija? Minia sureagavo į vudu dainavimą vieną minutę, po to į Krikščionišką evangelizavimą kitą minutę, o gal ji taip pat lengvai nukryptų dar kitur? Ką tie tūkstančiai žmonių galėjo suprasti apie Kristaus realumą per trejų savaičių susirinkimus? Kas bus su jais dabar?

Teoriškai aš žinojau, kad mes paliksime juos visagalio Dievo rankose. Bet faktiškai aš nepakankamai tvirtai tikėjau, kad šito užtenka.

- Parodyk man, Viešpatie, kad tai tikra. Parodyk, kad kažkas tikrai įvyko.

Kitą rytą aš aiškiai pastebėjau jį už terasos. Mes pusryčiauome plačioje, atviroje "Rivieros" verandoje: grupė mūsųškių iš Bendrijos, senatorius Bonhomas, kiti oficialūs valdžios pareigūnai bei keletas kariškių - tas pats būrys, kuris kas rytą susitikdavo pusryčiauti ir melstis. Sėdėjau prie stalo su senatoriumi Bonhomu bei dar šešeriais vyrais, kai šypsodamasis prie mūsų priėjo padavėjas.

-Bonjour, messieurs! - tarė jis, pildamas kavą į puodelius.

Pirmą kartą išgirdome jį kalbant. Šis jaunuolis niūriu veidu aptarnaudavo mus kas rytą, netardamas nė vieno žodžio. Atsisojęs šalia senatoriaus Bonhomo, jis vėl prašneko, vėl ir vėl spausdamas laisvąją ranką prie krūtinės.

- Jis sako, - paaiškino senatorius Bonhomas, pasisukdamas į sėdinčius už stalo, - kad pabudęs širyt jis pajuto, jog didžiulis jį spaudęs sunkumas dingo.

- Jis dalyvavo vakarykščiame susirinkime, - toliau vertė senatorius. - Jis neišėjo į priekį, bet, kada jūs meldėtės už tuos, kurie išėjo, jis tarė savo širdyje: „Jėzau, jei Tu esi toks, kaip sako šie vyrai, aš noriu sekti Tave”.

Pastebėjęs visų mūsų žvilgsnius, vyras nuleido kavinuką ant stalo. Senatorius vertė toliau:

- Visą gyvenimą mane spaudė šis sunkumas. Mintys. Baisios, blogos mintys. Bijojau savęs, bijojau eiti miegoti dėl ateisiančių minčių.

Padavėjas pradėjo kūkčioti. Senatorius vertė jo žodžius: - Širyt, atvėręs akis, supratau, jog sunkumas dingo. Jaučiausi lyg padarytas iš šviesos, lyg galėčiau lengvai pakilti nuo lovos. Vėduje neliko jokio sunkumo.

Pravirko dar kažkas. Pamačiau kitą padavėją, kurio skruostais taip pat sruvo ašaros. Senatorius išvertė:

- Aš pažįstu šią šviesą! Man taip pat kildavo panašios mintys. Prieš ketverias dienas aš atėjau prie pakylės, kada buvo kviečiami tie, kurie norėjo naujo gyvenimo. Nuo to laiko dar laukiau grįžtančių šių minčių, bet jų nebeliko. Mano protas tapo žmogaus protu, o ne žvėries.

Dabar atėjo mano eilė nusišluostyti ašaras, kai sušnibždėjau:

- Viešpatie Jėzau, atleisk man! Atleisk, jog abejojau Tavo galia!

* * *

Vėliau tą patį rytą gavome žinią, jog daktaras Duvaljeras trejetą mūsų priims prezidento rūmuose.

Mūsų paimti atvažiavo vienas iš spindinčių limuzinų.

- Audiencija pas prezidentą paprastai trunka penketą minučių, - pasakė prie vartų mus sutikęs pareigūnas. - Nežinau, kada jis jus pasikvies, bet štai čia kambarys, kuriame galite luktelėti.

Milžiniškame laukiamajame sėdėjo apie penkiasdešimt žmonių, daugelis su atašė lagaminėliais prie kojų. Prisėdome, pasirošę ilgam laukimui, bet, mūsų nuostabai, iš karto atsivėrė prezidento kontoros durys, ir mes buvome pakviesti užėiti. Neįsivaizdavau, kaip turėtų atrodyti diktatorius. Žinoma ne taip, kaip šis neaukštas, apkūnus vyras didžiuliais apvaliais akiniais, kuris pakilo iš užstalės mūsų pasveikinimui. Puikia anglų kalba jis pasiteiravo, ar mes patogiai gyvenome. Mes kalbėjome apie susirinkimus, didžiulį dalyvių skaičių, vudu spaudimą šalyje.

Penkerios minutės išsitęsė iki dešimties. Po to iki dvidešimties. Daktaras Duvaljeras uždavė eilę klausimų apie gyvulių auginimą bei pieno gamybą Jungtinėse Amerikos Valstijose. Prabėgus pusvalandžiui, jis pažvelgė į laikrodį.

- Norėčiau pratęsti mūsų pokalbį, - tarė jis, - tačiau laukia dar daug žmonių.

- Prieš mums išeinant, - pratariau, - ar negalėtume pasimelsti už jūsų šalį ir žmones čia, šiame kabinete?

Visi nulenkėme galvas, įskaitant daktarą Duvaljerą ir jo personalą. Mes, Bendrijos nariai, meldėmės balsu ir prašėme Dievo palaiminimo tūkstančiams žmonių, kurie dalyvavo susirinkimuose patys ar neakivaizdžiai, radijo pagalba, bei naujiems ten prasidėjusiems gyvenimams. Po to kažkas paklausė daktaro Duvaljero, ar jis neturi ypatingo poreikio, dėl kurio mes galėtume pasimelsti.

- Lietaus, - iš karto atsakė jis. - Paprašykite Dievo lietaus.

Mes susižvalgėme šiek tiek neužtikrintai, tačiau vėl palenkėme galvas.

- Viešpatie Dieve, Tu išliejai Savo Dvasią į ištroškusias širdis, tad pasiųsk lietu, mes meldžiamės Tave, ir ant ištroškusios žemės.

Tą vakarą į paskutinįjį susirinkimą atėjo mažiausiai žmonių. Buvo paprasta priežastis.

Niekas nenorėjo permirkti stiprioje liūtyje.

AUKSO GRANDINĖ

1975-tųjų gegužės 24-toji; Roza ir aš vėl sėdome į lėktuvą Los Andželo Tarptautiniame aerouoste.

Ši kartą nebuvo mus išlydinčios minios - tik Stivas su žmona Debra, atvežę mus į aerouostą. Nesimatė nei susirūpinusios vyresniųjų grupės iš armėnų bažnyčios, nei nerimaujančių veidų. Kodėl gi jiems rūpintis! Per pastaruosius dvidešimt ketverius metus, prabėgusius nuo mūsų pirmosios kelionės lėktuvu, Roza ir aš sėkmingai nuskridome daugiau negu du milijonus mylių.

Su Stivu trumpai aptarėme televizijos laidą, skirtą Bendrijai, kurios medžiagą jis ruošėsi filmuoti Portlende, Oregono valstijoje, mūsų išvykos metu. Roza paskutinį kartą apkabino Debi. Po to mes pakilome trapu į lėktuvą. Tą vakarą Honolulu kryptimi mes skridome į Auklendą, kur šešiolika Naujosios Zelandijos skyrių organizavo savaitinį renginį, pavadintą "Jėzus' 75". Naujausiomis žiniomis, į renginį ruošėsi ateiti tiek daug tūkstančių žmonių, jog Bendrija septyneriems vakarams turėjo išnuomoti lenktynių treką, vadinamą Aleksandros parku.

Pakilus į orą, buvo pateikti pietūs, o po to Roza atrėmė galvą į langą savo įprastiniam poilsiui skrydžio metu. Turėjau gerą galimybę paruošti atsakymą į pirmąjį klausimą, kurį užduos tie tūkstančiai: kas yra Bendrija?

Kaip gi aš atsakyčiau į toki klausimą? Remdamasis statistiniais duomenimis? Žinoma, jie kėlė susidomėjimą. Išsiėmiau, užrašų knygele, pieštuką ir trumpai pasižymėjau:

- Gyvavimo trukmė: 24-eri metai;
 - Registruotų valstijose skyrių skaičius: 50;
 - Registruotų kitose šalyse skyrių skaičius: 52; Iš viso skyrių: 1650;
 - Vidutinis žmonių, apsilankančių visuose skyriuose per mėnesį, skaičius: virš pusės milijono;
 - Augimo greitis: vienas naujas skyrius per dieną.
- Nusišypsojau, prisimindamas Oralo Robertso Svajonę apie tūkstantį skyrių, kuri kadaise atrodė tokia fantastiška. Ne-trukus mes turėsime dukart tiek. Rašiau toliau:
- "Balso" žurnalų mėnesinis tiražas: 800.000;
 - Televizijos stočių, transliuojančių mūsų laidą "Gerosios naujienos", skaičius: 150;
 - Žiūrovų skaičius per savaitę: keturi milijonai;
 - Kelionių skaičius lėktuvu į kitas šalis: trejos per metus, pradedant 1965-taisiais.

Padėjau pieštuką į lovelį. Ar tikrai šiuo būdu reikėtų pristatyti Bendriją? Skaičiuojant žmones, išvardijant renginius? Ne.

Gera, o ką galima pasakyti apie įvairius mūsų tarnavimus?

Vienas jų - IŠGYDYMAS. Mes niekada Bendrijoje per daug neakcentuodavome išgydymų, nes tai iš karto nukreipdavo visą dėmesį. Tačiau išgydymai vyksta lygiai taip pat. Pastoviai. Kartais pasikviečiame žmogų, turintį Šventosios Dvasios suteiktą gydymo dovaną, vadovauti specialiam tarnavimui. Tačiau dažniau tai būna eilinis narys, įprastai tarnaujantis ir naudojamas Dievo tam tikru momentu.

Mano dovana, pavyzdžiui, buvo pagalbos teikimas, ne gydymas. Ir visgi...

1961-mųjų gegužę Bendrija pasiuntė didelę delegaciją į pasaulinę Sekmininkų konferenciją, vykusią Jeruzalėje. Su kiu jauduliu vaikštinėjome tose vietose, kurias Biblijos dėka pažinome jau ilgus metus! Alyvų kalnas, Gražieji vartai, Siloamo tvenkinys - mes netgi apgailestavome, kai atėjo laikas važiuoti į konferencijų salę. Renginyje dalyvavo maždaug trys tūkstančiai žmonių, ir mums su Roza pasirodė, jog jie visi atvyko vienu metu ir visi iš karto bandė įsispauti į konferenciją

salę. Konferencija buvo tokia populiari, jog jos dalyviams, norint patekti į salę, reikėjo parodyti specialius ženklelius.

Pastebėję mūsų bičiulį Džimą Brauną, Bendrijos delegatą iš Parkesburgo, Pensilvanijos valstijos, drauge stabtelėjome atokiau, laukdami, kol praretės minia.

- Dee-mosas Šaka-arijaa-nas? - pasigirdo moters su rusišku ar lenkišku akcentu balsas. Apsidairiau, ieškodamas mane šaukusio žmogaus.

- Štai ji! - parodė Džimas.

Per minią link mūsų spraudėsi vyras ir moteris. Ji buvo žema, stambi, galbūt, septyniasdešimties metų; o taip suluošinto vyro dar niekada neteko matyti. Jis buvo sulenktas į "7" formą. Jis ėjo, įsitvėręs į lazdą abiem rankomis, o jo liemuo buvo lygiagrečius grindims.

- Jūs manęs ieškojote? - paklausiau moters. Vyro veido net nesimatė.

- Taip, pone Šakarr-ijanai. Šis žmogus, jam reikalinga pagalba. - Ji paaiškino, jog surado jį begyvenantį miesto pakraštyje. Vyras paprašė jos padėti jam pasiekti konferencijų salę, nes jis išgirdo, jog ten Jėzus gydo žmones. Pamačius, kad visos vietos jau užimtos, kažkas pasiūlė jiems pasikalbėti su manimi.

Man labai pagailo to mažo apiplyšusio žmogaus. Kaip sakė toji moteris, jie abu buvo žydai. Pagalvojau apie žydus mūsų Bendrijoje - pavyzdžiui, toks vyras kaip Deividas Rotšildas, Beverly Hils skyriaus prezidentas. Žinojau, kad Dievas ypač myli Savo sandoros tautą. Bet kuo aš galėjau padėti šiuo atveju? Man nesinorėjo į save patraukti žmonių dėmesį.

Ir tuomet man gimė mintis. Sakykime, aš perleisčiau šiam žmogui savo mandatą popietei? Šiandien susirinkime kalbės Džimas Braunas, o aš...

- Štai, - pasakiau, išsisėgdamas ženkliuką. - Su juo jus įleis vidun.

Atsiklaupiau ant vestibulio grindų, pasilenkiau ir pabandžiau pasiekti to žmogaus švarko atlapą. Pagaliau įsegiau ženkliuką ir jau ruošiausi atsistoti, kai išgirdau aiškų balsą:

- NE, DEMOSAI, NEPALIK ŠIO ŽMOGAUS. MELSKIS DĖL JO IŠGYDYMŲ. TIESIOG ČIA.

Aš suglumau. Čia? Dabar? Vestibiulyje, kur pilna galingų sekmininkų vadovų, suvažiavusių iš viso pasaulio? Pažvelgiau į Džimą Brauną. Jis, tikriausiai, turi žymiai daugiau patyrimo išgydymuose negu aš, ir dar jis...

- TU, DEMOSAI. TIESIOG ČIA.

Taigi, vis dar klūpodamas, pasakiau tam vyrui į ausį: - Pone, ar negalėčiau už jus pasimelsti tiesiog dabar?

Vietoje atsakymo jis padėjo savo galvą ant lazdos galo ir užsimerkė.

- Brangusis Jėzau, - tariau, - dėkojame Tau, jog Tų išgydei luošąjį, kuris šokinėjo iš džiaugsmo ant šių kalvų. Šiandien, Viešpatie, pas Tave ateina kitas suluošintas žmogus - vienas iš Tavo išrinktosios tautos.

Kreivais krumpliais bėgo ašaros ir varvėjo ant grindų. Aplink mus rinkosi žmonės.

- Jėzaus Kristaus Vardu, - pasakiau jam, - stokis ir išsitiesk!

Išgirdau, kaip kažkas pokštelėjo.

Pirmiausia pamaniau, kad šis silpnas mažas žmogus kažką sulaužė. Tačiau jis sudejavo išsilaisvindamas, o ne iš skausmo, kai pakėlė galvą bei nugarą per keletą colių. Dėdamas tokias pastangas, jog net išsipūtė jo gerklės raumenys, jis išsitiesė dar per colį. Vėl pasigirdo spragtelėjimas. Ir toliau jis kovojo lyg su nematomomis grandinėmis. Dar aukščiau.

Jei dar ne visi vestibulyje buvo pastebėję, kas čia vyksta, tai moters riksmas privertė kiekvieną galvą atsigręžti į mus.

- Stebu-uklas! - ji vis šaukė. - Tai stebu-uklas!

Mažasis vyras išsitiesė per paskutinį colį ir triumfuodamas pažvelgė man į veidą. Iš visų pusių aplink mus pasigirdo šlovinimo bei dėkojimo chorai, giedantys tuzinu kalbų.

Atsistojau ir aš. Paėmęs iš jo lazda, pasakiau:

- Tik Jo jėga!

Gana užtikrintai, iš pradžių šiek tiek krypuodamas, o vėliau vis drąsiau ir tvirčiau jis pradėjo vaikščioti pirmyn ir atgal, ištiesęs stuburą ir pakėlęs pečius.

Vietoje tą popietę suplanuotos kalbos Džimas Braunas papasakojo tai, kas įvyko vestibulyje. Tai porai nebeiškilo sunkumų patekti vidun; priekinėje balkono eilėje atsirado vietos tiek jiems, tiek ir mums. Kalbant Džimui, mažasis vyras vis pašokdavo iš savo kėdės.

- Tai aš! - jis šaukė. - Tai man atsitiko! Jis šoko ir bėgiojo praėjimu, kol aš nepradėjau baimintis, jog jis gali grįžti namo vėl suluošintas savo paties persitempimo.

Taip, galėčiau papasakoti šią istoriją Aleksandros parke, nors ir dabar nepaaiškinčiau šio įvykio geriau negu tuo metu. Ne taip kaip vyrai, turintys išgydymo dovaną, aš nesiekiau patirties. Nesistengiau paruošti savęs, pasninkaujant ištisomis dienomis. Ta keista jėga manyje daugiau nepasireiškė, nors per likusį konferencijos laiką prie manęs skubėdavo poreikių prispausti žmonės.

Geriausia, ką galėčiau pasakyti Auklendo žmonėms, būtų tai, jog išgydymas yra normali Kristaus kūno funkcija, jog kiekvienas šio kūno narys gali būti pašauktas vykdyti ją tam tikru metu. Pajutus šį pašaukimą, reikia būti paklusniam.

Su kaltės jausmu pažvelgiau į Rožą, susigūžusią po antklode, prisimindamas vieną naktį Dounei.

Mes jau buvome atsigulę į lovą; artėjo vidurnaktis - laikas gesinti šviesas. Tačiau Roza kažkodėl negalėjo nurimti. Ji vis pašokdavo, eidavo prie lango, vėl grįždavo prie lovos ir atsisėdavo ant jos krašto.

Man tai atrodė labai paslaptinga; paprastai aš būdavau naktinė pelėda, o Roza užmigdavo gana greitai.

- Kas yra, brangioji?

- Noriu telefonu paskambinti Vivian Fuler.

- Vivian Fuler! - Fuleriai gyveno pietinėje Niu Džersio valstijos dalyje. Herbas Fuleris buvo Filadelfijos skyriaus prezidentu, ir aš lyg prisiminiau, kad mūsų paskutinės viešnagės pas juos

metu jo žmonai Vivian skaudėjo akis. Tačiau šią nakties valandą... - Roza, ar tu žinai, kuri valanda dabar Niu Džersyje? Trečia ryto!

Roza atsiduso.

- Žinau. - Ir taip, ji sutiko, kad geriausia būtų luktelėti iki ryto. Bet dar niekada nebuvo matęs, kad Dievo Dvasia keltų žmoguje tokį nerimą. Roza negalėjo atsipalaiduoti. Ji kėlėsi susišukuoti, vėl gulė į lovą. Kėlėsi pasižiūrėti, ar išjungta krosnelė, vėl gulėsi. Vėl kėlėsi patikrinti, ar užrakintos durys.

- Dėl Dievo, brangioji, - pagaliau tariau, - skambink, nes dar pratrinsi ant kilimo skylę.

Roza vikriai stryktelėjo prie telefono. Nustebau, kad taip greitai atsiliepė kitame laido gale.

Kiek paklausiusi, Roza pasisuko į mane.

- Demosai, pakelk kitą telefono ragelį!

Nuėjau į prieškambarį.

- Vivian, - pasakė Roza, - pakartok Demosui tai, ką man dabar pasakojai.

Be menkiausio mieguistumo ar susierzinimo ženklo balse Vivian Fuler papasakojo, kad jos akiai buvo diagnozuota progresuojanti glaukoma, kuri nebepasidavė medicininiam gydymui. Žinodama, kad taps akla, ji stengėsi tai sutikti drąsiai, ir ištisas valandas treniruodavosi vaikščioti namuose, nekliudant baldų. Bet baimė ir neviltingas giliausias jį palaužė. Tą naktį depresija tapo nebepakeliama. Ji gulėjo nemiegodama, jausdamasi apleista Dievo, apleista visų.

- Prašau, Dieve, - galiausiai ji pradėjo melstis, - jei Tu mane myli, tai parodyk tai, paragindamas ką nors man paskambinti. Tiesiog dabar, nakties vidury!

Kurį laiką girdėjosi tik ilgos telefono linijos ūžesys.

- Vivian, - prabilo Roza, - Dievas paragino mane ne tik paskambinti. Jis pasakė man daugiau. Jis pasakė, kad tu būsi pagydyta. Visiškai.

Tikiuosi, mano gurkšnis nepasigirdo per telefoną Niu Džersyje. Bet Roza kalbėjo toliau, primindama Vivian visus nuostabius

Dievo jėgos ženklus, kartu matytus Bendrijoje per daugelį metų. Ir tada trise pasimeldėme dėl prasidedančio tą pačią valandą visiško Vivian išgyjimo. Kai baigėme, Dounei laikrodį rodė pusę dviejų ryto, Niu Džersyje - pusę penkių.

Vivian paskambino po keleto dienų.

- Negalėčiau pasakyti nieko konkretaus, bet, praėjus valandai po mūsų pokalbio tą naktį, mano galvoje kažkas pokštelėjo. Nežinau, kaip dar kitaip tai apibūdinti. Kitą dieną apsilankiau pas specialistą. Jis tepasakė, jog nuo paskutinio vizito iki dabar padėtis nepablogėjo.

Praėjus kelioms savaitėms, Vivian paskambino dar kartą. Ne tik baigėsi komplikacija, bet ir pagerėjo regėjimas.

Ėjo mėnesiai, ir štai mes visi susirinkome į regioninę konferenciją Statler Hiltone, Niujorko mieste. Pilnoje žmonių banketinėje salėje aš papasakojau Vivian istoriją: kaip vieni geriausių Rytų gydytojų jai diagnozavo nepagydomą glaukomą.

- Tačiau dabar...

Vivian priėjo prie mikrofono. Ji papasakojo apie kankinantį ligos progresavimą; kaip kasdien ji sau sakydavo, kad, tikriausiai, jau paskutinį kartą mato Herbo veidą. Vėliau ji prisiminė krizinį depresijos tašką, kai ji, gulėdama lovoje, trečią valandą ryto meldė, kad kas nors jai paskambintų. Ji kalbėjo apie Rozos skambutį, apie kitus vizitus pas specialistą, kuris patenkintas pareiškė, kad jos akys pradėjo nesuprantamai gyti, nors visą laiką anksčiau, taikant tą patį gydymo būdą, niekas nesikeitė.

- Aš šlovinu Dievą kasdieną už puikų regėjimą! Rozos paklūsumas buvo naudojamas ir toliau. Dar nebaigus Vivian kalbėti, žmonės pradėjo kilti iš savo vietų ir eiti į priekį link pakylės, prie kurios netrukus jau stovėjo dvidešimt šešeri ligoniai, kenčiantys nuo glaukomos. Tikėjimo įkaitintoje atmosferoje už juos meldėsi visi banketo dalyviai. Po šešerių mėnesių septynetas žmonių iš tų dvidešimt šešių dalyvavo konferencijoje Vašingtone. Mes dar nieko nežinojome apie kitus devyniolika žmonių, tačiau šie septyneri buvo visiškai išgydyti.

Kiekvienoje konferencijoje smulkiai pasakojama apie panašius įvykius - ir dar nuostabesnius už pastarąjį. Žaibiškas

išgijimas nuo vėžio paskutinėje stadijoje. Širdininkui duodama nauja širdis (ne išgydoma senoji, o duodama NAUJA širdis, kurioje nebelieka nė žymės anksčiau chirurginiu būdu įtaisytų plastikinių vamzdelių bei vožtuvų). Jaunuolis, miręs nuo šautinės 38 kalibro pistoleto žaizdos Džeksonvilo ligoninėje, atsisėdą ir paprašo atsigerti vandens po Bendrijos direktoriaus maldos. Kitas vyras Pietų Afrikoje, gydytojo paskelbtas mirusiu, prisikelia gyvenimui, pasimeldus grupei Bendrijos narių, ir šiandien triumfuodamas nešioja savo mirties liudijimą priekinėje kišenėje. Ir tai įvykdavo kiekvienu atveju, kai kažkas norėdavo būti paklusniu, nepaisant situacijos beviltiškumo ar absurdiškumo.

Arba... mūsų evangelistinis tarnavimas visame pasaulyje. Skaičius, kurį Dievas parodė besimeldžiančiai mūsų grupei per eitą gruodį - 1975-taisiais bus pasiekta milijardas du šimtai penkiasdešimt milijonų žmonių - mums atrodė tiesiog astronomiškas ir nerealus. Tačiau ir visas elektronikos amžius man vis dar atrodė nerealus; būtent elektronikos dėka jau dabar, rugpjūčio mėnesį, ši neregėta žmonių minia tapo pasiekiamą.

Šiandien Bendrijos radijo programa kas savaitę transliuojama dvidešimtvieneria kalba Europoje, Pietų Amerikoje, Azijoje. Mūsų šalyje Bendrijos pusvalandinė kas savaitinė TV laida "Gerosios Naujienos" buvo transliuojama nacionaliniu mastu jau ketvirtį metai, o šiais metais Kanadoje, Bermuduose, Australijoje bei Japonijoje atsirado nauji jos retransliavimo taškai.

Svarbią vietą šiame darbe užėmė mūsų sūnus Stivas, dirbantis prodiuseriu. Mikrofonai, prietaisų skalės, juostos tiesiog lipo prie jo taip natūraliai, ko visiškai nepasakytum apie mane. Mane suėmė šiurpuliai, prisiminus pirmąją dieną prieš kameras. "Gerųjų Naujienų" programos idėja buvo pakviesti vyrus papasakoti savo pergyvenimus, panašiai kaip aš darydavau ir Bendrijos susirinkimuose. Tai skambėjo gana paprastai ir, kadangi studijos laikas labai brangus, mes vylėmės nufilmuoti pirmas trylika pusvalandinių laidų savaitės eigoje.

Tačiau, įžengęs į televizijos studiją it pamatęs kabelius, kameras, žmones su sekundometrais, aš staiga sustojau lyg karvė prieš nepažįstamą gardą. Mane trikdė surašytos instrukcijos.

STOVĖKITE ten. SĖSKITE čia. Dabar PASUKITE GALVĄ. Septintą ryto, išjungus karšties prožektoriams, pradėjau prakaituoti; vidurdienį atrodžiau taip, lyg būčiau filmavęsis partyje.

Visų blogiausiai mane veikė telesufleris, pritvirtintas prie kameros ir rodantis mano kontūrus mažame ekranėlyje. Man vėlėsi žodžiai, painiojosi sakiniai, kol vargšai vaikinai, iš kurių ėmiau interviu, pasijuto taip pat nemaloniai kaip aš. Beveik po dvejų savaitių filmavimo aš netekau dvidešimties svarų bei praradau entuziazmą dėl viso projekto. Nusiminęs nuėjau pasikalbėti su šių programų prodiuseriu Diku Manu.

- Nenaudokime tų instrukcijų, - prašiau, - leiskite man tiesiog kalbėtis su žmonėmis.

Dikas kantriai paaiškino, jog televizijoje tai neįmanoma. Laikas čia skaičiuojamas sekundėmis, operatoriai privalo žinoti, kada filmuoti tam tikrus dalykus. Ir, be abejonės, profesionali jo nuomonė nugalėjo - bet tik kol nepamatėme pirmosios filmuotos medžiagos. Iš ekrano žvelgė mechaninis žmogus stiklinėmis akimis bei mediniu veidu.

Kitą laidų seriją filmavome mėgėjišku stiliumi. Jokių instrukcijų, jokių repetacijų, tiesiog malda prieš laidą, malda filmuojantis, malda po laidos. Aš pamiršdavau techninius dalykus ir susikoncentruodavau į žmogų, kuris dalyvaudavo laidoje. Visi iš karto pajutome pasikeitimą - Dievo Dvasia dvelkė studijoje. Kameros nebetrikdė, laidos dalyviai atvykdavo laiku, ketveri pokalbiai su skirtingais žmonėmis kiekviename pusvalandiniame segmente teikė tobulos pusiausvyros pojūtį. Dikas Manas negalėjo perprasti vieno dalyko: kas kartą, kai jis man duodavo ženklą kalbėti paskutinę minutę, aš viską baigdavau tiksliai po šešiasdešimties sekundžių!

Patyrėme ir dar sunkiau paaiškinamų dalykų. Kartą Puerto Rike ruošėmės nufilmuoti aštuoniolikos žmonių liudijimus, kuriuos parinko vietiniai skyriai. Darbo tvarkaraštis buvo labai suspaustas, viską turėjome atlikti per dieną, tačiau... be perstojo lijo.

Po pietų norėjau paimti interviu iš vyro, pagijusio nuo raupsų, bet čia prasidėjo tikra liūtis. Filmavimo grupės žmonės apdengė

savo aparatūrą brezentu, o mes sėdėjome, žiūrėdami į žliaugiantį lietų. Atvyko Rogelio Parila, ir aš paspaudžiau jo ištiestą ranką. Iš pradžių pamaniau, kad tai džiaugsmas jo akyse praskaidrino dieną; o po to supratau, kad pro debesis prasiveržė saulės spindulys. Nuo kamerų buvo nutrauktas brezentas, ir prieš jas stėjo Rogelio kartu su savo vertėja.

Per Sali Olsen jis papasakojo, ką tai reiškė sužinoti, turint tik devynerius metus, kad sergi raupsais. Buvo lengviau pakelti fizines ligos kančias negu atskyrimą nuo šeimos, kada ji uždarė izoliacinėje stovykloje. Iki to laiko jis niekada net nebuvo matęs raupsuotojo; ir staiga atsidūrė tarp žmonių, kurių vien išvaizda kėlė jam siaubą. Tačiau blogiausia dar laukė ateityje. Per keletą metų jis tapo labiausiai subjaurotu iš visų, jį taip nubėrė baisios opos, kad prie jo nebesiartindavo net kiti raupsuotieji ir vertė jį valgyti atskirai nuo jų.

Ir vieną dieną, būdamas jau dvidešimt dvejų metų, jis pirmą kartą išgirdo žinią apie Jėzų, kurią raupsuotųjų kolonijoje paskelbė atvykę Krikščionys. Ši žinia perkeitė Rogelio iš vargšo beviltiško individo į pilną džiaugsmo bei meilės žmogų. Tuo metu liga jau buvo suėdusi jo balso stygas, ir jis pradėjo prašyti Dievo sugražinti jam balsą, kad ir kitiems jis galėtų papasakoti apie atrastą naują gyvenimą.

Po kiek laiko jis sužinojo apie rengiamą išgydymo tarnavimą sekmininkų bažnyčioje, esančioje kaimyniniame Rio Piedre. Jame gimė nenusakoma viltis. Įkyriai prašęs, jis gavo retai suteikiamą administracijos leidimą palikti stovyklą ir nueiti į susirinkimą. Ten jis atsisėdo užnugaryje, gerokai toliau nuo kitų garbintojų.

Kai išsirikiavo norinčių pagyti eilė, jis neskubėjo, laukdamas, kol baigs kiti. Ir čia jį užliejo nusivylimas. Jis pamatė, kad išgydymai vyksta per rankų uždėjimą. Joks žmogus nenorės paliesti raupsuotojo.

Pagaliau priekis ištuštėjo. Rogelio nuskubėjo pirmyn ir priklaupė. Pastorius Toresas žengtelėjo prie jo ir uždėjo abejas savo rankas ant jo galvos. Po to jis dėjo rankas ant Rogelio veido, pečių ir nugaros; galiausiai apkabino jį rankomis - ir tą akimirką Rogelio suprato, kad jis yra išgydytas.

Praėjo daugelis savaitių, kol gydytojai patikėjo tuo, ką rodė jų testai: Rogelio Parila jau nebesirgo raupsais. Galiausiai jį išrašė iš stovyklos. Pastaruosius dvidešimt penkerius metus Rogelio pamokslavo, važinėdamas po visą Puerto Riką. Dievas davė jam puikiai skambantį balsą, kuriuo jis ne tik kalbėjo, bet ir dainavo. Su juo atėję muzikantai žengtelėjo priekin, ir Rogelio gyvai pagiedojo Dievo šlovei.

Kai tik nutilo paskutinis muzikos garsas, saulė dingo. Operatoriai bei muzikantai vos suspėjo paslėpti savo aparatūrą po brezentu, nes visa jėga vėl atsinaujino liūtis.

Vakare mes papasakojome apie šį įvykį San Juano skyriaus susirinkime.

- Ar ne tiesa, kad audra nurimo tiksliai tam laikui, kurio mums reikėjo filmavimui? - Į mus žvelgė nesuprantantys veidai. Atrodė, kad niekur daugiau San Juane liūtis nebuvo nurimusi net minutei...

* * *

Tokiu būdu mes rengiame TV laidas jau treči metai - jokių instrukcijų, jokių repeticijų, pasitikėjimas tik Dvasia. Programos nėra sklandžios, bet jose jaučiama tiesa, kuri paliečia žmones.

Kiekviena stotis programos pabaigoje praneša vietinį telefono numerį, kad žmonės, panorėję po laidos žengti naują žingsnį savo gyvenime, galėtų susisiekti su artimiausiu skyriumi. Kažkur turėjau užsirašęs, kiek skambučių Bendrija sulaukia šalies mastu. Pasilenkęs ištiesiau ranką po priešais esančia kėde, siekdamas savo lagaminėlio.

Roza pabudo ir dabar smalsiai žiūrėjo į mano surašytus skaičių stulpelius.

- Ką reiškia "TV 13/3"? - paklausė ji.

- Trylika laidų per trejas dienas, - atsakiau. - Tokie dabar yra mūsų filmavimo tempai, tiesa? Ir niekada nieko nereikia perfilmuoti. - Suradau savo užrašus. - Noriu sužinoti, kiek žmonių paskambina po kiekvienos programos.

- Aš manau, Demosai, - po kiek laiko atsiliepė Roza, - įdomiau ne KIEK Žmonių paskambina, bet kas atsitinka žmogui asmeniškai, ir kaip tai jį pakeičia.

Asmeniškai žmogui? Tačiau kurią istoriją parinkti iš tūkstančių? Leidau savo mintims keliauti skersai šalies nuo Puerto Riko vakarų kryptimi. Rytų krantas. Vidurio vakarai. Kalnai, už jų - Kalifornija. Paskui pradėjau nuo priešingo pakraščio - Havajų. Ir prisiminiau Haroldą Širaki.

Haroldas buvo pirmasis žmogus iš Honolulu, paskambinęs po laidos paskelbtu numeriu, kai 1972-rųjų rugsėjį ten buvo pradėta transliuoti mūsų programa. Tą sekmadienio rytą jis net nemanė žiūrėti mūsų laidos. Haroldas ketino užsiimti visai kitu dalyku.

Haroldas gimė mažoje kavos plantacijoje Konoje, Havajų saloje, šeštasis vaikas iš šešiolikos. Sutinkamai su geriausiomis japonų tradicijomis jis išmoko daug dirbti, gerbti kitus, gerbti valdžią.

Haroldo tėvas sirgo Parkinsono liga; kai jis taip apsirgo, jog nebegalėjo dirbti, vyresnieji vaikai paliko mokyklą, kad galėtų paremti šeimą. Kadangi kasdieną saulės atokaitoje jie dirbo papildomas valandas, Haroldas galėjo tęsti mokslus ir tapo pirmuoju šeimos nariu, baigusiu vidurinę mokyklą.

Nuo tada jau Haroldas dirbo tam, kad jaunesnieji vaikai turėtų tą pačią galimybę. Kas rytą jis keldavosi ketvirtą valandą, apsirengdavo prie žibalinio žibinto šviesos ir eidavo daugybę mylių į bet kurią kavos plantaciją, kuri tik samdydavo darbininkus. Tik tuomet, kai visi jaunesnieji broliai bei seserys baigė vidurinę mokyklą, jis leido sau vesti ir sukurti savo šeimą.

Tada Haroldas persikėlė gyventi į Honolulu, pradžioje dirbo dokuose uosto krovėju, vėliau - pardavėju bakalėjinių prekių parduotuvėje ir galiausiai pradėjo nuosavą verslą. Haroldo įprotis daug dirbti atsipirko su kaupu. 1970-taisiais jis sugebėjo atidėti į šalį nemažą pinigų sumą.

O paskui beveik visą ją prarado. Tai buvo padaryta padlaižūniškai. Su šypsena. Žmogaus, kuriuo jis tikėjo. Kada jis

suprato, kas atsitiko, tikėjimas, kuriuo jis grindė savo gyvenimą, žlugo.

Tai buvo tikėjimas žmogaus pastangomis bei padorumu - ne Dievu. Nors Haroldo šeima laikė save budistais, tačiau iš tiesų kaip ir dauguma salos gyventojų jie tikėjo dievų bei dvasių įvairovė. Vienas jų, Odaisanas, turėjo šeimai ypatingą įtaką. Japoniškoje palapinėje gulėjo akmuo su iškaltu nedideliu jo atvaizdu, su kuriuo šeima konsultuodavosi, priimdama visus sprendimus. Kai dievas duodavo sutikimą, būdavo lengva pakelti jo akmeninį atvaizdą. Bet, kai galėdavai vos jį pajudinti, atsakymas būdavo neigiamas.

Bėgant metams, išsisklaidė Haroldo iliuzijos dėl šių tradicinių įsitikinimų, nes jis matė vergovę, kurioje jie laikė jo šeimą. Jo pagyvenusi motina, dabar našlė, praleido visą gyvenimą, bijodama įžeisti vieną ar kitą dvasią.

Persikėlęs į Honolulu, Haroldas įsijungė į episkopalų bažnyčią, kuri, atrodo, siūlė išlaisvinimą nuo tokios baimės. Jis bandė ir savo motiną prikalbinti tapti Krikščione, tačiau ji paaiškino - nors Jėzus ir buvo vienas iš dievų, kuriems ji meldėsi - kad Jis pirmiausia skyrė save baltiesiems žmonėms. Kiekviename paveiksle, kaip ji tvirtino, Jis vaizduojamas su barzda, kas ir įrodo, kad Jam nelabai rūpėjo rytiečiai.

Dabar, praradęs pinigus, Haroldas kreipėsi į savo bažnyčios tarnautoją. Dvasininkas išklaušė jo su užuojauta, sutiko, kad įvykdyta neteisybė, tačiau nepatarė kreiptis į teismą.

-Versle tai atsitinka labai dažnai, ir mes nieko negalime pakeisti. Aš pasistengčiau viską pamiršti.

Tačiau Haroldas suprato, kad tai jam nepavyks. Jis nustojo valgyti, nebesimatė su draugais, sėdėdavo vienas kambaryje užtrauktomis užuolaidomis ir jautė savyje augančią neapykantą. Dorumas, pasiaukojimas, ilgos valandos - jeigu visa tai atvedė tave į aklavietę, tai kokia gyvenimo prasmė? Geriau mirtis. Mirusieji gali miegoti. Mirusiųjų niekas neapgaudinėja ir neapvauginėja.

Haroldas pažinojo žmogų, turėjusį šautuvą. Tačiau jis nesiruošė mirti vienas. Prieš nusišaudamas pats, jis planavo nušauti dar du vyrus. Gal ir trečią - jeigu tik niekas nesukliudys.

Ši mintis peraugo į tikrą maniją - ji liko vienintele mintimi jo galvoje. Sekmadienį. Tai įvyks sekmadienį, nes jis pasakys draugui norįs eiti medžioti. Rugsėjo sekmadienį, vos prasidėjus medžioklės sezonui...

Išaušo pasirinktasis Haroldo sekmadienis. Žmona ir vėl maldavo jį nueiti į bažnyčią - jis ten nebesilankė po pašnekesio su dvasininku. Haroldas tik papurtė galvą.

- Bent įsijunk televizorių, - maldavo ji, - pažiūrėk beisbolą. - Jo keistas abejingumas kėlė jai nerimą.

Haroldas vėl papurtė galvą ir atsargiai žvilgtelėjo į savo žmoną. Jai net netopteltų į galvą, kokie yra jo ketinimai. Žinoma. Galima įjungti televizorių. Galima pažiūrėti beisbolą, kol ji nustos rūpintis ir išeis į bažnyčią. Jis pažvelgė į laikrodį. 10:35. Žemyne prasidės popietiniai mačai. Jis įsijungė ketvirtąjį kanalą.

Ekrane kalbėjosi du vyrai. Vienas baltasis, dėl kito jis nebuvo tikras. Tikriausiai, polineziečiai. (Aš nusijuokiau prisimindamas; kiek kartų šlovinau Dievą dėl tų keistų armėniško veido bruožų. Žydai mane laiko žydu, arabai - arabu. Pietų Amerikoje į mane kreipiasi ispaniškai; rytų šalyse mane laiko indu. Ir štai Honolu mane palaikė havajiečiu!).

Pamišimo būklėje Haroldas nesugebėjo sekti dvejų vyrų pokalbio. Bet, linktelėjęs į priekį, lyg norėdamas perjungti kanalą, jis tiesiog išsižiūrėjo į jų veidus. Jie atrodė laimingiausiais iš kada nors matytų žmonių.

Haroldas bandė sekti jų žodžius, tačiau jo mintys pernelyg blaškėsi. Taigi, jis žiūrėjo toliau. Ir netikėtai tame uždarytame, užtrauktomis užuolaidomis kambaryje pasijuto keista ramybė. Meilė. Harmonija. Viltis. Šie dalykai tarsi sruveno iš paties televizoriaus.

Pasibaigus programai, ekrane pasirodė telefono numeris. Vis dar sėdėdamas ant kėdės krašto kaip ir visos laidos metu, Haroldas pakartojo sau šį numerį.

Po kelių minučių jis jau kalbėjo su Rojumi Hičkoku iš mūsų Bendrijos Honolulu skyriaus, girdėdamas pernelyg nuostabius žodžius, kad galėtum jais patikėti:

- Jėzus viską žino apie tavo situaciją... Jėzus yra atsakymas... Jėzus myli tave...

Šiandien Haroldas vadovauja ne tik episkopalų bažnyčioje, bet ir Bendrijos veiklai visame salyne. Jis niekada nebeatgavo savo pinigų, tačiau Bendrijoje išmoko nusimesti pagiežos bei pykčio našta ir tapti pergalinga asmenybe. Jis ne tik pats pradėjo naują gyvenimą, bet ir padėjo šimtams kitų žmonių surasti išeitį.

Viena iš pirmųjų tapo jo aštuoniasdešimt vienerių metų motina. Matydama sūnaus pasikeitimą, ji suprato, jog egzistuoja jėga, kuri yra didesnė už jėgą tų dvasių, kurias ji tiek ilgai stengėsi raminti. Ji kartu su kitais šeimos nariais bažnyčios kieme sumetė į krūvą įvairius dievų atvaizdus bei "relikvijas", laikytas jų namuose, ir sudegino. Haroldo mama mirė 1973-čiais kaip rami ir spinduliuojanti Krikščionė.

* * *

Panašūs atsitikimai patvirtino mums, kad televizija užima svarbią vietą mano regėjime matytame pasaulio prabudime.

Tą patį galima pasakyti ir apie šiuolaikinių kelionių reaktyviais lėktuvais stebuklą. Išvardijau šalis, į kurias mes keliavome lėktuvais su gerosiomis naujienomis: Anglija, Švedija, Norvegija, Prancūzija, Italija, Japonija, Filipinai, Vietnamas, Indija - jų buvo virš penkiasdešimties. Daugelyje jų, pasibaigus daugiasavaitiniams susirinkimams bei Žygiams, pasilikdavo kažkas svarbaus: vietinis skyrius, dažnai ir keletas jų kaip toliau besivystantys pasauliečių vyrų aktyvumo centrai.

O kas dėl kitų šalių - kaip, pavyzdžiui, Suomija, Estija, Jugoslavija - mes galėjome tik svajoti ir melstis dėl ilgalaikės veiklos jose. Prisiminiau savo pirmąją vizitą komunistinėje šalyje ir po to manysį gimusį ryžtą.

Tai įvyko Kuboje, kada į valdžią atėjo Kastro. Nedidelė mūsiškių grupelė apsistojo viešbutyje "CUBA LIBRE", kuris anksčiau vadinosi "Havana Hilton". Šiame viešbutyje įsikūrė Kastro administracija, aplink knibždėte knibždėjo ginkluoti kariai, tačiau mums niekada nepavyko pamatyti paties vado. Ir kartą, apie antrą valandą nakties, kai ruošiausi gulti į lovą, staiga supratau, kad, dabar apsirengęs ir liftu nusileidęs į restoraną, jame veidas į veidą sutikčiau Fideli Kastro. Tuomet jau turėjau per didelę patirtį Dvasioje, kad bandyčiau kelti klausimą dėl tokio nepaaiškinoamo apreiškimo. Apsirengiau kiek galėdamas tyliau.

Roza atsimerkė.

- Kur tu eini?

- Žemyn, pasimatyti su Kastro.

Roza irgi buvo pripratusi prie panašių Dvasios stumtelėjimų.

- Puiku, - mieguistai tarė ji.

Apačioje vieninteliais restorano klientais buvo keli labai jauni kareiviai - kaip spėjau, penkiolikmečiai ar šešiolikmečiai - kurie, sėdėdami prie baro, siurbčiojo apelsinų sultis. Prieš kelerius metus, kaip papasakojo padavėjas, panašiu metu čia rinkdavosi daugybė žmonių.

- Šiaurės amerikiečiai, - ilgesingai kalbėjo jis, - iš kazino. - Jis mostelėjo ranka į dabar tuščius lošimo kambarius jungiamajame aukšte. - Jie nesirūpindavo savo išlaidomis.

Jis pasižymėjo mano užsakytą porciją ledų ir atsidūsėjęs nuėjo į virtuvę. Grįžęs nešinas ledais, jis uždelsė prie stalo, džiaugdamasis galimybe pasišnekučiuoti. Nors kubietiškas ispanų kalbos dialektas skyrėsi nuo mano išmokto meksikietiškojo, tačiau mes be problemų supratome vienas kitą.

- Kai šiąnakt čia atvyks premjeras Kastro, - tariau, - ar nepasakytumėt jam, kad aš esu fermeris - pienininkas iš Kalifornijos ir kad norėčiau pakalbėti su juo?

- Šiąnakt? - atkartoją padavėjas. - Jis nebeateis šiąnakt! Jis čia niekada nesilanko taip vėlai.

Baigiau valgyti ledus.

- Šiąnakt jis ateis.

Padavėjas išžiūrėjo į mane.

- Ar kažkas jums pranešė, kad jis atvyksta? Susimąščiau minutėlei.

- Taip, - pritariau, - kažkas man pranešė. Žmogus palingavo galva.

- Neįmanoma. Jis niekada nepasirodo po dešimtos valandos.

Ir, aišku, pradėjo atrodyti, kad padavėjas teisus. Praslinko dar penkios minutės. Dešimt. Jaunieji kareiviai dingo. Paėmęs savo čekį, nuėjau atsiskaityti prie kasos. Kasininkui beskaičiuojant gražą, koridoriuje pasigirdo kareiviškų batų bildesys. Pro duris įėjo aštuoniolika ar dvidešimt juodabarzdžių vyrų pilkšvai žaliomis uniformomis, vieni turėjo šautuvus, kiti - amerikiečių gamybos automatus. Grupės centre buvo Fidelis Kastro.

Kastro atsisėdo prie stalo ir užsisakė bifšteką, o jo asmens sargybiniai tuo tarpu išsirikiavo pasieniais ir, neturėdami ką stebėti, sužiuro į mane. Mačiau, kaip prie Kastro pasilenkė padavėjas ir kažką jam pasakė. Jis žvilgtelėjo į mane, o paskui piršto judesiu pakvietė prisėsti prie jo stalo.

Atsisėdau jam iš dešinės, žinodamas, kad į mane nukreipti šautuvų vamzdžiai. Kastro uždavė eilę klausimų apie pienininkystę Kalifornijoje ir nusivylė, kai neleidau jam užsakyti man bifštekso.

- Kai atvyksiu jūsų aplankyti, - pasakė jis, - išgersiu galoną pieno. (1 galonas = 4 l, vert. past.).

Barzdoti vyrai aplink prapliupo kvatoti. Mano palengvėjimui, jie nuleido ginklus, keletas užsirūkė.

Pažinojau šį revoliucijos vadą tik iš jo nesiliaujančių radijo kalbų; ir nustebau pamatęs, kad jis moka dėmesingai ir atidžiai klausytis.

- Kodėl jūs atvykote į Kubą? - paklausė jis po minutėlės. Papasakojau jam, kad mūsų grupė atvyko susipažinti su kubiečiais, dirbančiais panašiose ūkio šakose, ir pasidalinti su jais tuo, ką Šventoji Dvasia daro tarp panašių į juos žmonių kitose šalyse.

Ir vėl, mano nustebimui, jis atrodė nuoširdžiai susidomėjęs. Jis prisiminė, kad jam teko būti Braunsvilo lignoninėje, Teksaso valstijoje.

- Kiekvieną savaitę televizija transliuodavo laidas, kuriose dalyvaudavo pora vyrų. Tai Bilis Greimas ir Oralas Robertsas. Mano manymu, tai nuoširdūs žmonės, kalbėję dorus dalykus.

Mes kalbėjomės jau trisdešimt penkias minutes, kai prie stalo išdygo labai piktas, visiškai girtas šiaurės amerikietis.

- Ar jūsų žmonės kada nors atsakinėja į laiškus? - kabinėjosi jis. - Trejetą mėnesių laukiau atsakymo iš šios taip vadinamos vyriausybės!

Nespėjau daug suprasti iš jo kalbos, tik susigaudžiau, kad jis buvo naktinio klubo, uždaryto revoliucinės vyriausybės, savininku. Mane nustebino tokia jo drąsa kareivių akivaizdoje, tačiau jis, be abejo, per daug rūpinosi savo problemomis, kad juos pastebėtų.

- Jūsų žmonės taip pat praranda pinigus, - aiškino jis, - nepamirškite! Aš čia vysčiau gerą verslą!

Kastro veidas įgavo panašų į jo uniformos pilkšvai žalią atspalvį.

- Gerą verslą? - tarė jis. - Jūs taip jį pavadinate? Lošimą ir prostitutės? Ar tik tai tedomina jūsų žmones šioje šalyje?

Bandžiau sugauti klubo savininko žvilgsnį. Kažin, ar galima taip pasigerti arba užsidaryti savyje, kad negirdėti šauksmo šiame klausime. AR JUMS MES RŪPĖJOME? AR JŪS MUS PAŽINOTE?

Bet tas žmogus negirdėjo.

- Perdaug nemoralizuokite manęs! - atšovė jis. - Kubiečiai iš to gerai pasipelnydavo. Kodėl kas kartą...

Kastro pakilo, nebaigęs valgyti. Jis jau buvo pusiaukelėje link durų, iš paskos sekant kareiviams, kada apsisuko, grįžo ir ištiesė ranką.

- Džiaugiuosi, kad atvykote. Aš norėčiau...

Jo veide vis dar matėsi pilkumas, ir jis nebaigė sakinio. Po minutės jie visi pasišalino, paskui nusekė vis besiskundžiantis

naktinio klubo savininkas, ir aš likau vienas prie stalo. Pažvelgiau į laikrodį. Penkios ketvirtos.

Aš norėčiau...

Aš norėčiau, kad daugiau vyrų iš jūsų šalies atvyktų į Kubą melstis, o ne lošti?

Kas tuomet įvyktų? - mažčiau kildamas liftu. Į ką būtų panašus šiandieninis pasaulis, jeigu milijonai keliaujančių amerikiečių būtų atvežę Dievo meilę lankomiems žmonėms?

Jeigu jie keliautų dabar...

Nuo tos nakties aš kiekvieną kartą išsakydavau šį prašymą visur, kur tik sutikdavau Bendrijos žmones. Eikite! Skelbkite gerąsias naujienas! Keliaukite dėl Dievo. Padėkite kompensuoti kitokio pobūdžio keliones, perdaug dažnai matomas pasaulyje.

Ir mūsų vyrai ĖJO. Ėjo kaip žmonės, apie kurių ištikimybę anksčiau bylojo kitos šalys bei kiti amžiai, norėdami nors kiek sugražinti mūsų skolą.

Prisiminiau rugsėjo vakarą 1966-taisiais Maskvoje, praėjus septyneriems metams po vizito Kuboje, kai susirinkusiems baptistų bažnyčioje dvejiems tūkstančiams dvejiems šimtams žmonių galėjau papasakoti istoriją apie rusų sekmininkus, kurie savo dengtais vežimais per kalnus atvažiuodavo į Armėniją. Kai Dvasia apėmė tą susirinkimą, 2200 žmonių pakilo iš savo vietų ir kėlė rankas į dangų, verkdami iš džiaugsmo.

Kitą dieną turėjau galimybę įrašyti šią istoriją Maskvos radijuje ir padėkoti iš savo širdies gelmių Rusijos žmonėms už tai, kad jie perdavė mums šią neapsakomą Dievo dovaną.

Atlenkęs keliais coliais atlošą, užsimerkiau. Vyrų visoje žemėje bunda iš mirties gyventi - taip, tai Bendrija.

Tai aš regėjau mūsų namuose, Dounei. Ką gi dar mačiau regėjime? Vyrų atgyja ne tik Dievui, bet ir vienas kitam. Anksčiau atsitvėrę vienas nuo kito, dabar vyrai eina kartu, atrasdami vieni kitus. Tai taip pat Bendrija.

Kiekvienos konferencijos atidarymo metu mes prašydavome žmonių pakelti rankas, atsakantį klausimus: kiek šiandien tarp mūsų yra episkopų? kiek presbiterių? kiek baptistų? Maloniausia

būdavo ne tai, kad susirinkusieji atsiliepdamo į kiekvieną paklausimą, bet tai, kad kas kartą rankos pakildavo įvairiose salės vietose. Katalikai sėdėdavo šalia metodistų, kvakeriai šalia Septintosios dienos adventistų, tad, kai ant susirinkimo nusileisdavo Dvasia, septynioliktoje eilėje besiglėbesčiuojantys vyrai galėjo priklausyti bažnyčioms, kurios nekalbėjo tarpusavyje išstisus amžius.

Rasės suartėja taip pat. Dabar dalykai keičiasi, bet šeštajame dešimtmetyje daugelyje šalies vietų vis dar pasitaikydavo rasinės diskriminacijos atvejų. Pamenu pasiruošimą pasaulinei konferencijai Atlantoje. Miesto centre, viešbutyje, išnuomavome banketinę salę, penkerioms paroms rezervavome virš tūkstančio kambarių, užsakėme radijo transliacijų laiką, atspausdinome registracijos lapelius - žodžiu, nuveikėme didžiulį organizacinį darbą tam, kad galėtų susirinkti tokia didžiulė žmonių grupė.

Ir tuomet, likus maždaug mėnesiui iki konferencijos, viešbutyje sužinota, kad mes laukėme į ją atvykstant, kaip ir visada, tamsiaodžių verslininkų. Tada viešbučio savininkas pasiūlė jiems paruošti taip vadinamas "identišką" gyvenimo sąlygas kaimynystėje. Susirinkimus būtų galima stebėti uždaro vietinio TV tinklo pagalba, sėdint "prabanguose" krėsluose.

Prireikė beveik milijono telefoninių pokalbių, perkeliant šią konferenciją į Denverį. Ir pastebėjome įdomų dalyką. Į konferenciją atvyko ne tik gausus tamsiaodžių dalyvių skaičius, jų susirinko žymiai daugiau, negu mes tikėjomės. Pagaliau drabužių parduotuvės savininkas iš Atlantos apšvietė padėtį.

- Draugai mane mėnesiais klausinėjo, kam gi aš lankausi tuose baltųjų maldos pusryčiuose. Tačiau, kai jie sužinojo apie įvykius Atlantos viešbutyje, turėjau išnuomoti didžiulį autobusą, norėdamas atvežti visus norinčiuosius vykti su manimi.

(Beja, 1973-čiųjų vasarą Atlantos Haieto Rūmuose surengėme regioninę konferenciją, kurioje kiekvieną vakarą rinkosi apie 1500 žmonių, kartu neatskiriamai sėdint baltiesiems ir tamsiaodžiams).

Suartėja kartos. Vadovaujant Ričardui ir jo nuostabiai žmonei Evangelinai, kiekvienoje konferencijoje rengiama pilna

programa jaunimui: daug kartų viešbučių koridoriuose tekdavo matyti, kaip ilgaplaukis jaunuolis ir pusamžis vyriškis reprezentacine eilute vienas kitam ant peties braukia susitaikymo ašaras.

Suartėja skirtingo išsilavinimo žmonės. Baltieji bei juodaodžiai renkasi kartu daugelyje iš šimto Bendrijos skyrių Pietų Afrikoje. Protestantai ir katalikai prašo vieni kitų atleidimo, džiaugsmingai glėbesčiuojasi mūsų skyriuose Belfaste, Airijoje.

Griūva kiekviena mus skirianti siena. Prisimenu vieną moterį, kuri, norėdama saugiai jaustis, turėdavo tarp savęs ir likusio pasaulio tiesiog pastatyti sieną. Sara Elias buvo muzikantė, studijuojanti fortepijono klasėje Džulijarde, Niujorko valstijoje, ir mokėsi dainavimo pas Leopoldą Stokovskį. Ji - aukšta, imponuojanti moteris - atrodė lyg ir neturinti problemų pasaulyje. Todėl, kai ji Indianopolio regioninei konferencijai užsisakė vietę kambarį, niekas net ir nesapnavo, kad po šiuo užsakymu slėpėsi visą gyvenimą ją kankinusi atmetimo baimė.

Taip išėjo, kad prireikė kiekvienos Indianopolio viešbučio lovos, norint apgyvendinti minią žmonių, atvykusią į šį renginį vieną gegužės savaitgalį, 1972-raisiais metais.

- Labai gaila, - pasakė jai registratorius vestibulyje, - mes turime perkelti jus į dvivietį kambarį. - Jis peržvelgė sąrašą. - Kita mergina bus sesuo Francis Klare iš Notr Damo Seserų mokyklos. Esu tikras, jums patiks jos draugija.

Bet Sara Elias žinojo, kad nepatiks. Išaugusi tarp "šventumo" žmonių mažame vakarinės Pensilvanijos miestelyje, ji buvo mokoma bendrai nepasitikėti vienuolėmis. Tačiau reali problema glūdėjo tragiškoje vaikystėje. Tėvui nušovus jos motiną, kai Sara buvo dar maža mergaitė, vėliau per metus, praleistus našlaičių prieglaudoje, galiausiai atėjus dienai, kai ją įvaikinusi šeima atėmė iš jos paveldėjimo teises, Sara palaipsniui įsisąmonino, kad žmonės ją atmeta. Todėl ji, savo ruožtu, taip pat atmesdavo žmones ir visada, kai tik nereikėdavo dirbti, išstumdavo juos iš savo gyvenimo, pastatydama sieną tarp savęs ir pasaulio.

Niekas, kaip minėjau, nežinojo šių dalykų apie Sarą, kada ji nuskubėjo į tuščią, kaip ji tikėjosi, savo kambarį ir pamatė ten

kitą moterį. Ir sesuo Francis Klare, išmintinga ir švelni Krikščionė, turinti ypatingą dovaną gydyti atmintį, paklausė, ar negalėtų pasimelsti už Sarą. Per vėlesnes valandas ją paliko baimė, pagieža ir kartėlis; vietoje šių dalykų Sarą pripildė Dievo meilė ir atvirumas.

Pamatęs tą vakarą Sarą taip persimainiusiu veidu, pakviečiau ją prieiti prie mikrofono ir papasakoti mums visiems, kas su ja atsitiko. Po to ji atsisėdo prie fortepijono. Kai Sara baigė, visa salė atsistojo ir plojo tol, kol ji dar kartą nepagrojo. Konferencijos dalyviai keturis kartus stojosi, pratrūkdami ovacijomis, ir po to visi suprato, kad tą vakarą mums grojo pati Šventoji Dvasia.

Sara Elias - viena iš tų žmonių, priklausančių įvairiausioms kategorijoms, kuriems pagelbėjo Bendrija. Verslo ir įvairių profesijų moterys. Pradžioje aš taip rūpinausi vyrais, veltui švais-tančiais gyvenimą, kad nepastebėjau nieko daugiau. Ankstyvaisiais Bendrijos metais dauguma Krikščionių moterų paprastai būdavo tik žmonomis savo vyrų, kuriuos stengdavosi atvesti pas Viešpatį.

Vėliau, kai Bendrija tapo plačiau žinoma, susiformavo nauja moterų grupė. Ištekėjusios ir neištekėjusios, jaunos ir pagyvenusios - jos buvo ta dirbančios visuomenės dalis, kuri - kaip ir vyrai - jautėsi neradusi savo vietos tradicinių bažnyčių programose. Siuvimo rateliai, dėvėtų rūbų pardavimas, rytiniai susirinkimai prie kavos puodelio - visa tai nekėlė klausimų toms gydytojoms, mokytojoms, įstaigų darbuotojoms lygiai kaip ir man. Bendrijos susirinkimuose lankosi teisininkės, aktorės, gamyklų darbininkės. "PARDAVĖJOS", parašiau popieriaus lape. "MEDICINOS SESERYS. KORESPONDENTĖS".

- Demosai?

Roza man stuktelejo alkūne, ir aš pamačiau šalia stovinčią stiuardesę su padėklų sumuštiniais. Atvyksime į Honolulu šiek tiek daugiau nei už valandos.

"STIUARDESĖS", užrašiau ant priešais gulinčio lapo. Penkerios ar šešerios jų dalyvavo paskutinėje konferencijoje. Dar kartą perskaičiau prirašytus lapus. Evangelizacinis darbas

visame pasaulyje, vykstantis įvairiais būdais, nukreiptas į visus žmones. Ar tai pilnas Bendrijos vaizdas?

Ką gi pasakė Roza? Papasakoti apie vieno žmogaus pasikeitimą. Tai tiesa - visa pasaulinė statistika negalėtų išreikšti vieno atgimusio iš Dvasios gyvenimo stebuklo.

Bet nuo ko pradėti? O kur baigti? Jeigu pradėčiau pasakoti neįtikėtinas Džordžo Otiso ar Valterio Bleko, ar generolo Ralfo Haineso istorijas, man nebeliktų laiko prisiminti vienodai pasakiškų Džimo Vato arba Oto Kunderto, arba Dono Loko istorijų.

Dabar Bendrijoje yra milijonas istorijų - kiekviena tokia nuostabi kaip ir kita, kiekviena unikali, bet, visgi, susijungusi su visomis kitomis į aukso grandinę.

Kiekviena susijungusi... Kodėl gi nepapasakojus vienos šios jungiamosios dalies, vienos nuoseklios jungties istorijos begalinėje grandininėje reakcijoje, kuri vadinasi Pilnos Evangelijos Veiklių Žmonių Bendrija...?

Vieną penktadienio rytą, septintojo dešimtmečio pradžioje, telefonu man paskambino jaunas vyriškis, kuris pasakė, kad mes buvome neseniai susitikę Bendrijos konferencijoje Oklahomoje.

- Pone Šakarijanai, - tarė jaunuolis, - ar negalėtumėte pasikalbėti su mano dėde? Aš manau, jis pasiruošęs priimti Viešpatį.

- Kas yra jūsų dėdė?

- Šanonas Vandrufas.

Miglotai pažįstamai nuskambėjo vardas. - Kur jis gyvena?

Jis nurodė adresą prestižiniame Dounei rajone.

- Kuo jis užsiima? - paklausiau šiek tiek nervingai.

- Jis yra statybininkas. Galbūt, esate girdėję apie Pelenių Namus? Tai jo bendrovė.

Ką gi, pirmiausia pamaniau, kad niekuomet negalėčiau kalbėti su juo! Visi aplinkui gyvenantys žmonės žinojo Pelenių Namus - tai buvo didelis didelis biznis.

Pažadėjau mažų mažiausiai paskambinti Šanonui Vandrufui ir kitą dieną, šeštadienį, taip ir padariau. Šanonas pasirodė net nepanašus į užsikietinusį žmogų. Priešingai, su juo buvo lengva ir malonu bendrauti. Jo sūnėnas sakė tiesą: Šanonas buvo pasiruošęs išgirsti gerąją Jėzaus naujieną. Tą patį vakarą jis su žmona Veta pakvietė Rožą ir mane į savo didįjį namą prie golfo kortų, o vėliau nuvyko su mumis į Bendrijos konferenciją Finikse, Arizonos valstijoje, kur jie abu priėmė Šventosios Dvasios Krikštą.

Dabar naujas vardas įsijungė į grandininę reakciją. Daktaras Rėjus Čarlzas Džermanas pastoriavo didelėje bažnyčioje Pietų Geite, Kalifornijoje, kurią ir lankė Vandrufai keturiolika metų. Vadovaujant daktarui Džermanui, ji išaugo į milijono dolerių vertės instituciją su minkštomis aptrauktomis kėdėmis, storais kilimais, oro kondicionavimo sistema, marmuro skulptūromis. Daktaras Džermanas taip pat vedė kasdienines radijo laidas ir stipriai veikė Pietų Kalifornijos intelektualų gyvenimą.

Vienintelis dalykas, apie kurį Vandrufams neteko girdėti jo pamokslų, buvo Kristus. Kaip ir daug kitų žmonių jis, tarnautojas su aukštuoju išsilavinimu, jau seniai buvo nustojęs tikėti Jėzaus dieviškumu, stebuklais bei kitomis "nemokslinėmis" sąvokomis. Tačiau, būdamas sąžiningu pastoriumi, jis nuoširdžiai norėjo savo kongregacijai duoti kažką realaus.

Ir penkiasdešimt metų jis siekė šios išnykstančios realybės. Jis gilinosi į Religijos mokslą, Naująją mintį, Krikščioniškąją vienybę, Krikščioniškąjį mokslą. Pamatęs vis labiau tuštėjantį savo asmeninį gyvenimą, jis griebėsi rytų religijų, kurias studijavo drauge su kitais žmonėmis, vadovaujant Paramahansai Yoganandai. Domėjosi rosikrucianizmu, o vėliau - teosofija.

1961-maisiais, dar neuždraudus narkotikų vartojimo, vienoje San Francisko klinikoje jis sumokėjo medicinos seselei, gydytojui bei psichiatrui, kad pastarieji stebėtų jį dvidešimt ketverių valandų eksperimento su LSD metu. Vietoje Dievo apreiškimo tai sukėlė jame košmarus, kurie pasikartodavo dar daug mėnesių.

Tuomet, po savo paties atsivertimo, Šanonas Vandrufas patyliukais ėmėsi žygių, siekdamas atvesti Džermaną į Bendrijos

susirinkimą. Tačiau šis apsiskaitęs tarnautojas pabrėžtinai nesidomėjo. Beveik ketverius metus Šanonas neatstojė nuo jo. Galiausiai Džermanas pradėjo nekęsti Šanono.

Kartą bendras jų pažįstamas pakvietė Džermaną į "Krikščioniškos muzikos ir draugystės" vakarą pas Vandrufus.

Gūžtelėjęs pečiais, daktaras Džermanas sutiko. Kas jam beliko prarasti? Tai bus dar vienas eksperimentas.

Taigi, 1965-tųjų rugpjūtį Rėjus Čarlzas Džermanas drauge su trejetu žmonių iš savo bažnyčios nuvažiavo pas Šanoną. Didžiulė Vandrufų svetainė buvo taip perpildyta, jog vargiai galėjai rasti vietos prisėsti. Džermanas pastebėjo iš tų žmonių sklindantį kažkokį spinduliavimą, kuris jį stebino ir erzino. Jeigu nebūtų su juo atvykę kiti žmonės, jis nedelsiant būtų išvažiuoęs.

Prasidėjus vakarui, Džermanas jautėsi vis nepatogiau. Giedojimas, maldos, liudijimą sekę šūktelėjimai "šlovė Viešpačiui!" ... Džermanas galvojo, ką apie visa tai pasakytų jo universiteto draugai.

Ir tada, įpusėjus vakarui, atsivėrė durys, ir tarpduryje, iš šonų prilaikoma dvejų vyrų, pasirodė tokia išsekusi moteris, kokios jis dar niekada nebuvo regėjęs. Apie jos akis rėžėsi gilūs ratilai, o rūbai kabėjo taip, lyg po jais visiškai nebūtų kūno.

Ta moteris buvo mano sesuo Florencija.

Kaip su siaubu pamatė Džermanas, tie vyrai beveik nešė nuošę ją per kambarį ir pasodino į krėslą. Prabėgo dvidešimt penkeri metai po Florencijos automobilio avarijos. Ir koks tai buvo ketvirtį amžiaus trukęs tarnavimas! Dažnai Rozai akompanuojant fortepijonu ar vargonais, Florencija dainavo bažnyčiose ir Bendrijos susirinkimuose skersai ir išilgai visoje šalyje. Dabar, tiksliai praėjus sapne išpranašautam laikotarpiui, ji palaipsniui mirė nuo retos vėžio rūšies.

- Florencija Šakarijan Lalaian, - tarė Šanonas, - ar tau užteks jėgų mums pagiedoti?

Florencija nusišypsojo.

- Aš pamėginsiu, - pasakė ji. Uždėjusi delnus ant savo kaktos, ji rankomis atlošė galvą, nes neturėjo jėgų jos pajudinti. Ir pradėjo giedoti.

Rėjus Džermanas veidu į veidą susidūrė su Realybe, kurios taip ilgai ieškojo. Jis labai mėgo operą; jis buvo girdėjęs beveik visus mūsų laikų geriausius balsus.

- Bet tokio balso dar negirdėjau, - vėliau sakė jis man. - Kai ji dainavo, atrode, kad tai angelas stovi kambaryje.

Florencija paprašė visus chorą įsijungti į priedainį ‘Koks Didis Tu’. Įsijungus kitiems balsams, Florencijos balsas nuskriejo aukščiau jų visų, kilo vis aukštyr ir aukštyr tartum vieversys, kol Džermanas pasijuto lyg sėdėtų prie dangaus vartų.

Florencija giedojo paskutinįjį kartą. O Rėjus Čarlzas Džermanas pirmą kartą pravirko kitų žmonių akivaizdoje.

Tačiau giliai jame iššaknijęs įprotis stengtis viską perprasti vis dar vertė jo protą priešintis tam, ką dabar žinojo jo dvasia. Taip tęsėsi tol, kol po keleto mėnesių jis žengė žingsnį, peršokdamas visas savo supratimo ribas. Savo namuose, kaip liudininkui dalyvaujant Šanonui Vandrufui, jis atsiklaupė ant kelių - dar vienas dalykas, ko jis niekada nedarė - ir paprašė Jėzaus pakeisti jo gyvenimą. Jis pakilo ant kojų toks pripildytas ir džiaugsmingas kaip kažkada buvo tuščias ir bijantis.

Tai jis naujasis Rėjus Džermanas, kurį kalbant Bendrijos susirinkimuose visame pasaulyje girdėjo šimtai tūkstančių žmonių.

- Prieš pažindamas Jėzų, - sakydavo jis mums, - aš pamokslavau penkiasdešimt dvejus metus.

Kas žino, kiek Rėjus Džermanas pasiekė Viešpačiui žmonių per paskutinius devynerius metus, ir kiek jie, savo ruožtu, pasiekė kitų? Kur aukso grandinės, jungiančios mus vieną prie kito, pabaiga?

Kur pradžia?

Mąščiau apie tarpusavyje susijusius įvykius prieš mano gimimą. Magardišas Musheganas pranašauja Kara Kaloje: ‘po metų nuo šiandien tu turėsi sūnų’. Galvojau apie tą sūnų, kuris

vežiojo arkliuko Džeko tempiamu vežimu daržoves. Koks stiprus ryšys jungė Šakarijanų ir Musheganų gyvenimus. Būtent Magardišo anūkas Haris vieną 1955-tųjų metų sekmadienį matė regėjimą armėnų sekmininkų bažnyčioje Gudričo bulvare. Jis pamatė šviesos pripildytą šventovę ir iš dangaus ant Izaoko Šakarijano besiliejančias aliejaus sroves. Mūsų bažnyčia pripažindavo tik tokius paskyrimus. Ir taip beveik dešimtį metų Tėtis tarnavo bažnyčioje kaip neprofesionalus pastorius, negaudamas atlyginimo, žinoma, sutinkamai su armėnų tradicijomis. Jis turėjo valdžios suteiktą teisę apvesdinti ir laidoti, pamokslavo kiekvieną sekmadienį bažnyčioje ir rūpinosi žmonėmis.

Vėliau, vieną penktadienio vakarą, 1964-tųjų rudenį, Haris Musheganas matė kitą regėjimą. Tą vakarą aš buvau "Koronado" viešbutyje, esančiame į pietus nuo San Diego. Lapkričio šeštąją turėjo prasidėti regioninė trejų dienų konferencija. Čia buvo atvykusi ir mūsų duktė Džeraldina su savo vyru Džinu Skalfu; jie mylėjo Bendriją, tačiau su dvejomis mažomis mergaitėmis negalėjo dažnai lankytis susirinkimuose. Aš žinojau, kiek daug jiems reikėjo išspręsti problemų, norint abiems dalyvauti šioje konferencijoje, todėl nustebau, kai pas mane atėjusi Džerė pasakė, kad mums visiems tuojau pat reikia sugrįžti į Dounei.

- Senelis, - tarė ji, - jis... jis ligoninėje.

- Ligoninėje? Bet jis neserga! Jis puikiai jautėsi, kai aš šiandien po pietų išėjau iš mūsų kontoros.

Ligoninės informacinėje tarnyboje sužinojau, kad Tėtis yra pastate kitoje gatvės pusėje. Kai įžengiau į nedidelį vieno aukšto namą, man pasirodė keista, kodėl jie perkėlė jį čia, kur taip tuščia ir nyku. Kur gi medicinos seselės - ir tada suvokiau, kad šis mažasis namas yra morgas.

Tėtis gulėjo ant aukšto balto stalo. Nenuostabu, kad niekas apie jį man nieko nepasakė. Dar niekuomet tėvas ir sūnus nebuvo tokie artimi. Stovėjau ten paprastame mažame kambarėlyje, girdėdamas jo balsą, kurį šimtus kartų girdėjau per prabėgusius metus, kai kur nors pasaulyje atsiverdavo galimybė papasakoti žmonėms apie Jėzų: "tu eik, Demosai. Aš pasirūpinsiu verslu".

Namuose mūsų laukė daktaras Donaldas Grigsas. Aš galvo-
jau teisingai - Tėtis nesirgo.

- Jis mirė taip, kaip miršta senieji patriarchai, - tarė daktaras
Grigsas. - Visiškai sveikas, be jokios ligos. Jis užmigo, skaityda-
mas vakarinį laikraštį.

Niekas, išskyrus daktarą Grigsą ir artimiausius šeimos narius
apie tai dar nežinojo, todėl visi nustebome, kai iš Atlantos, Džor-
džijos valstijos, telefonu paskambino Haris Mushegasas, tarnau-
vęs pastoriumi vienoje bažnyčioje.

- Senasis vyras! - tarė jis. - Aš ką tik juos mačiau! Savo senelį,
savo tėvą, visus senolius, kuriuos pamenu nuo vaikystės. O kai
kurių ir niekada neteko matyti. Maždaug prieš valandą pamačiau
visus šiuos vyrus ilgomis baltomis barzdomis besijuokiančius ir
bėgančius išskėstomis rankomis, tarsi jie kažką sutiktų. Ir tada
pamačiau link jų bėgantį Izaoką.

Telefono ragelyje stoji tylą.

- Izaoko nebėra, tiesa?

Prisisėgėme diržais, pasiruošdami nusileidimui; lėktuvas, ar-
tėdamas prie žemės, pasviro.

Tu eik, Demosai.

Argi ne taip Dievas pasakė kiekvienam iš mūsų? TU EIK,
DŽIMAI. BILAI. JONAI. MARIJA. Kelionės pradžioje Jis ne
visada pasako kur. Pagalvojau apie antrąją žinią, taip seniai per-
duotą Pranašui Berniukui. Laiškas su ja vis dar užantspauduotas
ir neatplėštas. Gal ji išpėja apie artėjantį didįjį Krikščionių per-
sekiojimą Amerikoje, prieš sugrižtant Viešpačiui? Asmeniškai
aš galvoju taip. Aš manau, kad mums duota Dvasia pasiruošti
šiam metui: Ji įtvirtina mus Kristaus Kūne, paskiria kiekvienam
iš mūsų užduotį, kurią tik būtent tas žmogus gali įvykdyti viso
Kūno gerovei. Dažnai klausiu mintyse: kam gi bus liepta atplėšti
laišką ir perskaityti žinią bažnyčiai?

Tačiau ne tai svarbiausia. Svarbu tai, kad Jis ragina eiti kie-
kvieną iš mūsų. Eiti su bet kuria jo duota dovana žinant, kad, su-
radus tą dovaną ir pradėjus ją naudoti, nesvarbu, kas beatsitiktų
mus supančiam pasauliui, mes būsimė laimingiausiais žemėje
žmonėmis.

Lėktuvas truputį krestelėdamas palietė žemę ir įvažiavo į aerouostą. Roza išėmė po kėdę gulėjusius mūsų daiktus.

- Tu pasiruošęs, Demosai? - paklausė ji.

- Aš pasiruošęs, Roza.

Mes žengėme į praėjimą ir nuėjome drauge, pasitikdami kitą nuotyki.

ŠIANDIEN

“Tu pasirošęs, Demosai?” - šiuo Rozos klausimu ir mano atsakymu “aš pasirošęs, Roza” baigėsi ši knyga, išleista prieš keturiolika metų.

Nei vienas iš mūsų net neišsivaizdavome, kokie nuotyčiai mūsų laukia ateityje: pakvietimai į Baltuosius Rūmus; kreipimasis į Indijos religinius lyderius; pietūs velionės ponios Soong, pirmojo Kinijos prezidento žmonos, rezidencijoje; susitikimai su Centrinės Amerikos tautų vadovais. Mes net nemanėme, kad ši knyga bus išversta į vokiečių, olandų, prancūzų, ispanų, portugalų, lenkų, vengrų, rusų, ukrainiečių, švedų, danų, norvegų, japonų, kiniečių, lietuvių bei kitas kalbas ir palaimins tiek daug žmonių.

Mes net nesapnavome, kad Tarptautinė Pilnos Evangelijos Veiklių Žmonių Bendrija taip išvystys savo tarnavimą per skyrių darbą, o taip pat konferencijų, knygų, žurnalų, brošiūrų, TV laidų bei radijo programų dėka.

Šiai Krikščionių, turinčių įvairias profesijas, nepelno organizacijai visame pasaulyje vadovauja renkami direktoriai, o jos nariais yra beveik visų denominacijų atstovai. Tai didžiausias pasaulyje tokio tipo Krikščionių susivienijimas, kuriame reguliariai kas mėnesį susitinka virš milijono įvairių profesijų žmonių.

Bendrija papildo vietinių bažnyčių tarnavimą, kviesdama verslo bei įvairių profesijų žmones pas Dievą. Šiandien joje yra virš 4000 skyrių šimte dvidešimtyje šalių, ji daro įtaką milijonams žmonių evangelizacinių renginių dėka visame pasaulyje.

Dievo man apreikštas regėjimas 1952-raisiais, kuriame negyvi, depresijos spaudžiami žmonės visoje žemėje yra perkeisti į džiaugsmingus asmenis, tarpusavyje sujungtus Jėzaus meile, dabar pildosi.

Dievas įgyvendina šį regėjimą per daugybę Bendrijos narių, pasišventusių laimėti žmones Kristui. Šiandien tarp jų yra tokie vyrai kaip Lajonelis Lakho iš Gajanos, įrašytas Gineso Rekordų knygoje kaip sėkmingiausiai dirbantis advokatas pasaulyje; Čarlzas M.Djukas, “Apollo 16” astronautas; Rozėjus Grieras,

NFL futbolo įžymybė; tūkstančiai įvairiausių sričių profesionalų bei verslo žmonių. Dievas per juos regėjimo pradžioje matytus vargšus, vienišus žmones paverčia laimingiausiais žemėje žmonėmis.

Demosas Šakarijanas

ŠEŠI BIBLINIAI ŽINGSNIAI Į IŠGELBĖJIMĄ

1. PRIPAŽINIMAS: “...nes visi yra nusidėję ir stokoja Dievo garbės” (Rom 3:23). “... Dieve, būk gailestingas man nusidėjėliui!” (Lk 18:13).

2. ATGAILA: “Bet jei neatsiversite, visi taip pat pražūsite” (Lk , 13:3). “Tad atgailaukite ir atsiverskite, kad būtų išdildytos jūsų , nuodėmės” (Apd 3:19).

3. IŠPAŽINIMAS: “Jeigu išpažįstame savo nuodėmes, jis ištikimas ir teisingas, kad atleistų mums nuodėmes ir apvalytų mus nuo visų nedorybių” (1 Jn 1 :9). “Jeigu lūpomis išpažinsi Viešpatį Jėzų ir širdimi tikėsi, kad Dievas jį prikėlė iš numirusių, būsi išgelbėtas” (Rom 1 0:9).

4. ATSIŠAKYMAS: “Tegul piktasis atsisako savo kelio, ir ne teisus žmogus savo minčių; teigrįžta jis pas Viešpatį... nes Jis gausiai atleidžia” (Is 55:7).

5. TIKĖJIMAS: “Dievas taip pamilo pasaulį, jog atidavė savo viengimį Sūnų, kad kiekvienas, kuris jį tiki, nepražūtų, bet turėtų amžinąjį gyvenimą., (Jn 3 : 16). “Kas įtikės ir pasikrikštys, bus išgelbėtas, o kas netikės, bus pasmerktas” (Mk 16: 16).

6. PRIĖMIMAS: “Pas savuosius atėjo, o savieji jo nepriėmė. Visiems, kurie jį priėmė, jis davė galią tapti Dievo vaikais - tiems, kurie tiki jo vardą...” (Jn 1 :11, 12).

**PADARYKITE SAVO AMŽINĄJĮ
APSISPRENDIMĄ TIESIOG
DABAR:**

“Viešpatie Jėzau, aš tikiu, kad Tu mirei už mano nuodėmes, ir prašau Tavo atleidimo. Priimu dabar Tave kaip savo asmeninį Gelbėtoją ir prašau Tave nuo šios dienos ir visada valdyti mano gyvenimą. Amen.”

Parašykite mums apie savo sprendimą:

LIETUVOS VEIKLIŲJŲ ŽMONIŲ BENDRIJA

Būstinės adresas:

RAŽĖS G. 16, LT46389 KAUNAS,
LIETUVA

Telefonas +370 7 390843,

Svetainė: www.vzb.lt

E-mail: info@vzb.lt